

2021–2027 m. ES fondų investicijų laikotarpio kultūros skaitmeninimo srities prioritetų strateginis vertinimas

Galutinė ataskaita

Skirta: LR Kultūros ministerija

Vilnius, 2023

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmy programą

Turinys

Pagrindinės santrumpos.....	4
Pagrindinės sąvokos	6
Lentelių sąrašas	7
Paveikslų sąrašas	9
Įvadas	12
1. Vertinimo metodika.....	13
1.1. Vertinimo metodai	13
1.2. Vertinimo metodų derinimas pagal tematines dalis.....	15
2. 2014–2020 m. ES fondų ir kitų investicijų į kultūros srities skaitmeninimą poveikio vertinimas	18
2.1. Kaitos teorijos rekonstrukcija	18
2.2. Analizuojamų priemonių ir programų intervencijos logika.....	19
2.3. Vykdytų veiklų sklandumas.....	23
2.4. Produkto rodiklių pasiekimas	24
2.5. Rezultato rodiklių pasiekimas	25
2.6. Investicijų poveikis kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui	27
3. Užsienio šalių kultūros išteklių skaitmeninimo gerųjų praktikų vertinimas	30
3.1. Kultūros turinio skaitmeninimo ir skaitmeninio turinio sklaidos gerosios praktikos.....	31
3.1.1. Atvejų analizė – užsienio šalių SSKT praktika	32
3.1.2. Sklaidos priemonių palyginimas	44
3.1.3. Analizuotų valstybių gerosios praktikos.....	45
3.2. Rekomendacijos Lietuvai 2021–2027 m. ES fondų investicijų programavimo laikotarpiui remiantis užsienio šalių analize	46
4. Unifikuotų portalų tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo su Lietuvos kultūros išteklių sistemomis galimybių analizė.....	48
5. SSKT apimties ir informacinių sistemų valdytojų esamos situacijos analizė	52
5.1. SSKT apimtis ir paklausa	53
5.2. SSKT platformų, informacinių sistemų ir jų el. paslaugų inventorizacija ir analizė.....	56
5.3. Kultūros išteklių valdytojų iššūkių analizė ir siūlymai.....	65
5.4. Kultūros turinio skaitmeninimo sąnaudų vertinimas	68
6. SSKT vartotojų poreikiai, lūkesčiai ir jų atliepimo analizė	71
6.1. Vartotojų apklausos analizė.....	71
6.1.1. SSKT naudojimo tendencijos	72
6.1.2. SSKT nenaudojančių gyventojų analizė.....	79
6.1.3. SKPP vartotojų palyginimas	81
6.1.4. Vartotojų pasitenkinimas SSKT	83

6.1.5.	Vartotojų žinios apie SSKT galimybes	86
6.1.6.	SSKT vartotojų lūkesčiai	87
6.2.	Tikslinių ir ekspertinių grupių pasiūlymų analizė	89
7.	Gairės 2021–2027 m. ES fondų investicijų programavimo laikotarpiui	97
7.1.	Teisinė aplinka	97
7.2.	Išvados.....	99
7.3.	Rekomendacijos	103
7.4.	Reikalingos investicijos įgyvendinimui	109
	Priedai	113
1 priedas.	Hipotezės ir tikslinantieji klausimai	113
2 priedas.	Taikomi metodai ir laukiamas rezultatas.....	123
3 priedas.	Pusiau struktūruotų interviu klausimynai ir dalyvių sąrašai	132
4 priedas.	Anketinių apklausų raštu klausimynai	136
5 priedas.	Vartotojų apklausos metodika ir klausimynas.....	145
6 priedas.	Grupinių diskusijų metodika ir dalyvių sąrašai	161
7 priedas.	Grupinių diskusijų apibendrinimas.....	164
8 priedas.	Lietuviškų portalų pagrindiniai puslapiai.....	184

Pagrindinės santrumpos

COVID-19	Viruso SARS-CoV-2 pavadinimas, sudarytas iš angl. junginio <i>Coronavirus disease 2019</i>
CPVA	Centrinė projektų valdymo agentūra
DB	Duomenų bazė
EAIS	Elektroninio archyvaro informacinė sistema
EK	Europos Komisija
ES	Europos Sąjunga
IA	Inovacijų agentūra
IRT	Informacinės ir ryšių technologijos
IS	Informacinė sistema
KKI	Kultūros ir kūrybinės industrijos
KM	Lietuvos Respublikos kultūros ministerija
KM SVP	Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos strateginiai veiklos planas
KRF	Kultūros rėmimo fondas
KRF01	Kultūros rėmimo fondo programa „Kultūros ir meno organizacijų naujų produktų ir (ar) paslaugų kūrimas“
KRF02	Kultūros rėmimo fondo programa „Skaitmeninių kultūros objektų sklaida“
KRF03	Kultūros rėmimo fondo programa „Atminties institucijos“
KRF04	Kultūros rėmimo fondo programa „Kūrybinė veikla ir autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga: autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga“
KRF05	Kultūros rėmimo fondo programa „Autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga“
KRF06	Kultūros rėmimo fondo programa „Meno kūrėjų organizacijų strateginių programų įgyvendinimas“
KVR	Kultūros vertybių registras
LIMIS	Lietuvos integrali muziejų informacinė sistema
LKT	Lietuvos kultūros taryba
LKT VP	Lietuvos kultūros tarybos veiklos planai
LNB	Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
LR	Lietuvos Respublika
LRT	Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija
LVAT	Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba
SKPP	Suskaitmeninto kultūros paveldo platformos
Smart Continent	Smart Continent LT, UAB
SSKT	Suskaitmenintas ir skaitmeninis kultūros turinys
TGPV	Teorija grįstas poveikio vertinimas

TS, Techninė specifikacija	2021–2027 m. ES fondų investicijų laikotarpio kultūros skaitmeninimo srities prioritetų strateginio vertinimo atlikimo paslaugų techninė specifikacija
VDA	Valstybės duomenų agentūros
Vertinimas	2021–2027 m. ES fondų investicijų laikotarpio kultūros skaitmeninimo srities prioritetų strateginis vertinimas
Vertinimo užsakovas	Lietuvos Respublikos kultūros ministerija
Vertintojas	Smart Continent LT, UAB
VP	Veiksmų programa
VU KF	Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultetas

Pagrindinės sąvokos

Kultūros turinio atvirumas	Europos Parlamento ir tarybos direktyva (ES) 2019/1024 dėl atvirųjų duomenų ir viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo nurodo, jog „atvirieji duomenys“ bendrai suprantami kaip apimantys atvirųjų formatų duomenis, kuriuos visi subjektai gali laisvai naudoti, pakartotinai naudoti ir jais dalytis bet kokių tikslu. ¹ Todėl šiame vertinime skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atvirumas visuomenei suprantamas kaip galėjimas laisvai naudotis ir platinti skaitmeninį ir suskaitmenintą turinį.
Kultūros turinio prieinamumas	Kultūros prieinamumas, remiantis 2020 m. Lietuvos kultūros tarybos tyrimu „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“ suprantamas kaip pasirinkimas, galimybė nuvykti, prieinamumas finansiškai, derinimas su darbo grafiku. ² Naujausiame tyrime buvo atnaujintas kultūros prieinamumo ir kokybės rodiklių skaičiavimas, todėl nuo šiol įtraukiami visi gyventojai, o ne tik vartojusiųjų imtis. ³ Todėl kultūros prieinamumas skaičiuojamas procentais nuo visų gyventojų. Papildomai, vertinant kultūros prieinamumą yra atsižvelgiama kultūros turinio peržiūros pritaikymą žmonių su negalia poreikiams.
Privalomasis egzempliorius	Dokumentas, pagal Danijoje veikiančius teisės aktus atiduodamas į privalomojo egzemplioriaus bibliotekos fondus (angl. <i>legal deposit</i>). ⁴
SSKT apimtis	Remiantis LR kultūros ministerijos statistiniais duomenimis, Lietuvoje skaitmeninis ir suskaitmenintas kultūros turinys turinio apimtis matuojama vienetais bei terabaitais. ⁵
SSKT informacinės sistemos	Technologiniai sprendimai arba įrankiai, naudojami teikiant el. paslaugas kultūros sektoriuje ar skleidžiant skaitmeninį bei suskaitmenintą kultūros turinį.
Unifikuotas portalas	Vertinimo apimtyje unifikuotas portalas tai vieninga suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turinio sklaidos sistema, apjungianti skirtingų valstybių suskaitmenintą ir skaitmeninį kultūros turinį. Pirmiausiai nagrinėjami tokie portalai kaip <i>Europeana</i> , <i>Archives Portal Europe</i> .

¹ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1024 dėl atvirųjų duomenų ir viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo, patvirtinta 2019 m. birželio 20 d.

² Lietuvos kultūros taryba. Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis, (2020), 8-9

³ Lietuvos kultūros taryba. Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis, (2020), 8-9

⁴ Det KGL Bibliotek. What is legal deposit? Prieiga internetu: <https://pro.kb.dk/en/legal-deposit/what-legal-deposit>

⁵ Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos skaitmeninimo statistika. Prieiga internetu: <https://statistika.lrkmlt/skaitmeninimo-statistika/pradzia/15>

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Veiksmų programos atrinktų priemonių rodiklių pasiekimas.....	24
2 lentelė. Veiksmų programos atrinktų priemonių rezultatų rodiklių pasiekimas	25
3 lentelė. KRF finansuotų skaitmeninio turinio projektų rezultatas ir skirti asignavimai	26
4 lentelė. Užsienio šalių analizei atrinktos valstybės	30
5 lentelė. Bendradarbiavimo su unifikuotais portalais nauda ir kylantys trikdžiai	50
6 lentelė. iBiblioteka portalo teikiamos paslaugos lankytojams	57
7 lentelė. SSKT platformų palyginimas ir apibendrinimas.....	59
8 lentelė. Skirtingų platformų vertinimas pagal analizuotas dimensijas	64
9 lentelė. Vidutinės žmogiškųjų išteklių (darbuotojo laikas) sąnaudos kuriant skaitmeninio objekto vienetą.....	69
10 lentelė. Ekspertų siūlymai, kas paskatintų juos pačius daugiau naudotis SSKT.....	91
11 lentelė. Ekspertų siūlymai apie tai, kas paskatintų vartotojus naudoti daugiau lietuviško SSKT	92
12 lentelė. Informacijos sklaidos būdai viešinant lietuvišką skaitmeninį turinį.....	94
13 lentelė. Pagrindiniai tikslai, dėl kurių vartotojai naudojami kultūros turiniu, patraukliausios jo formos, paieškos įrankiai bei turinio peržiūros svetainės.....	106
14 lentelė. Reikalingos investicijos pagal rekomendacijas.....	109
15 lentelė. Vertinimo klausimų detalizavimas	113
16 lentelė. Grupės diskusijos metodo taikymas tyrime	123
17 lentelė. TGPV metodo taikymas tyrime	124
18 lentelė. Intervencijos logikos rekonstrukcijos metodo taikymas tyrime	125
19 lentelė. Vartotojų apklausos metodo taikymas tyrime	125
20 lentelė. Anketinės apklausos raštu metodo taikymas tyrime	126
21 lentelė. Statistinės analizės metodo taikymas tyrime.....	127
22 lentelė. Antrinių šaltinių analizės metodo taikymas tyrime.....	128
23 lentelė. Užsienio gerųjų praktikų analizės metodo taikymas tyrime	129
24 lentelė. Strateginių dokumentų analizės metodo taikymas tyrime	129
25 lentelė. Pusiau struktūruotų interviu metodo taikymas tyrime	129
26 lentelė. Ekspertinio vertinimo metodo taikymas tyrime	131
27 lentelė. Užsienio šalių atstovų klausimynas.....	132
28 lentelė. Užsienio šalių analizės pusiau struktūruotų interviu programos respondentai	132
29 lentelė. Klausimynas projektų vykdytojų ir priemonės administruojančių institucijų	133
30 lentelė. Interviu su projektų vykdytojais ir atsakingomis institucijomis respondentų sąrašas.....	134
31 lentelė. Klausimynas skaitmeninto kultūros paveldo platformų valdytojams.....	134
32 lentelė. Interviu su skaitmeninto kultūros paveldo platformų valdytojais respondentų sąrašas.....	135
33 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimo pavyzdys	162
34 lentelė. Grupinių diskusijų dalyvių organizacijos	162

35 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimo šablonas	164
36 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimo šablonas	166
37 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimo šablonas	168
38 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimo šablonas	171
39 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimo šablonas	173
40 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimo šablonas	177
41 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimas	179
42 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimas	181

Paveikslų sąrašas

1 paveikslas. Vertinimo pagrindas	13
2 paveikslas. Vertinimo tematinės dalys.....	15
3 paveikslas. Vertinime taikomi metodai.....	16
4 paveikslas. ES ir valstybės investicijų kaitos teorija.....	19
5 paveikslas. 2014–2020 m. ES fondų investicijų programos 2 prioriteto intervencijų logikos rekonstrukcija.....	20
6 paveikslas. 2014–2020 m. ES fondų investicijų programos 13 prioriteto intervencijų logikos rekonstrukcija.....	21
7 paveikslas. Skirtingos priemonės, kuriomis buvo finansuojamos analizei atrinktos KRF programos	22
8 paveikslas. Skirtingi investicijų kultūros skaitmeninimo srityje poveikio pasireiškimo būdai.....	27
9 paveikslas. Užsienio šalių analizei atrinktos valstybės	30
10 paveikslas. Demos platformos pagrindinis puslapis anglų kalba.....	34
11 paveikslas. Nyderlandų atminties leidinio pagrindinis puslapis olandų kalba.....	36
12 paveikslas. <i>Zosia</i> portalo pagrindinis puslapis anglų kalba	38
13 paveikslas. <i>Polona</i> portalo pagrindinis puslapis anglų kalba.....	38
14 paveikslas. <i>Zabytek.pl</i> portalo pagrindinis puslapis anglų kalba	39
15 paveikslas. <i>Kroni@</i> platformos pagrindinis puslapis lenkų kalba	40
16 paveikslas. Danijos kultūros institucijų SSKT praktikoje dažniausiai formuojami prioritetai	41
17 paveikslas. Užsienio šalių analizės valstybių ir išskirtų gerųjų praktikų apibendrinimas	46
18 paveikslas. <i>Europeana</i> indeksas 2008–2023 m., proc.....	49
19 paveikslas. Priežastys lemiančios kultūros išteklių valdytojų nebendradarbiavimą su unifikuotais portalais 2023 m., proc.	51
20 paveikslas. Suskaitmenintų kultūros paveldo objektų dalis nuo saugomų objektų, 2022 m., vnt.	53
21 paveikslas. Lietuvos kultūros įstaigų valdomas skaitmeninis turinys pagal tipą, tūkst. vnt.....	53
22 paveikslas. Viešai prieinamų kultūros paveldo objektų dalis nuo visų suskaitmenintų objektų 2022 m., vnt....	54
23 paveikslas. SSKT peržiūrų skaičius 2019–2022 m., vnt.....	54
24 paveikslas. Atvirąja turinio licencija paženklintų objektų skaičius nuo visų objektų 2022 m., vnt.	54
25 paveikslas. Vieno darbuotojo suskaitmeninti kultūros paveldo objektai 2022 m., vnt.	55
26 paveikslas. Fizinį ir juridinių asmenų, pasinaudojusių skaitmeninimo kompetencijų centrų paslaugomis, skaičius 2019–2022 m., vnt.	55
27 paveikslas. Lietuvos kultūros įstaigų valdomas skaitmeninis turinys pagal tipą, proc.....	56
28 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojų turimos platformos bei tinklapiai ir teikiamos elektroninės paslaugos, proc.....	60
29 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojų teikiamos elektroninės paslaugos, proc.....	60
30 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojų taikomi techniniai sprendimai ir įrankiai SSKT plėtojimui, atnaujinimui, sklaidai ir saugojimui, vnt.	61
31 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojų duomenų perdavimo būdai, proc.	62
32 paveikslas. SKPP ir kiti SSKT portalų / svetainių vertinimas, proc.	62

33 paveikslas. SKPP ir kiti SSKT portalų / svetainių vertinimas.....	62
34 paveikslas. SKPP ir kiti SSKT portalų / svetainių vertinimas, proc.	63
35 paveikslas. SKPP ir kiti SSKT portalų / svetainių vertinimas, proc.	63
36 paveikslas. SKPP ir kiti SSKT portalų / svetainių vertinimas, proc.	64
37 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojams kylantys iššūkiai plėtojant, atnaujinant, skleidžiant ar saugojant SSKT, proc.	65
38 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojams kylantys finansiniai iššūkiai plėtojant, atnaujinant, skleidžiant ir saugojant SSKT, proc.	66
39 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojams kylantys žmogiškųjų išteklių iššūkiai plėtojant, atnaujinant, skleidžiant ir saugojant SSKT, proc.	66
40 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojams kylantys technologiniai iššūkiai plėtojant, atnaujinant, skleidžiant ir saugojant SSKT, proc.	67
41 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojams kylantys autorinių teisių apribojimų iššūkiai plėtojant, atnaujinant, skleidžiant ir saugojant SSKT, proc.	67
42 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojai nesusiduriantys su iššūkiais plėtojant, atnaujinant, skleidžiant ir saugojant SSKT, proc.	68
43 paveikslas. SSKT turinio produkto ar paslaugos sukūrimo sąnaudos dalys	69
44 paveikslas. Naudojimas skaitmenine kultūra pagal amžiaus grupes, proc.	72
45 paveikslas. Daugiausiai SSKT naudojantis gyventojai, pagal pagrindinius sociodemografinius bruožus, proc. ...	73
46 paveikslas. Gyventojų dalis, pagal veiksmus, atliekamus su SSKT, proc.	73
47 paveikslas. Lietuviško SSKT dalis tarp respondentų vartojama SSKT, proc.	74
48 paveikslas. Polinkis susimokėti už kultūros turinį internete, proc.	74
49 paveikslas. COVID-19 pandemijos poveikis kultūros turinio vartojimui internete, proc.	74
50 paveikslas. SSKT naudojimo tendencijos tarp gyventojų pagal tikslą ir dažnumą, proc.	75
51 paveikslas. SSKT pramogų tikslais naudojimo tendencijos pagal amžiaus grupes ir dažnumą, proc.	75
52 paveikslas. SSKT mokymosi tikslais naudojimo tendencijos pagal dažnumą, proc.	76
53 paveikslas. SSKT profesiniais edukaciniais tikslais naudojimo tendencijos pagal dažnumą, proc.	76
54 paveikslas. SSKT tyrimų tikslais naudojimo tendencijos pagal dažnumą, proc.	76
55 paveikslas. SSKT naudojimo tendencijos pagal turinio formatą, proc.	77
56 paveikslas. SSKT paieškos tendencijos pagal turinio kategorijas, proc.	78
57 paveikslas. Pagrindinės SSKT vartojimo platformos / svetainės, proc.	78
58 paveikslas. SSKT paieškos formos, proc.	79
59 paveikslas. Priežastys, dėl kurių gyventojai nesinaudoja SSKT, proc.	79
60 paveikslas. SSKT nesinaudojantiems gyventojams patrauklūs SSKT naudojimo tikslai, proc.	80
61 paveikslas. SSKT nesinaudojantiems gyventojams patrauklūs turinio formatai, proc.	81
62 paveikslas. SKPP ir kiti valstybiniai SSKT portalų / svetainių naudojimosi tendencijos, proc.	82
63 paveikslas. Respondentų dalis pagal tai, kiek SKPP ir kitų lietuviškų SSKT portalų / svetainių jie žino, proc.	82
64 paveikslas. SKPP ir kiti SSKT portalų / svetainių naudojimosi tendencijos pagal tikslą, proc.	83
65 paveikslas. Gyventojų pasitenkinimas lietuvišku pramoginiu kultūros turiniu, proc.	84

66 paveikslas. Gyventojų pasitenkinimas lietuvišku kultūros turiniu mokymosi tikslais, proc.	84
67 paveikslas. Gyventojų pasitenkinimas lietuvišku kultūros turiniu mokymo tikslais, proc.	85
68 paveikslas. Gyventojų pasitenkinimas lietuvišku kultūros turiniu tyrimams, proc.	85
69 paveikslas. Gyventojų pasitenkinimas lietuvišku kultūros turiniu darbo tikslais, proc.	86
70 paveikslas. Lietuvos gyventojų žinios apie atvirą turinį, proc.	87
71 paveikslas. Skirtingų svetainių aspektų santykinė svarba naudojantis SSKT, proc.	88
72 paveikslas. Gyventojų nuostatos dėl to, kas juos paskatintų daugiau naudoti lietuviško kultūros turinio, proc.	89
73 paveikslas. Kultūros, turizmo ir švietimo sektorių atstovų minčių žemėlapis dėl veiksmų, kurie paskatintų juos naudoti daugiau SSKT.....	92
74 paveikslas. Kultūros, turizmo ir švietimo sektorių atstovų minčių žemėlapis dėl veiksmų, kurie paskatintų visuomenę naudoti daugiau SSKT.....	94
75 paveikslas. Rekomendacijos ir jų vidinė logika.....	103
76 paveikslas. Tipinio kultūros turinio vartotojo internete profilis	106
77 paveikslas. ePavedas portalo pagrindinis puslapis.....	184
78 paveikslas. iBiblioteka portalo pagrindinis puslapis	184
79 paveikslas. LIMIS portalo pagrindinis puslapis	185
80 paveikslas. E-kinas portalo pagrindinis puslapis	185
81 paveikslas. LRT Mediateka portalo pagrindinis puslapis	186
82 paveikslas. LRT EPIKA portalo pagrindinis puslapis	186

Įvadas

Vertinimas atliekamas Smart Continent LT, UAB (toliau – Vertintojas), vadovaujantis 2023 m. vasario 9 d. pasirašyta paslaugų viešojo pirkimo–pardavimo sutartimi Nr. VP-7, sudaryta su Lietuvos Respublikos kultūros ministerija (toliau – KM) dėl 2021–2027 m. ES fondų investicijų laikotarpio kultūros skaitmeninimo srities prioritetų strateginio vertinimo atlikimo paslaugų (toliau – Vertinimas).

Planuojant 2021–2027 m. Europos Sąjungos (toliau – ES) fondų programavimo laikotarpį, būtina jam tinkamai pasirengti, įvertinant ES fondų ir kitų investicijų poreikį kultūros srities informacinių sistemų, skaitmeninių paslaugų ir produktų plėtros bei efektyvinimo srityje. Gautos išvados sudarys prielaidas efektyviam intervencijų planavimui ir atliepti visuomenės poreikius visų kultūros skaitmeninių išteklių atžvilgiu bei jų realizacijai parenkant ir pritaikant reikalingus technologinius sprendinius bei maksimaliai panaudojant esamus resursus.

VERTINIMO TIKSLAS: įvertinti ES fondų ir kitų finansinių šaltinių investicijų į kultūros srities išteklių skaitmeninimą poveikį teikiamų kultūros paslaugų apimtims ir kokybei, siekiant pasirengti naujam 2021–2027 m. finansavimo laikotarpiui.

VERTINIMO OBJKTAS: 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos, 2021–2027 m. ES fondų investicijų programos ir kitos investicijos į kultūros srities išteklių skaitmeninimą.

VERTINIMO UŽDAVINIAI:

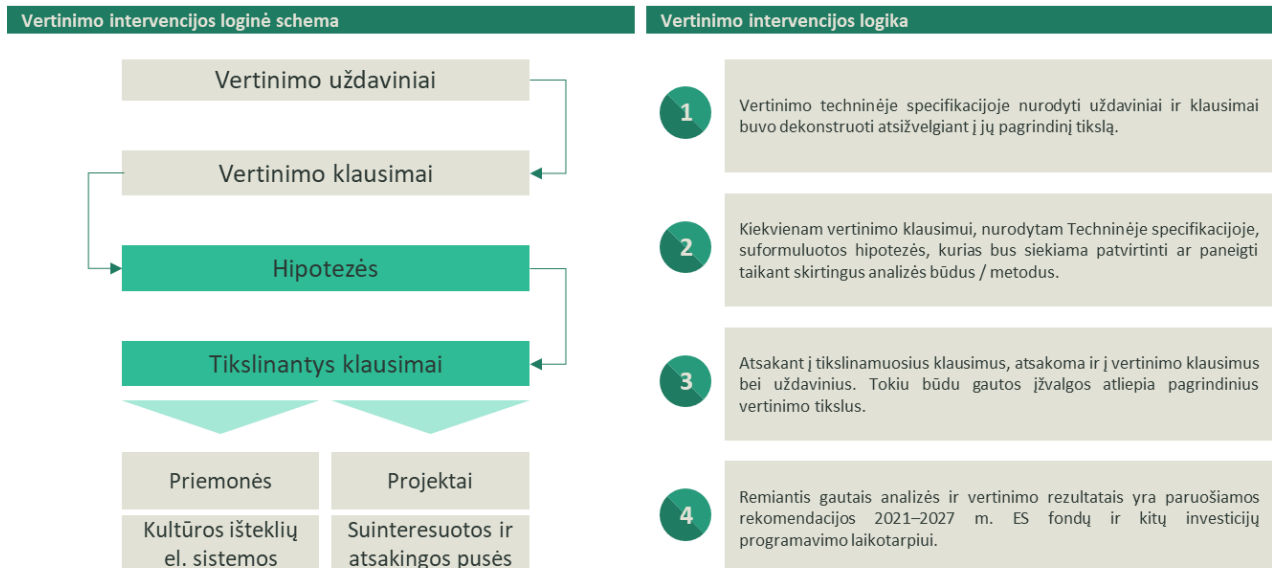
- įvertinti 2014–2020 m. ES fondų ir kitų valstybės investicijų į kultūros turinio skaitmeninimo poveikį skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei;
- išanalizuoti ir pateikti gerąsias praktikas pasirinktose Europos Sąjungos šalyse taikomas kultūros išteklių skaitmeninimo bei skaitmeninio kultūros turinio sklaidos priemonėms;
- išanalizuoti ir pateikti unifikuotų portalų (*Europeana*, naujai kuriamo „*European collaboration cloud for cultural heritage*“), skirtų kaupti, saugoti ir skleisti skaitmeninius ir skaitmenizuotus kultūros išteklius, tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo su esamomis Lietuvoje kultūros išteklių sistemomis galimybes, techninius reikalavimus, taikomus tokių portalų suskaitmenintam kultūros produktui, šių portalų kuriamą vertę bei bendradarbiavimo kaštus;
- išanalizuoti ir apibendrinti Lietuvos skaitmeninius ir suskaitmenintus kultūros išteklius bei skaitmeninti bei skleisti naudojamus įrankius, kylančius iššūkius;
- įvertinti ES fondų ir kitų investicijų į kultūros srities išteklių skaitmeninimo rezultatyvumą ir pasiekimo laipsnį;
- pateikti esamų kultūros išteklių elektroninių paslaugų efektyvinimo bei naujų paslaugų kūrimo gaires 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu ir investicijų poreikį joms (jas) realizuoti.

GALUTINĖS VERTINIMO ATASKAITOS STRUKTŪRA: remiantis Vertinimo technine specifikacija turi būti parengta tarpinė ataskaita, kurią sudaro šios tematinės dalys:

- įvadas;
- santrauka lietuvių ir anglų kalbomis;
- vertinimo metodika;
- 2014–2020 m. ES fondų ir kitų investicijų į kultūros skaitmeninimą poveikio vertinimas;
- užsienio šalių kultūros išteklių skaitmeninimo gerųjų praktikų vertinimas;
- unifikuotų portalų tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo su Lietuvos kultūros išteklių sistemomis galimybių analizė;
- SSKT apimtys ir IS valdytojų esamos situacijos analizė;
- SSKT vartotojų poreikiai, lūkesčiai ir jų atliepimas;
- gairės 2021–2027 m. ES fondų investicijų programavimo laikotarpiui.

1. Vertinimo metodika

Techininėje specifikacijoje nurodomi Vertinimo tikslas ir uždaviniai bei juos atitinkantys Vertinimo klausimai. Siekiant vertinimą atlikti detaliau ir atliepti vertinimo poreikį, papildomai suformuluoti tikslinantys vertinimo klausimai ir iškeltos hipotezės.

1 paveikslas. Vertinimo pagrindas

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Tikslinamieji klausimai ir iškeltos hipotezės pateikiamos Vertinimo ataskaitos 1 priede.

1.1. Vertinimo metodai

Toliau skyriuje aprašomi tyrime taikomi metodai. Taikomi metodai šiame skyriuje pateikiami glaustai, detalus metodų aprašymas ir laukiamas rezultatas pagal TS klausimus pateikiami 2 priede.

Grupės diskusijos (*focus grupės*) metodas⁶

Grupės diskusija yra kokybinis tyrimo metodas, kurio esmė – organizuotas nedidelės tikslingai atrinktų tyrimo dalyvių grupės pokalbis / diskusija, sutelktas į konkrečią temą.⁷ Diskusija vyksta pagal iš anksto sudaryta klausimyną ar gaires, todėl yra iš dalies struktūruota.⁸ Dažniausiai grupės sudaromos iš 5–10 žmonių, tačiau pageidautina tokias grupes organizuoti jas sudarant iš 6–8 dalyvių.⁹ Svarbu, kad surinkti dalyviai į grupines diskusijas būtų atrinkti pagal tikslinius konkretaus tyrimo uždavinius ir tematikas tam, kad galėtų pasidalinti savo žiniomis ir asmenine patirtimi.¹⁰

⁶ Techninėje specifikacijoje šis metodas vadinamas struktūruotomis kokybinėmis konsultacijomis / apklausa (interviu) su Priede Nr. 1 nurodytomis *focus grupėmis*.

⁷ David L. Morgan. Focus Groups. 1996. Prieiga internetu: <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.soc.22.1.129>

⁸ Inga Gaižauskaitė ir Natalija Valavičienė. Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu. 2016, 144.

⁹ David L. Morgan. Focus Groups. 1996. Prieiga internetu: <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.soc.22.1.129>

¹⁰ Anita Gibbs. Focus Groups. 1997. Prieiga internetu: https://openlab.citytech.cuny.edu/hermacdonaldsbs2000fall2015b/files/2011/06/Focus-Groups_Anita-Gibbs.pdf

Grupinių diskusijų metu yra tyrinėjama, ką žmonės turi pasakyti, tačiau didžiausia šio tyrimo metodo stiprybė yra dalyvių pateikiamos įžvalgos apie sudėtingo elgesio ir motyvacijos šaltinius.¹¹ Dar viena stiprybė yra ta, kad atrinkta dalyvių grupė diskutuoja tarpusavyje, klausinėja vienas kito ir atsakinėja į gautus klausimus,¹² todėl toks metodas padeda atskleisti požiūrių įvairovę, netikėtą ar nežinomą bei naują informaciją.¹³ Detali grupinių diskusijų metodika pateikiama 6 priede.

Teorija grįstas poveikio vertinimas

Teorija grįsto poveikio vertinimo (toliau – TGPV) metodas naudojamas nustatyti, kaip ir kodėl (ne) pasireiškė planuotas ar neplanuotas tiesioginis ar netiesioginis poveikis. TGPV taikomas planuojant intervencijas, jas įgyvendinant arba atliekant poveikio vertinimą.¹⁴ Šame Vertinime TGPV taikomas atliekant poveikio vertinimą pasibaigus įgyvendinimo laikotarpiui.

TGPV grindžiamas priešastingumo samprata, kuriai nustatyti reikia atkurti detalią politikos kaitos teoriją (apibrėžia aiškinančiąsias hipotezes) ir patikrinti kiekvieną politikos kaitos teorijos hipotezę. TGPV metodą taikant pasibaigus įgyvendinimo laikotarpiui, kaitos teorijos hipotezės tikrinimas atliekamas remiantis surinktais įrodymais. Todėl TGPV apima tris etapus: kaitos teorijos rekonstravimą, pasirengimą duomenų rinkimui ir analizei bei kaitos teorijos tikrinimą.¹⁵

Intervencijos logikos rekonstrukcija

Metodas yra taikomas siekiant nustatyti kokių tikslu ir kaip buvo siekiama vykdyti intervencijas. Metodas glaudžiai susijęs su teisės aktų analize, nes intervencijos logika yra rekonstruojama pirmiausiai remiantis šiais šaltiniais. Metodas taip pat yra sudėtinė TGPV dalis, nes TGPV taikomas tikrinant kaitos teoriją, kuri yra nustatoma taikant intervencijos logikos rekonstrukciją.

Vartotojų apklausa

Vartotojų apklausa leidžia kiekybiškai nustatyti populiacijos nuostatas apklausiant respondentus. Apklauso metodas yra vienas populiariausių informacijos rinkimo metodų, kai siekiama patvirtinti įvairias intuityvias idėjas ar nustatyti ryšius (santykius) tarp tyrimo objekto ir žmonių nuostatų, poreikių, požiūrių ar kitų parametrų. Respondentams yra pateikiami iš anksto paruošti klausimynai, vėliau gauti duomenys yra susisteminti taikant statistinę analizę. Tinkamai atrinkta imtis leidžia pritaikyti apklauso duomenis visai populiacijai. Vartotojų apklausa bus naudojama SSKT vartotojų tikslinių grupių tyrimui bei šių grupių atstovų lūkesčių ir poreikių kiekybiniam įvertinimui. Detalus metodo taikymo aprašymas ir klausimynas pateikiami 5 priede.

Anketinė apklausa raštu

Anketinė apklausa raštu yra apklauso rūšis, kurioje tiriama populiacija nėra didelė, todėl yra galimybė ekonomiškai ir efektyviai pateikti klausimus visai populiacijai. Duomenų rinkimo metodas bus taikomas 2014–2020 m. ES ir valstybės investicijas gavusių projektų vykdytojų ir kultūros išteklių valdytojų apklausai.

Statistinė analizė

Statistinės analizės metodas apima statistinių įrankių taikymą kiekybinių duomenų analizei. Metodas apima skirtingus įrankius ir praktikas, kurie yra parenkami kiekvienai analizei atskirai.

Antrinių šaltinių analizė

Antrinių šaltinių (duomenų) analizė yra plačiai naudojamas metodas, kuriuo esmė yra kitų tyrėjų darbų analizė siekiant patikrinti hipotezes. Metodas taip pat gali būti naudojamas norint papildomai pagrįsti tyrimo rezultatus ir išvadas.

¹¹ David L. Morgan. Focus Groups. 1996. Prieiga internetu: <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.soc.22.1.129>

¹² Ten pat

¹³ Inga Gaižauskaitė ir Natalija Valavičienė. Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu. 2016, 144.

¹⁴ Visionary Analytics, ES fondų investicijų vertinimo metodinės gairės, 2015.

¹⁵ Ten pat

Užsienio gerųjų praktikų analizė

Taikant metodą atliekama atrinktų užsienio šalių gerųjų praktikų atvejo analizė. Metodo metu surenkama informacija, kuri išsamiai išanalizuojama, kad būtų galima nustatyti ir palyginti užsienio valstybių gerąją praktiką. Šiame vertinime, remiantis TS, atliekama trijų užsienio šalių gerųjų praktikų analizė.

Strateginių dokumentų analizė

Strateginių dokumentų analizės metu atliekama nacionalinio lygmens strateginio planavimo ir ES reglamentų nuostatų analizė.

Pusiau struktūruoti interviu

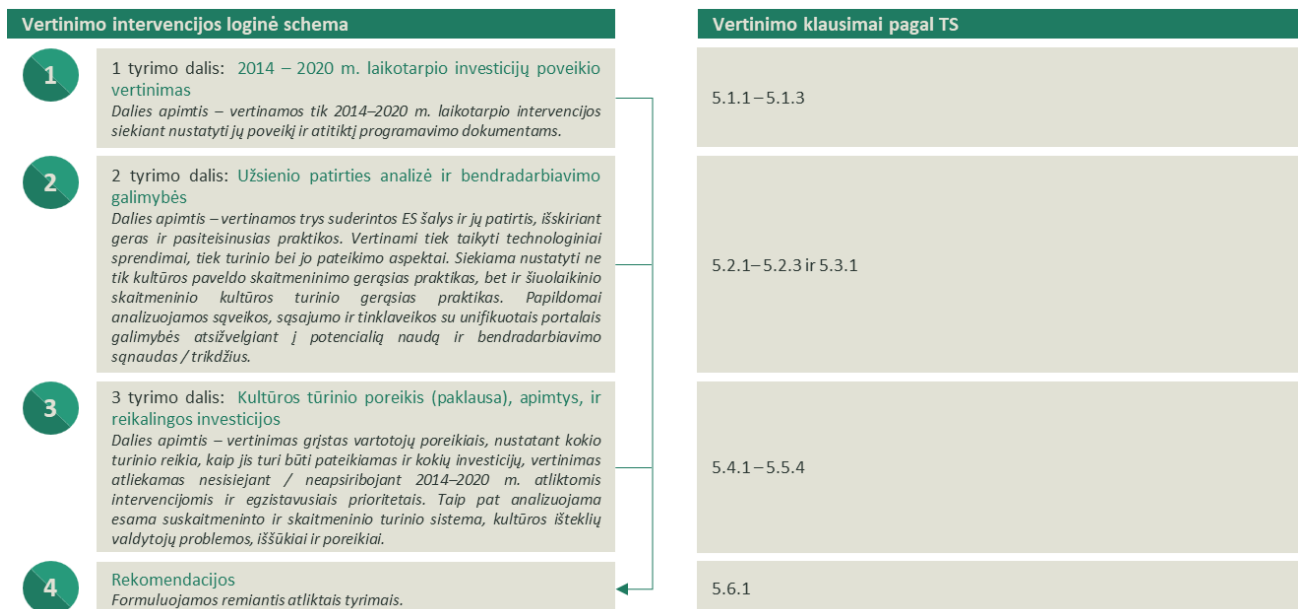
Interviu yra sistemingas duomenų rinkimas, atliekamas pokalbio metu. Interviu gali būti struktūruotas, nestruktūruotas arba pusiau struktūruotas. Šiame vertinime atliekami pusiau struktūruoti interviu, kuomet tyrėjas yra pasiruošęs klausimus, tačiau gali užduoti ir papildomų klausimų, kurie nebuvo numatyti. Interviu gali būti naudojamas kaip pagrindinis metodas rinkti duomenis arba kaip papildomas, kuriuo tikslinama turima informacija. Šiame Vertinime atliekamos 3 interviu programos: dėl 2014–2020 m. investicijų poveikio, dėl užsienio šalių gerųjų praktikų ir dėl kultūros išteklių valdytojų poreikių ir lūkesčių. Pusiau struktūruotų interviu programos dalyvių sąrašas ir klausimynai pateikiami 3 priede.

Ekspertinis vertinimas

Vertinimo klausimai atsakomi vadovaujantis ekspertų patirtimi ir ankščiau sukauptų žinių pagrindu.

1.2. Vertinimo metodų derinimas pagal tematines dalis

Remiantis technine specifikacija Vertinimo klausimai suskirstomi į tematines dalis.

2 paveikslas. Vertinimo tematinės dalys

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Vertinimą sudaro šios 4 tematines dalys:

- 2014–2020 m. laikotarpio investicijų poveikio vertinimas;
- užsienio patirties analizė ir bendradarbiavimo galimybės;
- kultūros tūrinio poreikis (paklausa), apimtis ir reikalingos investicijos;
- rekomendacijos.

Vertinimo dalys, uždaviniai, klausimai			Vertinimo metodai										
Tematinės dalys	Tyrimo uždaviniai	Klausimai	Grupės diskusija	Statistinė analizė	Užsienio gerųjų praktikų analizė	Teisės aktų analizė	Vartotojų apklausa	Anketinė apklausa	Antrinių šaltinių analizė	Teorija grįstas poveikio vertinimas	Intervencijų logikos rekonstrukcija	Pusiausstruktūruotas interviu	Ekspertinis vertinimas
1	5.1. Įvertinti 2014–2020 m. ES fondų ir kitų valstybės investicijų į kultūros turinio skaitmeninimo poveikį skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei.	5.1.1.		✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	
		5.1.2.		✓				✓	✓	✓	✓	✓	
		5.1.3.		✓				✓	✓	✓	✓	✓	
2	5.2. Išanalizuoti ir pateikti gerąsias praktikas pasirinktose Europos Sąjungos šalyse taikomas kultūros išteklių skaitmeninimo bei skaitmeninio kultūros turinio sklaidai. 5.3. Išanalizuoti ir pateikti unifikuotą portalą (Europėna, naujai kuriamo „European collaboration cloud for cultural heritage“), skirtą kaupti, saugoti ir skleisti skaitmeninius ir skaitmenizuotus kultūros išteklius, tinklaveikos, sąsąjumo ir sąveikumo su esamomis Lietuvoje kultūros išteklių sistemomis galimybes, techninius reikalavimus, taikomus tokių portalų suskaitmenintam kultūros produktui, šių portalų kuriamą vertę bei bendradarbiavimo kaštus.	5.2.1.		✓		✓			✓			✓	
		5.2.2.		✓					✓			✓	
		5.2.3.		✓					✓			✓	✓
3	5.4. Išanalizuoti ir apibendrinti Lietuvos skaitmeninius ir suskaitmenintus kultūros išteklius bei juos skaitmeninti ir skleisti naudojamus įrankius, šiuose procesuose kylančius iššūkius. 5.5. Įvertinti ES fondų ir kitų investicijų į kultūros srities išteklių skaitmeninimą rezultatyvumą ir pasiekimo laipsnį.	5.4.4.1.	✓	✓			✓	✓				✓	
		5.4.4.2.	✓	✓			✓	✓				✓	
		5.4.4.3.	✓	✓			✓	✓				✓	
4	5.6. Pateikti esamų kultūros išteklių elektroninių paslaugų efektyvumo bei naujų paslaugų kūrimo gaires 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu ir investicijų poreikį joms (jas) realizuoti.	5.4.4.4.	✓	✓			✓	✓	✓			✓	
		5.5.1.	✓	✓			✓	✓				✓	
		5.5.2.	✓	✓			✓	✓				✓	
		5.5.3.	✓	✓			✓	✓				✓	
		5.5.4.	✓	✓			✓	✓				✓	
		5.6.1.											✓

3 pavykimas. Vertinime taikomi metodai

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

1 dalis. 2014–2020 m. laikotarpio investicijų poveikio vertinimas

Pirmojoje tematinėje tyrimo dalyje vertinamas 2014–2020 m. laikotarpio investicijų poveikis. Vertinimas atliekamas naudojant kelis metodus:

- pirmosios dalies vertinimas pradedamas nuo strateginio planavimo **teisės aktų analizės**. Strateginiai dokumentai analizuojami tik tiek, kiek reikia atkuriant intervencijos logiką, nustatant kokios priemonės vykdomos 2014–2020 m. laikotarpyje SSKT srityje.
- remiantis strateginių dokumentų analize atliekama **intervencijų logikos rekonstrukcija**, leidžianti nustatyti investicijų tikslus;
- remiantis intervencijų logikos rekonstrukcija suformuluojama kaitos teorija, kuri naudojama **teorija grįsto poveikio vertinimo** metodui, kuris leis įvertinti investicijų poveikį;
- **antrinių šaltinių analizė** naudojama pagrįsti iškeltas TGPV hipotezes;
- atliekami **pusiau struktūruoti interviu** su projektų vykdytojais, nustatomos jų įžvalgos bei atliekamas kokybinis investicijų vertinimas, įžvalgos naudojamos pagrįsti iškeltas TGPV hipotezes;
- **anketinė apklausa** naudojama nustatant projektų vykdytojų duomenis apie projektų rezultatyvumą ir poveikį, taip pat pagrįsti iškeltas TGPV hipotezes;
- **statistinė analizė** naudojama kiekybiniam poveikio vertinimui, taip pat pagrįsti iškeltas TGPV hipotezes.

Analizuojamos šios VP priemonės ir KRF programos:

- 02.3.1-CPVA-V-526 „Kultūros turinio skaitmeninimas ir sklaida“;
- 13.1.1-LVPA-K-309 „Paskatos gerinti kultūros ir kūrybinių industrijų įmonių infrastruktūrą“;
- 13.1.1-LVPA-K-310 „Paskatos kultūros ir kūrybinių industrijų sektoriui kurti konkurencingus kultūros produktus“;
- KRF01 „Kultūros ir meno organizacijų naujų produktų ir (ar) paslaugų kūrimas“;
- KRF02 „Skaitmeninių kultūros objektų sklaida“
- KRF03 „Atminties institucijos“
- KRF04 „Kūrybinė veikla ir autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga: autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga“
- KRF05 „Autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga“
- KRF06 „Meno kūrėjų organizacijų strateginių programų įgyvendinimas“

2 dalis. Užsienio patirties analizė ir bendradarbiavimo galimybės

Antrojoje tematinėje tyrimo dalyje atliekami užsienio patirties analizė ir bendradarbiavimo su unifikuotais portalais plėtros galimybių vertinimas, todėl Vertinime naudojami šie metodai:

- užsienio gerųjų praktikų analizės metodu analizuojamos atrinktų užsienio šalių gerosios praktikos;
- atliekant užsienio gerųjų praktikų analizę remiamasi teisės aktų analize, kuri padeda išanalizuoti šalies praktiką ir teisinę bazę;
- atliekami pusiau struktūruoti interviu su užsienio šalių atsakingų institucijų atstovais, siekiant surinkti įžvalgas apie SKKT sklaidos gerąsias praktikas jų šalyse, ir su suskaitmeninto kultūros turinio platformų valdytojais ar jų atstovais, siekiant nustatyti respondentų įžvalgas dėl bendradarbiavimo su unifikuotais portalais plėtros galimybių;
- anketinės apklausos raštu metodas taikomas Lietuvos kultūros išteklių valdytojų techninių galimybių ir iššūkių nustatymui;
- taikant antrinių šaltinių analizę nustatoma bendradarbiavimo su unifikuotais portalais plėtros galima vertė;
- papildomai nustatoma bendradarbiavimo su unifikuotais portalais siekiama vertė (nauda) ir dalyvavimo kaštai (sąnaudos);
- rekomendacijos formuluojamos remiantis atlikta analize ir ekspertiniu vertinimu.

Užsienio šalių analizei siūlomos valstybės, atrinktos remiantis *Europeana* indekso reitingu ir antriniais šaltiniais. Reitingas rodo, kiek procentų šalies įkelti duomenys užima svetainėje. Antriniai šaltiniai naudojami, siekiant išskirti užsienio šalių privalumus ir trūkumus. Įvertinus abu kriterijus Nyderlandai, Lenkija ir Danija pasirinkti užsienio šalių analizei (TS 5.2.¹⁶).

3 dalis. Kultūros turinio poreikis (paklausa), apimtys ir reikalingos investicijos

Trečiojoje tematinėje tyrimo dalyje vertinamas kultūros turinio poreikis (paklausa), apimtys ir reikalingos investicijos, tad šioje dalyje taikomi toliau išvardinti metodai:

- vartotojų apklausos metodo dėka surenkami duomenys apie vartotojų poreikius ir lūkesčius, prioritetinius ir aktuales produktus bei paslaugas, suformuotos įžvalgos padės sudaryti temas grupės diskusijoms;
- taikant statistinę analizę analizuojami apklausos duomenų rezultatai ir pateikiamos kiekybinės išvados;
- grupės diskusijos metu siekiama išsiaiškinti vartotojų lūkesčius bei gauti reikiamų kokybinių įžvalgų. Grupės diskusijos padės giliau suprasti vartotojų apklausos metu gautus rezultatus, taip pat suprasti skirtingų sričių profesionalų lūkesčius SSKT turiniui;
- anketinė apklausos metodo būdu nustatomos kylančios problemos ir iššūkiai kultūros išteklių valdytojams;
- pusiau struktūruotų interviu metu nustatomi suskaitmeninto kultūros paveldo platformų valdytojams kylančios problemos ir iššūkiai;
- taikant antrinių šaltinių analizę nustatomi tipiniai SSKT produkto / paslaugos sukūrimo procesai ir vidutiniai įverčiai;
- papildomai nustatoma SSKT produkto arba paslaugos sukūrimo sąnaudos, jų sandara.

4 dalis. Rekomendacijos

Ketvirtojoje tematinėje tyrimo dalyje, remiantis surinkta medžiaga, duomenimis bei ekspertiniu vertinimu pateikiamos rekomendacijos ir išvados.

¹⁶ TS 5.2. Išanalizuoti ir pateikti gerąsias praktikas pasirinktose Europos Sąjungos šalyse taikomas kultūros išteklių skaitmeninimo bei skaitmeninio kultūros turinio sklaidai.

2. 2014–2020 m. ES fondų ir kitų investicijų į kultūros srities skaitmeninimą poveikio vertinimas

Šiame skyriuje pateikiamas atliktas 2014–2020 m. ES fondų ir kitų investicijų į kultūros srities skaitmeninimą poveikio vertinimas.

Vertinimo uždavinys „5.1. Įvertinti 2014–2020 m. ES fondų ir kitų valstybės investicijų į kultūros turinio skaitmeninimo poveikį skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei.“

Atsakyti į **vertinimo klausimą** „5.1.1. Koks ES fondų ir kitų investicijų poveikis kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybiniu ir kokybiniu aspektais (kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei)?“ iškeliamos šios **hipotezės**:

H1: ES fondų ir valstybės biudžeto lėšų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui poveikis 2014–2020 m. laikotarpiu buvo teigiamas ir pasireiškė per didesnę suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turinio atvirumą ir prieinamumą tose srityse, kur buvo vykdomos investicijos.

H2: ES fondų ir valstybės biudžeto lėšų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui poveikio 2014–2020 m. laikotarpiu, vertinant poveikį per didesnę suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turinio atvirumą ir prieinamumą, žymių pokyčių, tose srityse, kur buvo vykdomos investicijos, nustatyta nebuvo.

Atsakyti į **vertinimo klausimą** „5.1.2. Kokios ES fondų ir kitų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybiniu ir kokybiniu aspektais sukurto pokyčio apimtys kiekybiniu ir kokybiniu aspektais, vertinant poveikį kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei?“ iškeliamos šios **hipotezės**:

H1: ES fondų ir valstybės biudžeto lėšų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui poveikis suskaitmeninto ir skaitmeninio turinio atvirumui ir prieinamumui 2014–2020 m. laikotarpiu gali būti pamatuojamas ir yra reikšmingas.

H2: ES fondų ir valstybės biudžeto lėšų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui poveikis suskaitmeninto ir skaitmeninio turinio atvirumui ir prieinamumui 2014–2020 m. laikotarpiu negali būti pamatuojamas arba nėra reikšmingas.

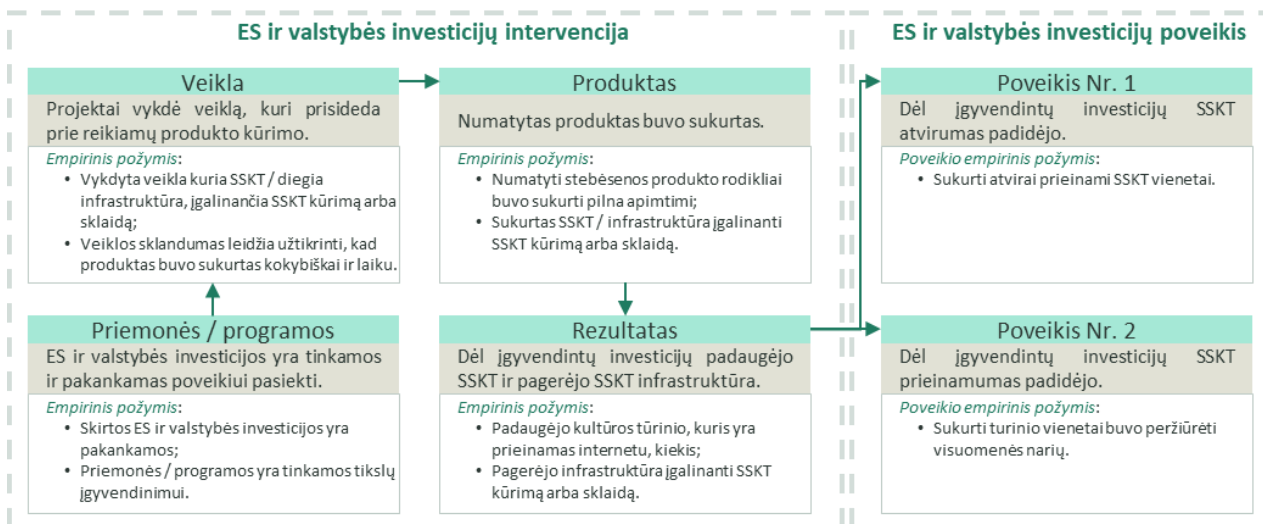
Atsakyti į **vertinimo klausimą** „5.1.3. Kokios investicijos labiausiai ir kurios mažiausiai prisidėjo prie kultūros turinio skaitmeninimo ir suskaitmenintam turiniui 2014–2020 m., vertinant poveikį kultūros turinio atvirumą ir prieinamumą visuomenei?“ iškeliamos šios **hipotezės**:

H1: ES fondų ir valstybės biudžeto lėšų investicijų 2014–2020 m. laikotarpiu finansuoti projektai skirtinga apimtimi prisidėjo prie suskaitmeninto ir skaitmeninio turinio atvirumo ir prieinamumo.

H2: ES fondų ir valstybės biudžeto lėšų investicijų 2014–2020 m. laikotarpiu finansuoti projektai vienoda apimtimi prisidėjo prie skaitmeninio ir suskaitmeninto turinio atvirumo ir prieinamumo.

2.1. Kaitos teorijos rekonstrukcija

Remiantis strateginių dokumentų analize ir intervencijos logikos rekonstrukcija suformuluojama bendra TGPV kaitos teorija (žr. toliau pateiktą 4 paveikslą).

4 paveikslas. ES ir valstybės investicijų kaitos teorija

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

PRIMONĖS / PROGRAMOS ETAPAS: Valstybės intervencijos tikslų įgyvendinimui reikia, kad intervencijos (priemonės / programos) būtų suplanuotos tinkamai, o skirtos lėšos būtų pakankamos tikslų įgyvendinimui. Išskiriamos VP 02.3.1-CPVA-V-526 „Kultūros turinio skaitmeninimas ir sklaida“, 13.1.1-LVPA-K-309 „Paskatos gerinti kultūros ir kūrybinių industrijų įmonių infrastruktūrą“, 13.1.1-LVPA-K-310 „Paskatos kultūros ir kūrybinių industrijų sektoriui kurti konkurencingus kultūros produktus“ priemonės ir KRF programos KRF01 „Kultūros ir meno organizacijų naujų produktų ir (ar) paslaugų kūrimas“, KRF02 „Skaitmeninių kultūros objektų sklaida“, KRF03 „Atminties institucijos“, KRF04 „Kūrybinė veikla ir autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga: autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga“, KRF05 „Autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga“, KRF06 „Meno kūrėjų organizacijų strateginių programų įgyvendinimas“. Šių priemonių / programų tinkamumas ir jiems skirtų investicijų pakankamumas lemia kitus TGPV kaitos teorijos etapus.

VEIKLOS ETAPAS: Projektų įgyvendinimo tinkamumas ir sklandumas leidžia tikėtis, kad buvo sukurtas numatytas produktas, jis buvo sukurtas laiku ir kokybiškai.

PRODUKTO ETAPAS: Jeigu priemonės / programos buvo tinkamos, o joms skirtos investicijos pakankamos, ir projektų įgyvendinimo metu vykdyta veikla sklandžiai ir kokybiškai kūrė numatyta produktą, numatytas produktas turėjo būti sukurtas. Taigi, buvo pasiekti numatyti produkto rodikliai, buvo sukurtas SSKT / infrastruktūra įgalinanti SSKT kūrimą arba sklaidą.

REZULTATO ETAPAS: Laiku ir sklandžiai sukurtas kokybiškas produktas lėmė, kad pasireiškė intervencijos rezultatas – dėl įgyvendintų investicijų padaugėjo SSKT ir / arba pagerėjo SSKT infrastruktūra. Todėl padaugėjo kultūros turinio, kuris yra prieinamas internetu, ir pagerėjo infrastruktūra, įgalinanti SSKT kūrimą ir sklaidą.

POVEIKIO ETAPAS: Įgyvendinta valstybės intervencija lėmė poveikį – SSKT prieinamumas ir atvirumas Lietuvoje pagerėjo.

Toliau pateikiama surinktos empirinės medžiagos analizė kaitos teorijos tikrinimui.

2.2. Analizuojamų priemonių ir programų intervencijos logika

VP priemonės ir KRF programos planuojamos skirtingai. VP priemonių tikslus ir intervencijos logiką nustato Veiksmų programa (Vertinime naudojama 2023-03-29 redakcija)¹⁷. KRF programų tikslus ir intervencijos logiką

¹⁷ 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programa, redakcija nuo 2023-03-29 patvirtinta Europos Komisijos sprendimu Nr. C(2023)2326. Prieiga internetu: https://2014.esinvesticijos.lt/media/force_download/?url=/uploads/main/documents/docs/121217_56d61ee9e58862450fe69c06fea74039.pdf

nustato Kultūros ministro įsakymu tvirtinami Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos strateginiai veiklos planai (toliau – KM SVP) ir Lietuvos kultūros tarybos veiklos planai (toliau – LKT VP). Pirmasis KM SVP buvo parengtas 2017 m. (planai ruošiami 3 metams, atnaujinami kasmet)¹⁸, pirmasis LKT VP parengtas 2014 m.¹⁹

Veiksmų programos 2 prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ 526 priemonė					
Investicinis prioritetas	VP 2.3 IP „Taikomųjų IRT e. valdžios, e. mokymosi, e. įtraukties, e. kultūros ir e. sveikatos programų tobulinimas“				
Bendrieji ir specialieji programos produkto rodikliai	<table border="1"> <tr> <td>P.S.310 „Sukurtos elektroninės paslaugos“</td> <td>P.S.311 „Įgyvendinti sprendimai, skirti viešojo sektoriaus bendro naudojimo informacinių ir ryšių technologijų infrastruktūros optimizavimui, sąveikumo ir saugos užtikrinimui“</td> </tr> <tr> <td>Siektina reikšmė (2023 m.): 70 vnt. (nurodyta siektina reikšmė visam investiciniam prioritetui) Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: duomenys iš projektų</td> <td>Siektina reikšmė (2023 m.): 3 vnt. (nurodyta siektina reikšmė visam investiciniam prioritetui) Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: duomenys iš projektų</td> </tr> </table>	P.S.310 „Sukurtos elektroninės paslaugos“	P.S.311 „Įgyvendinti sprendimai, skirti viešojo sektoriaus bendro naudojimo informacinių ir ryšių technologijų infrastruktūros optimizavimui, sąveikumo ir saugos užtikrinimui“	Siektina reikšmė (2023 m.): 70 vnt. (nurodyta siektina reikšmė visam investiciniam prioritetui) Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: duomenys iš projektų	Siektina reikšmė (2023 m.): 3 vnt. (nurodyta siektina reikšmė visam investiciniam prioritetui) Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: duomenys iš projektų
P.S.310 „Sukurtos elektroninės paslaugos“	P.S.311 „Įgyvendinti sprendimai, skirti viešojo sektoriaus bendro naudojimo informacinių ir ryšių technologijų infrastruktūros optimizavimui, sąveikumo ir saugos užtikrinimui“				
Siektina reikšmė (2023 m.): 70 vnt. (nurodyta siektina reikšmė visam investiciniam prioritetui) Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: duomenys iš projektų	Siektina reikšmė (2023 m.): 3 vnt. (nurodyta siektina reikšmė visam investiciniam prioritetui) Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: duomenys iš projektų				
Investicinio prioriteto konkretus uždavinys	VP 2.3.1 KU „Padidinti elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų prieinamumą ir kokybę“				
Specialieji programos rezultato rodikliai	<table border="1"> <tr> <td>R.S.309 „Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis“</td> <td>R.S.310 „Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kurios naudojami Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformos paslaugomis, dalis“</td> </tr> <tr> <td>Siektina reikšmė (2023 m.): 63 proc. Matavimo vienetas: proc. Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas</td> <td>Siektina reikšmė (2023 m.): 50 proc. Matavimo vienetas: proc. Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: IVPK</td> </tr> </table>	R.S.309 „Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis“	R.S.310 „Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kurios naudojami Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformos paslaugomis, dalis“	Siektina reikšmė (2023 m.): 63 proc. Matavimo vienetas: proc. Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas	Siektina reikšmė (2023 m.): 50 proc. Matavimo vienetas: proc. Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: IVPK
R.S.309 „Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis“	R.S.310 „Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kurios naudojami Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformos paslaugomis, dalis“				
Siektina reikšmė (2023 m.): 63 proc. Matavimo vienetas: proc. Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas	Siektina reikšmė (2023 m.): 50 proc. Matavimo vienetas: proc. Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: IVPK				
Priemonės	Nr. 02.3.1-CPVA-V-526 „Kultūros turinio skaitmeninimas ir sklaida“				
Priemonės įgyvendinimo stebėsenos rodikliai	<table border="1"> <tr> <td>R.S. 309 siektina reikšmė (2023 m.): 63 proc. Pastaba: rodiklio pasiekta reikšmė nėra matuojama projekto arba priemonės lygmeniu atskirai nuo kitų projektų arba priemonių.</td> <td>P.S. 310 siektina reikšmė (2023 m.): 21 vnt.</td> </tr> </table>	R.S. 309 siektina reikšmė (2023 m.): 63 proc. Pastaba: rodiklio pasiekta reikšmė nėra matuojama projekto arba priemonės lygmeniu atskirai nuo kitų projektų arba priemonių.	P.S. 310 siektina reikšmė (2023 m.): 21 vnt.		
R.S. 309 siektina reikšmė (2023 m.): 63 proc. Pastaba: rodiklio pasiekta reikšmė nėra matuojama projekto arba priemonės lygmeniu atskirai nuo kitų projektų arba priemonių.	P.S. 310 siektina reikšmė (2023 m.): 21 vnt.				

5 paveikslas. 2014–2020 m. ES fondų investicijų programos 2 prioriteto intervencijų logikos rekonstrukcija
Šaltinis: sudaryta Vertintojo

VP 2 prioritete nustatyta viena priemonė, prisidėjusi prie SSKT atvirumo ir prieinamumo. Priemonės 02.3.1-CPVA-V-526 „Kultūros turinio skaitmeninimas ir sklaida“ tikslas plėtoti Lietuvos kultūros paveldo prieinamumą elektroninėje erdvėje, kuriant skaitmenintu turiniu grindžiamas pažangiąsias elektronines paslaugas ir sprendimus. Remiamos veiklos – elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų plėtra bei tobulinimas, užtikrinant kompleksinę paslaugų teikimo pertvarką ir jų orientavimą į naudotoją (Lietuvos kultūros skaitmeninio turinio kūrimas ir sklaida (inovatyvių elektroninių paslaugų ir elektroninių produktų kūrimas tiek suskaitmeninto paveldo, tiek šiuolaikinio kultūrinio turinio pagrindu). Iš viso priemonei skirtas biudžetas – 33 mln. Eur (iš kurių 28,1 mln. finansuoti ES ir 5 mln. – Lietuvos nacionalinio biudžeto lėšomis).

¹⁸ Lietuvos Respublikos kultūros ministerija. Kultūros ministro valdymo sričių strateginiai veiklos planai. 2023-05-09. Prieiga internetu: <https://lrkm.lrv.lt/lt/administracine-informacija/planavimo-dokumentai/strateginiai-veiklos-planai/kulturos-ministro-valdymo-sriciu-strateginiai-veiklos-planai>

¹⁹ Lietuvos kultūros taryba. Lietuvos kultūros tarybos veiklos planai. 2023-05-10. Prieiga internetu: <https://www.ltkt.lt/administracine-informacija/veiklos-planai.html>

Veiksmų programos 13 prioriteto „Veiksmų, skirtų COVID-19 krizei įveikti, skatinimas ir pasirengimas ekonomikos atgaivinimui“ 309 ir 310 priemonės						
Bendrieji ir specialiosios programos rodikliai	P.N.804 „Privačios investicijos, atitinkančios viešąjį paramą įmonėms (subsidijos)“	P.B.202 „Subsidijas gaunančių įmonių skaičius“	P.B.201 „Investicijas gaunančių įmonių skaičius“	P.S.363 „Viešąsias sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių įstaigų, kuriose pagerinta paslaugų teikimo infrastruktūra, skaičius“		
	Siektina reikšmė (2023 m.): 17,5 mln. eurais Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: iš projektų	Siektina reikšmė (2023 m.): 653 įmonės Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: iš projektų	Siektina reikšmė (2023 m.): 662 įmonės Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: iš projektų	Siektina reikšmė (2023 m.): 2 sk. Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: iš projektų		
	P.B.205 „Naujų įmonių, gavusių investicijas, skaičius“	P.S.396 „Įgyvendinti MTEP projektai“	P.B.228 „Įmonių, gavusių investicijas siekiant, kad jos pateiktų naujų rinkos produktų, skaičius“	P.B.229 „Įmonių, gavusių investicijas siekiant, kad jos pateiktų naujų įmonės produktų, skaičius“		
	Siektina reikšmė (2023 m.): 40 įmonės Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: iš projektų	Siektina reikšmė (2023): 65 sk. Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: duomenys iš projektų	Siektina reikšmė (2023): 28 įmonės Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: iš projektų	Siektina reikšmė (2023): 3 įmonės Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: iš projektų		
Konkretus uždavinys	VP 13.1.1 KU „Skaitmeninimo ir inovacijų, siekiant šalinti COVID-19 pandemijos pasekmes ekonomikai, didinimas“					
Specialieji programos rezultato rodikliai	R.S.302 „Verslo sektoriaus išlaidos MTEP, tenkančios vienam gyventojui“	R.S.313 „Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis, sukurta MVJ, tenkanti vienam darbuotojui“	R.S.359 „Standart. 0–64 m. amžiaus gyventojų mirtingumo sumažėjimas tikslinėse teritorijose nuo kraujotakos ligų“	R.S. 361 „Standart. 0–64 m. amžiaus gyventojų mirtingumo sumažėjimas tikslinėse teritorijose nuo pirtybinių navikų“	R.S.421 „Kultūros sektoriaus sukuriama pridėtinės vertės dalis, palyginti su visa sukuriama verte“	P.B.205 „Ūkio subjektų finansuota mokslo ir studijų institucijų MTEP išlaidų dalis nuo visų išlaidų“
	Siektina reikšmė (2023 m.): 60,70 eurais Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: Eurostatas	Siektina reikšmė (2023 m.): 17 726 eurais / metus Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: Eurostatas	Siektina reikšmė (2023 m.): 105 atv. sk. 100 tūkst. gyv. Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: Higienos institutas	Siektina reikšmė (2023): 78 atvejų sk. 100 tūkst. gyv. Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: Higienos institutas	Siektina reikšmė (2023 m.): 2,6 proc. Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas	Siektina reikšmė (2023 m.): 7 proc. Fondas: ERPF Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas
Priemonės	Nr. 13.1.1-LVPA-K-309 „Paskatos gerinti kultūros ir kūrybinių industrijų įmonių infrastruktūrą“			Nr. 13.1.1-LVPA-K-310 „Paskatos kultūros ir kūrybinių industrijų sektoriui kurti konkurencingus kultūros produktus“		
Priemonių įgyv. plano rodikliai	P.B. 202 siektina reikšmė (2023 m.): 44 įmonės R.S.421 siektina reikšmė (2023 m.): 2,6 proc. (Pastaba: šio rodiklio pasiekta reikšmė nėra matuojama projekto arba priemonės lygmeniu atskirai nuo kitų projektų arba priemonių).			P.B. 202 siektina reikšmė (2023 m.): 65 įmonės R.N. 306 siektina reikšmė (2023 m.): 211 tūkst. proc. R.S.421 siektina reikšmė (2023 m.): 2,6 proc. (Pastaba: šio rodiklio pasiekta reikšmė nėra matuojama projekto arba priemonės lygmeniu atskirai nuo kitų projektų arba priemonių).		

6 paveikslas. 2014–2020 m. ES fondų investicijų programos 13 prioriteto intervencijų logikos rekonstrukcija
Šaltinis: sudaryta Vertintojo

VP 13 prioritetas buvo sukurtas reaguojant į kilusią COVID-19 pandemiją. Buvo išskirti nauji prioritetai, tarp kurių nemaža dalis investicijų skirta perėjimui prie skaitmeninės ekonomikos – įmonių skaitmeninimo ir produktyvumo. 13 teminio tikslo „Veiksmų, skirtų COVID-19 pandemijos sukeltai krizei įveikti, skatinimas ir pasirengimas aplinką tausojančiam, skaitmeniniam ir tvariam ekonomikos atgaivinimui“ 1.1. uždavinys siekia „skaitmeninimo ir inovacijų, siekiant šalinti COVID-19 pandemijos pasekmes ekonomikai, didinimas“. Veiksmų programoje numatyta veikla susijusi su kultūros turinio skaitmeninimu. Tai – investicijos į naujų skaitmeninių ir / arba žiedinę ekonomiką skatinančių kultūros ir kūrybinių paslaugų ir produktų kūrimą. Remiantis veiksmų programoje numatytais priemonėmis startavo dvi priemonės: paskatos gerinti kultūros ir kūrybinių industrijų įmonių infrastruktūrą ir paskatos kultūros ir kūrybinių industrijų sektoriui kurti konkurencingus kultūros produktus.

Priemonės Nr. 13.1.1-LVPA-K-309 „Paskatos gerinti kultūros ir kūrybinių industrijų įmonių infrastruktūrą“ tikslas yra paskatinti MVJ KKI įmones kurti naujus skaitmeninius produktus bei žiedinės ekonomikos paslaugas ir produktus, investuojant į KKI produktų kūrimui būtiną infrastruktūrą. Pagal šią priemonę yra remiama KKI įmonių infrastruktūros (produktų ar paslaugų kūrimui, teikimu, diegimui) kūrimas ir diegimas²⁰.

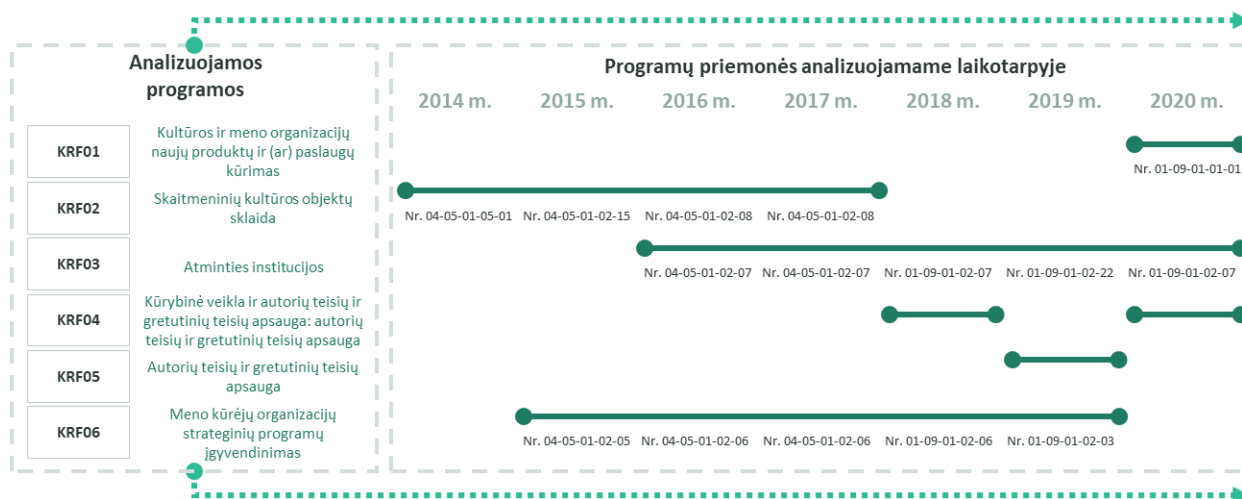
Priemonės Nr. 13.1.1-LVPA-K-310 „Paskatos kultūros ir kūrybinių industrijų sektoriui kurti konkurencingus kultūros produktus“ tikslas yra paskatinti MVJ KKI įmones kurti naujus, aukštos pridėtinės vertės, konkurencingus kultūros ir kūrybinio turinio ir formos produktus, investuojant į naujus konkurencingo skaitmeninio ir žiedinę ekonomiką skatinančio kultūros ir kūrybinio turinio ir formos produktus, paslaugas ar veiklos procesus. Šia priemone remiama KKI veiklos, kuriomis kuriami gaminiai, paslaugos ir procesai, įgyvendinantys skaitmeninės ir žiedinės

²⁰ 2014–2020 metų Europos sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 13 prioriteto „Veiksmų, skirtų COVID-19 krizei įveikti, skatinimas ir pasirengimas ekonomikos atgaivinimui“ įgyvendinimo priemonės Nr. 13.1.1-LVPA-K-309 „Paskatos gerinti kultūros ir kūrybinių industrijų įmonių infrastruktūrą“ projektų finansavimo sąlygų aprašas

ekonomikos principus. Taip pat originalių dizaino ir rinkodaros sprendimų sukūrimas ir diegimas, pasitelkiant meninę, kultūrinę ir kūrybinę raišką ir siekiant skaitmenizavimo ir žiedinės ekonomikos skatinimo produktų ir paslaugų kūrimo ir veiklos procesų. Ši priemonė remia skaitmeninių, elektroninių, virtualios (papildytos) realybės platformų ir jų turinio kūrimą, skaidą²¹.

KRF vykdytos investicijos skiriasi nuo VP tuo, kad LKT veiksmų planai buvo tvirtinami kasmet (dėl ko galėjo kisti priemonės, uždaviniai ir tikslai), remiantis respondentų teigimu, fondo biudžetas galėjo smarkiai kisti kiekvienais metais²². Toks veiklos modelis apsunkina intervencijos logikos rekonstrukciją ir analizę, todėl siekiant analitinio aiškumo vykdytos investicijos yra apibendrinamos pagal 6 KRF programas, jiems priskiriant kodus (pavyzdžiui, KRF01). Analizuojamos šios KRF veiklos:

- KRF01 – programa „Kultūros ir meno organizacijų naujų produktų ir (ar) paslaugų kūrimas“ (priemonė Nr. 01-09-01-01-01²³);
- KRF02 – programa „Skaitmeninių kultūros objektų sklaida“ (priemonės Nr. 04-05-01-05-01, 04-05-01-02-15, 04-05-01-02-08, 04-05-01-02-08²⁴);
- KRF03 – programa „Atminties institucijos“ (priemonės Nr. 04-05-01-02-07, 04-05-01-02-07, 01-09-01-02-07, 01-09-01-02-22, 01-09-01-02-07²⁵);
- KRF04 – programa „Kūrybinė veikla ir autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga: autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga“ (konkreči priemonė nėra nustatyta²⁶);
- KRF05 – programa „Autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga“ (priemonės konkreči priemonė nėra nustatyta²⁷);
- KRF06 – programa „Meno kūrėjų organizacijų strateginių programų įgyvendinimas“ (priemonės Nr. 04-05-01-02-05, 04-05-01-02-06, 04-05-01-02-06, 01-09-01-02-06, 01-09-01-02-03²⁸).

Pastaba: Priemonių numeris nurodo priemonės atitikimą LKT veiksmų plano tikslui (trečias skaičius), uždaviniui (ketvirtas skaičius).

7 paveikslas. Skirtingos priemonės, kuriomis buvo finansuojamos analizei atrinktos KRF programos

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis LKT 2014–2020 m. veiksmų planai ir KM 2014–2020 m. strateginiais veiklos planais

²¹ 2014–2020 metų Europos sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 13 prioriteto „Veiksmų, skirtų COVID-19 krizei įveikti, skatinimas ir pasirengimas ekonomikos atgaivinimui“ įgyvendinimo priemonės Nr. 13.1.1-LVPA-K-310 „Paskatos kultūros ir kūrybinių industrijų sektoriui kurti konkurencingus kultūros produktus“ projektų finansavimo sąlygų aprašas

²² Interviu su LKT atstovu.

²³ Pabrėžtina, kad priemonių kodai yra unikalūs tik atskirų metų veiksmų plano rėmuose, t.y. skirtingais metais skirtingoms priemonės priskirti kodai gali sutapti.

²⁴ Žr. išnašą aukščiau.

²⁵ Žr. išnašą aukščiau.

²⁶ Žr. išnašą aukščiau.

²⁷ Žr. išnašą aukščiau.

²⁸ Žr. išnašą aukščiau.

Analizuojamos KRF programos turėjo tokius nustatytus tikslus:

1. **KRF01 programos tikslas** – Lietuvos Respublikos Vyriausybei paskelbus ekstremaliają padėtį ir (ar) karantiną ir dėl to apribojus ar draudžiant kultūros įstaigų lankymą, kultūros paslaugų teikimą ir (ar) kultūros renginių organizavimą, programa siekia užtikrinti kultūros ir meno organizacijų veiklų tęstinumą, skaitmeninių kultūros produktų ir (ar) paslaugų kūrimą, taip pat naujų kultūros produktų ir (ar) paslaugų kūrimą, kurie būtų kuriami atsižvelgiant į fizinius kultūros ir meno paslaugų teikimo apribojimus ir pasikeitusias visuomenės galimybes naudotis kultūros ir meno produktais karantino ir ekstremaliosios padėties laikotarpiu ir po jo.
2. **KRF02 programos tikslas** – skleisti ir populiarinti atminties institucijų (bibliotekų, archyvų, muziejų), meno informacijos centrų skaitmenintas ar skaitmenines kultūros vertybes, siekiant, kad skaitmeninis turinys būtų plačiai naudojamas edukaciniuose procesuose, nacionalinio tapatumo ir kultūrinio savitumo plėtojimui, visuomenės laisvalaikio turtingumui ir būtų prieinamas visuomenei.
3. **KRF03 programos tikslas** – užtikrinti Lietuvos Respublikos atminties institucijų (muziejų, bibliotekų, archyvų) veiklą, išsaugoti nacionalinį kultūros paveldą papildant Atminties institucijų rinkinius bei pristatant jį visuomenei ir užtikrinti Atminties institucijose esančių kilnojamojų kultūros vertybių išlikimą, apsaugą ir sklaidą.
4. **KRF04 programos tikslas** – skatinti kūrybinę veiklą finansuojant projektus, kurie sudarytų tinkamas sąlygas profesionalių menininkų kūrybai ir jos rezultatų sklaidai regionuose, užtikrintų deramą atlygį autoriams ir atlikėjams, ugdytų jaunųjų meno kūrėjų kartą, sudarytų sąlygas plėtoti vaikų ir jaunimo saviraišką kultūrinėje ir meninėje veikloje. Skatinti autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos modernizavimą, sudarant palankesnes sąlygas teisėtomis priemonėmis ir būdais internetu pasiekti literatūros, mokslo ir meno kūrinius bei plėtojant teisėtą intelektualės nuosavybės rinką ir taikant naujus teisių licencijavimo modelius, ugdyti visuomenės pagarbą intelektualinei nuosavybei ir nepakantumą neteisėtam jos naudojimui.
5. **KRF05 programos tikslas** – skatinti autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugą, sudarant palankesnes sąlygas teisėtomis priemonėmis ir būdais internetu pasiekti literatūros, mokslo ir meno kūrinius bei ugdyti visuomenės pagarbą autorių teisėms ir gretutinėms teisėms ir nepakantumą neteisėtam kūrinių naudojimui.
6. **KRF06 programos tikslas** – užtikrinti meno kūrėjų organizacijų strateginių programų įgyvendinimą.

Vertinama, kad visų atrinktų priemonių / programų intervencijų logika yra tinkama. Suplanuotomis veiklomis siekiama visapusiškai remti SSKT plėtrą ir sklaidą:

- remiama SSKT kūrimo veikla (VP 526 priemonė, KRF02);
- sukurtos ir modernizuotos SKPP (VP 526 priemonė, dalinai KRF05);
- remiama KKI sektoriaus ir meno organizacijų atstovų veikla (VP 309 priemonė, 310 priemonė, KRF01, KRF03, KRF04, KRF05, KRF06).

2.3. Vykdytų veiklų sklaidumas

Remiantis interviu programa (žr. 3 priedą), galima išskirti du pagrindinius trikdžius sklaidžiam veiklų įgyvendinimui:

- **COVID-19 pandemijos sukelta ekonominė krizė:** dėl pandemijos strigo 02.3.1-CPVA-V-526 priemonės veiklos, kartais laikinai sustodavo (pavyzdžiui, sustodavo skaitmeninimo veikla), atskirais atvejais reikėjo pratęsti sutartis su tiekėjais. Kita vertus, COVID-19 pandemija paskatino didesnę paklausą SSKT (žr. 6.1.1. skyrių). KRF projektų vykdytojams taip pat teko perorientuoti savo veiklas, todėl projektai taip pat strigo. 13 prioriteto priemonėms COVID-19 pandemijos sukelta ekonominė krizė nedarė tokio neigiamo poveikio, nes šio prioriteto priemonės buvo specifiškai skirtos pandemijos pasekmėms švelninti, tačiau 13 prioriteto projektai tai pat susidūrė su kainų didėjimu, darbų vėlavimais. Taigi, tiek VP priemonių atveju, tiek KRF atveju **veiklos buvo įgyvendintos**, tačiau būta vėlavimų ir ne viskas buvo įgyvendinta pagal pirminį planą.²⁹
- **Iššūkiai dėl rangovų prisiimtų atsakomybių laikymosi kuriant IT sprendinius arba technologiniai iššūkiai:** SKPP valdytojų teigimu, vykdant projektus susijusius su IT ir kitų technologinių sprendinių kūrimu buvo susiduriama

²⁹ Interviu su CPVA atstovu, 2023 m. balandžio 20 d.; Interviu su LKT atstove, 2023 m. balandžio 28 d.; Interviu su IA atstovais, 2023 m. balandžio 24 d.; Interviu su KM atstovais, 2023 m. gegužės 23 d.

su tuo, kad rangovai laiku neatlikdavo darbų ir / arba užtrukdavo techninių sprendinių derinimas su kitomis sistemomis. Ši problema buvo būdinga pirmiausiai 02.3.1-CPVA-V-526 priemonei, pagal kurią buvo kuriamos arba modernizuojamos sudėtingos SKPP sistemos.³⁰

Iš analizuojamų VP 119 projektų buvo nutrauktos 5 sutartys (4,2 proc.), 1 projekto (0,8 proc.) pareiškėjas atsisakė pasirašyti sutartį. Visi 6 projektai turėjo būti finansuojami pagal priemonę 13.1.1-LVPA-K-310, o visi priemonių 02.3.1-CPVA-V-526 ir 13.1.1-LVPA-K-309 projektai arba jau įgyvendinti, arba vertinimo rengimo metu tebėra įgyvendinami.

Vertinama, kad nors dėl išorės poveikio dalis veiklų užsitęsė arba susidūrė su sunkumais įgyvendinimo metu, galiausiai projektai buvo įgyvendinti.

2.4. Produkto rodiklių pasiekimas

Atrinktoms VP priemonėms priskirti 3 priemonių lygmens rodikliai, iš kurių 2 yra priemonių lygmens produkto rodikliai (P.S.310 „Sukurtos elektroninės paslaugos“, P.B.202 „Subsidijas gaunančių įmonių skaičius“).

1 lentelė. Veiksmų programos atrinktų priemonių rodiklių pasiekimas

Priemonių rodikliai		Priemonių rodiklių pasiekimas				
Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas	Priemonė	Siektina reikšmė	Priemonės projektų sutartyse planuojama pasiekti stebėsenos rodiklio reikšmė	Per ataskaitinį laikotarpį pasiekta reikšmė	Rodiklio pasiekimas
Priemonių lygmens produkto rodikliai						
P.B.202	Subsidijas gaunančių įmonių skaičius	13.1.1-LVPA-K-309	15 vnt.	44 vnt.	44 vnt. (2023-03-31)	293 proc.
		13.1.1-LVPA-K-310	30 vnt.	68 vnt.	61 vnt. (2023-03-31)	203 proc.
P.S.310	Sukurtos elektroninės paslaugos	02.3.1-CPVA-V-526	21 vnt.	43 vnt.	32 vnt. (2023-01-24)	152 proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis SFMIS2014 duomenimis³¹

Priemonių lygmens produkto rodikliai visų analizuojamų VP priemonių atveju buvo pasiekti ir viršyti – tiek numatytas subsidijų gaunančių įmonių skaičius buvo viršytas (13 prioriteto 309 priemonės atveju 2,9 kartus, 310 priemonės – 2 kartus). Planuotas sukurtų el. paslaugų skaičius viršytas 1,5 karto.

Papildomai, remiantis projektų vykdytojų apklausos duomenimis, 526 priemonė leido suskaitmeninti 207 tūkst. vnt. SSKT objektų. Tai sudaro 10,1 proc. nuo Lietuvos SSKT objektų skaičiaus 2022 m. (viso 2022 m. Lietuvoje buvo suskaitmeninta 2 mln. SSKT objektų).³²

Analizuojamų KRF programų atveju nėra numatyta produkto rodiklių, pasitelkus kuriuos galima būtų įvertinti sukurtą produktą SSKT srityje – pavyzdžiui, suskaitmeninto kultūros turinio kiekis, sukurtų el. paslaugų kiekis. KRF rodikliai kultūros skaitmeninimo srityje matuoja tik rezultatą – šių rodiklių analizė pateikiama toliau.

Vertinama, kad investicijos leido sukurti daugiau produkto rodiklio, nei buvo planuojama. Dėl to produkto rodiklių siektinos reikšmės buvo pasiektos ir viršytos. Pagrindinis šių investicijų rezultatas – sukurtos arba modernizuotos suskaitmeninto kultūros paveldo platformos (toliau – SKPP), kurios leidžia skleisti 2014–2020 m. laikotarpiu bei anksčiau suskaitmenintą kultūros turinį.

³⁰ Interviu su LVAT atstovais, 2023 m. balandžio 25 d.; Interviu su LNDM atstovu, 2023 m. balandžio 21 d.; Interviu su CPVA atstovu, 2023 m. balandžio 20 d.

³¹ LR finansų ministerija. ES struktūrinės paramos kompiuterinė informacinė valdymo ir priežiūros sistema. Ribotos prieigos duomenys.

³² Vertintojo įvykdyta projektų vykdytojų apklausos duomenys.

2.5. Rezultato rodiklių pasiekimas

Atrinktos Veiksmų programos priemonėmis siekta dviejų konkrečių uždavinių rezultato rodiklių – R.S.309 „Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis“ (02.3.1-CPVA-V-526 priemonė) ir R.S.421 „Kultūros sektoriaus sukuriama pridėtinės vertės dalis, palyginti su visa sukuriama verte“ (13 prioriteto priemonės 309 ir 310). Taip pat numatytas 1 priemonės lygmens rezultato rodiklis (R.N.306 „Gavusių investicijas MVĮ planuojamo pajamų augimo ir prašomo finansavimo santykis“).

2 lentelė. Veiksmų programos atrinktų priemonių rezultatų rodiklių pasiekimas

Rezultato rodikliai		Rodiklių pasiekimas			
Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas	Pradinė rodiklio reikšmė	Siektina reikšmė	Per ataskaitinį laikotarpį pasiekta reikšmė	Rodiklio pasiekimas
Konkrečių uždavinių lygmens rezultato rodikliai					
R.S.309	Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis	37 proc. (2012 m.)	63 proc. (2023 m.)	73,5 proc. (2022-12-31)	140 proc.
R.S.421	Kultūros sektoriaus sukuriama pridėtinės vertės dalis, palyginti su visa sukuriama verte	2,2 proc. (2017 m.)	2,6 proc. (2023 m.)	1,99 proc. (2021-12-31)	-53 proc.
Priemonės Nr. 13.1.1-LVPA-K-310 rezultato rodiklis					
R.N.306	Gavusių investicijas MVĮ planuojamo pajamų augimo ir prašomo finansavimo santykis	–	10 proc.	0 proc. (2023-03-31)	–

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis SFMIS2014 duomenimis³³

Rodiklio R.S.309 siektina reikšmė pasiekta ir viršyta (rodiklio siektina reikšmė – 63 proc., pasiekta reikšmė – 73,5 proc.), tačiau rodiklio R.S.421 siektina reikšmė – nepasiekta (buvo siekiama padidinti kultūros sektoriaus sukuriama pridėtinės vertės dalį nuo 2,2 proc. iki 2,6 proc., tačiau reali reikšmė – 1,99 proc.). Pažymėtina, kad rodiklio R.S.421 reikšmei įtaką daro bendri šalies makroekonominiai procesai – pokyčiai kituose ekonomikos sektoriuose. Priemonių, kuriomis siekta paveikti kultūros sektoriaus sukuriama pridėtinės vertės dalį, biudžetas (14 mln. Eur analizuojamų 13 prioriteto priemonių atveju) neleidžia tikėtis padaryti poveikį Lietuvos makroekonominiams procesams, kas paaiškina tokią pasiektą rodiklio reikšmę. Papildomai, COVID-19 krizė padarė didesnę neigiamą poveikį KKI sektoriui, kas neleidžia tikėtis šio rezultato rodiklio pasiekimo analizuojamu laikotarpiu atsižvelgiant į investicijų dydį.

Priemonių lygmens rezultato rodiklio R.N.306 pasiekimas dar nėra žinomas dėl rodiklio specifikos. Remiantis rodiklių skaičiavimo aprašu, R.N.306 skaičiuojamas remiantis dviem papildomais rodikliais (R.N.306-1, kuris matuoja pareiškėjų pajamų padidėjimą eurais, ir R.N.306-2, kuris matuoja pareiškėjų gautas investicijas eurais). Nors R.N.306-2 yra žinomas, R.N.306-1 bus žinomas tik 2024 m., kai bus žinomos pareiškėjų faktinės 2023 m. pajamos.³⁴

Pažymėtina, kad remiantis interviu respondentų teigimu, rodiklis R.N.306 yra problematiškas, nes skatina pareiškėjus prisiimti nerealistiškus įsipareigojimus dėl jų pajamų augimo įgyvendinus investicijas. Yra sudėtinga vertinti pareiškėjų argumentų dėl investicijų poveikio jų ateities pajamoms pagrįstumą. Taigi, interviu respondentų teigimu, verta ateityje naudoti kitokius stebėsenos rodiklius tokių arba panašių priemonių atveju.³⁵

³³ LR finansų ministerija. ES struktūrinės paramos kompiuterinė informacinė valdymo ir priežiūros sistema. Ribotos prieigos duomenys.

³⁴ LR kultūros ministerijos 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioritetų įgyvendinimo priemonių įgyvendinimo plano ir nacionalinių stebėsenos rodiklių skaičiavimo aprašas, patvirtintas LR kultūros ministro 2016 m. gegužės mėn. 12 d. įsakymu ĮV-380 „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioritetų įgyvendinimo priemonių įgyvendinimo plano ir nacionalinių stebėsenos rodiklių skaičiavimo aprašo patvirtinimo“ (Suvestinė redakcija nuo 2023-01-18). Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/71b82470194511e6aa14e8b63147ee94/asr>

³⁵ Interviu su LR kultūros ministerijos atstovais.

Sukurto skaitmeninio turinio vertinimui LKT veiklos ataskaitose naudojami du rodikliai – KRF02 ir KRF05 programoms priskirti produkto rodikliai³⁶ dėl skaitmeninio turinio peržiūrų. Šie rodikliai yra analizuojami kartu su VP rezultato rodikliais dėl skirtingų produkto ir rezultato rodiklių sąvokų reikšmių. Analizuojami KRF produkto rodikliai savo esme atitinka VP rezultato rodiklius. Remiantis 2014–2017 m. LKT veiklos ataskaitomis, rodiklių siektinos reikšmės ir šių reikšmių pasiekimas nustatomas kiekvienais metais atskirai, praėjusių metų rezultatai nepersikelia, o į SSKT peržiūrų skaičių įtraukiamas tik pirmųjų metų peržiūrų skaičius. Dėl šios priežasties rodikliai nepilna apimtimi įvertina pasiektą rezultatą – nespėjama surinkti reikiamo peržiūrų skaičiaus iki kalendorinių metų pabaigos. Dėl šios priežasties nėra galimybės įvertinti viso investicijų poveikio SSKT atvirumui ir prieinamumui.

3 lentelė. KRF finansuotų skaitmeninio turinio projektų rezultatas ir skirti asignavimai

Parametras	Metai	Nr. P-04-05-01-01-04 „Naudotojų, susipažinusių su fiksuotais ir skaitmeniniu būdu paviešintais meno ir kultūros kūrinių, skaičius (vienetai)“	Nr. P-04-05-01-02-04 „Skaitmeninto kultūros paveldo pagrindu sukurtų elektroninių produktų bei paslaugų vartotojų skaičius (asmens)“
Siektina reikšmė	2014 m.	15 tūkst. vnt.	50 tūkst. vnt.
	2015 m.	400 tūkst. vnt.	50 tūkst. vnt.
	2016 m.	400 tūkst. vnt.	50 tūkst. vnt.
	2017 m.	400 vnt.	50 tūkst. vnt.
	Viso:	815,4 tūkst. vnt.	200 tūkst. vnt.
Pasiekta reikšmė	2014 m.	471,5 tūkst. vnt.	87,4 tūkst. vnt.
	2015 m.	302,5 tūkst. vnt.	24,6 tūkst. vnt.
	2016 m.	21,1 tūkst. vnt.	21,1 tūkst. vnt.
	2017 m.	551 vnt.	17,4 tūkst. vnt.
	Viso:	795,7 tūkst. vnt.	150,5 tūkst. vnt.
Rodiklio pasiekimas	2014 m.	3 143 proc.	175 proc.
	2015 m.	76 proc.	49 proc.
	2016 m.	5 proc.	42 proc.
	2017 m.	138 proc.	35 proc.
	Viso:	98 proc.	75 proc.
Skirti asignavimai	2014 m.	500,0 tūkst. Eur	300,0 tūkst. Eur
	2015 m.	n. d.	86,9 tūkst. Eur
	2016 m.	6,2 mln. Eur	100,0 tūkst. Eur
	2017 m.	6,1 mln. Eur	100,0 tūkst. Eur
	Viso:	12,8 mln. Eur	586,9 tūkst. Eur

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Priklausomai nuo metų, rodiklių pasiekimo laipsnis ženkliai skyrėsi – mažiausias pasiekimo laipsnis yra 5 proc., didžiausias – virš 30 kartų. Taigi, 2014–2017 m. laikotarpiu rodiklio pasiekimo laipsnis sudarė 98 proc. ir 75 proc., nors pabrėžtina, kad į rodiklio pasiekimo statistiką yra įtraukiamos tik tos peržiūros, kurios įvyko iki pirmųjų kalendorinių metų pabaigos. Realus rodiklių pasiekimas yra didesnis, galimai viršijantis 100 proc., tačiau šio rezultato nėra galimybės įvertinti.

³⁶ Nr. P-04-05-01-03-02 „Naudotojų, susipažinusių su fiksuotais ir skaitmeniniu būdu paviešintais meno ir kultūros kūrinių, skaičius (vienetai)“, Nr. P-04-05-01-01-04 „Naudotojų, susipažinusių su fiksuotais ir skaitmeniniu būdu paviešintais meno ir kultūros kūrinių, skaičius (vienetai)“, Nr. P-04-05-01-02-04 „Skaitmeninto kultūros paveldo pagrindu sukurtų elektroninių produktų bei paslaugų vartotojų skaičius (asmens)“ ir Nr. P-04-05-01-05-01 „Skaitmeninto turinio pagrindu sukurtų produktų bei paslaugų vartotojų skaičius (vienetai)“

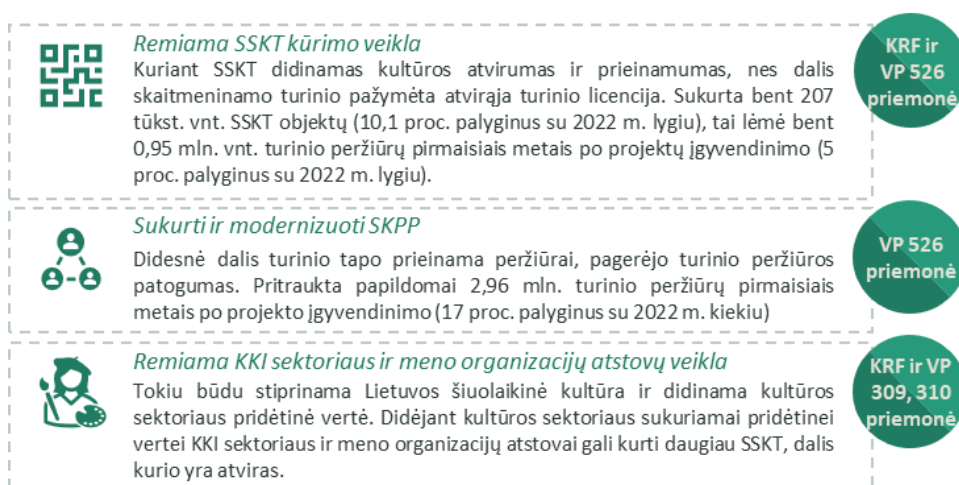
Kitų analizuojamų KRF programų atveju nėra matuojami rodikliai, kurie leistų įvertinti poveikį kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui.

Remiantis kultūros išteklių valdytojų apklausos duomenimis, 526 priemonės veiklos leido pritraukti papildomai 2,96 mln. turinio peržiūrų vnt. pirmaisiais metais po projekto įgyvendinimo. Palyginimui, tai sudaro 17 proc. nuo SSKT turinio peržiūrų 2022 m. (remiantis KM statistika, 2022 m. Lietuvoje buvo 17,3 mln. peržiūrų).

Vertinama, kad įgyvendintos investicijos leido padidinti žmonių, kurie naudojami el. paslaugomis, dalį, taip pat sukūrus arba modernizavus informacines sistemas buvo sukurtos platformos ir naujas SSKT. Taigi, priemonės turėjo teigiamą poveikį kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui.

2.6. Investicijų poveikis kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui

Vertinamas poveikis kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui pasireiškė keliais skirtingais būdais (žr. toliau pateiktą 8 paveikslą).

8 paveikslas. Skirtingi investicijų kultūros skaitmeninimo srityje poveikio pasireiškimo būdai

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

REMIAMA SSKT KŪRIMO VEIKLA leido padidinti suskaitmeninto kultūros turinio apimtį. KRF programos leido papildomai padidinti peržiūrų kiekį pirmaisiais metais po projektų įgyvendinimo bent 5 proc., palyginus su 2022 m. SSKT peržiūrų skaičiumi. Palyginus su VP 526 priemone, poveikis mažesnis daugiau nei tris kartus (17 proc.), tačiau pažymėtina, kad finansavimas taip pat skyrėsi – KRF programų lėšų kiekis, skirtas skaitmeninimo veiklai sudarė 13,4 mln. Eur, palyginus su 33 mln. Eur, skirtais VP 526 priemonei.

SUKURTI IR MODERNIZUOTI SKPP leido pritraukti daugiau lankytojų. VP 526 priemonė leido padidinti SSKT objektų peržiūrų kiekį pirmaisiais metais bent 17 proc., lyginant su 2022 m. metinių SSKT peržiūrų skaičiumi.³⁷ Šios SKPP įveiklina suskaitmenintą kultūros turinį. Pažymėtina, kad dalis SKPP pasileido santykinai neseniai, pavyzdžiui, įvykus LIMIS platformos modernizavimo darbams, po atnaujinimų ji paleista 2023 m. balandžio 14 d., todėl visas poveikis dar negali būti pilnai pamatuotas.

REMIAMA KKI SEKTORIAUS IR MENO ATSTOVŲ VEIKLA labiausiai prisidėjo prie šiuolaikinio Lietuvos kultūros turinio apimties didėjimo. Nacionalinės KKI asociacijos atstovo teigimu, 13 prioriteto investicijos³⁸ leido iš esmės atnaujinti, pavyzdžiui, Lietuvos audiovizualinio kultūros turinio srityje veikiančių žmonių įrangą ir pajėgumus kurti

³⁷ Vertintojo įvykdyta projektų vykdytojų apklausos duomenys (projektų vykdytojų nurodytas peržiūrų padidėjimas pirmaisiais metais) ir LR kultūros ministerija. Skaitmeninimo statistika (SSKT peržiūrų skaičius). Prieiga internetu: <https://statistika.lrkmlt/skaitmeninimo-statistika/pradzia/15>

³⁸ Respondentas taip pat nurodė kitų prioritetų priemones, tačiau jos nepatenka į šio vertinimo apimtį.

šiuolaikinį audiovizualinį turinį.³⁹ Pažymėtina, kad didžioji dalis 13 prioriteto priemonių projektų sukurto turinio nėra atviras turinys, nes prioriteto tikslas – didinti įmonių konkurencingumą, pajamas.⁴⁰ Šių veiklų poveikio kultūros turinio atvirumui nėra galimybės įvertinti dėl stebėsenos rodiklių apribojimų. Remiantis interviu su IA, KKI sektoriaus atstovais, kurie galėjo teikti paraiškas analizuojamoms 13 prioriteto priemonėms, labai skirtingi – tai tiek pramonės įmonės, tiek kultūros turinio kūrėjai. Todėl spektras įmonių, kurios gavo finansavimą, yra labai platus. Šios įmonės gali būti visiškai nesusijusios su skaitmeniniu kultūros turiniu, pavyzdžiui, finansavimą gavo baldų gamintojai įrangos atnaujinimui.⁴¹ Dėl šios priežasties šių priemonių poveikis kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui nėra nustatomas.

Didžiausią poveikį kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui padarė VP 526 priemonė, kuri leido sukurti bent 207 tūkst. vnt. SSKT objektų (10,1 proc. palyginus su 2022 m. SSKT objektų skaičiumi) bei pritraukti reikšmingą skaičių turinio peržiūrų (17 proc., palyginus su 2022 m. SSKT peržiūrų skaičiumi).

2014–2020 m. ES fondų ir kitų investicijų poveikis kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui:

1. Atliekant 2014–2020 m. ES fondų ir kitų investicijų poveikio kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui vertinimą, siekta atsakyti į 3 vertinimo klausimus patvirtinant arba paneigiant 6 hipotezes.
2. Atsakant į **vertinimo klausimą** „5.1.1. Koks ES fondų ir kitų investicijų poveikis kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybinio ir kokybinio aspektais (kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei)?“ nustatyta:
  - 2.1. Poveikis kultūros atvirumui ir prieinamumui pasireiškė trimis būdais: a) remiant SSKT kūrimo veiklą; b) kuriant ir modernizuojant SKPP; c) remiant KKI sektoriaus ir meno atstovų veiklą. Atitinkamai, poveikis pasireiškė a) per didesnį SSKT kiekį; b) didesnį SKPP lankytojų kiekį; c) KKI sektoriaus ir meno atstovų padidėjusias galimybes kurti ir skleisti SSKT.
  - 2.2. Atsižvelgiant į nustatytą poveikį atmetama hipotezė H2, patvirtinama hipotezė H1: **ES fondų ir valstybės biudžeto lėšų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui poveikis 2014–2020 m. laikotarpiu buvo teigiamas ir pasireiškė per didesnį suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turinio atvirumą ir prieinamumą tose srityse, kur buvo vykdomos investicijos.**
3. Atsakant į **vertinimo klausimą** „5.1.2. Kokios ES fondų ir kitų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybinio ir kokybinio aspektais sukurto pokyčio apimtys kiekybinio ir kokybinio aspektais, vertinant poveikį kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei?“ nustatyta:
  - 3.1. Nustatyti du produkto rodikliai – tai VP produkto rodikliai. Abiejų rodiklių siektinos reikšmės buvo pasiektos ir viršytos. Taip pat nustatyti 2 KRF produkto rodikliai, susiję su kultūros turinio skaitmeninimu, tačiau jie pagal savo esmę yra priskirti rezultato rodikliams (sukurto turinio peržiūrų skaičius).
  - 3.2. Ne visi rezultato rodikliai buvo pasiekti. Vienintelis rezultato rodiklis, kurio reikšmė buvo pasiekta ir viršyta - tai VP rezultato rodiklis „Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis“. Kitų rodiklių reikšmės nebuvo pasiektos. VP rezultato rodiklio „Kultūros sektoriaus sukuriama pridėtinės vertės dalis, palyginti su visa sukuriama verte“ siektinos reikšmės pasiekimas – neigiamas (buvo nutolta, o ne priartėta prie siektinos reikšmės), KRF rezultato rodiklių siektinos reikšmės pasiekimas sudarė 98 ir 75 proc.
  - 3.3. Bendras nustatytas poveikis – sukurta bent 207 tūkst. SSKT objektų ir virš 3,9 mln. SSKT peržiūrų.
  - 3.4. Atsižvelgiant į nustatytą poveikio apimtį atmetama hipotezė H2, patvirtinama hipotezė H1: **ES fondų ir valstybės biudžeto lėšų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui poveikis suskaitmeninto ir skaitmeninio turinio atvirumui ir prieinamumui 2014–2020 m. laikotarpiu gali būti pamatuojamas ir yra reikšmingas.**
4. Atsakant į **vertinimo klausimą** „5.1.3. Kokios investicijos labiausiai ir kurios mažiausiai prisidėjo prie kultūros turinio skaitmeninimo ir suskaitmenintam turiniui 2014–2020 m., vertinant poveikį kultūros turinio atvirumą ir prieinamumą visuomenei?“ nustatyta:

³⁹ Interviu su Nacionalinės KKI asociacijos atstovu

⁴⁰ Interviu su IA atstovais

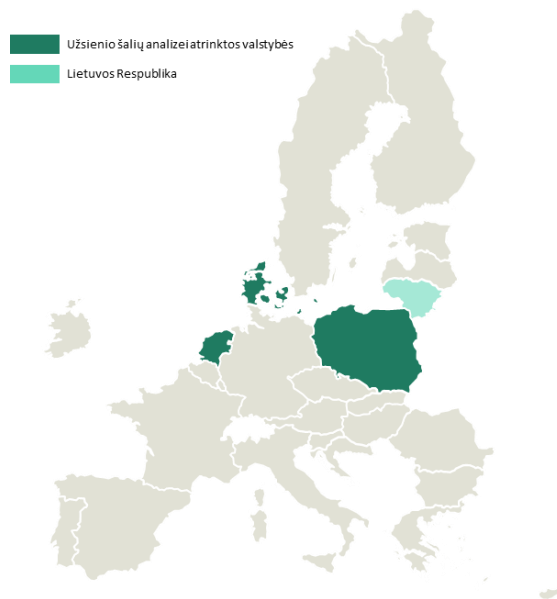
⁴¹ Interviu su IA atstovais

- 4.1. Didžiausią poveikį kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui padarė VP priemonė Nr. 02.3.1-CPVA-V-526, sukūrusi 207 tūkst. vnt. SSKT objektų (10,1 proc. palyginus su 2022 m. lygiu), ir pritraukti papildomai 2,96 mln. turinio peržiūrų vnt. pirmaisiais metais po projektų įgyvendinimo (17 proc. palyginus su 2022 m. kiekiu).
- 4.2. KRF lėmė bent 5 proc. didesnes turinio peržiūras pirmaisiais metais po projektų įgyvendinimo (0,95 mln. peržiūrų, kas sudaro 5 proc. palyginus su 2022 m. peržiūrų kiekiu). t. y. sukurto turinio peržiūrų skaičius pirmaisiais metais po projektų įgyvendinimo ekvivalentiškas 5 proc. nuo visų SSKT peržiūrų 2022 m.
- 4.3. Atsižvelgiant į nustatyto poveikio apimties skirtumus tarp taikytų priemonių atmetama hipotezė H2, patvirtinama hipotezė H1: **ES fondų ir valstybės biudžeto lėšų investicijų 2014–2020 m. laikotarpiu finansuoti projektai skirtinga apimtimi prisidėjo prie suskaitmeninto ir skaitmeninio turinio atvirumo ir prieinamumo.**
5. Papildomai, vykdant vertinimą nustatytos papildomos dėmesio vertos įžvalgos:
  - 5.1. Investicijų įgyvendinimo metu buvo susidurta su dviem pagrindiniais trikdžiais – COVID-19 pandemijos sukelta krize ir iššūkiams kuriant IT sistemas (rangovų vėlavimai, poreikis suderinti techninius skirtingų sistemų sprendimus). Nors dėl šių trikdžių veiklos vėlavo, bendrai veiklos buvo įgyvendintos.
  - 5.2. Tai, kad ne visų rezultato rodiklių siektinos reikšmės buvo pasiektos, galima paaiškinti išoriniais veiksniais arba tobulintinu rodiklių planavimu, pavyzdžiui, rodiklio „Kultūros sektoriaus sukuriama pridėtinės vertės dalis, palyginti su visa sukuriama verte“ pasiekimas didesne dalimi priklauso nuo Lietuvos ekonomikos makro procesų, daug didesnę įtaką jam daro kituose ekonomikos sektoriuose vykstantys procesai. KRF rezultato rodikliai vertina tik pirmųjų kalendorinių metų peržiūrų skaičių, nors pilnas rezultatas pasireiškia ir vėliau.

3. Užsienio šalių kultūros išteklių skaitmeninimo gerųjų praktikų vertinimas

Vertinimo uždavinys „5.2. Išanalizuoti ir pateikti gerąsias praktikas pasirinktose Europos Sąjungos šalyse taikomas kultūros išteklių skaitmeninimo bei skaitmeninio kultūros turinio sklaidai.“

Skiryje pateikiamas atliktas trijų pasirinktų Europos Sąjungos šalių gerųjų kultūros išteklių skaitmeninimo praktikų bei tendencijų vertinimas.

9 paveikslas. Užsienio šalių analizei atrinktos valstybės

Šaltinis: parengta Vertintojo

Užsienio šalių analizei valstybės atrinktos remiantis *Europeana* indekso reitingu ir antrinių šaltinių analize. Reitingas rodo, kokią procentinę dalį valstybės įkelti SSKT objektai sudaro nuo visų svetainės objektų. Antriniais šaltiniais naudojami, siekiant išskirti užsienio šalių privalumus ir trūkumus. Įvertinus abu kriterijus Nyderlandai, Lenkija ir Danija pasirinkti užsienio šalių analizei.

4 lentelė. Užsienio šalių analizei atrinktos valstybės

Užsienio šalis	Europeana indekso reitingas 2023 m., proc.	Privalumai, nustatyti atrenkant valstybes
Nyderlandai	16,1	<ul style="list-style-type: none"> Nyderlandai yra pateikę daugiausiai suskaitmenizuotų produktų <i>Europeana</i> portale; viešojo sektoriaus įstaigos bendradarbiauja su privačiu sektoriumi, pavyzdžiui, Nacionalinė biblioteka bendradarbiauja su Google tam, kad būtų skaitmeninamos knygos.
Lenkija	6,5	<ul style="list-style-type: none"> skaitmenizuoja paminklus ir vietas 3D formatu; vykdomas projektas, kuriuo dalijamasi informacija apie Lenkijos paminklus ir pastatus kartu su aprašymais, nuotraukomis ir skaitmenine medžiaga; skiriami papildomi balai institucijoms, teikiančioms paraiškas gauti finansavimą ir galinčioms deklaruoti projektų rezultatus <i>Europeana</i> portalui; Lenkija yra išvertusi gaires, kaip pateikti metaduomenis <i>Europeana</i> svetainėje, kad šalies įstaigoms būtų lengviau tą padaryti.
Danija	1,8	<ul style="list-style-type: none"> šalies turimos skaitmeninės kolekcijos apima platų turinį: vaizdus, spausdinius, žiniasklaidos šaltinius, garso įrašus, architektūrą, kompiuterinius žaidimus, komercinių filmų, teatro, vaizdo įrašus ir kt.;

Užsienio šalis	Europeana indekso reitingas 2023 m., proc.	Privalumai, nustatyti atrenkant valstybes
		<ul style="list-style-type: none"> • kolekcijos talpinamos skirtingose svetainėse, tačiau nuorodas į šias svetaines galima rasti vienoje vietoje; • muziejai, mokslo įstaigos ar verslai gali užsisakyti turinio skaitmeninimo paslaugas iš bibliotekos turimų kolekcijų; • Danijos karališkoji biblioteka yra įdiegusi sistemą, kuria naudodamiesi Danijos piliečiai gali įkelti muziką, elektronines knygas ir kitą į sistemą.

Šaltinis: parengta Vertintojo, remiantis viešai prieinamais duomenimis⁴²

3.1. Kultūros turinio skaitmeninimo ir skaitmeninio turinio sklaidos gerosios praktikos

Vertinimo uždavinys „5.2. Išanalizuoti ir pateikti gerąsias praktikas pasirinktose Europos Sąjungos šalyse taikomas kultūros išteklių skaitmeninimo bei skaitmeninio kultūros turinio sklaidai.“

Atsakyti į **vertinimo klausimą** „5.2.1. Kokios skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos (prioritetai, apimtys, technologiniai sprendiniai ar pan.) Europos Sąjungos šalyse gali būti pateiktos kaip gerosios praktikos?“ iškeliamos šios **hipotezės**:

H1: Atrinktose ES valstybėse taikomos skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos skiriasi nuo Lietuvos praktikų, turi savo privalumus, gali būti pritaikytos Lietuvoje.

H2: Atrinktose ES valstybėse taikomos skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos reikšmingai nesiskiria nuo Lietuvos praktikų arba neturi privalumų, palyginus su Lietuvoje taikomomis praktikomis.

Atsakyti į **vertinimo klausimą** „5.2.2. Kokios skaitmeninio ir suskaitmeninto turinio priemonės padarė didžiausią įtaką išanalizuotose Europos Sąjungos šalyse skaitmeninio ir suskaitmeninto turinio atvėrimui ir prieinamumui visuomenėje 2014–2020 metų laikotarpyje?“ iškeliamos šios **hipotezės**:

H1: Atrinktose ES valstybėse 2014–2020 m. taikytos priemonės skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos srityje padarė skirtingos apimties poveikį suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turinio atvėrimui ir prieinamumui.

H2: Atrinktose ES valstybėse 2014–2020 m. taikytos priemonės skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos srityje padarė vienodos apimties poveikį suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turinio atvėrimui ir prieinamumui.

Atsakyti į **vertinimo klausimą** „5.2.3. Remiantis išanalizuotų Europos Sąjungos šalių patirtimi, ką galima rekomenduoti formuluojant gaires ir kryptis dėl skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio plėtros, atvėrimo ir prieinamumo bei elektroninių paslaugų efektyvinimo 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu?“ iškeliamos šios **hipotezės**:

H1: Atrinktose ES valstybėse taikomos skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos ir 2014–2020 m. laikotarpyje taikytos priemonės turi privalumų, palyginus su Lietuvoje taikytomis praktikomis ir priemonėmis, ir leidžia suformuluoti rekomendacijas 2021–2027 m. programavimo laikotarpiui.

H2: Atrinktose ES valstybėse taikomos skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos ir 2014–2020 m. laikotarpyje taikytos priemonės neturi privalumų, palyginus su Lietuvoje taikytomis praktikomis ir priemonėmis, ir neleidžia suformuluoti rekomendacijų 2021–2027 m. programavimo laikotarpiui.

⁴² Europeana indeksas. Prieiga internetu: <https://metis-statistics.europeana.eu/en/data/country>; Europos Komisija, Implementation of Commission Recommendation on the digitization and online accessibility of cultural material and digital preservation, Consolidated Progress Report 2015–2017.

Šiame skyriuje pateikiama užsienio šalių analizė, sklaidos priemonių palyginimas bei analizuotų valstybių gerosios praktikos.

3.1.1. Atvejų analizė – užsienio šalių SSKT praktika

Nyderlandų SSKT sistema (skaitmeninimas, saugojimas, viešinimas, sklaida)

NYDERLANDUOSE SKAITMENINIMO PROCESAS YRA DECENTRALIZUOTAS. Priklausomai nuo institucijos, kiekviena kuria planus ir (ar) strategijas, kuriose yra iškeliami skaitmeninimo ir suskaitmeninto turinio sklaidos tikslai. Šie planai ir (ar) strategijos leidžia institucijoms tikslingai didinti suskaitmeninto turinio kiekį bei prisidėti prie bendrų šalies kultūros skaitmeninimo tikslų. Vis dėlto Nyderlandų švietimo, kultūros ir mokslo ministerijai siekiant kryptingai įgyvendinti skaitmeninimo procesą, ji yra parengusi gaires, prie kurių išpildymo prisideda kultūros paveldo institucijos.

2021 m. Nyderlandų švietimo, kultūros ir mokslo ministerija parengė naują Nacionalinę skaitmeninio paveldo strategiją (angl. *National Digital Heritage Strategy*), kurios tikslas – užtikrinti, kad kultūros paveldą būtų galima lengvai rasti ir taip didinti skaitmeninio ir suskaitmeninto turinio naudojimą.⁴³ Kadangi vis daugiau veiksmų yra atliekama virtualiu būdu, pavyzdžiui, naujienų ieškojimas, skaitymas, muzikos klausymas ir t.t., **strategija orientuojasi į vartotoją, t. y. siekia turinį pateikti lengvai prieinama ir aiškia forma**⁴⁴. Pabrėžtina, kad ši strategija yra paruošta 2021–2024 metų laikotarpiui.

PRI STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO PRISIDEDA ŠALYJE VEIKIANTIS NYDERLANDŲ SKAITMENINIO PAVELDO TINKLAS (nl. *Network Digitaal Erfgoed*), kuris siekia sukurti nacionalinių priemonių ir paslaugų sistemą, skirtą skaitmeninio paveldo matomumui, naudojimuisi ir jo tvarumui didinti. Tinklas atviras visoms skaitmeninio paveldo srities institucijoms ir organizacijoms.⁴⁵ Visa Nyderlanduose vykdoma skaitmeninio turinio išsaugojimo veikla yra sutelkta šalies skaitmeninio paveldo tinkle, taip sukuriant bendrą nacionalinę bendradarbiavimo platformą visoms institucijoms ir suteikiant daugiau galios ir matomumo jų veiklai.⁴⁶

Paveldo organizacijos bendradarbiauja tam, kad skaitmeninės paslaugos būtų optimaliai pritaikytos įvairiems vartotojų poreikiams – nuo besidominčių vietos istorija, žurnalistų, kūrėjų iki mokslininkų. To jos siekia kartu kurdamos internetines paslaugas, atlikdamos vartotojų ir rinkos tyrimus ir keisdamosi žiniomis. Tai leidžia joms pasiūlyti naudotojams dar turtingesnę patirtį. Šiam tinklui priklauso virš 100 kultūros institucijų⁴⁷. Remiantis interviu respondentės atsakymais, 6 iš šių institucijų yra atsakingos už tinklo palaikymą ir veiklos koordinavimą:

- Nyderlandų nacionalinė biblioteka (nl. *Nationale bibliotheek*);
- Nyderlandų garso ir vaizdo institutas (nl. *Beeld & geluid*);
- Nyderlandų kultūros paveldo agentūra (angl. *Dutch Culture*);
- Nyderlandų Karališkosios menų ir mokslo akademijos humanitarinių mokslų klasteris (angl. *KNAW Humanities Cluster*);
- Nacionalinis archyvas (dan. *National Archief*);
- Het Nieuwe institutas (dan. *Nieuwe Instituut*).⁴⁸

Tinklą sudaro savanoriškai į jį įsitraukusios institucijos, o nuo tinklo įkūrimo pradžios prisijungia vis daugiau paveldo organizacijų / įstaigų ir teminių, regioninių portalų.⁴⁹ Siekiant turėti kuo didesnę ir visą apimantį tinklą, organizacijos

⁴³ The Ministry of Education, Culture and Science. National Digital Heritage Strategy. Prieiga internetu: <https://netwerkdigitaalerfgoed.nl/wp-content/uploads/2022/05/National-Digital-Heritage-Strategy-2021-2024.pdf>

⁴⁴ Interviu su Nyderlandų švietimo, kultūros ir sporto ministerijos atstove.

⁴⁵ Network Digitaal Erfgoed. Dutch Digital Heritage Network. Prieiga internetu: <https://netwerkdigitaalerfgoed.nl/en/>

⁴⁶ Network Digitaal Erfgoed. Dutch Digital Heritage Network. Prieiga internetu: <https://netwerkdigitaalerfgoed.nl/en/>

⁴⁷ Interviu su Nyderlandų švietimo, kultūros ir sporto ministerijos atstove.

⁴⁸ Network Digitaal Erfgoed. Dutch Digital Heritage Network. Prieiga internetu: <https://netwerkdigitaalerfgoed.nl/en/>

⁴⁹ Network Digitaal Erfgoed. Dutch Digital Heritage Network. Prieiga internetu: <https://netwerkdigitaalerfgoed.nl/en/>

ar individai yra raginami prisijungti prie šio tinklo ir dalyvauti jo veikloje. Taip pat yra kuriami ryšiai su tarptautiniais partneriais, kurie padeda užtikrinti, kad olandų kultūrinis paveldas būtų pasiekiamas ir užsienio vartotojams.

Įgyvendinant nacionalinę strategiją, įvairūs skaitmeninio paveldo tinklo partneriai padeda šioje srityje žiniomis ir patirtimi. Kultūros ir skaitmeninės transformacijos žinių institutas (nl. *DEN academie*), regionų paveldo institucijos, skaitmeninio paveldo ekspertai ir muziejų konsultantai konsultuoja paveldo institucijas, menų sektorių ir kūrybinę pramonę. Be to, regionų paveldo institucijos bendradarbiauja siekdamos plėtoti skaitmeninio paveldo politiką provincijų ir vietos lygmeniu. Šiuo atžvilgiu skaitmeninio paveldo instruktoriai veikia kaip paveldo institucijų užklausų centras.⁵⁰

TINKLAS ĮGYVENDINA PROGRAMĄ „SKAITMENINIS PAVELDAS“. Paveldo organizacijos bendradarbiauja siekdamos standartizuoti ir sujungti paveldo informaciją. Tai daroma, pavyzdžiui, susiejant atvirojus duomenis ir aprašant paveldą vienodais standartizuotais terminais. Tokiu būdu paveldo organizacijos padaro informaciją apie savo skaitmenines kolekcijas lengviau surandamą ir patogesnę naudoti tiek žmonėms, tiek automatizuotoms sistemoms.⁵¹

Nyderlandų švietimo, kultūros ir mokslo ministerija teikia finansavimą skaitmeninio paveldo tinklo funkcionavimui⁵². Motyvacija jungtis prie Nyderlandų skaitmeninio paveldo tinklo grindžiama tuo, kad institucijos, priklausančios tinklui, gauna naudą per teikiamas konsultacijas, vykdomus projektus, žiniasklaidos dėmesį ir institucijų bendradarbiavimą. Neprisijungusios institucijos pačios sprendžia, ar jos nori priklausyti tinklui⁵³. Dažnu atveju institucijos prisijungia prie tinklo, kadangi mato, kokią naudą atneša institucijų bendradarbiavimas ir tinklo veikla. Taip pat ministerija skiria finansavimą skaitmeninio veiklai. Institucijoms, gaunančioms finansavimą nėra keliamas reikalavimas prisijungti prie tinklo..

DC4EU, „Olandijos kolekcijos Europai“ (angl. *Dutch collections for Europe*) – tai priemonė, skirta visam Nyderlandų paveldo tinklui. Jos tikslas – užtikrinti kuo geresnę Nyderlandų paveldo prieigą prie *Europeana*. Nyderlandų garso ir vaizdo institutas veikia kaip priemonės vykdytojas ir koordinatorius, kontaktinis asmuo.⁵⁴ Olandijos paveldas tarptautinę auditoriją pasiekia per *Europeana* svetainę. Šioje platformoje taip pat lengviau susieti Nyderlandų ir Europos paveldą, taip praturtinant vienas kitą ir suteikiant galimybę rasti turtingą Europos paveldą. *Europeana* negali tiesiogiai bendradarbiauti su visomis atskiromis Europos paveldo institucijomis. DC4EU veikia kaip organizacinis ir techninis tiltas tarp *Europeana* ir Nyderlandų kultūros paveldo institucijų. *Europeana* pripažįsta DC4EU kaip akredituotą nacionalinį agregatorių ir partnerį.⁵⁵ DC4EU vykdo pagalbos tarnybos funkciją ir, be kita ko, gali padėti atsakyti į klausimus, susijusius su prisijungimu prie *Europeana*, *Europeana* nustatytais išankstinėmis sąlygomis ir bendromis priemonėmis.

TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS PAVELDO SRITYJE. Tarptautinio bendradarbiavimo kultūros paveldo srityje (angl. *The International Heritage Cooperation Programme*) programa yra Nyderlandų tarptautinės kultūros viešosios politikos dalis. Programos tikslas yra bendradarbiaujant su užsienio partneriais ir kultūros institucijomis išsaugoti, viešinti ir dalintis kultūros paveldu.⁵⁶ Pabrėžtina, kad šioje programoje teikiamas dėmesys kultūros paveldo objektams, esantiems už valstybės sienos ribų. Dalyvaujant šioje programoje, valstybių, įskaitant ir Nyderlandų, nacionalinių archyvų uždaviniai yra:

- gerinti ir plėsti archyvų prieinamumą skaitmeninant ir internete publikuojant atitinkamas Nyderlandų ir šalių partnerių kolekcijas;
- didinti bendro paveldo ir (arba) istorijos matomumą ir informuotumą, siekiant skatinti tarptautinius ir tarpdisciplininius (istorinius) tyrimus;

⁵⁰ Netwerk Digitaal Erfgoed. Missie van het Netwerk Digitaal Erfgoed. Prieiga internetu: <https://netwerkdigitaal erfgoed.nl/wie-wij-zijn/>

⁵¹ Netwerk Digitaal Erfgoed. Digitaal erfgoed bruikbaar. Prieiga internetu: <https://netwerkdigitaal erfgoed.nl/bruikbaar/>

⁵² Interviu su Nyderlandų švietimo, kultūros ir sporto ministerijos atstove.

⁵³ Interviu su Nyderlandų švietimo, kultūros ir sporto ministerijos atstove.

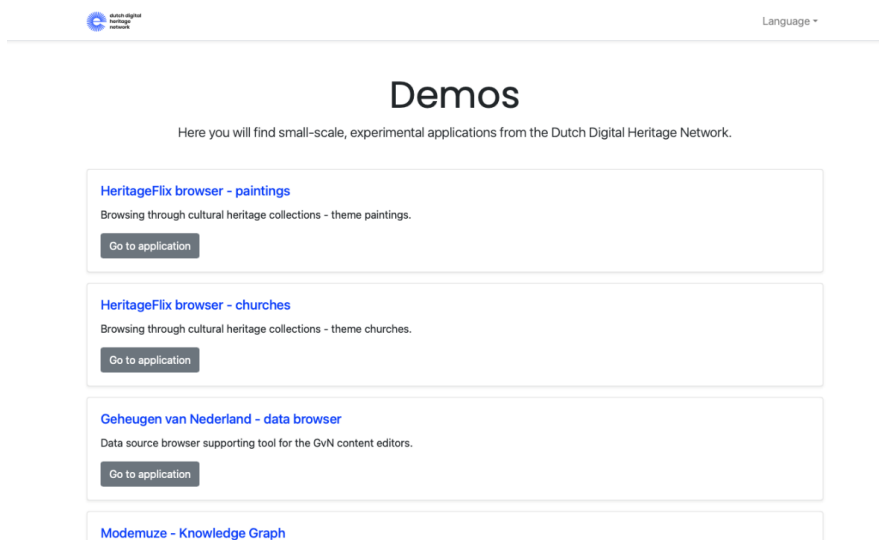
⁵⁴ DC4EU. Over ons. Prieiga internetu: <https://dc4eu.nl/over-ons/>

⁵⁵ DC4EU. Over ons. Prieiga internetu: <https://dc4eu.nl/over-ons/>

⁵⁶ National Archives. International Heritage Cooperation. Prieinama adresu: <https://www.nationaalarchief.nl/en/over-het-na/international-heritage-cooperation#collapse-5160>

- konsultuoti ir remti Nyderlandų ir tarptautinius paveldo specialistus ir organizacijas restauravimo, išsaugojimo ir archyvų skaitmeninimo srityje.⁵⁷

SSKT VYSTYMO PROCESĖ SUSIDURIAMA IR SU IŠŠŪKIAIS. Dažniausiai problemų kelia duomenų kokybė, autorių teisių apsauga, darbuotojų kompetencijos trūkumas ar išvestinės problemos. Kadangi kiekviena institucija turi savo duomenų bazines, jų apdorojimo procesus, susiduriama su sunkumais jas sujungiant su SSKT DB. Remiantis interviu respondentės atsakymais, šiuo metu siekiama spręsti šią problemą, sukuriant vieningą DB sistemą tam, kad duomenų kokybė būtų gerinama, informacijos trūkumas būtų užpildomas, o duomenys būtų pateikiami efektyviau ir suprantamiau⁵⁸. Toks sprendimo būdas padėtų praturtinti duomenis. Pažymėtina, kad šiam problemos sprendimui numatomas Nyderlandų skaitmeninio paveldo tinklo vaidmuo, o šiuo metu jis yra parengęs veikiantį tokios sistemos prototipą (žr. toliau pateiktą paveikslą).

10 paveikslas. Demos platformos pagrindinis puslapis anglų kalba
Šaltinis: Demos platforma⁵⁹

Kaip ir kitose užsienio valstybėse yra susiduriama su autorių teisių apsaugos iššūkiais. Šiuo atveju, institucijos skaitmenina tik tą turinį, kurių autorių turinių teisių apsaugos galiojimo laikas pasibaigęs. Dažniausiai tai yra senesnio kultūros paveldo objektai.

Interviu metu buvo pažymėta ir kita problema. Mažesniuose regionuose esančių kultūros paveldo institucijų darbuotojai turi sukaupę didelę kompetenciją fizinio kultūros paveldo srityje, tačiau jų žinios apie kultūros skaitmeninimą yra minimalios⁶⁰. To rezultatas – neskaitmeninamas kultūros paveldas, kadangi darbuotojai neturi kompetencijų jį tinkamai skaitmenizuoti. Taip pat kituose regionuose yra mažai žmogiškųjų išteklių ar nėra skaitmenizavimui reikalingos įrangos, todėl institucijos negali įsitraukti į skaitmeninio paveldo tinklą⁶¹.

Remiantis respondentės atsakymais, ministerija nenustato konkrečių skaitmeninimo prioritetų⁶². Kiekviena kultūros paveldo institucija pati sprendžia, kokį turinį skaitmenizuoti ir viešinti. Išimtis taikoma tik valstybinėms kolekcijoms. Kadangi jų apsaugą nustato Nyderlandų kultūros paveldo įstatymas, o kultūros skaitmeninimas yra laikomas paveldo išsaugojimu⁶³, institucijos, turinčios tokias kolekcijas, jas privalo skaitmenizuoti.

⁵⁷ National Archives. International Heritage Cooperation. Prieinama adresu: <https://www.nationaalarchief.nl/en/over-het-na/international-heritage-cooperation#collapse-5160>

⁵⁸ Interviu su Nyderlandų švietimo, kultūros ir sporto ministerijos atstove.

⁵⁹ Demos. Prieiga internetu: <https://demo.netwerkdigitaalervoed.nl/en>

⁶⁰ Interviu su Nyderlandų švietimo, kultūros ir sporto ministerijos atstove.

⁶¹ Interviu su Nyderlandų švietimo, kultūros ir sporto ministerijos atstove.

⁶² Interviu su Nyderlandų švietimo, kultūros ir sporto ministerijos atstove.

⁶³ Interviu su Nyderlandų švietimo, kultūros ir sporto ministerijos atstove.

RINKOS VERTINIMAI. Kylant poreikiui įvertinti, koku mastu ir kokiomis formomis naudojamas skaitmeninis turinys, yra nuolat atliekami įvairūs vertinimai. Remiantis kitais moksliniais tyrimais bei rodikliais, kurie apibūdina įvairių tikslinių grupių sąveiką su skaitmeniniu paveldu – susidomėjimas, pasiekiamumas, naudojimas, elgsena, naudotojai, pasitenkinimas ir poveikis – yra vertinami įvairaus skaitmeninio kultūros paveldo matomumo, prieinamumo ir pakartotinio naudojimo aspektai. Tai leidžia susidaryti bendrą vaizdą apie skaitmeninio turinio vartojimo situaciją Nyderlanduose bei pažvelgti, su kokiomis problemomis susiduria vartotojai bei kaip jas būtų galima išspręsti.

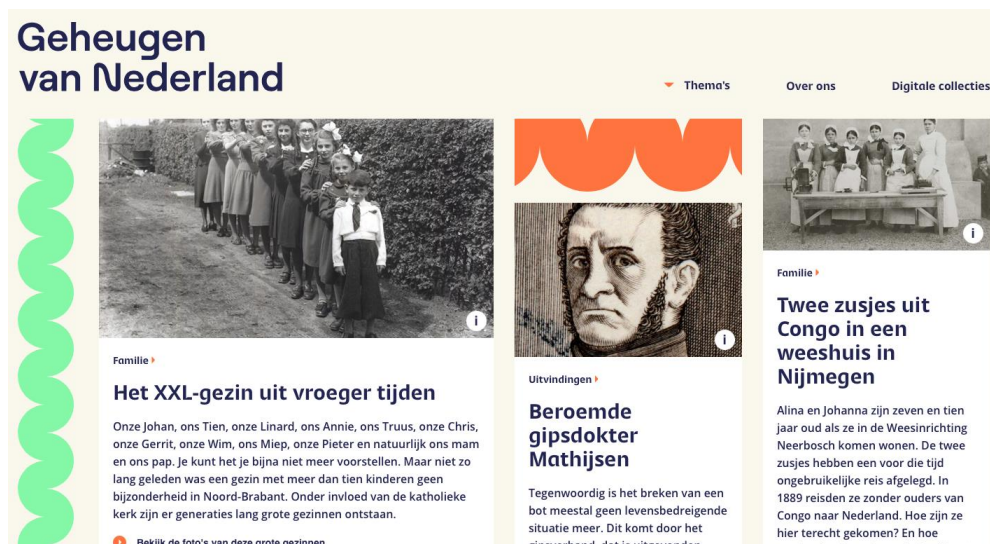
Taip pat rengiamos **APKLAUSOS**, kuriomis siekiama suprasti, kokie yra vartotojų profiliai ir SSKT naudojimo motyvai. Pavyzdžiui, tinklas atliko vartotojų apklausą gyventojų, kurie domisi XVI a. kultūra, apie jų vartojimo poreikius, archyvų prieinamumą ir t.t. Rezultatai parodė, kad paveldu besidomintys žmonės plačiai naudojami skaitmeniniu paveldu. Trys pagrindiniai jų motyvai: mokymasis ir informavimas; atsipalaidavimas ir įkvėpimas bei pasirėngimas fiziniams apsilankymui paveldo objektuose. Pagal tai buvo sukurti 8 vartotojų elgsenos profiliai – žaidimai, mokymasis, kūrimas, aktyvi patirtis, tikslinis informacijos gavimas ir kt., pagal kuriuos buvo nustatytas kiekvienam vartotojui aktualus turinys.⁶⁴ Pavyzdžiui, kūrimo (kūrėjo) profiliui aktualu matyti tokį turinį, iš kurio galėtų semtis įkvėpimo, jie būtų meno kultūros darbas arba būtų galimybė talpinti savo autorinius darbus. Mokymosi profilis – svarbu, kad pateikiamas turinys ne tik suteiktų žinių ar įgūdžių, bet turinį būtų galima pritaikyti švietimo kontekste. Pagal tokias apklausas ir jų rezultatus yra kuriami praktiniai vadovai ir įrankiai, kurie teikia gaires, kaip viešinti turinį, kad jis būtų patrauklus vartotojui.

Suskaitmenintas turinys yra viešinamas institucijų tinklalapiuose arba suskaitmeninto turinio platformose. Taip pat apie jį skelbiama institucijų socialinėse platformose, dažniausiai Facebook ar Instagram. Apie naujas kolekcijas ar kultūros skaitmeninimo iniciatyvas taip pat skelbiama Nyderlandų skaitmeninio paveldo tinklo, ministerijų bei kultūros paveldo agentūrų tinklalapiuose⁶⁵.

KOLEKTYVINĖ RINKODARA. Nyderlandų skaitmeninio paveldo tinklas įgyvendina kolektyvinę rinkodarą. Tai reiškia, kad institucijos nepriklausomai nuo savo dydžio gali vienu metu pristatyti savo turimą SSKT. Pavyzdžiui, įgyvendinamos internetinės kampanijos „Nyderlandų atmintis“ tikslas – naudojantis institucijų pateikiamomis kolekcijomis, paveldu sudominti platesnę auditoriją ar tikslines grupes. Šis procesas apjungia tiek institucijų, tiek tinklo bendradarbiavimą. Tai reiškia, kad institucijos pateikia savo SSKT, kartu su tinklo atstovais aptaria informacijos pateikimą bei viešinimo planus. Ilgainiui išleidžiamas informacinis leidinys ir elektroninis naujienlaidis, kurie veikia teminiu pagrindu. 2022 metais leidinio temos apėmė tokias sritis kaip šeima, kelionės ir kt. Institucijos teikė savo kolekcijas pasirinkta tema, konsultuojantis su redakciniu tinklu. Išanalizavus archyvinę medžiagą, buvo sukuriamas virtuali kolekcija, pasakojanti bei atspindinti temą. Pavyzdžiui, šeimos istorijos tema įvairiais laikotarpiais yra skirta per nuotraukas ir kitą archyvinį turinį parodyti, kaip keitėsi šeimos paveikslas Nyderlanduose. Naujienlaidyje ar informaciniame leidinyje yra nurodomos visos institucijos savo kolekcijomis prisidėjusios prie leidinio turinio. Taip pat paskelbtas turinys yra talpinamas Facebook ir Instagram platformose. 2021 m. šios paslaugos dėka naujai viešinamas turinys susilaukė virš 4 mln. vartotojų susidomėjimo bei prenumeratų.

⁶⁴ Netwerk Digitaal Erfgoed. Gedragsprofielen digitaal erfgoed. Prieinama adresu: <https://netwerkdigitaalerfgoed.nl/wp-content/uploads/2020/12/Gedragsprofielen-Digitaal-Erfgoed.pdf>

⁶⁵ Interviu su Nyderlandų švietimo, kultūros ir sporto ministerijos atstove.

11 paveikslas. Nyderlandų atminties leidinio pagrindinis puslapis olandų kalba
Šaltinis: Geheugen van Nederland svetainė⁶⁶

PROGRAMA „PROFESIONALŪS NAUDOTOJAI“. Nyderlandų skaitmeninio paveldo tinklas įgyvendina profesionalams skirtą programą „Profesionalūs naudotojai“. Ši programa orientuojasi į savo srities specialistų (architektų, pramonės atstovų, mados kūrėjų, kompiuterinių žaidimų kūrėjų ir kt.) poreikių patenkinimą. Programa siekiama, kad paveldo institucijos, norinčios gerai aptarnauti minėtų specialistų grupes, suteikiant jiems paruoštas ir gerai veikiančias priemones prie atrinktų duomenų, teiktų informaciją apie turimus archyvus ir jų dydį. Siekiant sustiprinti programos poveikį, yra rengiamas „Skaitmeninio paveldo vadovas“, kuriame bus nurodyta, koks skaitmeninis paveldas yra prieinamas ir kokia medžiaga bus skaitmeninama artimiausiu metu. Šis vadovas specialistams nurodys, į kokią instituciją, asmenį ar tinklą kreiptis su savo klausimais. Tokiu būdu siekiama, kad įvairių sričių specialistai turėtų visą reikiamą informaciją vienoje vietoje bei iš karto tiesiogiai būtų nukreipti į reikiamą kultūros paveldo instituciją.

Lenkijos SSKT sistema (skaitmeninimas, saugojimas, viešinimas, sklaida)

KULTŪROS TURINIO SKAITMENINIMO PROCESAS. Lenkijoje skaitmeninimo procesas vyksta jau ne vienerius metus. Pažymėtina, kad jis taip pat kaip ir Danijoje yra decentralizuotas, o skirtumas tas, kad Lenkijoje procesas klasterizuotas. Tai reiškia, kad egzistuoja kompetencijų centrai ar kitos atsakingos organizacijos, kurie koordinuoja visų kitų institucijų veiklą.

LENKIOJE VEIKIA 5 KOMPETENCIJŲ CENTRAI (angl. *Centers of Competence*) muziejų, archyvų, audiovizualinių kolekcijų, bibliotekų ir paminklų srityse. Jie yra atsakingi už skaitmeninimo standartus ir skaitmeninimo procesą. Centrai padeda nustatyti, kaip turi būti paskirstomos dotacijos ir parengiamos programos. Jie taip pat padeda ministerijai įgyvendinti Skaitmeninės kultūros programą⁶⁷ ir yra atsakingi už:

- skaitmeninės medžiagos saugojimą;
- skaitmeninimo ir suskaitmeninto turinio išsaugojimo standartų ir gerosios patirties ataskaitų rengimą;
- skaitmeninių išteklių rinkimo ir saugojimo koordinavimą;
- skaitmeninimą vykdančių kultūros įstaigų darbuotojų mokymą.⁶⁸

Iki šiol Lenkijoje yra įgyvendinamos įvairios dotacijų programos, iš kurių galima gauti lėšų skaitmeninimui. Nuo 2007 m. Lenkijos Kultūros ir nacionalinio paveldo ministerija vykdo programas, leidžiančias finansuoti kultūros skaitmeninimo procesą, virtualių bibliotekų ir muziejų kūrimą, skaitmeninimui reikalingos infrastruktūros įsigijimą.

⁶⁶ Geheugen van Nederland. Prieiga internetu: <https://geheugenvannederland.nl>

⁶⁷ Operational Programme. Digital Poland for 2014–2020 m. Prieiga internetu: https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/1655/POPC_eng_1632015.pdf

⁶⁸ Interviu su Lenkijos kultūros ir nacionalinio paveldo ministerijos atstovais.

Programos buvo finansuojamos iš nacionalinio biudžeto ir struktūrinių fondų lėšų, pavyzdžiui, 2014–2020 m. Skaitmeninės Lenkijos veiksmų programa (angl. *Operational Programme Digital Poland 2014–2020*).

Nuo 2016 metų įgyvendinama Skaitmeninės kultūros programa (angl. *Digital Culture Programme*), kurią kuruoja Kultūros ir nacionalinio paveldo ministerija. Skaitmeninės kultūros programos tikslas – skaitmeninti bibliotekas, archyvus, muziejus, istorinius ir audiovizualinius išteklius bei dalintis jais internete, pakartotinai naudoti skaitmeninius kultūros paveldo išteklius, ypač populiarinimo, švietimo ir mokslo tikslais. Iki šiol buvo pavišinti 8 šios programos kvietimai, buvo finansuota beveik 500 projektų. Finansuojamų projektų sąrašas skelbiamas ministerijos internetiniame tinklalapyje, taip pat interneto svetainėje „Digital Cultures Trendbook“⁶⁹.

NORS KULTŪROS TURINIO SKAITMENINIMO PROCESAS ŠALYJE VYKSTA PAKANKAMAI STABILIAI, VIS DĖLTO RESPONDENTAI NURODĖ, KAD YRA SUSIDURIAMA SU NESKLANDUMAIS. Viena iš svarbiausių problemų, kylančių institucijoms, yra nepakankamas priemonių finansavimas. Dažnai skiriamų lėšų neužtenka skaitmeninimui, darbuotojų atlyginimams, infrastruktūros bei suskaitmeninto turinio sklaidai.

Kita problema – nepakankamas kvalifikuotų darbuotojų kiekis. Ši problema ypač aktuali mažesnėse kultūros institucijose. Sklandžiam skaitmeninimo procesui reikalingas ne tik pakankamas finansavimas, bet ir kvalifikuoti specialistai, turintys patirties skaitmeninimo procese. Kadangi institucijose trūksta darbuotojų, turinio skaitmeninimas vyksta lėčiau. Taip pat institucijų darbuotojams trūksta žinių apie nuosavų kultūros kolekcijų teisinį statusą ir jų autorių teisių apribojimus. Sprendžiant šią problemą, Kultūros ir nacionalinio paveldo ministerija bendradarbiaudama su kultūros kolekcijų skaitmeninimo kompetencijų centrais tokiais kaip Nacionalinė biblioteka ir Nacionalinis muziejinkystės ir viešųjų rinkinių institutas, padeda kultūros įstaigų darbuotojams tobulinti profesinius įgūdžius. Parama teikiama ne tik per mokomuosius leidinius, bet ir organizuojami mokymo kursai apie skaitmeninimą, dalijimąsi kolekcijomis bei autorių teises.

Lenkijos kultūros institucijos skaitmenina savo kolekcijas – istorinius ir audiovizualinius objektus (paveikslai, rankdarbiai, skulptūros, knygos, atvirukai, nuotraukos, filmai). Institucijos individualiai sudaro skaitmeninamų objektų prioritetų sąrašus, remiantis programų kriterijais, pavyzdžiui, Skaitmeninės kultūros programoje vertinamas esminis išteklių atrankos skaitmeninimui / plėtrai / prieinamumui pagrįstumas, įskaitant:

- objektų kultūrinę reikšmę;
- istorinę vertę (įskaitant objektus, įtrauktus į UNESCO programos „Pasaulio atmintis“ sąrašą);
- meninę;
- edukacinę ir mokslinę vertę;
- svarbą institucijos misijai.

BIBLIOTEKOS. Bibliotekų sektoriuje veikla, susijusi su kultūros paveldo objektų sąrašu, grindžiama teisiniu reglamentavimu. Nacionaliniai bibliotekų ištekliai (angl. *National library resources*) – tai išskirtinės vertės ir reikšmės nacionaliniam paveldui kolekcijos, kurios yra unikalios ir turi didelę istorinę, mokslinę, kultūrinę ar meninę vertę.⁷⁰ Šios kolekcijos dėl savo kultūrinės svarbos turėtų būti skaitmeninamos pirmiausia, užtikrinant jų saugumą proceso metu ir aukščiausią įmanomą skaitmeninimo kokybę techniniu požiūriu.

ARCHYVAI. Valstybės archyvai nusistato prioritetus, ką pirmiausia reikėtų skaitmeninti ir kuri medžiaga turi būti nuosekliai saugoma skaitmeniniu būdu. Valstybės archyvų generalinio direktoriaus įsakymu (2015 m.) dėl valstybės archyvų išteklių skaitmeninimo patvirtinti archyvinės medžiagos atrankos skaitmeninimui kriterijai.⁷¹ Be to, įgyvendinant 2018–2023 m. valstybės archyvų skaitmeninimo strategiją, įvykdyta iškelta užduotis – buvo užtikrintas 1000 vnt. vertingiausios archyvinės medžiagos išsaugojimas ir viešinimas.

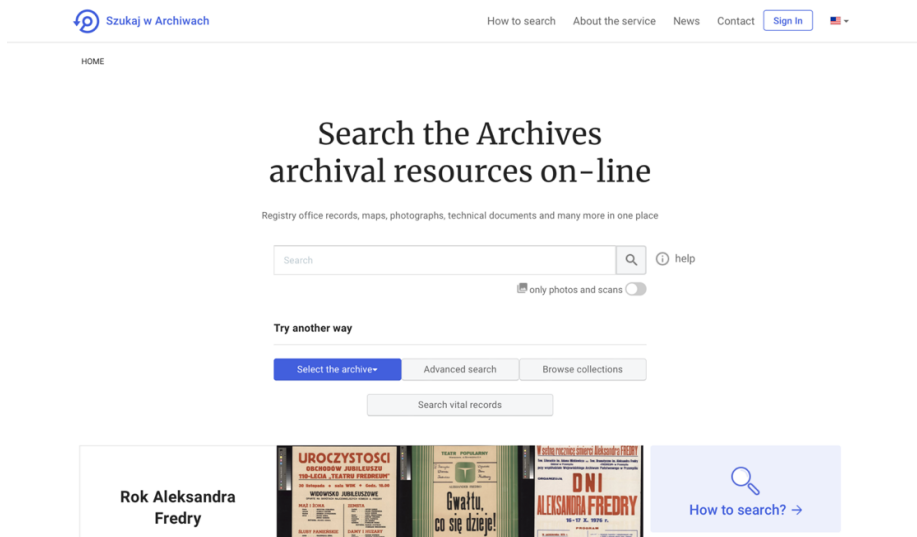
MUZIEJAI. Kadangi šiuo metu vieno muziejų rinkinių registro nėra, yra sudėtinga sudaryti vieningą skaitmeninimui atrinktų objektų sąrašą visam sektoriui. Skaitmeninimo ir suskaitmeninto turinio viešinimo procesą įgyvendinantys muziejai skaitmeninimo prioritetus nustato individualiai.

⁶⁹ Digital Cultures Trendbook. Prieiga internetu: <https://www.google.com/search?client=safari&rls=en&q=trendbook.digit&alcultures.en&ie=UTF-8&oe=UTF-8>

⁷⁰ Interviu su Lenkijos kultūros ir nacionalinio paveldo ministerijos atstovais.

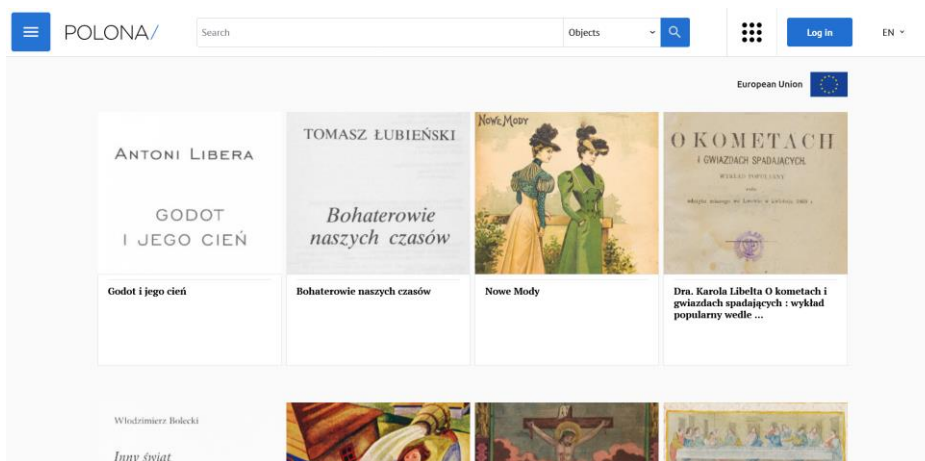
⁷¹ Interviu su Lenkijos kultūros ir nacionalinio paveldo ministerijos atstovais.

Lenkijos kultūros institucijų suskaitmenintas turinys yra talpinamas į *Zosia* sistemą. Tai yra internetinis suskaitmeninto turinio archyvas, kuris buvo sukurtas siekiant kaupti išsamią informaciją apie visus Lenkijos archyvų rinkinius, jog jie galėtų būti viešai prieinami internete (<https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/en/jak-szukac>).⁷² Šiame tinklalapyje yra viešai pateikiama sukaupta Lenkijos archyvų, muziejų, mokslo institutų ir kitų įstaigų informacija⁷³. Iš viso tinklalapyje informacija teikiama iš 108 įstaigų. Taip pat tinklalapyje yra pateikiama virš 57 mln. vienetų kultūrinio turinio objektų bei 15 mln. archyvinės medžiagos aprašų. Tinklalapio lankytojai viešinamo turinio objektus gali parsisiųsti, kopijuoti, naudoti komerciniais ar nekomerciniais tikslais, su sąlyga, jog bus nurodomas autorius ir t.t.

12 paveikslas. *Zosia* portalų pagrindinis puslapis anglų kalba
Šaltinis: *Zosia* portalas⁷⁴

Suskaitmenintas literatūros kūrinių, laikraščių, žurnalų, žemėlapių, muzikos, rankraščių turinys yra talpinamas virtualioje bibliotekoje POLONA⁷⁵. Kiekvieną dieną POLONA tinklalapyje yra įkeliama naujų suskaitmenizuoto turinio objektų⁷⁶, o dauguma iš jų yra pateikiami atvirų duomenų formatu.

13 paveikslas. *Polona* portalų pagrindinis puslapis anglų kalba
Šaltinis: *Polona* portalas⁷⁷

⁷² The National Digital Archives. ZoSia. Prieiga internetu: <https://www.nac.gov.pl/en/digital-archive/zosia/>

⁷³ Szukaj w Archiwach. Prieiga internetu: <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/en/o-serwisie>

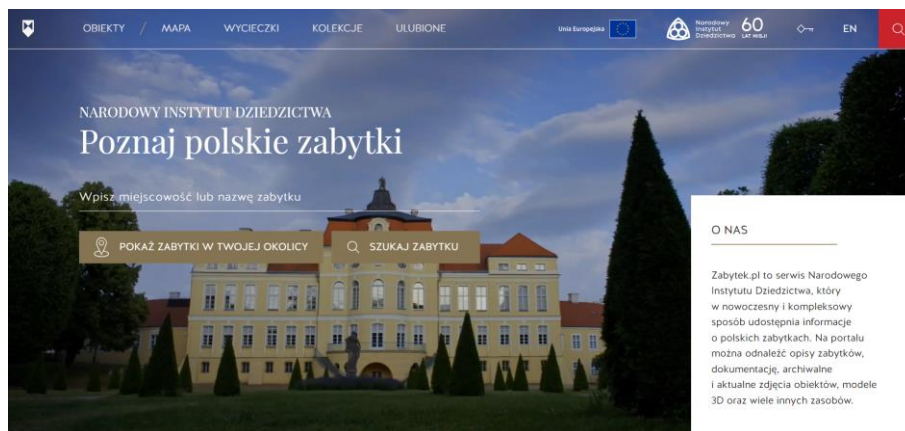
⁷⁴ *Zosia*. Prieiga internetu: <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/en/jak-szukac>

⁷⁵ POLONA. Prieiga internetu: <https://polona.pl>

⁷⁶ Interviu su Lenkijos kultūros ir nacionalinio paveldo ministerijos atstovais.

⁷⁷ Polona. Prieiga internetu: <https://polona.pl/>

Lenkijoje skaitmeninami paminklai ir vietovės 3D formatu.⁷⁸ Tokiam skaitmeniniam kultūros turiniui skirta platforma Zabytek.pl, kuri yra šiuolaikiškas būdas dalytis informacija apie Lenkijos architektūros paminklus, aprašymus, dokumentus, nuotraukas ir kt.⁷⁹

14 paveikslas. *Zabytek.pl* portalo pagrindinis puslapis anglų kalba
Šaltinis: Zabytek.pl portalas⁸⁰

Šiuo metu yra vystoma nauja iniciatyva – valstybinių išteklių daugialypės paieškos sistema *Kronik@*. Tai yra virtuali nacionalinė mokslo ir kultūros objektų saugykla. Ji leidžia vienoje vietoje kaupti ir dalytis Lenkijos nacionalinio paveldo ištekliais mokslo, kultūros ir administravimo srityse. Saugykla ir sukurta platforma (<https://kronika.gov.pl>) integruoja esamas kolekcijas ir diegia vienodus skaitmeninių duomenų valdymo standartus, leidžia apsaugoti vertingus išteklius nuo sunaikinimo ar praradimo ir užtikrinti jų saugumą.⁸¹

Ši sistema yra kuriama siekiant padidinti skaitmeninių ir suskaitmenintų išteklių prieinamumą bei kiekybę, pagerinti jų kokybę ir padidinti jų pakartotinio naudojimo galimybes inovatyviose programose ir paslaugose.⁸² Planuojama, kad prie šios sistemos prisijungs tie, kurie jau yra padarę savo kultūros archyvo išteklius prieinamus, ir tie, kurie dar to nėra padarę. Ši sistema ir platforma yra nemokama visoms institucijoms bei asmenims, teikiantiems kultūros ir mokslo duomenis. Taip pat portalas yra pritaikytas žmonėms su negalia ir atitinka WCAG 2.0 standartus.⁸³

⁷⁸ Europos Komisija, Implementation of Commission Recommendation on the digitization and online accessibility of cultural material and digital preservation, Consolidated Progress Report 2015-2017

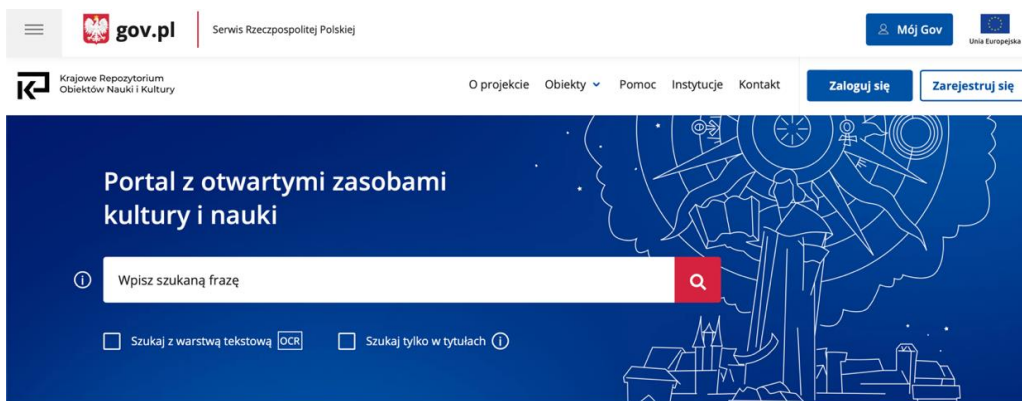
⁷⁹ Zabytek.pl. Prieiga internetu: <https://zabytek.pl/pl>

⁸⁰ Zabytek.pl. Prieiga internetu: <https://zabytek.pl/pl>

⁸¹ Kronik@. O projekcie Kronik@. Prieiga internetu: <https://kronika.gov.pl/o-projekcie>

⁸² Kronik@. O projekcie Kronik@. Prieiga internetu: <https://kronika.gov.pl/o-projekcie>

⁸³ Kronik@. O projekcie Kronik@. Prieiga internetu: <https://kronika.gov.pl/o-projekcie>

Wybrane kategorie

15 paveikslas. *Kroni@* platformos pagrindinis puslapis lenkų kalba
Šaltinis: *Kroni@* platforma⁸⁴

Siekiant suteikti prieigą prie Lenkijos kultūros paveldo tarptautinei bendruomenei, suskaitmenintas Lenkijos kultūros paveldas yra talpinamas ir į *Europeana* bei *WikiArt* portalus. Į *Europeana* portalą turinys yra įkeliamas per agregatorius, kurie yra atsakingi už turinio viešinimo procesą. Lenkijoje už tai atsakingos Lenkijos Virtualių bibliotekų federacija (len. *Federacja Bibliotek Cyfrowich*), Nacionalinė Lenkijos biblioteka (len. *Biblioteka Narodowa*) bei kitos institucijos.

TURINIO VARTOTOJAI. Lenkijos kultūros institucijos savarankiškai sprendžia, kokių priemonių imtis, jog didėtų turinio vartotojų skaičius. Lenkijos kultūros ministerija nėra pateikusi gairių, kokias tikslines grupes turėtų būti siekiama pritraukti, todėl šį klausimą kiekviena kultūros institucija sprendžia atskirai.⁸⁵

Siekiant pritraukti didesnį vartotojų skaičių, dažniausiai pasitelkiamas būdas skelbti informaciją apie atnaujintą turinį internetiniuose tinklalapiuose⁸⁶ bei socialinių tinklų platformose kaip *Facebook* ar *Instagram*. Paviešinus naują informaciją socialinių tinklų platformose išplatintas įrašas apie naują turinį bei pateikiama elektroninė nuoroda, tiesiogiai nukreipianti į archyvų tinklalapį. Pavyzdžiui, Nacionalinio muziejaus Varšuvoje *Facebook* paskyrą seka 110 439 žmonės, o *Instagram* – 73,5 tūkst.; Šiuolaikinio meno muziejaus Krokuvoje *Facebook* paskyrą seka 79 327 žmonės, *Instagram* – 31,8 tūkst., *Youtube* – 2,03 tūkst.⁸⁷

Taip pat organizuojami virtualių paskaitų ciklai, leidžiantys žmonėms artimiau susipažinti su kultūros vertybėmis, išgirsti istorijas apie jų autorius, kultūrinę vertę ir t.t. Šios paskaitos talpinamos *Youtube* platformoje⁸⁸, siekiant, kad būtų užtikrintas atviras ir nemokamas video paskaitų prieinamumas.

GEROJI PRAKTIKA. Gerosios praktikos pavyzdžiu gali būti Lenkijos ir FINA kartu įgyvendintas *TuEuropeana* projektas.⁸⁹ Projektas truko 5 metus (2016–2020 m.), o už jo įgyvendinimą buvo atsakingas Nacionalinis filmų archyvas – Audovizualikos institutas (angl. *National Film Archive - Audiovisual Institute*). Projektu buvo siekiama išspręsti problemą, kaip padidinti įvairių sričių specialistų informuotumą naudojimosi suskaitmeninto turinio archyvais mokslo, tyrimų, kūrybos tikslais.

TuEuropeana projektas, kvietė potencialius naudotojus ir institucijas, turinčias SSKT kolekcijas, keistis žiniomis ir patirtimi – buvo organizuojamos dirbtuvės. Projekto tikslas buvo didinti informuotumą apie internetines saugyklas, įskaitant *Europeana* kolekcijas, ir skatinti laisvą prieigą prie SSKT turinio bei pakartotinį jo naudojimą,

⁸⁴ *Kroni@*. Prieiga internetu: <https://kronika.gov.pl>

⁸⁵ Interviu su Lenkijos kultūros ir nacionalinio paveldo ministerijos atstovais.

⁸⁶ Szukaj w Archiwach. Prieiga internetu: <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/en/o-serwisie>

⁸⁷ Pateikiama 2023 m. gegužės 8 d. duomenimis.

⁸⁸ Muzeum Narodowe w Warszawie. Prieiga internetu: <https://www.mnw.art.pl>

⁸⁹ FINA. *TuEuropeana*. Prieiga internetu: <https://fina.gov.pl/tag/tueuropeana/>

be to, didinti skaitmeninių kolekcijų matomumą ir parodyti jų potencialą (*Europeana*, taip pat ir Lenkijos portalų), aptarti SSKT pakartotinio naudojimo strategijas ir būdus.

Pažymėtina, kad dirbtuvių temos kiekvienais metais keitėsi. Kiekvienas renginys buvo orientuotas į skirtingas tikslines grupes, pavyzdžiui, į kultūros institucijų specialistus, veikiančius vietos ir regioniniu lygmeniu, pedagogus, tyrėjus, studentus ir kt. Pavyzdžiui, 2018 m. buvo surengtos keturios dirbtuvės kultūros paveldo institucijų specialistams iš įvairių Lenkijos regionų, kurių metu buvo aptariamasi strategijos, iššūkiai ir galimybės, susijusios su laisvos prieigos ir pakartotinio skaitmeninio paveldo naudojimo užtikrinimu ne tik vietiniame, bet ir tarptautiniame kontekste. Viena iš projekto veiklų *TuEuropeana* projekto metu 2019 m. buvo susijusi su kūrybišku SSKT panaudojimu diskusijose apie aplinkosaugą. Jaunieji kūrėjai buvo pakviesti dalyvauti konkurse, kurio tikslas buvo sukurti SSKT paremtą plakatą aplinkosaugos tema.⁹⁰

Danijos SSKT sistema (skaitmeninimas, saugojimas, viešinimas, sklaida)

KULTŪROS SKAITMENINIMO PROCESAS. Danijoje kultūros skaitmeninimo sistema yra decentralizuota. Pabrėžtina, kad nacionaliniu lygiu nustatytų SSKT prioritetų nėra. Tai reiškia, kad kiekviena kultūros institucija juos formuoja atskirai. Vis dėlto, remiantis interviu metu gauta informacija,⁹¹ Danijos kultūros institucijų praktikoje yra susiformavę dažniausiai iškeliami ir siektini prioritetai (žr. 16 paveikslą).

16 paveikslas. Danijos kultūros institucijų SSKT praktikoje dažniausiai formuojami prioritetai

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

SKAITMENINAMAS TURINYS. Nors sistema yra decentralizuota, vis dėlto institucijos sėkmingai skaitmenizuoja ir viešina suskaitmenintą turinį bei plečia savo pajėgumus. Kadangi institucijos atstovauja įvairias kultūrinės sritis,

⁹⁰ Digital Cultures 2020 – Online. *TuEuropeana*. Prieiga internetu: <https://digitalcultures.pl/pl/best-of-poland/tueuropeana>

⁹¹ Interviu su Danijos Karališkosios bibliotekos atstovu.

pavyzdžiui, meno galerijas, muziejus, jos skaitmenina ir viešina kultūrinį paveldą, patenkantį jų kompetencijų sritį. Tokį pasiskirstymą lemia ir turima skaitmenizavimui skirta įranga. Pavyzdžiui, Danijos kino institutas (dan. *Det Danske Filminstitut*) turi specialią filmų medžiagos skaitmenizavimo įrangą, todėl skaitmenizuoja ir viešina filmų, filmų reklaminių plakatų bei kadru (angl. *stills*) medžiagą⁹². Taip pat tam, kad galėtų saugoti medžiagą, kiekviena institucija turi savo duomenų bazes, saugyklas, kuriose yra saugojamas suskaitmenintas turinys.

FINANSAVIMAS. Danijoje paramą kultūros paveldo institucijoms gali teikti specialus fondas. Danijos meno fondas (dan. *Statens Kunstfond*)⁹³ įgyvendina finansinės paramos teikimo programas, susijusias su įvairiais kultūros aspektais – literatūros kūrinių vertimu ir skaitmeninimu, viešinimu, kultūrinių tinklalaidžių kūrimu ir kt. Institucijos, teikusios paraiškas kultūrinės veiklos finansavimui ir atitikusias reikalavimus, gauna nustatytą lėšų sumą. Pabrėžtina, kad finansavimo teikimo programos vis atnaujinamos ir skelbiamos fondo internetiniame tinklalapyje. Tam, kad institucijos galėtų laiku sekti paraiškų teikimo terminus, Danijos kultūros ministerija (dan. *Kulturministeriet*) savo internetiniame tinklalapyje taip pat viešina informaciją apie Danijos meno fondo teikiamas finansavimo programas⁹⁴.

Vis dėlto, remiantis interviu respondento atsakymais, daugiausiai lėšų yra gaunama iš nacionalinių fondų.⁹⁵ Taip pat yra naudojamos gaunamos institucijų lėšos iš bilietų, suvenyrų ir kt. prekybos bei tyrimų ir įvairių projektų. Pabrėžtina, kad lėšos, gaunamos iš tyrimų ir projektų įgyvendinimo, dažnu atveju būna skiriamos už tai, kad yra pasinaudojant turimomis technologijomis yra skaitmenizuojamas dar nesuskaitmenizuotas turinys, kuris yra aktualus užsakovui.⁹⁶

NORS KULTŪROS SKAITMENINIMO PROCESAS ŠALYJE VYKSTA PAKANKAMAI STABILIAI, VIS DĖLTO RESPONDENTAI NURODĖ, KAD YRA SUSIDURIAMA SU NESKLANDUMAIS. Respondentai pabrėžė, kad dažnai yra sunku įgyvendinti kultūrinio turinio skaitmeninimą, nes susiduriama su autorių teisių apsaugos klausimais.

Siekiant spręsti autorių teisių apsaugos klausimus, Danijoje buvo įkurta **COPYDAN ORGANIZACIJA**. Ši organizacija padeda įvairioms švietimo, valstybinėms ar privačioms įmonėms naudoti kitų autorių tekstinę, natų, kino, daniškos ar užsienio televizijos laidų, laikraščių medžiagą, ją kopijuojant ir viešinant⁹⁷. Copydan įvairaus kultūros turinio kūrėjų įgaliojimu tvarko autorių teisių klausimus bei užtikrina, kad jų platinimas vyktų legaliai. Ši sistema yra autorių teisių įforminimo būdas, kai naudotojams neįmanoma ar nepraktiška įforminti teises individualiai, pavyzdžiui, švietimo įstaigose, kur kasdien naudojama daugybė kūrinių.

Organizacija savo narių vardu sudaro sutartis su autorių teisių saugomų kūrinių naudotojais tam tikroje teritorijoje. Pagal Danijos autorių teisių įstatymo nuostatas, sutarčių poveikis išplečiamas ir kolektyvinių organizacijų neatstovaujamiems teisių turėtojams. Tai reiškia, kad kolektyvinės licencinės sutartys (angl. *extended collective license*) kolektyvinių organizacijų neatstovaujamiems teisių turėtojams turi tokį patį poveikį kaip ir privalomoji licencija.

Naudotojams ši sistema suteikia teisinį užtikrinimą, kad jie turi visas atitinkamas teises naudotis gauta medžiaga, kaip knygos, muzikinės partitūros, žurnalai, laikraščiai, interneto tinklalapiai, scenarijai ir pan.⁹⁸, nepažeidžiant autorinių teisių. Pabrėžtina, kad licencija taikoma visiems autorių kūriniams, nepriklausomai nuo jų pilietybės ar šaltinio. Leidžiamų autorinių darbų naudojimo apibrėžtys nustatomos sutartyje, kurią pasirašo Copydan bei kita suinteresuotoji šalis. Iš licencijų gautos lėšos paskirstomos visiems atskiriems teisių turėtojams.

Šios licencijos taip pat suteikia lankstumo, naudojant naujas technologijas. Gavus Copydan leidimą, institucijos gali skaitmenizuoti kultūrinį turinį ir viešinti jį įvairiose suskaitmeninto turinio viešinimo interneto svetainėse, naudoti jį edukaciniais, tyrimų tikslais.

⁹² Det Danske Filminstitut. About. Prieiga internetu: <https://www.dfi.dk/en/en/about-the-dfi>

⁹³ Danish arts foundation. Programmes. Prieiga internetu: <https://www.kunst.dk/english/funding-programmes>

⁹⁴ Kulturministeriet. Grants. Prieiga internetu: <https://slks.dk/english/grants>

⁹⁵ Interviu su Danijos Karališkosios bibliotekos atstovu.

⁹⁶ Interviu su Danijos Karališkosios bibliotekos atstovu.

⁹⁷ Copydan. What we do. Prieiga internetu: <https://www.tekstognode.dk/english/what-we-do/>

⁹⁸ Copydan. What we do. Prieiga internetu: <https://www.tekstognode.dk/english/what-we-do/>

PRIVALOMASIS EGZEMPLIORIUS. Danijoje veikia ir privalomojo egzemplioriaus (angl. *legal deposit*) principas. Remiantis Danijos privalomojo egzemplioriaus įstatymu (dan. *Bekendtgørelse om pligt aflevering af offentliggjort materiale*), visi Danijoje išleisti kūrinių vienu ar keliais egzemplioriais turi būti atiduoti valstybinei institucijai, kad ji juos galėtų saugoti⁹⁹. Įstatymas taikomas visų rūšių publikuojamai medžiagai, kuri teikiama visuomenei, nepriklausomai nuo to, kokiaje laikmenoje ji yra pateikiama. Medžiaga pateikiama dviem institucijoms – Danijos Karališkajai bibliotekai ir Danijos kino institutui – kur turinys yra saugomas pagal Asmens duomenų įstatymo ir Autorių teisių įstatymų nuostatas¹⁰⁰. Viena pateikto medžiagos kopija saugoma archyvuose, kita – pateikiama visuomenės naudojimui institucijos (internetiniuose) archyvuose. Pažymėtina, kad daugėjant skaitmeninio turinio objektams, šis įstatymas buvo pratęstas ir jiems¹⁰¹. Tai reiškia, kad video žaidimai, e-knygos, muzikiniai kūriniai ir pan. taip pat turi būti pateikiami atsakingai institucijai išsaugojimui. Jų archyvai taip pat kaupiami Danijos Karališkojoje bibliotekoje. Pabrėžtina, kad siekiant užtikrinti, jog vartotojai turėtų prieigą prie skaitmeninio turinio objektų, yra suteikiama galimybė su jais susipažinti gyvai atvykus į bibliotekas.

SSKT VIEŠINIMAS IR SKLAIDA. Danijos kultūros institucijoms siekiant pritraukti daugiau suskaitmeninto turinio vartotojų, institucijos pasitelkia įvairias informacijos sklaidos priemones. Pagrindinės priemonės yra informacijos skelbimas institucijos internetiniame tinklalapyje ir socialiniuose tinkluose. Remiantis Danijos praktika, institucijose yra atsakingi asmenys, specialistai, kurie institucijų internetiniuose tinklalapiuose skelbia informaciją apie vykstančias parodas, naują suskaitmenintą turinį bei kitus kultūrinius renginius. Taip pat pasitelkiamos populiaros socialinių medijų platformos tokios kaip Facebook ar Instagram, kuriose skelbiami įrašai, pristatomos parodos bei eksponatai ir t.t. Pažymėtina, kad socialiniuose tinkluose skelbiamas turinys yra parenkamas sistemingai. Tai reiškia, kad yra nuolatos siekiama prisitaikyti prie vartotojų poreikių bei tinkamiausiu būdu pateikti informaciją. Tam yra specialiai parenkamas turinys, kuris yra patogiausias socialinių tinklų vartotojams, pavyzdžiui, nuotraukos ar trumpi video įrašai.

Kultūros institucijos savo suskaitmenintą turinį viešina ir bendroje internetinėje svetainėje **Dansk Kulturav** (<https://www.danskkulturav.dk>). Tai yra kultūros paveldo archyvas, kuriame galima rasti įvairių kultūrinį turinį – senovinių artefaktų nuotraukas, meno, fotografijas, šių dienų kino filmus ir pan.¹⁰² Pabrėžtina, kad svetainėje pateikiama tik dalis kultūros institucijų SSKT – tik suskaitmenizuotas ir autorių teisių nepažeidžiantis turinys. Tinklalapyje pateikiami SSKT produktai iš Danijos kino instituto, Danijos Karališkosios Bibliotekos, Nacionalinio archyvo ir kt.¹⁰³ Siekiant pritraukti didesnį kiekį vartotojų, tinklalapyje nuolat skelbiamas naujas suskaitmenintas turinys, o apie jį pranešama socialiniuose tinkluose bei pačioje interneto svetainėje. Taip pat siekiant, kad turinys būtų renkamas iš įvairių kultūros sričių, yra kviečiamos prisijungti naujos institucijos, kurios savo indėliu prisidėtų prie svetainės turinio plėtos.

Siekiant pritraukti tarptautinės bendruomenės dėmesį, Danijos kultūros paveldo institucijos suskaitmenizuotą turinį kelia į *Europeana* ar kitas platformas. Vis dėlto buvo pažymėta, kad dėl aukštų standartų bei turinio viešinimo proceso dažnai turinio viešinimas tokiose platformose nėra prioretizuojamas¹⁰⁴, kadangi dažnu atveju tinkamas turinio paruošimas kainuoja papildomų lėšų bei reikalauja daug žmogiškųjų resursų.

GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIU galėtų būti ir dirbtuvių organizavimas (angl. *workshop*). Pažymėtina, kad tokios veiklos buvo pasitelkiamos siekiant pritraukti tikslinių grupių dėmesį. Nuo 2012 iki 2019 m. Danijoje buvo rengiamas „#Hack4DK“ hakatonas (angl. *hackathon*), kurio metu buvo siekiama skatinti IT sektoriaus atstovus prisidėti prie kultūros skaitmeninimo¹⁰⁵. Hakatono tikslas – per 24 val. IT ir su IT sektoriumi susijusių specialistų komandoms sukurti įvairių kultūros skaitmeninimo projektų¹⁰⁶, pavyzdžiui, naujų suskaitmeninto turinio viešinimo platformų sukūrimas ar jau veikiančių atnaujinimas. Hakatono metu būdavo sukuriama apie 15–20 skirtingų

⁹⁹ Retsinformation. Bekendtgørelse om pligt aflevering af offentliggjort materiale. Prieinama adresu: <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2005/636>

¹⁰⁰ Det KGL. Bibliotek. What is legal deposit? Prieiga internetu: <https://pro.kb.dk/en/legal-deposit/what-legal-deposit>

¹⁰¹ Det KGL. Bibliotek. Digital legal deposit? Prieiga internetu: <https://pro.kb.dk/en/legal-deposit/digital-legal-deposit>

¹⁰² Dansk Kulturav. Prieiga internetu: <https://www.danskkulturav.dk>

¹⁰³ Dansk Kulturav. DANKSKULTURAV.DK–ET SAMARBEJDE. Prieiga internetu: <https://www.danskkulturav.dk/om/>

¹⁰⁴ Interviu su Danijos Karališkosios bibliotekos atstovu.

¹⁰⁵ #Hack4DK. Prieiga internetu: <https://hack4.dk/about/>

¹⁰⁶ #Hack4DK. Prieiga internetu: <https://hack4.dk/about/>

projektų, o jo pabaigoje buvo renkamas geriausias projektas, kurį vėliau buvo siekiama įgyvendinti. Apie visus projektus, hakatono rezultatus ir laimėtojus būdavo skelbiama internetiniame tinklalapyje. Pabrėžtina, kad šios dirbtuvės buvo paremtos savanorišku dalyvavimu, t. y. dalyvaudavo savanoriai, norintys prisidėti prie kultūros ir kultūrinio paveldo skaitmeninimo veiklos. Po COVID-19 pandemijos renginys nebeorganizuojamas.

INTERNETO IŠTEKLIŲ ARCHYVAVIMAS. Siekiant neapsiriboti to paties pobūdžio kultūros paveldo išsaugojimu bei užtikrinti, kad vis daugiau duomenų būtų pritaikyti moksliniams tyrimams ir edukacijai, Danijoje yra įgyvendinama interneto išteklių archyvavimo praktika. Tai reiškia, kad yra kaupiami interneto tinklalapiai, juose pateikiama informacija, nuorodos ir kt. Ši praktika įgyvendinama, remiantis Jungtinės Karalystės pavyzdžiu.¹⁰⁷ Pabrėžtina, kad archyvuojami tik daniški interneto tinklalapiai, kurie yra viešai prieinami. Privatus turinys, t. y. informacija, kuri apsaugota slaptažodžiais ar kitomis apsaugos priemonėmis, nėra archyvuojama. Yra keturi būdai, kuriais atrenkama archyvuojama medžiaga:

- Kryžminis duomenų rinkimas (angl. *cross-sectional*) – jo metu iki keturių kartų per metus yra apžvelgiamos visos daniškos interneto svetainės;
- Atrankinis duomenų rinkimas (angl. *selective*) – jo metu yra archyvuojama informacija iš Danijos naujienų žiniasklaidos, politinių partijų, asociacijų ar organizacijų, ministerijų ir agentūrų, atrinktų profilių iš socialinių tinklų bei Youtube svetainių;
- Įvykių rinkimas (angl. *event collection*) – jo metu renkama informacija apie du ar tris įvykius per metus, pavyzdžiui, parlamento rinkimai, COVID-19 pandemija ir t.t.;
- Specialūs rinkimai (angl. *special collection*) – jo metu renkami duomenys, reikalingi moksliniams tyrimams.¹⁰⁸

3.1.2. Sklaidos priemonių palyginimas

DANIJOJE SSKT sklaidai buvo pasitelkiamos įvairios priemonės. Dažniausiai pasitelkiamos priemonės buvo socialiniai tinklai kaip Facebook ar Instagram, taip pat informacijos viešinimas institucijos internetiniame tinklalapyje.

LENKIJOJE skaitmeninimo ir suskaitmeninto turinio sklaidai buvo pasitelkiamos įvairios priemonės, apėmusios internetinių platformų kūrimą, užsiėmimų įgyvendinimą. Buvo pasitelkiami ir įprasti informacijos viešinimo būdai – socialiniai tinklai ar interneto tinklalapiai. Pabrėžtina, kad kiekviena kultūros institucija savarankiškai sprendžia, kada bei kokį turinį viešinti.

NYDERLANDUOSE taikytos priemonės SSKT srityje buvo panašios į Danijos ir Lenkijos. Dažnu atveju informacija buvo skelbiama internetiniuose portaluose, talpinama į SSKT archyvus bei viešinama socialinėse medijose. Nyderlanduose atliekami vartotojų ar rinkos tyrimai, kurie padeda nustatyti, koks turinys būtų paklausus bei kokios esamos turinio viešinimo tendencijos.

Priemonių poveikio vertinimo **Danijos** institucijos neatlieka. Tačiau remiantis interviu atsakymais, nemažą įtaką SSKT atvirumui ir prieinamumui Danijoje padarė naudojimas socialiniais tinklais. Pavyzdžiui, Danijos Karališkosios bibliotekos Facebook paskyrą seka 8,5 tūkst. sekėjų. Paskyroje yra skelbiami parodų pristatymai bei jų aprašymai, kviečiant vartotojus apsilankyti ar internetiniame archyve apžvelgti naują suskaitmenintą kultūros paveldą.¹⁰⁹ Šalia įrašų pateikiamos nuorodos, kurios tiesiogiai nukreipia į bibliotekos archyvų tinklalapį, kuriame gali būti susipažinta su nauja medžiaga. Pabrėžtina, kad skelbiamas tikslinis turinys, t. y. naujienos, kurios didintų vartotojų susidomėjimą bei skatintų naudotis virtualiais archyvais.

Didžiausią įtaką SSKT atvirumui ir prieinamumui **Lenkijoje** padarė archyvų internetinių svetainių sukūrimas, kuriuose nemaža dalis informacijos yra pateikiama atvirų duomenų principu. Tai reiškia, kad svetainių vartotojai gali nemokamai pasiekti suskaitmenintą turinį, jį naudoti mokslo ar kitais nekomerciniais tikslais. Siekiant, kad didėtų suskaitmeninto turinio vartotojų skaičius, yra įgyvendinami naujos vieningos sistemos sukūrimo bei

¹⁰⁷ Interviu su Danijos Karališkosios bibliotekos atstovu.

¹⁰⁸ Det KGL. Bibliotek. Netarkivet. Prieiga internetu: <https://www.kb.dk/en/find-materials/collections/netarkivet>

¹⁰⁹ Interviu su Danijos Karališkosios bibliotekos atstovu.

tobulinimo darbai. Tai leis vartotojams vienoje vietoje rasti ir dalintis turiniu. Taip pat šis sistemos sukūrimas leis prijungti ir skaitmeninti tų institucijų archyvus, kurios to anksčiau nedarė.

Pažymėtina, kad nors priemonių poveikio vertinimas Lenkijoje yra atliekamas, tačiau šiuo metu rezultatai dar nėra viešai pristatyti ir prieinami.

Nyderlanduose didžiausią įtaką SSKT atvirumui ir prieinamumui padarė kolektyvinė rinkodara bei vartotojų poreikių ir rinkos vertinimai. Pirmoji priemonė leido institucijoms reklamuoti savo SSKT archyvų turinį. Tai reiškia, kad institucijos, ypač mažesnės, gali plačiau auditorijai parodyti saugomą kultūros paveldą. Tai ypač padeda regionuose esančioms įstaigoms, kurios galimai negali skirti didelių lėšų rinkodarai, siekdamos pritraukti didesnį kiekį vartotojų. Antroji priemonė padeda prisitaikyti prie paklausos pokyčių bei tendencijų. Siekiant, kad viešinamas turinys būtų patrauklus ir aktualus vartotojui, vertinimai padeda nustatyti, kokio turinio trūksta, kokios grupės yra labiausiai suinteresuotos naudotis suskaitmenintu turiniu, kaip efektyviai viešinti turimą turinį bei kaip vartotojai tokio turinio ieško. Pavyzdžiui, atliktas vertinimas parodė, kad dažniausiai vartotojai suskaitmeninto kultūros paveldo archyvų ieško, naudojantis paieškos platforma *Google*¹¹⁰. Tai skatina atsakingas institucijas kurti vieningą portalą, kuriame būtų pateikta visa reikalinga informacija: nuorodos, informacija apie kūrinių autorių ir pan. Tokiu būdu turimas turinys savu laiku pritaikomas, keičiamas ar papildomas, kas padeda patenkinti vartotojų poreikius.

3.1.3. Analizuotų valstybių gerosios praktikos

Remiantis aukščiau pateikta užsienio šalių atvejo analize, nustatyti gerosios praktikos pavyzdžiai, susiję su SSKT viešinimu ir sklaida (detalus gerųjų praktikų aprašymas pateikiamas 3.1.1. poskyryje). Toliau skyriuje pateikiamos nustatytos gerosios praktikos.

1. ORIENTACIJA Į VARTOTOJĄ. Visose analizuotose valstybėse iškeltas prioritetas siekti didesnės SSKT sklaidos ir panaudojimo. Pavyzdžiui, Nyderlanduose kultūros įstaigų skaitmeninės kultūros tinklas kuriamas centralizuojant tokias funkcijas – SSKT sklaidos, rinkodaros, vartotojų tyrimų. Orientacija į vartotoją reiškia, kad yra siekiama atliepti vartotojų poreikius pateikiant jiems aktualų ir įdomų turinį, jiems patogiose platformose. Turinys turėtų būti įtrauktas tiek savo forma, tiek esme – turėtų būti atrenkamas turinys atliepiantis aktualijas / tendencijas ir pateikiamas tokiose platformose kaip socialiniai tinklai, pasitelkiant pasakojimo būdą (ang. *story-telling*). Kalbant apie konkrečias grupes, Danijoje išskiriama sklaida tikslinėms profesionalų grupėms (pagrindė profesijos, susijusios su menu, arba profesijos, kurių atstovai reguliariai naudoja SSKT savo darbinėje veikloje. Tai, pavyzdžiui, architektai, meno tyrėjai, švietimo sistemos atstovai, su menu susijusių studijų studentai) ir plačiai visuomenei. Su išvardintomis tikslinėmis profesionalų grupėmis stengiamasi dirbti betarpiškai, organizuojant integruotus mokymus arba dirbtuves, priimant studentus atlikti praktiką. Prie plačiosios visuomenės poreikių yra prisitaikoma skleidžiant specialiai atrinktą SSKT socialiniuose tinkluose. Be to, labai svarbus tokio turinio prieinamumas ir atrandamumas, kurio dėka vartotojai turinį atranda daug paprasčiau. Užsienio šalys investuoja į vartotojui patogias ir lengvai pasiekiamas bei vieningas platformas, kuriose galima rasti visą reikiamą informaciją arba nukreipiančias nuorodas.

2. SOCIALINIŲ TINKLŲ PANAUDOJIMAS SSKT SKLAIDAI. Kultūros įstaigos savo valdomą SSKT viešina socialiniuose tinkluose, o turinys parengiamas sistemingai, siekiant atliepti socialinių tinklų vartotojų poreikius. Tai motyvuojama tuo, kad socialiniai tinklai yra vienos iš pagrindinių skaitmeninio kultūros turinio vartojimo platformų – tai patvirtina ir atliktas Lietuvos vartotojų tyrimas (žr. 6 skyrių).

3. TURINIO PRITAIKYMAS ŽMONĖMS SU NEGALIA. Kuriant SSKT portalus ir ruošiant SSKT taikomi universalaus dizaino standartai, užtikrinant, kad SSKT būtų prieinamas visiems žmonėms, taip pat ir žmonėms su specialiaisiais poreikiais. Pavyzdžiui, Lenkijoje kuriant naują vieningą SSKT portalą yra taikomas WCAG 2.0 standartas¹¹¹.

¹¹⁰ Interviu su Nyderlandų švietimo, kultūros ir sporto ministerijos atstove.

¹¹¹ WCAG 2.0 grindžiamas keturiais principais: pastebima, nesudėtinga naudoti, suprantama ir patvaru.

4. MOKYMAI, DIRBTUVĖS TIKSLINIŲ PROFESIONALŲ GRUPIŲ ATSTOVAMS. Įvairių veiklų – dirbtuvių, renginių, mokymų – organizavimas, kurių tikslas pritraukti tikslinių profesionalų grupių dėmesį bei didinti jų atstovų informuotumą apie SSKT. Įvairios veiklos suteikia galimybę išbandyti bei sužinoti apie SSKT pritaikymo galimybes įvairiose srityse, tokiose kaip pvz. švietimas, turizmas.

5. DIEGIAMI DUOMENŲ VALDYMO STANDARTAI. Siekiama kultūros institucijų turimą SSKT skelbti bendroje internetinėje svetainėje ar platformoje. Tokios sistemos veikia kaip duomenų archyvas, kuriame galima rasti įvairaus skaitmeninio turinio. Vienijančių platformų tikslas yra vienoje vietoje kaupti ir dalytis SSKT, didinti turinio prieinamumą ir pakartotinio naudojimo galimybę bei gerinti kokybę. Siekiama, kad duomenys būtų pateikiami atviru formatu, metaduomenys būtų tvarkomi vienodai. Tai taip pat svarbu bendradarbiavimui su unifikuotais portalais, tokiais kaip *Europeana*. Bendradarbiavimą su tokiais portalais trikdo nacionalinių sistemų nesuderinamumas ir skirtingi standartai – tai vienintelis bendradarbiavimo minusas ir trikdys, kurį įvardijo respondentai. Jo pašalinimas įgalina bendradarbiavimą su tokiais portalais.

6. CENTRALIZUOTI AUTORIŲ TEISIŲ SPRENDIMAI. Danijoje veikia *Copydan* organizacija skirta autorių teisių tvarkymui padeda įvairioms įstaigoms kitų autorių medžiagą viešinant ir kopijuojant. Tokios organizacijos tikslas – užtikrinti, jog turinio platinimas vyktų teisėtai. Organizacija bendradarbiauja su autoriais, autorių asociacijomis ar kitais autorinių teisių valdytojais, siekiant gauti sutikimus SSKT padaryti viešai arba dalinai prieinamu (pavyzdžiui, tik mokymosi tikslais).

7. KULTŪROS ĮSTAIGŲ DARBUOTOJŲ KVALIFIKACIJOS KĖLIMAS. Lenkijoje susiduriama su nepakankamu kvalifikuotų darbuotojų kiekiu bei žinių trūkumu, todėl ministerija kartu su šalyje veikiančiais kultūros kolekcijų skaitmeninimo kompetencijų centrais rengia mokomuosius leidinius, organizuoja kursus apie skaitmeninimą bei autorių teises tam, kad šioje srityje dirbantieji įgytų daugiau žinių ir kompetencijų.

3.2. Rekomendacijos Lietuvai 2021–2027 m. ES fondų investicijų programavimo laikotarpiui remiantis užsienio šalių analize

Šiame skyriuje pateikiamos praktikos (žr. 3.1.3. skyrių), kurios gali būti pritaikytos Lietuvoje (visi iššūkiai ir rekomendacijos pateikiami 7 skyriuje).

<p>Nyderlandai</p> 	<p>Iššūkiai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Duomenų standartizavimas • Žmogiškųjų išteklių trūkumas • Skaitmeninio kompetencijų trūkumas (viešinimo, aprašymo) <p>SSKT sistemos privalumai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veikia Skaitmeninio paveldo tinklas • Kolektyvinė rinkodara bei sklaida (nuo tyrimų iki bendrų skaitmeninės parodų) • Planuoja vieną SSKT sistemą 	<p>Diejami duomenų valdymo standartai</p> <p>Konsoliduota rinkodara, sklaida (SSKT valdytojų tinklas užtikrina rinkodaros paslaugas, tinklo nariams, organizuojamos bendros skaitmeninės parodos)</p> <p>Turinio pritaikymas žmonėms su negalia</p>
<p>Lenkija</p> 	<p>Iššūkiai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finansavimo trūkumas • Skaitmeninio kompetencijų trūkumas (viešinimo, aprašymo) <p>SSKT sistemos privalumai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizuojamas dirbtuvės tikslinių grupių atstovams (švietimo ir mokslo darbuotojai / bendruomenė) • Kuria vieną SSKT portalą (siekiama didinti prieinamumą, kokybę) 	<p>Mokymai, dirbtuvės tikslinių profesionalų grupių atstovams</p> <p>Turinio pritaikymas žmonėms su negalia</p>
<p>Danija</p> 	<p>Iššūkiai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žmogiškųjų išteklių trūkumas • Duomenų standartizavimas <p>SSKT sistema:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viešinamas socialiniuose tinkluose • Vienas SSKT portalas (bet ne visos institucijos prisijungusios) • Interneto išteklių archyvavimas • Veikia <i>Copydan</i> organizacija, kuri centralizuotai sprendžia autorių teisių įsigijimo klausimus 	<p>Socialinių tinklų panaudojimas SSKT sklaidai</p> <p>Centralizuoti autorių teisių sprendimai (kolektyvinis teisių įsigijimas)</p> <p>Kultūros įstaigų darbuotojų kvalifikacijos kėlimas</p> <p>Turinio pritaikymas žmonėms su negalia</p>

17 paveikslas. Užsienio šalių analizės valstybių ir išskirtų gerųjų praktikų apibendrinimas

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Vertinama, kad 6 iš 7 gerųjų praktikų gali būti tiesiogiai pritaikomos Lietuvoje. Danijos *Copydan* atveju rekomenduojama atlikti papildomą tyrimą šios praktikos įgyvendinimo Lietuvoje galimybėms įvertinti.

Užsienio šalių kultūros išteklių skaitmeninimo gerosios praktikos:

1. Atliekant užsienio šalių kultūros išteklių skaitmeninimo gerųjų praktikų vertinimą, siekta atsakyti į 3 vertinimo klausimus patvirtinant arba paneigiant 6 hipotezes.
2. Atsakant į **vertinimo klausimą** „5.2.1. Kokios skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos (prioritetai, apimtys, technologiniai sprendiniai ar pan.) Europos Sąjungos šalyse gali būti pateiktos kaip gerosios praktikos?“ nustatyta:
  - 2.1. Išanalizavus 3 užsienio valstybės nustatytas 6 gerosios praktikos, kurios galėtų būti pritaikytos Lietuvoje siekiant gerinti SSKT sklaidą.
  - 2.2. Visose analizuotose valstybėse iškeltas prioritetas siekti didesnės SSKT sklaidos ir panaudojimo.
  - 2.3. Kultūros įstaigos savo valdomą SSKT viešina socialiniuose tinkluose, o turinys parengiamas sistemingai, siekiant atliepti socialinių tinklų vartotojų poreikius.
  - 2.4. Kuriant SSKT portalus ir ruošiant SSKT taikomi universalus dizaino standartai, užtikrinant, kad SSKT būtų prieinamas visiems žmonėms, taip pat ir žmonėms su specialiaisiais poreikiais.
  - 2.5. Įvairių veiklų – dirbtuvių, renginių, mokymų – organizavimas, kurių tikslas pritraukti tikslinių profesionalų grupių dėmesį bei didinti jų atstovų informuotumą apie SSKT.
  - 2.6. Siekiama kultūros institucijų turimą SSKT skelbti bendroje internetinėje svetainėje ar platformoje. Tokios sistemos veikia kaip duomenų archyvas, kuriame galima rasti įvairaus skaitmeninio turinio.
  - 2.7. Danijoje veikia Copydan organizacija skirta autorių teisių tvarkymui padeda įvairioms įstaigoms kitų autorių medžiagą viešinant ir kopijuojant. Organizacija bendradarbiauja su autoriais, autorių asociacijomis ar kitais autorinių teisių valdytojais, siekiant gauti sutikimus SSKT padaryti viešai arba dalinai prieinamam (pavyzdžiui, tik mokymosi tikslais).
  - 2.8. Atsižvelgiant į nustatytas gerąsias praktikas atmetama hipotezė H2, patvirtinama hipotezė H1: **Atrinktose ES valstybėse taikomos skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos skiriasi nuo Lietuvos praktikų, turi savo privalumus, gali būti pritaikytos Lietuvoje.**
3. Atsakant į **vertinimo klausimą** „5.2.2. Kokios skaitmeninio ir suskaitmeninto turinio priemonės padarė didžiausią įtaką išanalizuotose Europos Sąjungos šalyse skaitmeninio ir suskaitmeninto turinio atvėrimui ir prieinamumui visuomenėje 2014–2020 metų laikotarpyje?“ nustatyta:
  - 3.1. Danijos atveju galima išskirti SSKT sklaidos per socialinius tinklus priemonę, kaip padariusią didžiausią įtaką SSKT atvirumui ir prieinamumui Danijoje.
  - 3.2. Lenkijos atveju galima išskirti archyvų internetinių svetainių sukūrimo priemonę, kuriuose nemaža dalis informacijos yra pateikiama atvirų duomenų principu, kaip padariusią didžiausią įtaką SSKT atvirumui ir prieinamumui Lenkijoje.
  - 3.3. Didžiausią įtaką SSKT atvirumui ir prieinamumui Nyderlanduose padarė kolektyvinės rinkodaros bei vartotojų poreikių ir rinkos vertinimų priemonės. Pirmoji priemonė leido institucijoms reklamuoti savo SSKT archyvų turinį. Tai reiškia, kad institucijos, ypač mažesnės, gali plačiau auditorijai parodyti saugomą kultūros paveldą.
  - 3.4. Atsižvelgiant į nustatytas praktikas, padariusias didžiausią įtaką SSKT atvirumui ir prieinamumui, atmetama hipotezė H2, patvirtinama hipotezė H1: **Atrinktose ES valstybėse 2014–2020 m. taikytos priemonės skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos srityje padarė skirtingos apimties poveikį suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui.**
4. Atsakant į **vertinimo klausimą** „5.2.3. Remiantis išanalizuotų Europos Sąjungos šalių patirtimi, ką galima rekomenduoti formuluojant gaires ir kryptis dėl skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio plėtros, atvėrimo ir prieinamumo bei elektroninių paslaugų efektyvumo 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu?“ nustatyta:
  - 4.1. Visos 6 nustatytos gerosios praktikos gali būti pritaikytos Lietuvoje. Jų taikymas didintų turinio prieinamumą ir atvirumą.
  - 4.2. Atsižvelgiant į nustatytų gerųjų praktikų pritaikomumą Lietuvai, atmetama hipotezė H2, patvirtinama hipotezė H1: **Atrinktose ES valstybėse taikomos skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos ir 2014–2020 m. laikotarpyje taikytos priemonės turi privalumą, palyginus su Lietuvoje taikytomis praktikomis ir priemonėmis, ir leidžia suformuluoti rekomendacijas 2021–2027 m. programavimo laikotarpiui.**

4. Unifikuotų portalų tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo su Lietuvos kultūros išteklių sistemomis galimybių analizė

Vertinimo uždavinys „5.3. Išanalizuoti ir pateikti unifikuotų portalų (*Europeana*, naujai kuriamo „*European collaboration cloud for cultural heritage*“), skirtų kaupti, saugoti ir skleisti skaitmeninius ir skaitmenizuotus kultūros išteklius, tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo su esamomis Lietuvoje kultūros išteklių sistemomis galimybes, techninius reikalavimus, taikomus tokių portalų suskaitmenintam kultūros produktui, šių portalų kuriamą vertę bei bendradarbiavimo kaštus.“

Atsakyti į **vertinimo klausimą** „5.3.1. Kokie išanalizuotų unifikuotų portalų (*Europeana*, naujai kuriamo „*European collaboration cloud for cultural heritage*“ ir kt.) skirtų kaupti, saugoti ir skleisti skaitmeninius ir suskaitmenintus kultūros išteklius, tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo su esamomis Lietuvoje kultūros išteklių sistemomis galimybės, techniniai reikalavimai, taikomi tokių portalų suskaitmenintam kultūros produktui, siekiama vertė ir prognozuojami dalyvavimo kaštai?“ iškeliamos šios **hipotezės**:

H1: Nėra kliūčių kurti ir / arba plėsti Lietuvos kultūros išteklių sistemų sąsajumą, sąveikumą ir tinklaveiką su išanalizuotais unifikuotais portalais, o potenciali pridėtinė vertė atsveria dalyvavimo sąnaudas.

H2: Egzistuoja kliūtys kurti ir / arba plėsti Lietuvos kultūros išteklių sistemų sąsajumą, sąveikumą ir tinklaveiką su išanalizuotais unifikuotais portalais ir / arba potenciali pridėtinė vertė neatsveria dalyvavimo sąnaudų.

Skyriuje pateikiamas atliktas unifikuotų portalų tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo su Lietuvos kultūros išteklių sistemomis galimybių analizė. Skyriaus informacija parengta remiantis interviu medžiaga su SKPP valdytojais bei Lietuvos kultūros įstaigų – suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turinio valdytojų – anketinės apklausos rezultatais. Anketinė Lietuvos kultūros įstaigų apklausa yra reprezentatyvi, nes joje dalyvavo 90,1 proc. įstaigų (103 atrinktos įstaigos iš 121).

Bendra informacija dėl bendradarbiavimo su unifikuotais portalais

Interviu su platformų valdytojais metu respondentai nurodė, kad jų įstaigos SSKT duomenis dalinasi su *Europeana* ir *Archives Portal Europe* unifikuotais portalais, o Lietuvos kultūros įstaigų (suskaitmenintų ir skaitmeninių kultūros išteklių valdytojų) anketinė apklausa parodė, jog tai daro beveik trečdalis – 30 proc. institucijų.

Toliau pateikiama dviejų unifikuotų portalų – *Europeana* ir *Archives Portal Europe* analizė.

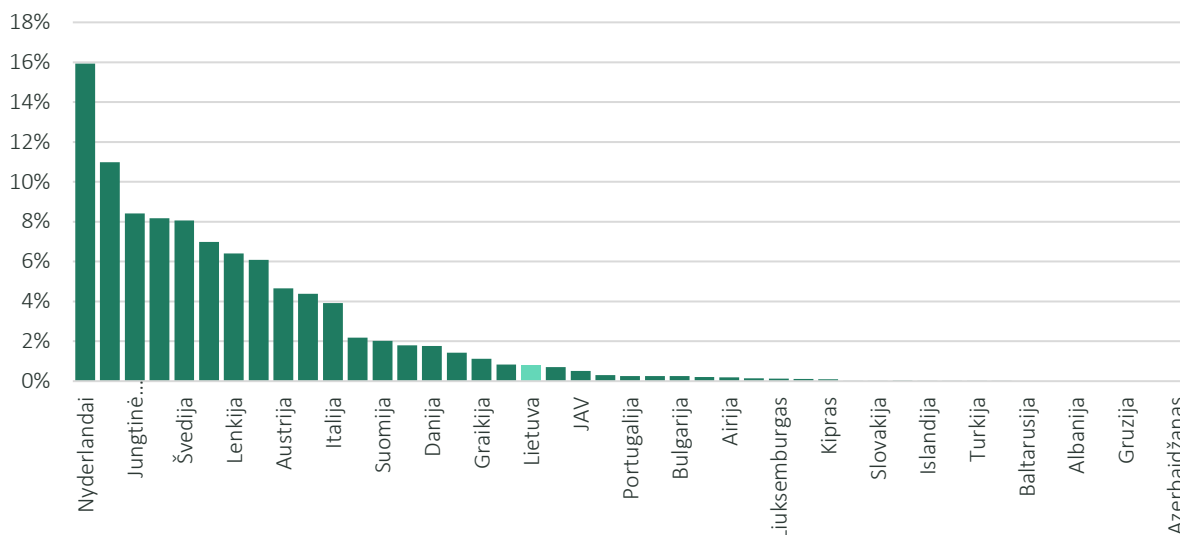
EUROPEANA vartotojams suteikia prieigą prie Europos skaitmeninio kultūros paveldo, kuriame šiuo metu galima rasti daugiau nei 56 mln. vnt. skaitmeninių kultūros paveldo objektų įvairia forma. Svetainėje SSKT atkeliauja iš daugiau nei 4 tūkst. skirtingų Europos institucijų, tarp kurių yra ir Lietuvos atminties įstaigų suskaitmenintas kultūros turinys. Nors *Europeana* portale duomenys atkeliauja iš daugelio institucijų, su kiekviena tiesiogiai nėra komunikuojama. Vietoje to *Europeana* veikia per tarpininkus (angl. *aggregators*), kurie tiesiogiai bendradarbiauja su įstaigomis ir renka jų turimą SSKT, metaduomenis ir kitą reikalingą medžiagą. Tačiau skaitmeninis kultūros turinys renkamas ir kitais būdais – per atskirus projektus. Tuomet, priklausomai nuo projekto temos, *Europeana* tiesiogiai bendradarbiauja su kultūros įstaigomis.¹¹²

Šiuo metu *Europeana* duomenimis Lietuvos skaitmeninis turinys viršija 461 tūkst. vnt. objektų, o tai sudaro 0,81 proc. viso SSKT portale.¹¹³ Toliau pateiktame paveiksle galima matyti *Europeana* portale SSKT teikiančių šalių reitingą ir jų vietą pagal pateiktų duomenų kiekį (žr. 18 paveikslą).

¹¹² Europeana. About. Prieiga internetu: <https://www.europeana.eu/en/about-us>

¹¹³ Europeana indeksas. Prieiga internetu: <https://metis-statistics.europeana.eu/en/data/country>

18 paveikslas. *Europeana* indeksas 2008–2023 m., proc.
Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis *Europeana* duomenis

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka (toliau – LNB) yra *Europeana* atstovas ir tarpininkas (agregatorius) Lietuvoje, todėl vykdo nacionalinio duomenų teikėjo funkcijas ir suteikia prieigą prie beveik 100 tūkst. vnt. skaitmeninių kultūros objektų iš 24 partnerių, kurie vienija daugiau nei 50 Lietuvos atminties institucijų. *Europeana* esantys Lietuvos atminties institucijų duomenys pirmiausia patenka į ePaveldas duomenų bazes, kur jie suskirstomi į kolekcijas. O vėliau tam tikros kolekcijos, suderintos su *Europeana*, automatizuotai perkeliama į jų duombazes.

Europeana skaitmeniniam turiniui kelia reikalavimus, dėl kurių ne visas esamas turinys ePavelde yra perduodamas. Todėl SSKT turi atitikti konkrečius duomenų formato, raiškos reikalavimus, o kiekvienas skaitmeninis objektas turi būti prieinamas internetu arba turėti stabilų URL nuorodą. Dėl pastarojo aspekto, *Europeana* pasiekia tik metaduomenys bei nuoroda į esamą turinį.

Toliau pateikiami *Europeana* taikomi techniniai reikalavimai teikiant duomenis:

- Tinkamas duomenų formatas: MTES/MODS, EAD, MARC, Dublin Core, ESE, EDM;
- SSKT turi būti pasiekiamas internetu ir privalo turėti stabilų URL;
- paveikslų rezoliucija ir skiriamoji geba turi būti ne mažesnė kaip 800 x 600 pikseliai (.jpeg arba .png formatu).

Be šių apsektų objektai turi atitikti Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos autorių teisių ir asmens duomenų apsaugos įstatymus¹¹⁴ bei turi būti paženklinėti *Creative Commons* licencija ir *Europeana* teisių pareikštimi.

ARCHIVES PORTAL EUROPE yra kitas unifikuotas portalas, su kuriuo bendradarbiauja Lietuvos archyvai. Tai Europos archyvų portalas, kuris veikia kaip internetiniai vartai į Europos archyvų paveldą. Portalui duomenis teikia maždaug 7 tūkst. skirtingo tipo – nacionaliniai, bendruomenių, parapijų, universitetų ir t.t. – archyvai iš 30 skirtingų šalių.¹¹⁵

Lietuvoje su *Archives Portal Europe* platforma bendradarbiauja du archyvai – Lietuvos centrinis valstybės archyvas ir Lietuvos valstybės istorijos archyvas. SSKT duomenys į portalą perduodami kitokiu būdu nei *Europeana* atveju. Šiuo metu *Archives Portal Europe* sistemos nėra suderintos su duomenų teikėjais, tad procesas nėra automatizuotas, o SSKT turi būti perduodamas rankiniu būdu.

¹¹⁴ Europeana. LT-Aggregator Service National Library of Lithuania. Prieiga internetu: <https://pro.europeana.eu/organisation/lt-aggregator-service-national-library-of-lithuania>

¹¹⁵ Archives Portal Europe. About us. Prieiga internetu: <https://www.archivesportaleurope.net/about-us/>

Lietuvos kultūros išteklių ir SKPP valdytojų nuostatos dėl bendradarbiavimo

Interviu metu su SKPP valdytojų atstovais paaiškėjo, kad kultūros įstaigoms bendradarbiauti su unifikuotais portalais yra naudinga. LNB atstovo teigimu, *Europeana* portalas padeda esamą SSKT atverti platesnei auditorijai, nes kitų šalių vartotojai gali susipažinti su lietuvišku kultūriniu paveldu.¹¹⁶

Panašiomis mintimis dalinasi ir kitų platformų atstovai. Jų teigimu, bendradarbiavimas su unifikuotais portalais padeda atverti turimą paveldą platesnei auditorijai ir didina vartotojų skaičių.¹¹⁷ Be to, toks bendradarbiavimas atneša naudos dėl gaunamo atgalinio ryšio bei pasiūlymų dalyvauti mokymuose.¹¹⁸

Kita vertus, bendradarbiaujant su unifikuotais portalais kyla sistemų suderinamumo bei reikalavimų atitikimo iššūkiai. Pirmiausia, duomenų perdavimą unifikuotiems portalams palengvina turimos sąsajos ir automatizuotas procesas. Pavyzdžiui, tarp *Europeana* ir Lietuvos tarpininko – LNB – esanti sąsaja duomenims perduoti yra labai patogi, procesas nereikalauja daug rankinio darbo. LNB informuoja *Europeana*, kai duomenys yra atnaujinti, o jie automatiškai juos perkelia į svetainę.¹¹⁹ Tuo tarpu, *Archives Portal Europe* duomenų perdavimo procesas nėra automatizuotas, todėl jie perduodami specifiškai juos siunčiant į Europos archyvų sistemą.¹²⁰ Antrasis kylantis iššūkis susijęs su unifikuotų portalų keliamais reikalavimais suskaitmenintam turiniui. Tokie portalai kelia reikalavimus dėl formato, autorių teisių, turinio pateikimo ir kt.,¹²¹ todėl pradėjus bendradarbiauti išauga poreikis rankiniam darbui ir žmogiškiesiems ištekliams.

Atlikus kultūros išteklių valdytojų apklausą nustatyta, kad 60 proc. respondentų nepatyrė jokių papildomų metinių sąnaudų dėl bendradarbiavimo su užsienio arba tarptautiniais unifikuotais portalais (pvz., *Europeana*). Kita vertus, keli respondentai nurodė priešingai: jie nurodė, kad jų metinės sąnaudos sudarė nuo 1 500 Eur iki 30 000 Eur. Tai galima sieti su automatizuotų sąsajų egzistavimu arba trūkumu.

5 lentelė. Bendradarbiavimo su unifikuotais portalais nauda ir kylantys trikdžiai

Bendradarbiavimo nauda	Bendradarbiavimo trikdžiai
<ul style="list-style-type: none"> Lietuviškas SSKT turinys atveriamas platesnei auditorijai; bendradarbiavimas didina vartotojų skaičių portaluose; bendradarbiavimas su unifikuotais portalais suteikia grįžtamąjį ryšį apie SSKT peržiūras; gaunami pasiūlymai dalyvauti unifikuotų portalų rengiamuose mokymuose. 	<ul style="list-style-type: none"> Sistemų suderinamumo ir automatinės sąsajos duomenis perduoti poreikis; unifikuotų portalų keliami reikalavimai SSKT.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis apibendrinta medžiaga iš 2023 m. gegužės mėnesį vykusių grupinių diskusijų

Kultūros išteklių valdytojų apklausa parodė, jog daugiau nei pusė (56,3 proc.) Lietuvoje veikiančių kultūros įstaigų neteikia SSKT į užsienio arba tarptautinius unifikuotus portalus (tiesiogiai arba per tarpininką). Tarp priežasčių, kodėl kultūros įstaigos nebendradarbiauja su unifikuotais portalais, labiausiai išsiskiria tinkamo SSKT neturėjimas, žmogiškųjų išteklių ir techninių galimybių (įrangos) trūkumas (žr. 19 paveikslą).

¹¹⁶ Interviu su Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos atstovu (informacija patikslinti po interviu)

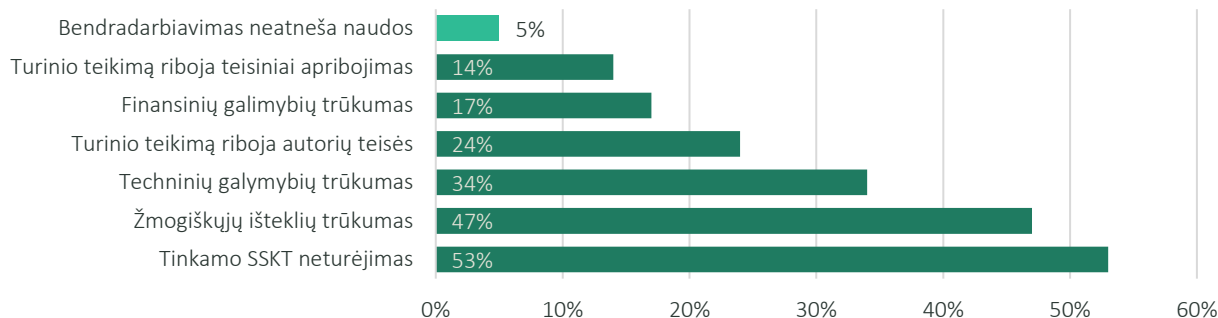
¹¹⁷ Interviu su Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos atstovais

¹¹⁸ Interviu su Lietuvos centrinio valstybės archyvo atstovais

¹¹⁹ Interviu su Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos atstovu (informacija patikslinti po interviu)

¹²⁰ Interviu su Lietuvos centrinio valstybės archyvo atstovais

¹²¹ Interviu su Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos atstovu (informacija patikslinti po interviu)

19 paveikslas. Priežastys lemiančios kultūros išteklių valdytojų nebendradarbiavimą su unifikuotais portalais 2023 m., proc.
Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis LR kultūros ministerijos skaitmeninimo statistika

Remiantis pateikiamais duomenimis (žr. 19 paveikslą), tik maža dalis, 5 proc., kultūros įstaigų teigia, kad bendradarbiavimas neatneša naudos, todėl galima daryti išvadą, jog beveik visos įstaigos nori bendradarbiauti, tačiau joms kyla aukščiau pateiktame paveiksle nurodyti trikdžiai.

Unifikuotų portalų tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo galimybės:

1. Atliekant Unifikuotų portalų tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo galimybių analizę, siekta atsakyti į 1 vertinimo klausimą patvirtinant arba paneigiant 2 hipotezes.
2. Atsakant į vertinimo klausimą „5.3.1. Kokie išanalizuotų unifikuotų portalų (*Europeana*, naujai kuriamo „*European collaboration cloud for cultural heritage*“ ir kt.) skirtų kaupti, saugoti ir skleisti skaitmeninius ir suskaitmenintus kultūros išteklius, tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo su esamomis Lietuvoje kultūros išteklių sistemomis galimybės, techniniai reikalavimai, taikomi tokių portalų suskaitmenintam kultūros produktui, siekiama vertė ir prognozuojami dalyvavimo kaštai?“ nustatyta:
  - 2.1. Nustatyti 2 portalai, su kuriais šiuo metu bendradarbiauja kultūros išteklių valdytojai – *Europeana* ir *Archives Portal Europe*. Bendradarbiavimas su *Europeana* vyksta per LNB, su *Archives Portal Europe* bendradarbiauja 2 archyvai.
  - 2.2. Nustatyta bendradarbiavimo nauda – platesnės auditorijos pasiekimas, kas lemia potencialiai didesnį vartotojų skaičių, gaunamas papildomas atgalinis ryšis, vyksta bendri mokymai. Įvykdžius kultūros išteklių valdytojų apklausą nustatyta, kad 56 proc. Lietuvos kultūros išteklių valdytojų nebendradarbiauja su unifikuotais portalais, tačiau tik 5 proc. jų nebendradarbiauja, nes nemato naudos.
  - 2.3. Didžioji dalis su unifikuotais portalais nebendradarbiaujančių įstaigų tai daro todėl, kad neturi tinkamo SSKT, bei žmogiškųjų išteklių ir technologinių apribojimų.
  - 2.4. Vykdamt interviu programą nustatyta, kad bendradarbiavimo sąnaudos didžiąja dalimi priklauso nuo duomenų pateikimo / perdavimo sąsajų automatizavimo ir techninių / kokybinių reikalavimų atitikimo. Tais atvejais, kai yra įdiegiamas automatizuotas duomenų pateikimas / perdavimas į unifikuotus portalus, įstaigos iš esmės nepatiria reikšmingų bendradarbiavimo sąnaudų. Tais atvejais, kai tokios sąsajos nėra, bendradarbiavimas reikalauja papildomų žmogiškųjų išteklių (papildomas darbo laikas).
  - 2.5. Vertinama, kad norint plėsti sąsajumą su unifikuotais portalais, reikia diegti automatizuotas duomenų pateikimo / perdavimo sąsajas ir duomenų standartus, kurios sumažintų poreikį darbuotojų darbo laikui, bei vykdyti skaitmeninimo veiklą atsižvelgiant į unifikuotų portalų reikalavimus.
  - 2.6. Atsižvelgiant į nustatytus tiek bendradarbiavimo trikdžius, tiek bendradarbiavimą palengvinančias aplinkybes, atmetama hipotezė H2, dalinai patvirtinama hipotezė H1, ją reformuluojant: Įdiegus automatizuotas duomenų perdavimo sąsajas ir duomenų standartus, nėra kliūčių kurti ir / arba plėsti Lietuvos kultūros išteklių sistemų sąsajumą, sąveikumą ir tinklaveiką su išanalizuotais unifikuotais portalais, o potenciali pridėtinė vertė atsveria dalyvavimo sąnaudas.

5.SSKT apimties ir informacinių sistemų valdytojų esamos situacijos analizė

Šiame skyriuje pateikiama SSKT apimties ir SSKT informacinių sistemų inventorizacija ir analizė. Vertinamas SSKT apimties pakankamumas paklausai atliepti, SSKT informacinių efektyvumas, šiuolaikiškumas, nustatomi ir analizuojami iššūkiai ir lūkesčiai vykdant KTS veiklą.

Vertinimo uždavinys „5.4. Išanalizuoti ir apibendrinti Lietuvos skaitmeninius ir suskaitmenintus kultūros išteklius bei juos skaitmeninti ir skleisti naudojamus įrankius, šiuose procesuose kylančius iššūkius.“

Atsakyti į **vertinimo klausimą** „5.4.4.1. Kokia yra suskaitmeninto kultūros turinio apimtis valstybiniame ir NVO sektoriuje, kokia jo paklausa skaitmeninėje erdvėje ir, ar turima pasiūla atliepia paklausą?“ iškeliamos šios **hipotezės**:

H1: Egzistuojančios suskaitmeninto kultūros turinio apimtis valstybiniame ir NVO sektoriuje atliepia tokiam turiniui egzistuojančią paklausą kiekybine ir / arba kokybine prasme.

H2: Egzistuojančios suskaitmeninto kultūros turinio apimtis valstybiniame ir NVO sektoriuje neatliepia tokiam turiniui egzistuojančios paklausos kiekybine ir / arba kokybine prasme.

Atsakyti į **vertinimo klausimą** „5.4.4.2. Kokie naudojami technologiniai sprendimai/įrankiai teikiant el. paslaugas kultūros sektoriuje ar skleidžiant skaitmeninį bei suskaitmenintą kultūros turinį valstybiniame ir NVO sektoriuose, kiek jie efektyvūs bei atitinka šiuolaikinės visuomenės poreikius / įpročius vartojant kultūros turinį/naudojantis el. paslaugomis skaitmeninėje erdvėje?“ iškeliamos šios **hipotezės**:

H1: Naudojami technologiniai sprendimai / įrankiai teikiant el. paslaugas kultūros sektoriuje ar skleidžiant skaitmeninį ir suskaitmenintą turinį valstybiniame ir NVO sektoriuose yra efektyvūs ir atitinka šiuolaikinės visuomenės poreikius ir įpročius.

H1: Naudojami technologiniai sprendimai / įrankiai teikiant el. paslaugas kultūros sektoriuje ar skleidžiant skaitmeninį ir suskaitmenintą turinį valstybiniame ir NVO sektoriuose yra neefektyvūs ir / arba neatitinka šiuolaikinės visuomenės poreikių ir įpročių.

Atsakyti į **vertinimo klausimą** „5.4.4.3. Kokios Lietuvos kultūros įstaigų – skaitmeninių ir suskaitmenintų kultūros išteklių valdytojų - dabartinės techninės galimybės šiuos išteklius skleisti, plėtoti, saugoti ir atnaujinti, su kokiais susiduriama iššūkiais bei problemomis (finansinėmis, teisinėmis, technologinėmis, administravimo ir pan.) šiuos išteklius skleidžiant, plėtojant, saugant ir atnaujinant, kokie galimi sprendimai šiems iššūkiams bei problemoms spręsti, kokie pasiūlymai?“ iškeliamos šios **hipotezės**:

H1: Lietuvos kultūros įstaigos – skaitmeninių ir suskaitmenintų kultūros išteklių valdytojos – turi ribotas technines galimybes skleisti, plėtoti, saugoti ir atnaujinti šiuos išteklius ir / arba susiduria su kitomis problemomis / iššūkiais, tačiau šie iššūkiai gali būti išspręsti.

H2: Lietuvos kultūros įstaigos – skaitmeninių ir suskaitmenintų kultūros išteklių valdytojos – turi neribotas technines galimybes skleisti, plėtoti, saugoti ir atnaujinti šiuos išteklius ir nesusiduria su kitomis problemomis ir iššūkiais.

Atsakyti į **vertinimo klausimą** „5.4.4.4. kokie skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio produkto/paslaugos sukūrimo kaštai bei jų sandara? Kokie kaštai optimalūs reikiamai kokybei pasiekti? Kultūros turinio produktų imtis: 5.4.4.4.1. parodos; 5.4.4.4.2. kultūros paveldo objekto; 5.4.4.4.3. koncerto; 5.4.4.4.4. spektaklio; 5.4.4.4.5. filmo; 5.4.4.4.6. edukacijos; 5.4.4.4.7. performanso / pasirodymo; 5.4.4.4.8. kt. galimi variantai.“ iškeliamos šios **hipotezės**:

H1: Skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio produkto / paslaugos sukūrimo sąnaudos savo sandara bei bendra suma skiriasi priklausomai nuo produkto kategorijos.

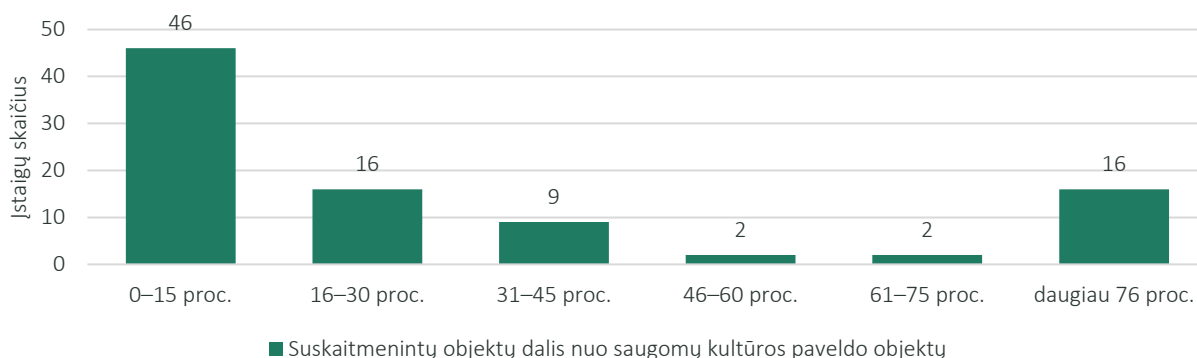
H2: Skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio produkto / paslaugos sukūrimo sąnaudos savo sandara bei bendra suma nesiskiria priklausomai nuo produkto kategorijos.

5.1. SSKT apimtis ir paklausa

Toliau šiame poskyryje remiantis Kultūros ministerijos skaitmeninimo statistika, Lietuvos kultūros įstaigų, suskaitmenintų ir skaitmeninių išteklių valdytojų, ir reprezentatyvia vartotojų apklausa pateikiamos egzistuojančio SSKT pasiūlos ir paklausos tendencijos.

Egzistuojančio SSKT aprašymas ir vertinimas

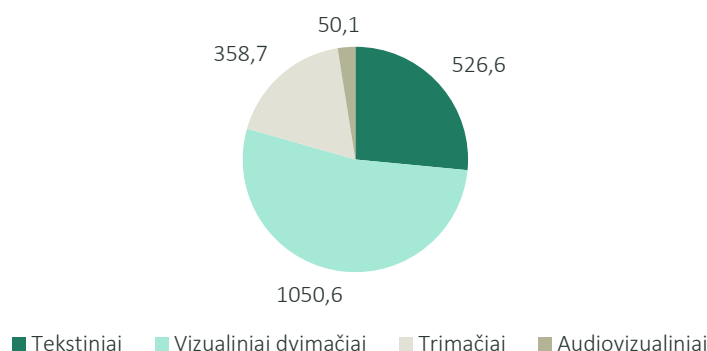
LR kultūros ministerija rengia kultūros paveldo skaitmeninimo statistiką, o sistemoje galima rasti duomenis apie suskaitmenintų ir skaitmeninių kultūros paveldo išteklių būklę ir kaitą nuo 2019 m. Remiantis statistikos duomenimis, Lietuvoje iki 2022 m. (imtina) buvo suskaitmeninta daugiau nei 2 mln. vnt. kultūros paveldo objektų, iš kurių 10 proc. nuo saugomų objektų. Toliau pateiktame paveiksle (žr. 20 paveikslą) pavaizduota, jog dauguma kultūros įstaigų yra suskaitmeninusios iki 15 proc. saugomų objektų, o daugiau nei 76 proc. visų turimų objektų yra suskaitmeninusios tik 16 institucijų.

20 paveikslas. Suskaitmenintų kultūros paveldo objektų dalis nuo saugomų objektų, 2022 m., vnt.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis LR kultūros ministerijos skaitmeninimo statistika

Lietuvoje daugiausiai SSKT turinio yra vizualinio dvimačio tipo, o mažiausiai – audiovizualinio (žr. 21 paveikslą).¹²²

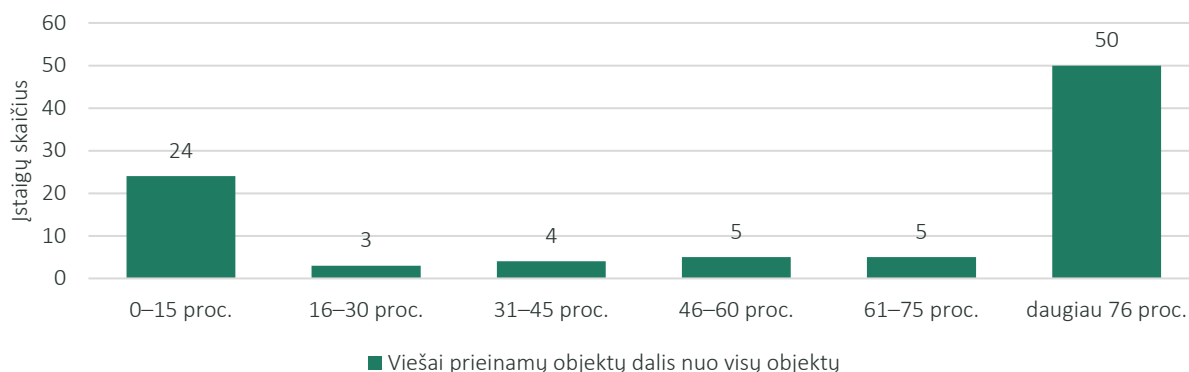
21 paveikslas. Lietuvos kultūros įstaigų valdomas skaitmeninis turinys pagal tipą, tūkst. vnt.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis LR kultūros ministerijos skaitmeninimo statistika

Remiantis statistikos duomenimis iš daugiau nei 2 mln. Vnt., suskaitmenintų kultūros paveldo objektų tik mažiau nei pusę jų yra viešai prieinami – 759,2 tūkst. vnt., nors daugiau nei 76 proc. viešai prieinamų skaitmeninių objektų

¹²² Dėl statistikoje esančių netikslumų galima 3,3 proc. paklaida

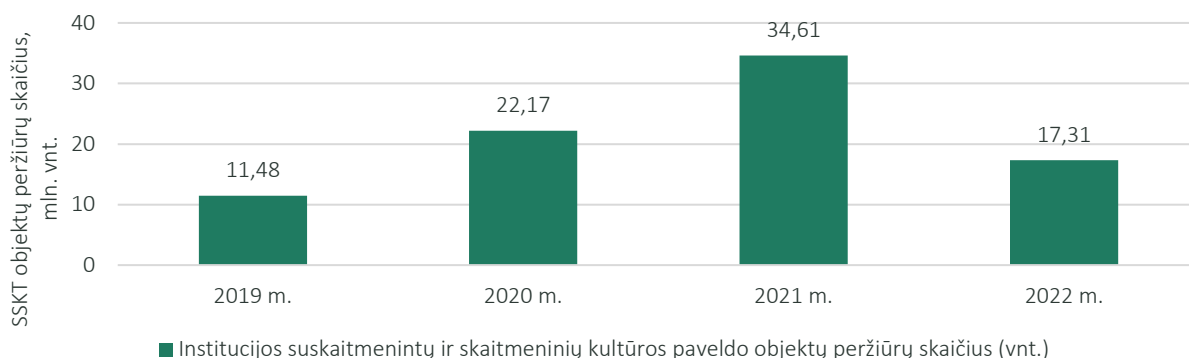
pateikia daugiau nei pusė Lietuvos kultūros įstaigų (iš pateikusių skaitmeninimo statistiką 2022 m.) (žr. 22 paveikslą).

22 paveikslas. Viešai prieinamų kultūros paveldo objektų dalis nuo visų suskaitmenintų objektų 2022 m., vnt.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis LR kultūros ministerijos skaitmeninimo statistika

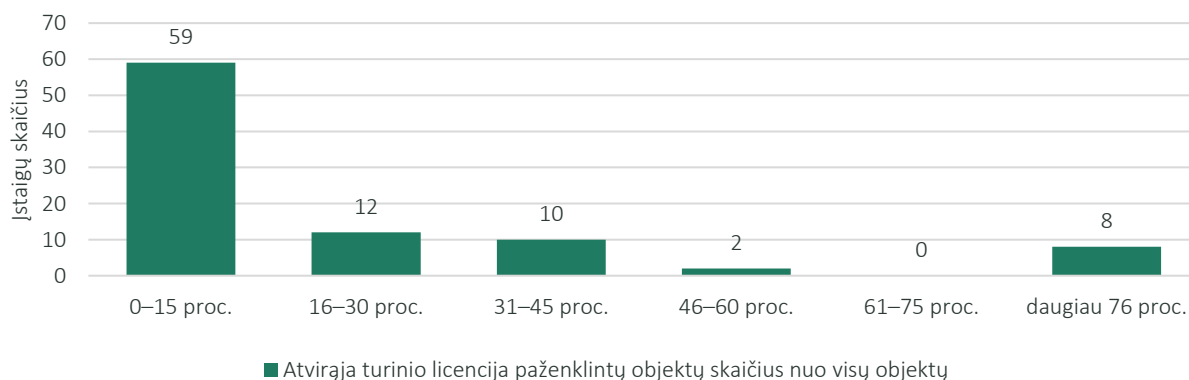
SSKT paklausa išaugo COVID-19 metu: remiantis KM statistika 2019 m. suskaitmenintų ir skaitmeninių kultūros paveldo objektų peržiūrų skaičius sudarė 11,5 mln. Peržiūrų, 2021 m. – jau 34,6 mln. Peržiūrų. Pasibaigus pandemijai peržiūrų skaičius vėl sumažėjo, tačiau vis dar išliko didesnis nei iki COVID-19 pandemijos.

23 paveikslas. SSKT peržiūrų skaičius 2019–2022 m., vnt.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis LR kultūros ministerijos skaitmeninimo statistika

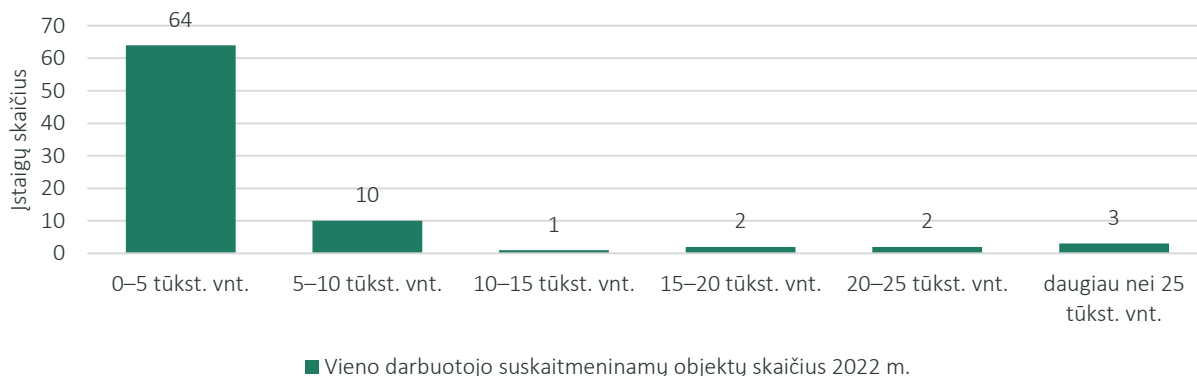
Tik maža dalis SSKT yra paženklinta atvirąja turinio licencija: 59 kultūros įstaigos atvirąja turinio licencija paženklinto SSKT turi iki 15 proc. nuo viso SSKT, o tik 8 institucijos tokio turinio turi daugiau nei 76 proc.

24 paveikslas. Atvirąja turinio licencija paženklintų objektų skaičius nuo visų objektų 2022 m., vnt.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis LR kultūros ministerijos skaitmeninimo statistika

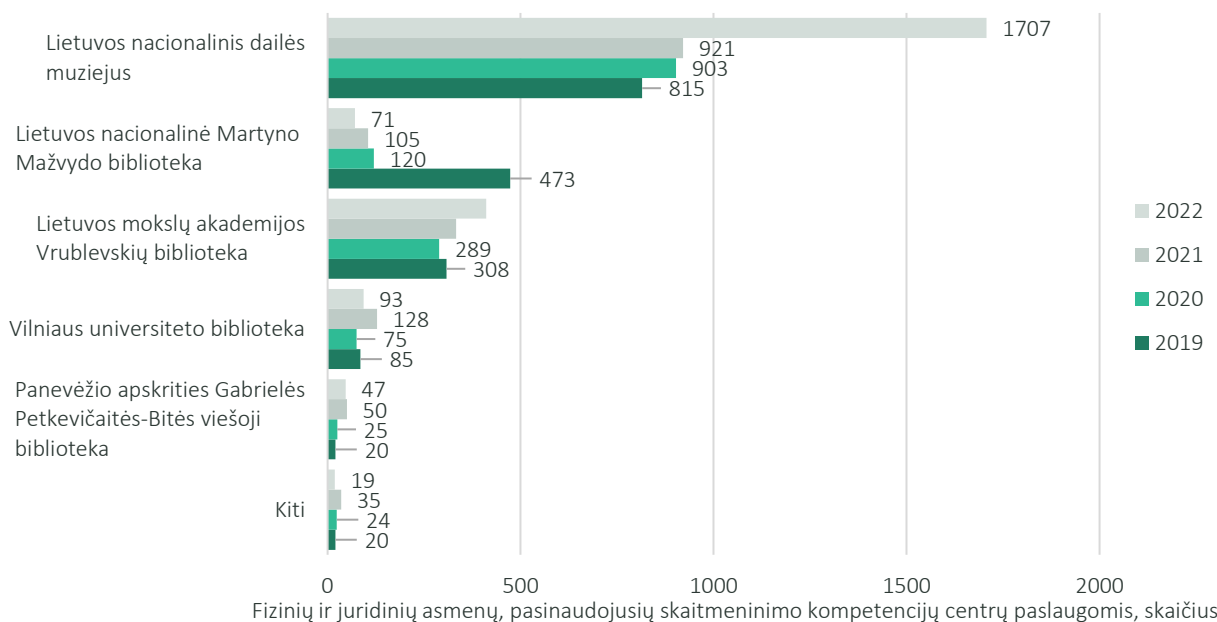
LR kultūros ministerijos skaitmeninimo statistikoje pateikiami duomenys apie tai, kiek įstaigoje yra darbuotojų, kurie vykdo kultūros paveldo skaitmeninimo veiklas. Remiantis darbuotojų skaičiais ir visų suskaitmenintų objektų duomenis, apskaičiuota, kiek vienas darbuotojas suskaitmenino kultūros paveldo objektų 2022 m. Toliau pateiktame paveiksle (žr. 25 paveikslą) galima matyti, kad daugiau nei pusėje Lietuvos kultūros įstaigų (nuo pateikusių skaitmeninimo statistiką 2022 m.) vienas darbuotojas suskaitmenina 0–5 tūkst. kultūros paveldo objektų.

25 paveikslas. Vieno darbuotojo suskaitmeninti kultūros paveldo objektai 2022 m., vnt.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis LR kultūros ministerijos skaitmeninimo statistika

Remiantis statistikos duomenimis, daugiausiai paslaugų kaip skaitmeninimo kompetencijų centras 2019–2022 m. laikotarpiu suteikė Lietuvos nacionalinis dailės muziejus (žr. 26 paveikslą).

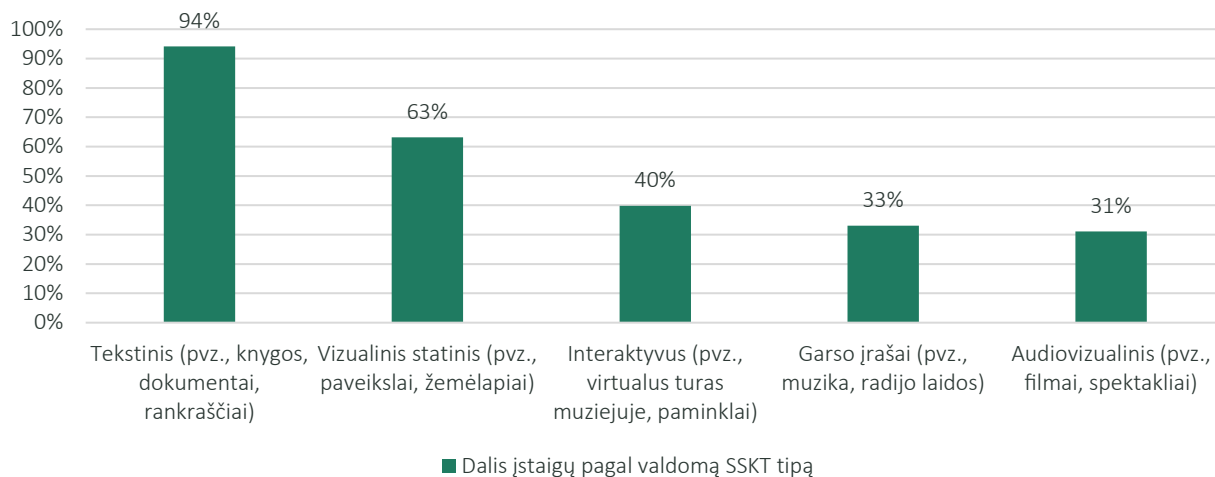

26 paveikslas. Fizinų ir juridinių asmenų, pasinaudojusių skaitmeninimo kompetencijų centrų paslaugomis, skaičius 2019–2022 m., vnt.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis LR kultūros ministerijos skaitmeninimo statistika

Vertinimo metu atlikta Lietuvos kultūros įstaigų-suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turinio valdytojų apklausa. Remiantis apklausos duomenimis, apytiksliai 92,2 proc. apklaustų įstaigų skaitmenina kultūros turinį, o 56,3 proc. jį kuria (t. y. kuria skaitmeninį kultūros turinį, kuris nėra skaitmeninė fizinio kultūros turinio versija).

Apklausoje dalyvavusios Lietuvos kultūros įstaigos nurodė, jog beveik visos jos valdo skaitmeninį turinį tekstine forma, daugiau nei pusė jų turi turinio vizualine statine forma ir mažiau nei pusė – interaktyvaus, garso įrašų arba audiovizualinio turinio (žr. 27 paveikslą).

27 paveikslas. Lietuvos kultūros įstaigų valdomas skaitmeninis turinys pagal tipą, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Lietuvos kultūros išteklių valdytojų apklausos rezultatais

Remiantis aukščiau pateiktais duomenimis apie SSKT apimtį ir paklausą, nustatyta, jog 10 proc. saugomų objektų šiuo metu yra suskaitmeninti (daugiausiai SSKT yra vizualinio dvimačio turinio), pusė suskaitmeninto turinio yra viešai prieinama, dar mažesnė dalis yra paženklinta atvirąja turinio licencija.

5.2. SSKT platformų, informacinių sistemų ir jų el. paslaugų inventorizacija ir analizė

Šiame poskyryje nagrinėjamos suskaitmeninto kultūros paveldo platformos, siekiant apžvelgti viešinamą turinį ir teikiamas paslaugas, bei kultūros išteklių valdytojų anketinės apklausos rezultatai tam, kad būtų galima nustatyti kultūros įstaigų naudojamos technologinius sprendimus ir įrankius bei teikiamas el. paslaugas.

Egzistuojančio SSKT platformų aprašymas ir vertinimas

Lietuvoje vertinimo rengimo metu veikia 6 suskaitmeninto kultūros paveldo platformos (toliau – SKPP arba platformos), kuriose vartotojams prieinamas lietuviškas skaitmeninis ir suskaitmenintas kultūros turinys. Šiose platformose SSKT kuria Lietuvos atminties institucijos, o vartotojai gali ne tik peržiūrėti SSKT, bet ir naudotis platformų teikiama paslaugomis. Toliau šioje ataskaitos dalyje aptariamos šios platformos, jų turinys, teikiamos paslaugos, platformų vertinimas ir plėtros galimybės, kurios nustatytos interviu metu su platformų valdytojų atstovais.

ePAVELDAS yra Lietuvos skaitmeninio kultūros paveldo portalas, kurį administruoja Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Portalo turinį sudaro tekstiniai, vizualiniai, garsiniai ir audiovizualiniai objektai, todėl galima rasti suskaitmenintų knygų, leidinių, periodikos, spaudos, metrikų, dokumentų, įvairių eksponatų, suskaitmenintų garso įrašų, 3D objektų ir kt. Šiuo metu portale sukaupta beveik pusė milijono objektų (485 tūkst.), kurių skaičius nuolat auga, o ePaveldas SKPP turinį pildo 24 partneriai.¹²³ Be to, šie 24 partneriai SSKT gauna iš kitų įstaigų ar pavaldžių institucijų, todėl atminties įstaigų sąrašas, kurio turinys patenką į ePaveldą, yra didelis. Pavyzdžiui, vienas iš ePaveldo partnerių yra LIMIS, kuris jungia Lietuvos muziejus.

Portalo modernizacijos ir atnaujinimo metu sukurtos naujos paslaugos, kurios teikia galimybę vartotojams portale esančius kultūros turinio objektus įtraukti į pažinimo ir mokymosi procesus, atlikti tyrimus, naudoti juos savo kūryboje, be to, naujos paslaugos optimizuoja turinio kokybės gerinimo ir valdymo procesus. Šiuo metu portale teikiamos 9 paslaugos:

¹²³ePaveldas. Apie portalą. Prieiga internetu: <https://www.epaveldas.lt/about>

- personalizuotų virtualių parodų kūrimo paslauga;
- muzikos iš natų grojimo paslauga;
- žemėlapių pateikimo paslauga;
- virtualios ir papildytos realybės ekspozicijų paslauga;
- kūrinio statuso ir licencijavimo sąlygų pateikimo paslauga;
- skaitmeninio turinio analizės ir tyrimų vykdymo paslauga;
- skaitmeninio turinio susiejimo su geografinė vieta paslauga;
- skaitmeninio turinio valdymo paslauga;
- vieno langelio paslauga.¹²⁴

Interviu su LNB atstovu metu aptarti platformos ateities planai ir perspektyvos. ePaveldas paskutinio projekto metu buvo modernizuotas atnaujinant sistemą iš techninės pusės, įdiegiant naujus įrankius bei pasiūlant naują platformos formatą. Respondento teigimu, turimas Lietuvos kultūros paveldas šaliai yra labai svarbus, todėl planuojama, kad platformos vis atsinaujins, bus modernizuojamos ir pasiūlys naujus technologinius sprendimus. Atstovo manymu, tokios platformos ilginiui turėtų sulaukti daugiau vartotojų dėmesio, kadangi žmonės vis labiau pažengia elektroninių prietaisų naudojime.¹²⁵

iBIBLIOTEKA – yra dar viena paslaugų platforma, kurią administruoja LNB. Portalas vartotojams siūlo elektroninių knygų, laikraščių, žurnalų ir tęstinių leidinių, natų bei elektroninių išteklių peržiūrą, ne tik kūrinius, bet ir informaciją apie jų dalis, straipsnius. Šiuo metu platformoje yra daugiau nei 10 mln. skirtingų išteklių.

iBiblioteka savo lankytojams siūlo paslaugas, skirtas skaitytojams (registruotiems ir neregistruotiems), leidėjams ir organizacijoms. Tik platformoje užsiregistravę vartotojai turi prieigą prie savo asmens duomenų. Iš viso iBiblioteka siūlo 22 paslaugas, kurios pateikiamos toliau esančioje lentelėje (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. iBiblioteka portalo teikiamos paslaugos lankytojams

iBiblioteka teikiamos paslaugos				
El. paslaugos skaitytojams		El. paslaugos leidėjams		El. paslaugos organizacijoms
Susipažinti su saugomais asmens duomenimis	Ištaisyti asmens duomenis	Registruoti naują leidėjo atstovą	Užsakyti ar pakeisti serialinio leidinio brūkšninį kodą skubos tvarka	TBA leidinio užsakymas iš LIBIS bibliotekos
TBA leidinio dalies kopijos užsakymas iš kitų bibliotekų (užsienio ir kitų Lietuvos bibliotekų, kurios nepriklauso LIBIS)	Užregistruoti paskyrą ir užsakyti skaitytojo pažymėjimą vaikui (globotiniui)	Užsakyti tarptautinį standartinį numerį skubos tvarka	Užsakyti tarptautinį standartinį numerį	TBA leidinio užsakymas iš kitų bibliotekų (užsienio ir kitų Lietuvos bibliotekų, kurios nepriklauso LIBIS)
TBA leidinio užsakymas iš kitų bibliotekų (užsienio ir kitų Lietuvos bibliotekų, kurios nepriklauso LIBIS)	TBA leidinio užsakymas iš LIBIS bibliotekos	Užsakyti ar pakeisti serialinio leidinio brūkšninį kodą	Kurti el. knygą	TBA leidinio dalies kopijos užsakymas iš LIBIS bibliotekos
Ištrinti asmens duomenis	Kurti el. knygą	Registruoti naują leidėją	Publikuoti leidinį iBiblioteka portale	TBA leidinio dalies kopijos užsakymas iš kitų bibliotekų (užsienio ir kitų Lietuvos bibliotekų, kurios nepriklauso LIBIS)
Skaitytojo pažymėjimo užsakymas		Perregistruoti serialinį leidinį kitam leidėjui		–

Šaltinis: sudaryta Vertintojo remiantis iBiblioteka portalo duomenimis

Naujasis iBiblioteka portalas savo darbą pradėjo 2021 m. vasarą, kuomet buvo atlikti modernizavimo, centralizavimo ir plėtros darbai. Pasak LNB respondentės, naujoji portalo versija nėra gautinė, LNB ir toliau

¹²⁴ ePaveldas, Apie portalą. Prieiga internetu: <https://www.epaveldas.lt/about>

¹²⁵ Interviu su Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos atstovu.

stengiasi, kad sistema nuolat būtų atnaujinama, diegiami nauji įrankiai. Respondentės nuomone, iBiblioteka turi augti kartu su vartotoju ir atvirkščiai.¹²⁶

LIETUVOS INTEGRALI MUZIEJŲ INFORMACINĖ SISTEMA (toliau – LIMIS) yra Lietuvos muziejuose saugomų kultūros paveldo vertybių apskaitai, valdymui ir viešinimui skirta sistema, kurią administruoja Lietuvos nacionalinis dailės muziejus, o duomenis teikia daugiau nei 110 Lietuvos muziejų ir kitų institucijų. LIMIS platformoje galima rasti įvairių SSKT eksponatų ir vertybių.¹²⁷ Taigi, LIMIS kaip ir iBiblioteka veikia ne tik kaip portalas, viešinantis SSKT, bet ir kaip sistema, kurioje renkami ir kaupiami muziejų duomenys.

LIMIS siūlo galimybę ne tik peržiūrėti Lietuvos muziejų suskaitmenintą kultūros turinį, bet ir jį kurti. Modernizavus LIMIS portalo svetainę buvo sukurtos 10 naujų ir modernizuota 1 elektroninė paslauga. Iš viso platformoje šiuo metu galima pasinaudoti 13 elektroninių paslaugų:

- Lietuvos muziejų kolekcijų portalas;
- virtualios parodos;
- Lietuvos muziejai;
- virtualūs turai;
- audiogidai;
- muziejų renginiai, bilietai, registracija;
- po Vilniaus pilių teritoriją virtualiai;
- mano ir mūsų istorija;
- didelės raiškos vaizdų užsakymas;
- mano muziejus;
- restauravimas;
- virtualus lietuvių kalbos muziejus;
- meno kūriniai, moksliniai tyrimai ir jų autoriai.¹²⁸

LIMIS platformos atstovo teigimu, sistema naujai modernizuota, todėl ateityje planuojami jos palaikymo darbai bei tikslas viešinti naujai sukurtą platformą, kad visuomenė būtų apie ją informuota, pradėtų naudotis bei pateiktų pasiūlymus ir įžvalgas dėl svetainės tobulinimo ir atnaujinimo. O ateityje planuojama vykdyti mokymus muziejaus atstovams, kaip naudotis naujai sukurta platforma.¹²⁹

E-KINAS portalas vartotojams siūlo galimybę peržiūrėti audiovizualinį skaitmeninį kiną internete. Lietuvos centrinis valstybės archyvas (toliau – LCVA) yra platformos administratorius, kadangi Lietuvoje šis archyvas turi daugiausiai audiovizualinio turinio ir yra vieninteliai tokio turinio saugotojai. Be to, visas platformoje talpinamas turinys atkeliauja tik iš LCVA archyvo. E-kinas platformoje turinys yra prieinamas žemesne, o saugomas aukšta raiška.

E-kinas vartotojams suteikia galimybę peržiūrėti audiovizualinį turinį, tiesiogiai kreiptis į autorių, gauti leidimą turinio peržiūrai arba susikurti savo asmeninę parodą ar kolekciją susikūrus paskyrą. E-kinas iš viso vartotojams siūlo aštuonias elektronines paslaugas:

- Kinas tiesiogiai;
- Aukštos raiškos skaitmeninė filmo kopija;
- Stop kadro skaitmeninė kopija;
- Leidimas naudoti;
- Virtuali paroda / kolekcija;
- Asmeninė galerija;
- Filmų paieška interaktyviame žemėlapyje;
- Filmų paieška interaktyviame istorijos kalendoriuje.¹³⁰

LCVA atstovai interviu metu teigė platformą vertinantys labai gerai. Pasak jų, E-kinas sukurtas labai šiuolaikiškai ir kokybiškai, o techniškai veikia geriau nei esamos LCVA vidinės sistemos. Kita vertus, E-kinas skirtas tik audiovizualiniams kino objektams, tačiau LCVA norėtų šios platformos galimybes plėsti arba sukurti analogišką sistemą, skirtą garso įrašams, pavyzdžiui, išsivijios radijo arba amerikietiško balso įrašams.¹³¹

LRT MEDIATEKA yra Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos portalas, kuriame vartotojams prieinamas garso, audiovizualinis ir vizualinis skaitmeninis turinys. LRT Mediateka veikia ne tik kaip SSKT turinį viešinantis portalas,

¹²⁶ Interviu su Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos atstovu

¹²⁷ LIMIS, Apie LIMIS elektronines paslaugas. Prieiga internetu: <https://www.limis.lt/about>

¹²⁸ Interviu su Lietuvos muziejų Informacinio sistemų centro LIMIS atstovu

¹²⁹ Interviu su Lietuvos muziejų Informacinio sistemų centro LIMIS atstovu

¹³⁰ E-kinas. El. paslaugos. Prieiga internetu: <https://www.e-kinas.lt/paslaugos>

¹³¹ Interviu su Lietuvos centrinio valstybės archyvo atstovais

tačiau atlieka ir archyvo funkciją, kur laikomi garso studijų, televizijos, simfoninių orkestrų, liaudies ansamblių koncertų įrašai.¹³² LRT Mediateka vartotojams teikia skaitmeninio turinio peržiūrėjimo paslaugą.

LRT Mediateka atstovo teigimu, skaitmeninimas vyksta gana sklandžiai, o iki 2025 m. LRT planuoja suskaitmeninti visą turimą turinį. Be to, taikomi naujausi šiuolaikinio dirbtinio intelekto sprendimai naudojant veidų atpažinimo sistemą nuotraukose, kuri ilgainiui, planuojama, bus naudojama ir audiovizualiniam turiniui. Dar vienas svarbus aspektas, kurį LRT norėtų taikyti savo platformoje, yra redaktorinis turinys, kuomet archyvuose esamas turinys aktualizuojamas, jį siejant su tuo metu esančiomis aktualijomis, kad vartotojams būtų įdomu.¹³³

Be to, LRT neseniai startavo su nauja platforma – LRT EPIKA, kurioje vartotojai gali rasti nemokamo kokybiško turinio vienoje vietoje. Naujoje platformoje prisijungę į platformą vartotojai gali rasti beveik 900 filmų ir daugiau nei 600 serialų serijų, kuriuos ketinama atnaujinti kas savaitę.¹³⁴

ELEKTRONINIO ARCHYVO INFORMACINĖJE SISTEMOJE (toliau – EAIS) lankytojai gali naudotis visu valstybės archyvų skaitmeniniu turiniu, kuris apima įvairių rūšių archyvinius dokumentus, nuotraukas, žemėlapius, bažnytines knygas, garso ir vaizdo įrašus. EAIS sistemą valdo Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba (toliau – LVAT), o turinį kuria valstybės archyvai.

Atsinaujinęs EAIS portalas vartotojams teikia skaitmeninės skaityklos, giminės medžio ir giminės herbo kūrimo bei kitas archyvų teikiamas administracines elektronines paslaugas.¹³⁵ Ateityje LVAT norėtų rinkti duomenis apie valstybės institucijų socialinius tinkus, el. pašto adresus bei tinklalapių ir paskyrų duomenis, kurie būtų ne tik renkami, bet ir prieinami vartotojui, kiek tai leidžia duomenų apsauga.¹³⁶

Remiantis aukščiau pateikta informacija ir pagal ją sudaryta lentelė (žr. 7 lentelę), matoma, jog pagrindinės nacionalinės Lietuvoje veikiančios platformos apima skirtingą skaitmeninį turinį, pavyzdžiui, iBibliotekoje vartotojams prieinamas tekstinis turinys, o E-kinas – audiovizualinis. Kita vertus, dalis platformų savo sistemose publikuoja skirtingo tipo kultūros turinį.

7 lentelė. SSKT platformų palyginimas ir apibendrinimas

Portalas	Kultūros turinys					El. paslaugos				
	Tekstinis (pavyzdžiui, knygos, dokumentai, rankraščiai)	Vizualinis statinis (pavyzdžiui, paveikslai, žemėlapiai)	Audiovizualinis (pavyzdžiui, filmai, spektakliai)	Interaktyvus (pavyzdžiui, virtualus turas muziejuje, paminklai)	Garso įrašai (pavyzdžiui, muzika, radijo laidos)	Susijusios su SSKT peržiūra	Susijusios su prieiga prie SSKT turinio originalo, aukštos raiškos versijos ir pan.	Susijusios su autorinių teisių valdymu	Administracinės paslaugos	Susijusios su SSKT turinio kūrimu arba pakartotiniu naudojimu
ePaveldas	✓	✓		✓	✓	✓				✓
iBiblioteka	✓					✓			✓	✓
LIMIS	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓
E-kinas			✓			✓	✓	✓		✓
LRT Mediateka		✓	✓		✓	✓				
EAIS	✓	✓	✓		✓	✓			✓	✓

¹³² Interviu su LRT Mediateka atstovu

¹³³ Interviu su LRT Mediateka atstovu

¹³⁴ LRT pristato nemokamą filmų ir serialų platformą: kokybišką turinį rasite LRT EPIKA. Prieiga internetu: <https://www.lrt.lt/naujienos/tavo-lrt/15/1985594/lrt-pristato-nemokama-filmu-ir-serialu-platforma-kokybiska-turini-rasite-lrt-epika>

¹³⁵ Elektroninio archyvo informacinė sistema. Prieiga internetu: <https://eais.archyvai.lt/>

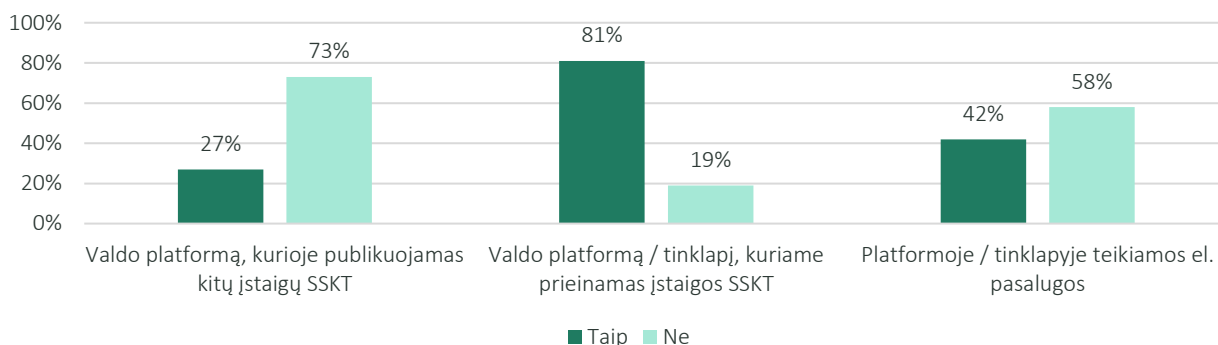
¹³⁶ Interviu su Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos atstovais

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Apibendrinant platformų teikiamas paslaugas, pastebėta, kad visose platformose vartotojai gali peržiūrėti SSKT, o visose (išskyrus LRT Mediateką) – kurti arba pakartotinai naudoti tokio tipo turinį. Be to, interviu su platformų valdytojais paaiškėjo, kad dvi platformos – iBiblioteka ir LIMIS – veikia kaip sistemos, kuriose administruojami visi bibliotekų arba muziejų duomenys.

Kultūros išteklių valdytojų apklausa (dėl technologinių sprendimų / įrankių ir el. paslaugų)

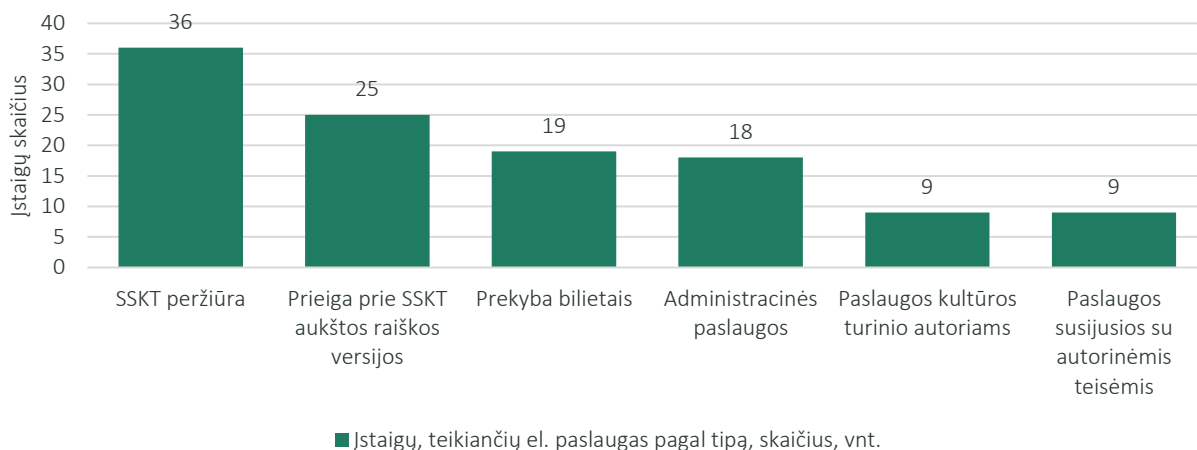
Atliekant kultūros išteklių valdytojų apklausą nustatyta, jog apie 80 proc. įstaigų valdo platformą ar tinklapį, kuriame talpinamas jų įstaigos SSKT, o 27 proc. valdo platformą, kurioje publikuojamas ir kitų įstaigų skaitmeninis turinys (žr. 28 paveikslą).

28 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojų turimos platformos bei tinklapiai ir teikiamos elektroninės paslaugos, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Lietuvos kultūros išteklių valdytojų apklausos rezultatais

Be to, mažiau nei pusė įstaigų platformoje ar tinklapyje teikia elektronines paslaugas (žr. 28 paveikslą). Daugiausiai įstaigų teikia paslaugas, susijusias su SSKT peržiūra, o mažiausiai – paslaugas, susijusias su kultūros turinio autoriais ir autorinėmis teisėmis¹³⁷ (žr. 29 paveikslą). Taip pat dvi iš visų apklaustų įstaigų nurodė teikiančios kitokio tipo – elektroninių leidinių prekybos – paslaugą.

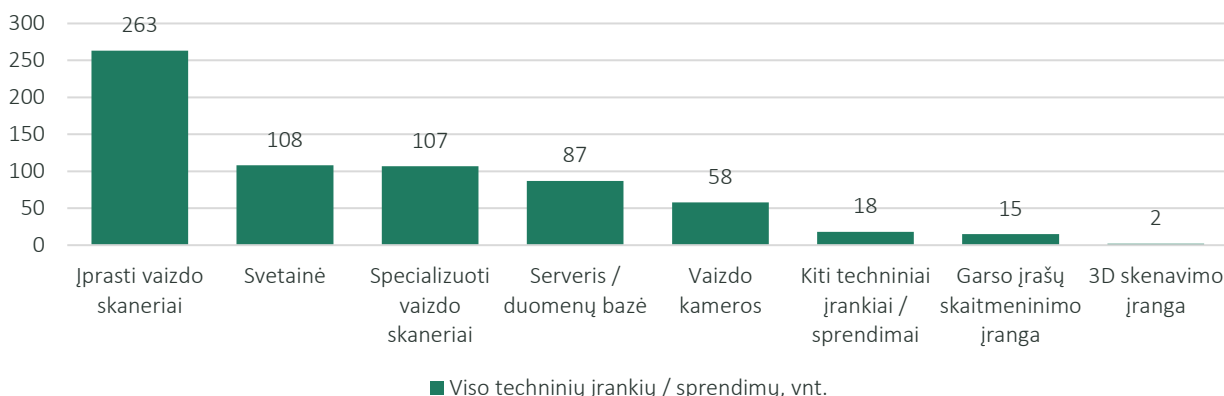
29 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojų teikiamos elektroninės paslaugos, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Lietuvos kultūros išteklių valdytojų apklausos rezultatais

Apklausoje dalyvavusios kultūros įstaigos nurodė, jog iš viso jos valdo 658 vienetus skirtingų techninių įrankių ir sprendimų, skirtų SSKT turinio plėtojimui, atnaujinimui, sklaidai ir saugojimui. Lietuvos kultūros įstaigos turi 263

¹³⁷ Tokios paslaugos pavyzdys – E-kinas paslauga „Leidimas naudoti“. Ši paslauga skirta gauti leidimą naudoti filmą, kai jis yra saugomas autorių turtinių teisių. Prieiga internetu: <https://www.e-kinas.lt/leidimas-naudoti>

įprastus vaizdo skanerius, 108 svetaines, 107 specializuotus vaizdo skanerius, 87 serverius arba duomenų bazes, 58 vaizdo kameras, 15 garso įrašų skaitmeninimo ir 2 vnt. – 3D skenavimo įrangos. Šių techninių sprendimų ir įrankių pasiskirstymą galima matyti toliau pateiktame paveiksle (žr. 30 paveikslą).

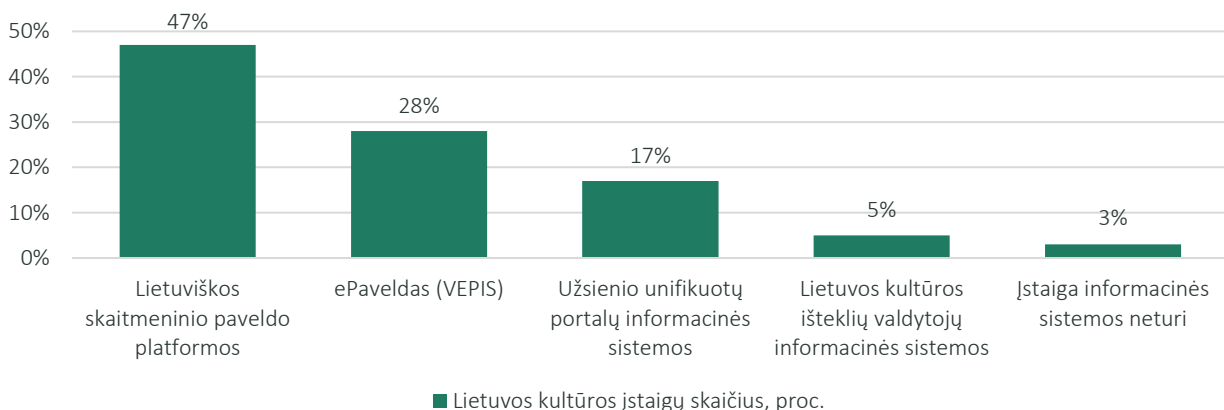
30 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojų taikomi techniniai sprendimai ir įrankiai SSKT plėtojimui, atnaujinimui, sklaidai ir saugojimui, vnt.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Lietuvos kultūros išteklių valdytojų apklausos rezultatais

Respondentai apklausoje turėjo galimybę nurodyti ir kitus naudojamus techninius įrankius ir sprendimus, tai išorinis diskas (1), foto studijos apšvietimo įrangos komplektai (4), virtualūs akiniai (1), informaciniai terminalai (2), interaktyvūs ekranai – rėmeliai (7), holograminės vitrinos (2) ir vandenženkliais bei mikrofilmams pritaikyta įranga (1).

Apklausoje respondentų buvo klausiama ne tik apie valdomas ir turimas platformas, svetaines, el. paslaugas ir naudojamus įrankius bei sprendimus, tačiau ir apie jų turimų svetainių ir platformų sąsajumą su kitais portalais.

Lietuvos kultūros įstaigos turi kelis būdus, kuriais jų turimas skaitmeninis turinys gali būti perduodamas į kitas informacines sistemas. Pirmiausia, kultūros įstaigos gali būti vienijamos platformos, kuri skirta konkrečioms atminties institucijoms, pavyzdžiui, muziejams arba archyvams. Tokiu atveju kultūros įstaigos turi sąsają (nebūtinai tiesioginę) su konkrečia platforma, pavyzdžiui, archyvams skirta EAIS, o muziejams – LIMIS. Egzistuoja ir kitas būdas: kultūros įstaigos savo SSKT gali dalintis su didesnėmis – regioninėmis ar apskrities – atminties institucijomis, o šios turi sąsają su jau minėtomis platformomis. Be to, šių jau minėtų platformų turinys gali būti perduodamas į kitą platformą – ePaveldą, kuriame viešinamas visas lietuviškas SSKT. Kita vertus, didesnės atminties institucijos, surinkdamos SSKT iš mažesniųjų, jį tiesiogiai gali perduoti į ePaveldą.

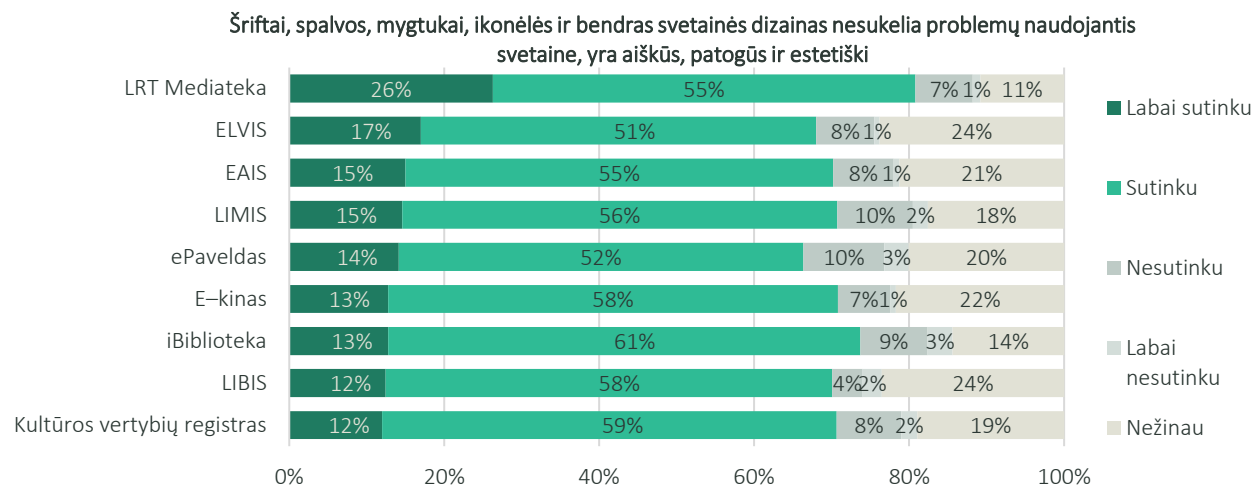
31 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojų duomenų perdavimo būdai, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Lietuvos kultūros išteklių valdytojų apklausos rezultatais

Apklausos duomenys rodo, kada daugiausiai – beveik pusė Lietuvos kultūros įstaigų turi duomenų perdavimo sąsają su lietuviškomis skaitmeninio paveldo platformomis, o mažiau nei puse duomenimis dalinasi kitais būdais (žr. 31 paveikslą).

Vartotojų apklausa (dėl platformų vertinimo)

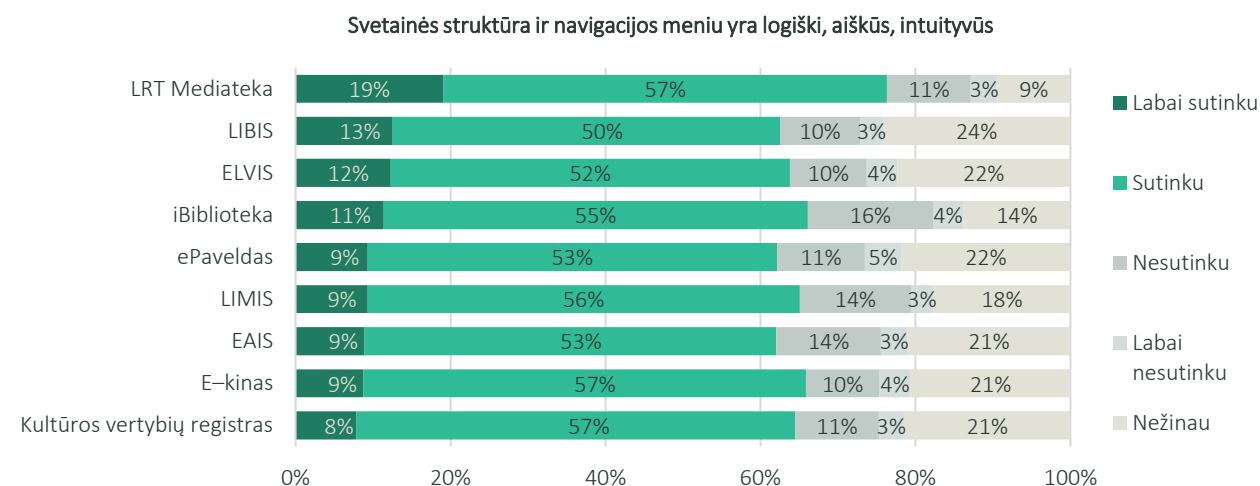
Toliau pateikiama platformų analizė remiantis vartotojų apklausa (dėl apklausos metodikos žr. 6.1 skyrių ir 5 priedą). Vertinant pasitenkinimą SKPP ir kitais SSKT portalais / svetainėmis, pažymėtina, kad bendrai vartotojai jų išpildymą vertinama gerai, ženklų išsiskyrimų nenustatyta.

32 paveikslas. SKPP ir kiti SSKT portalų / svetainių vertinimas, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Geriausiai vertinamas LRT Mediateka dizainas, kitų portalų / svetainių vertinimo išsiskyrimas patenka į statistinės paklaidos ribas.

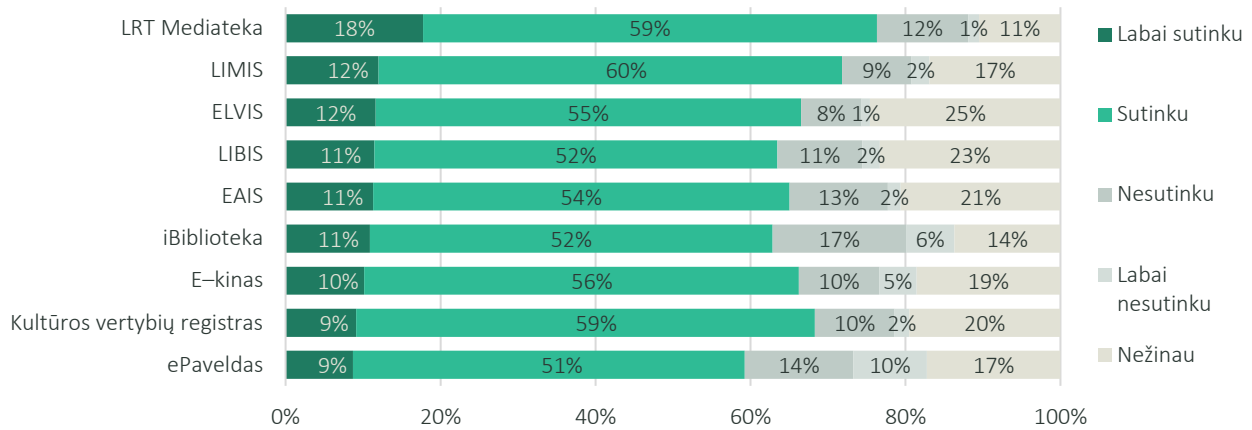

33 paveikslas. SKPP ir kiti SSKT portalų / svetainių vertinimas

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Geriausiai vertinamas LRT Mediateka struktūra, kitų portalų / svetainių vertinimo išsiskyrimas patenka į statistinės paklaidos ribas.

Svetainės paieškos, filtravimo įrankiai yra patogūs, jais naudojantis nesusiduriu su nepatogumais

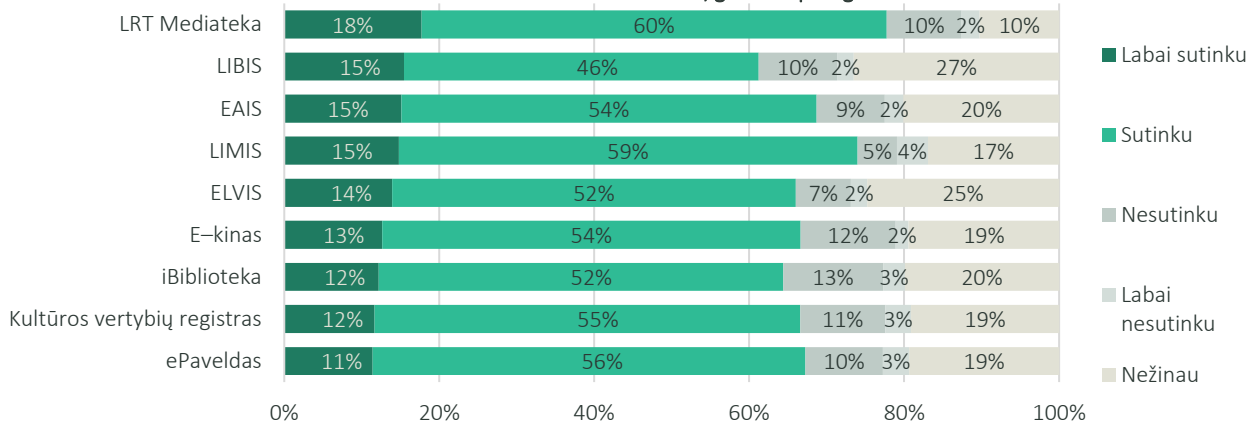

34 paveikslas. SKPP ir kiti SSKT portalų / svetainių vertinimas, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Geriausiai vertinamas LRT Mediateka paieškos, filtravimo įrankiai, kitų portalų / svetainių vertinimo išsiskyrimas patenka į statistinės paklaidos ribas.

Kultūros turinio peržiūros įrankiai (vaizdų priartinimas, vaizdo įrašų grotuvas, audio įrašų grotuvas) visuomet veikia tinkamai, greitai ir patogiai

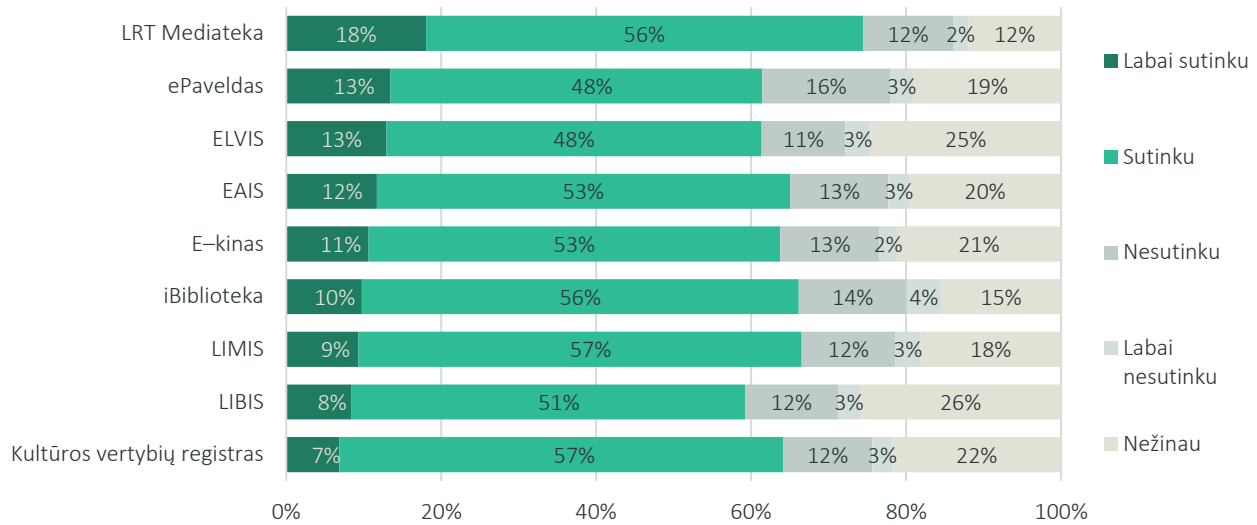

35 paveikslas. SKPP ir kiti SSKT portalų / svetainių vertinimas, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Visų portalų turinio peržiūros įrankių vertinimas iš esmės yra vienodas, patenkantis į statistinės paklaidos ribas.

Svetainės suteikiamos elektroninės paslaugos yra patogios, jomis naudotis paprasta

36 paveikslas. SKPP ir kiti SSKT portalų / svetainių vertinimas, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Geriausiai vertinamas LRT Mediatekos suteikiamos el. paslaugos, kitų portalų / svetainių vertinimo išsiskyrimas patenka į statistinės paklaidos ribas.

Apibendrinant galima pastebėti, kad:

- visi portalai / svetainės yra vertinamos teigiamai pagal visas dimensijas. Atmetus respondentus, kurie neturėjo nuomonės, daugiau nei pusė respondentų svetaines vertino teigiamai arba labai teigiamai. Mažiausias vertinimas buvo 2,7 iš 4,0.¹³⁸
- portalai yra vertinami panašiai. Kaip geriausiai vertinamą portalą galima išskirti LRT Mediateką, tačiau kitų portalų vertinimas yra panašus. Mažiausias balas – 2,7 iš 4,0, didžiausias – 3,2 iš 4,0.

8 lentelė. Skirtingų platformų vertinimas pagal analizuotas dimensijas

Dimensija	ePaveldas	LIMIS	E–kinas	EAIS	iBiblioteka	LIBIS	ELVIS	Kultūros vertybių registras	LRT Mediateka
Šriftai, spalvos, mygtukai, ikonėlės ir bendras svetainės dizainas nesukelia problemų naudojantis svetaine, yra aiškūs, patogūs ir estetiški	3,0/4,0	3,0/4,0	3,1/4,0	3,1/4,0	3,0/4,0	3,0/4,0	3,1/4,0	3,0/4,0	3,2/4,0
Svetainės struktūra ir navigacijos meniu yra logiški, aiškūs, intuityvūs	2,9/4,0	2,9/4,0	2,9/4,0	2,9/4,0	2,9/4,0	3,0/4,0	2,9/4,0	2,9/4,0	3,0/4,0
Svetainės paieškos, filtravimo įrankiai yra patogūs, jais naudojantis nesusiduriu su nepatogumais	2,7/4,0	3,0/4,0	2,9/4,0	2,9/4,0	2,8/4,0	2,9/4,0	3,0/4,0	2,9/4,0	3,0/4,0
Kultūros turinio peržiūros įrankiai (vaizdų priartinimas, vaizdo įrašų grotuvas, audio įrašų	2,9/4,0	3,0/4,0	3,0/4,0	3,0/4,0	2,9/4,0	3,0/4,0	3,0/4,0	2,9/4,0	3,0/4,0

¹³⁸ Balas apskaičiuojant sukoduojant atsakymų variantus. Atsakymų variantas „Labai sutinku“ – 4 balai, „Sutinku“ – 3 balai, „Nesutinku“ – 2 balai, „Labai nesutinku“ – 1 balai.

Dimensija	ePaveldas	LIMIS	E–kinas	EAIS	iBiblioteka	LIBIS	ELVIS	Kultūros vertybių registras	LRT Mediateka
grotuvas) visuomet veikia tinkamai, greitai ir patogiai									
Svetainės suteikiamos elektroninės paslaugos yra patogios, jomis naudotis paprasta	2,9/4,0	2,9/4,0	2,9/4,0	2,9/4,0	2,8/4,0	2,9/4,0	2,9/4,0	2,9/4,0	3,0/4,0
Platforma pritaikyta žmonėms su negalia ¹³⁹	2,7/4,0	2,8/4,0	2,8/4,0	2,8/4,0	2,8/4,0	2,8/4,0	2,8/4,0	2,8/4,0	2,9/4,0

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis vartotojų apklausa

Vertinama, kad portalai atitinka didžiosios dalies vartotojų poreikius, tačiau pažymėtina, kad ne visais atvejais užtikrinamas prieinamumas žmonėms su negalia.

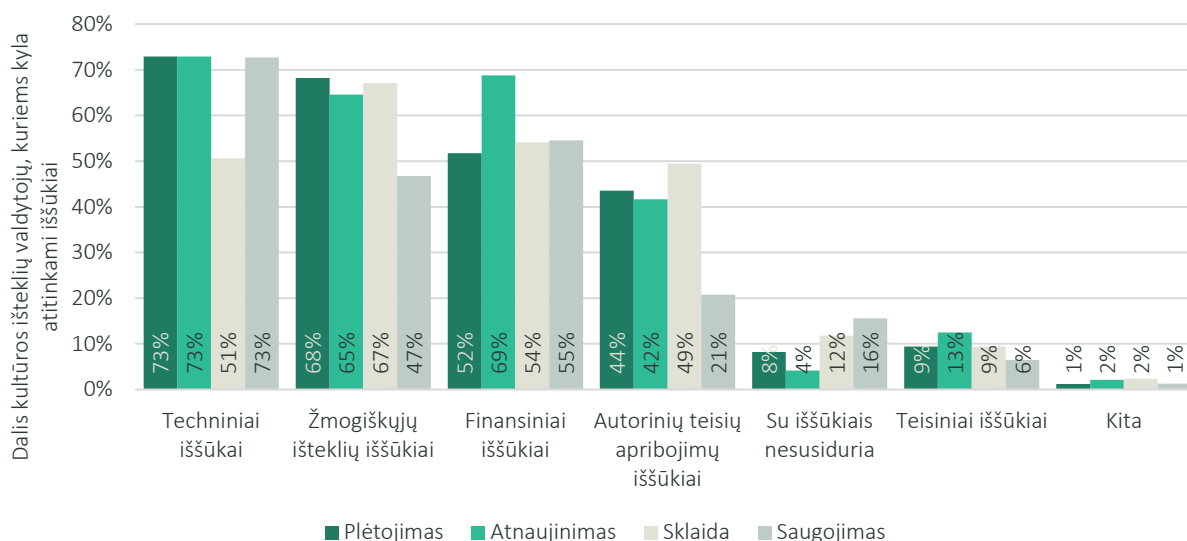
5.3. Kultūros išteklių valdytojų iššūkių analizė ir siūlymai

Šioje Vertinimo ataskaitos dalyje analizuojami platformų ir kultūros išteklių valdytojams kylantys iššūkiai bei problemos skleidžiant, plėtojant, saugant ir atnaujinant SSKT.

SSKT platformų ir kultūros išteklių valdytojams kylantis iššūkių

Atlikus 6 interviu su SSKT platformų valdytojų atstovais buvo nustatyti platformų valdytojams kylantys finansiniai, teisiniai, technologiniai, žmogiškųjų išteklių bei viešinimo iššūkiai skleidžiant, plėtojant, saugant ir atnaujinant suskaitmenintus ir skaitmeninius kultūros išteklius.

Šiuos iššūkius apklausoje išskiria ir Lietuvos kultūros įstaigos – skaitmeninių ir suskaitmenintų kultūros išteklių valdytojos. Remiantis apklausos duomenimis, tarp dažniausiai pasitaikančių iššūkių, plėtojant, saugant, atnaujinant ir skleidžiant SSKT, išteklių valdytojai išskiria techninius, finansinius bei žmogiškųjų išteklių iššūkius (žr. 37 paveikslą).

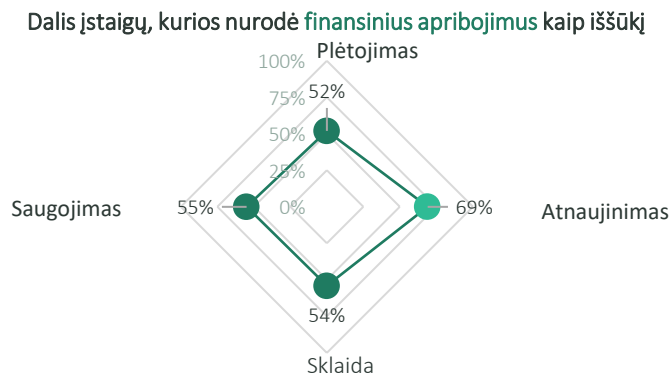
37 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojams kylantys iššūkiai plėtojant, atnaujinant, skleidžiant ar saugojant SSKT, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Lietuvos kultūros išteklių valdytojų apklausos rezultatais

¹³⁹ Pažymėtina, kad pateikiamas vertinimas, remiantis visų gyventojų – taip pat ir neturinčių negalios – įvertinimu. Realus portalų pritaikymas gyventojams su specialiais poreikiais turėtų būti atliekamas atskirai.

Remiantis interviu su platformų valdytojais medžiaga bei išteklių valdytojų apklausos duomenimis, aptariami platformų ir išteklių valdytojams kylantys iššūkiai.

FINANSINIAI IŠŠŪKIAI. Platformų valdytojai interviu metu išskyrė jiems kylančius finansinius iššūkius. Pirmiausia, sukūrus ar modernizavus sistemą / platformą, nėra skiriama lėšų jos palaikymui ar atnaujinimui, todėl pati įstaiga turi prisiimti šią atsakomybę. Antra, kūrimo ar modernizavimo projektuose nėra skiriama lėšų naujai sukurtos ar atnaujintos platformos viešinimui, kuris padėtų paskleisti žinią bei pritraukti daugiau lankytojų.¹⁴⁰

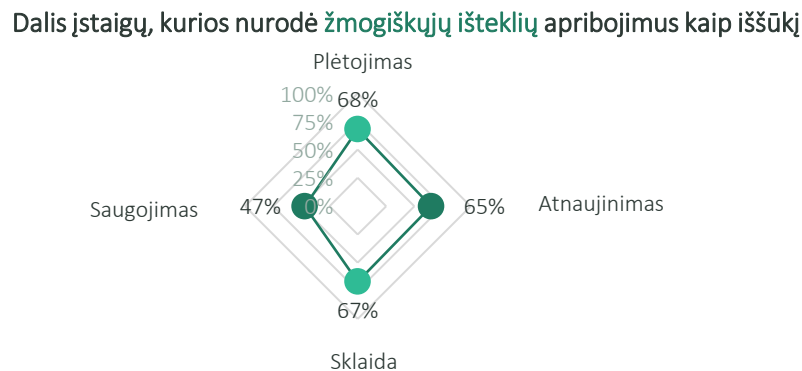

38 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojams kylantys finansiniai iššūkiai plėtojant, atnaujinant, skleidžiant ir saugojant SSKT, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Lietuvos kultūros išteklių valdytojų apklausos rezultatais

Remiantis Lietuvos kultūros įstaigų apklausos duomenimis daugiausiai finansinių iššūkių įstaigoms kyla atnaujinant SSKT (žr. 38 paveikslą).

ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ IŠŠŪKIAI. Platformų valdytojai kaip vieną iš iššūkių mini žmogiškųjų išteklių trūkumą, kurie reikalingas platformos priežiūrai, viešinimui ir metaduomenų kūrimui.¹⁴¹

39 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojams kylantys žmogiškųjų išteklių iššūkiai plėtojant, atnaujinant, skleidžiant ir saugojant SSKT, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Lietuvos kultūros išteklių valdytojų apklausos rezultatais

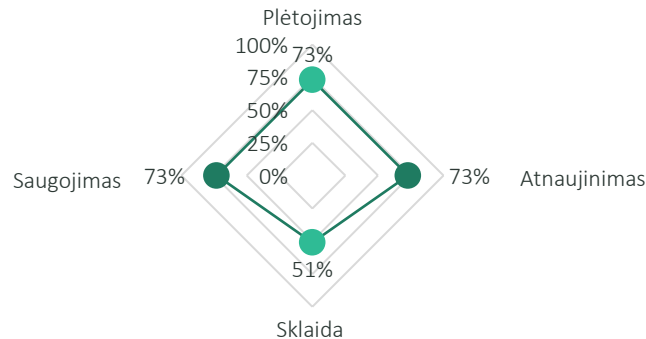
Apklausoje kultūros įstaigos nurodė, kad žmogiškųjų išteklių iššūkiai ryškiausiai pasireiškia plėtojant ir skleidžiant, o kiek mažiau – atnaujinant ir saugojant SSKT (žr. 39 paveikslą). Galima daryti prielaidą, kad techninių veiklų atlikimui su resursų trūkumu nėra susiduriama, tačiau iššūkiai kyla, kai resursai reikalingi pvz., rinkodaros arba redaguoto turinio rengimo ir pan. veikloms, susijusiomis su plėtojimu ir sklaidimu.

¹⁴⁰ Interviu su LIMIS atstovu; Interviu su E-kinas atstovais

¹⁴¹ Interviu su LIMIS atstovu; Interviu su E-kinas atstovais; Interviu su EAIS atstovais

TECHNOLOGINIAI IŠŠŪKIAI. Platformų valdytojai susiduria su infrastruktūros trūkumu (naujesnės ar specialios skaitmeninimo įrangos stoka). Pavyzdžiui, užsienio lietuvių filmai yra įrašyti kitokiuose formatuose, kuriems reikalinga speciali įranga, o tokios technikos pasiūla rinkoje nėra didelė.¹⁴²

Dalis įstaigų, kurios nurodė technologinius apribojimus kaip iššūkį

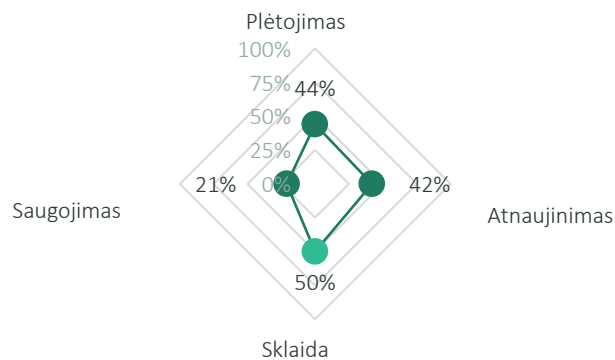
40 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojams kylantys technologiniai iššūkiai plėtojant, atnaujinant, skleidžiant ir saugojant SSKT, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Lietuvos kultūros išteklių valdytojų apklausos rezultatais

Lietuvos kultūros įstaigų apklausos duomenys rodo, kad technologiniai iššūkiai labiausiai kyla plėtojant, atnaujinant ir skleidžiant SSKT (žr. 40 paveikslą).

AUTORIŲ TEISIŲ APRIBOJIMŲ IŠŠŪKIAI. Ne visi Lietuvoje esantys suskaitmeninti objektai yra viešinami, siekiant užtikrinti autorių turtines teises, kuriomis vadovaujantis, ne visas turimas turinys gali būti publikuojamas ar naudojamas pakartotinai. Kita vertus, turinio viešinimą apriboja ne tik autorių teisės, bet ir institucijų apsisprendimas tam tikro turinio nepublikuoti.¹⁴³

Dalis įstaigų, kurios nurodė autorių teisių apribojimus kaip iššūkį

41 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojams kylantys autorių teisių apribojimų iššūkiai plėtojant, atnaujinant, skleidžiant ir saugojant SSKT, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Lietuvos kultūros išteklių valdytojų apklausos rezultatais

Apklausoje kultūros įstaigos nurodė, kad labiau autorių teisių apribojimų iššūkiai kyla skleidžiant, o mažiausiai – saugant SSKT (žr. 41 paveikslą).

NEPAKANKAMI ĮGŪDŽIAI SKAITMENINIMO SRITYJE. Platformų valdytojai pastebi, kad atminties institucijoms trūksta žinių skaitmenizuojant objektus bei kuriant jų aprašus (metaduomenis). Dažnai platformos prašo atminties institucijų,

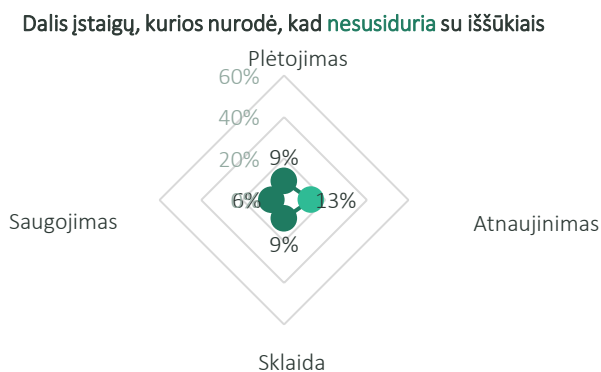
¹⁴² Interviu su E-kinas atstovais; Interviu su EAIS atstovais

¹⁴³ Interviu su LIMIS atstovu; Interviu su Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos atstovu; Interviu su E-kinas atstovais

kad SSKT turinys, įkeliamas į platformas, būtų pateikiamas pagal reikalavimus. Kad atminties institucijos galėtų prisitaikyti prie keliamų reikalavimų, reikalingi nuolatiniai mokymai ir žinių sklaida tarp jų.¹⁴⁴

VIEŠINIMO IŠŠŪKIAI. SKPP valdytojai interviu metu išskyrė viešinio iššūkį. Respondentų teigimu, sukūrus ar atnaujinus internetines svetaines trūksta jų viešinio, o ir informacija apie SSKT galėtų būti skleidžiama daugiau. Viešinio iššūkiai glaudžiai susiję su finansų ir žmogiškųjų išteklių trūkumu.

Papildomai kultūros įstaigos apklausoje nurodė, jog joms kyla teisiniai iššūkiai (nesusiję su autorių teisių apribojimais) arba su iššūkiais įstaigos nesusiduria. Teisiniai iššūkiai dažniausiai įstaigoms labiausiai kyla atnaujinant, o mažiausiai – saugant SSKT. Toliau pateiktame paveiksle galima matyti, kad labiausiai su iššūkiais įstaigos susiduria atnaujinant, o kiek mažiau – saugojant SSKT (žr. 42 paveikslą).

42 paveikslas. Lietuvos kultūros išteklių valdytojai nesusiduriantys su iššūkiais plėtojant, atnaujinant, skleidžiant ir saugojant SSKT, proc.

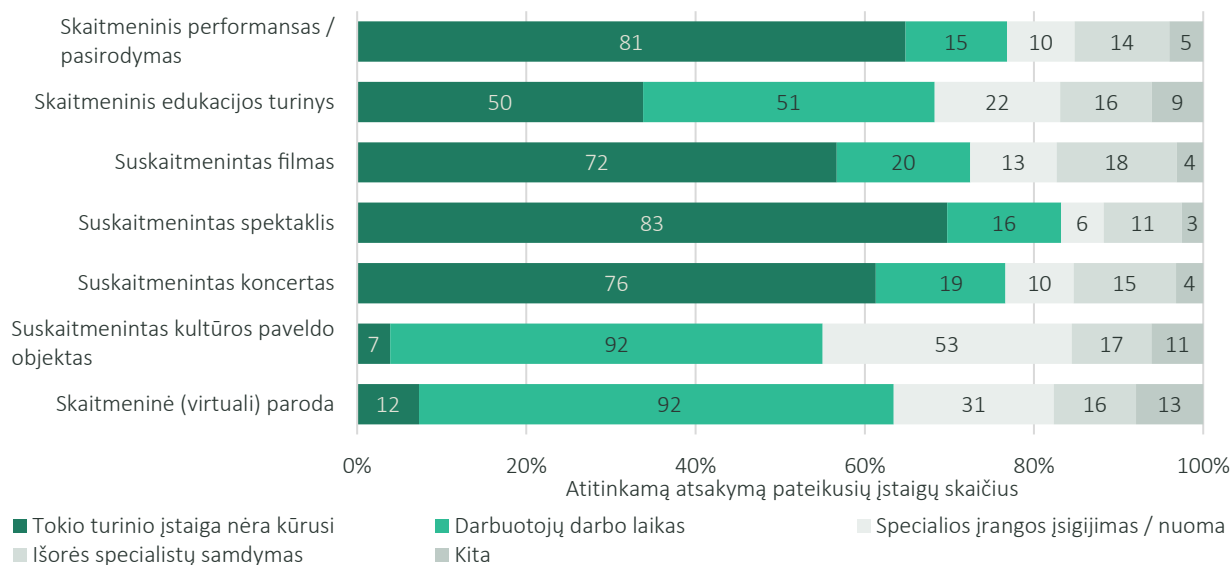
Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Lietuvos kultūros išteklių valdytojų apklausos rezultatais

Remiantis aukščiau pateikiama analize, nustatyta jog dažniausiai pasitaikantys iššūkiai platformų ir kultūros išteklių valdytojams yra susiję su finansais, žmogiškaisiais resursais ir technine infrastruktūra.

5.4. Kultūros turinio skaitmeninimo sąnaudų vertinimas

Atlikus kultūros išteklių valdytojų apklausą nustatyta, kokie yra vidutiniai SSKT produkto / paslaugos sukūrimo kaštai bei jų sandara. Didžiąją dalį sąnaudų sudaro žmogiškieji išteklių (darbuotojų darbo laikas ir išorės specialistų samdymas) bei specialios įrangos įsigijimas ar nuoma (žr. 43 paveikslą). Daugiausiai sąnaudų reikalauja skaitmeninė (virtuali) paroda bei suskaitmenintas kultūros paveldo objektas. Abiem atvejais reikia žmogiškųjų išteklių skaitmenizuojant, perkeltant kultūros objektus į virtualią erdvę ir pritaikant informaciją vartotojų poreikiams. Skaitmenizavimo procesui taip pat reikalinga įranga, kurios įsigijimas ar nuoma priklauso nuo planuojamo skaitmeninti objekto.

¹⁴⁴ Interviu su LIMIS atstovu; Interviu su Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos atstovu

43 paveikslas. SSKT turinio produkto ar paslaugos sukūrimo sąnaudų dalys

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis kultūros išteklių valdytojų apklausos duomenimis

Didžiąją sąnaudų dalį sudaro žmogiškieji resursai (t. y. darbuotojo darbo laikas). Priklausomai nuo srities, 1 suskaitmenintam produktui paruošti reikia nuo 2 val. iki 200 val. darbo, vidutiniškai nuo 51 Eur iki 400 Eur (žr. 9 lentelę). Daugiausiai žmogiškųjų išteklių reikalauja skaitmeninės (virtualios) parodos paruošimas, nes parodą gali sudaryti daugiau nei keli objektai, kuriuos reikia skaitmenizuoti ir pritaikyti vartotojų poreikiams.

9 lentelė. Vidutinės žmogiškųjų išteklių (darbuotojo laikas) sąnaudų kuriant skaitmeninio objekto vienetą

Veiklos sritis	Minimalus įprastas darbuotojų darbo laikas, reikalingas turinio vienetui sukurti, darbo val.	Vidutinis įprastas darbuotojų darbo laikas, reikalingas turinio vienetui sukurti, darbo val.	Maksimalus įprastas darbuotojų darbo laikas, reikalingas turinio vienetui sukurti, darbo val.	Vidutinis valandinis darbo užmokestis meno veikloje (bruto), Eur ¹⁴⁵	Vidutinė vieno suskaitmeninto turinio vieneto kaina, Eur
Skaitmeninė (virtuali) paroda	3	42	200	9,6	400,3
Suskaitmenintas kultūros paveldo objektas	2	25	80		241,1
Suskaitmenintas koncertas	2	5	10		50,9
Suskaitmenintas spektaklis	2	5	10		50,9
Suskaitmenintas filmas	4	17	36		159,2
Skaitmeninis edukacijos turinys	3	11	16		100,3
Skaitmeninis performansas / pasirodymas	2	6	12		57,3

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis kultūros išteklių valdytojų apklausos duomenimis bei VDA duomenimis

Vis dėlto suskaitmeninti objektai gali būti labai skirtingi, atitinkamai skirsis jų skaitmeninimo trukmė, žmogiškųjų išteklių bei įrangos pirkimo / nuomos poreikis.

SSKT apimties ir informacinių sistemų valdytojų esamos situacijos analizė:

1. Atliekant SSKT apimties ir informacinių sistemų valdytojų esamos situacijos analizę, siekta atsakyti į 4 vertinimo klausimus patvirtinant arba paneigiant 8 hipotezes.
2. Atsakant į vertinimo klausimą „5.4.4.1. Kokia yra suskaitmeninto kultūros turinio apimtis valstybiniame ir NVO sektoriuje, kokia jo paklausa skaitmeninėje erdvėje ir, ar turima pasiūla atliepia paklausą?“ nustatyta:
  - 2.1. Lietuvos 2022 m. buvo suskaitmeninti daugiau nei 2 mln. vnt. kultūros paveldo objektų, kas sudaro 10 proc. saugomų kultūros paveldo objektų.

¹⁴⁵ Remiantis Valstybinės agentūros duomenimis (2023K1). Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=a335b286-24b0-413a-80c4-8f5b5e88b115#/>

- 2.2. 2022 m. SSKT peržiūrų skaičius sudarė 17 mln. Daugiausiai peržiūrų fiksuota 2021 m., COVID-19 pandemijos metu, kai peržiūrų skaičius buvo pasiekęs 34 mln. vnt.
- 2.3. Nors suskaitmenintų kultūros paveldo objektų skaičius sudaro daugiau nei 2 mln. vnt., iš jų viešai prieinamų – 759,2 tūkst. vnt., atvirą turinio licencija paženklintų – 306 tūkst. vnt. Tai, kad ne visas turinys yra viešai prieinamas, yra nulemta autorinių teisių apribojimų.
- 2.4. Vertinama, kad augantis SSKT peržiūrų skaičius rodo, kad atliepiamus vartotojų poreikius. Atsižvelgiant į tai, atmetama hipotezė H2, patvirtinama hipotezė H1: **Egzistuojančios suskaitmeninto kultūros turinio apimtis valstybiniame ir NVO sektoriuje atliepia tokiam turiniui egzistuojančią paklausą kiekybine ir / arba kokybine prasme.**
3. Atsakant į vertinimo klausimą „5.4.4.2. Kokie naudojami technologiniai sprendimai/įrankiai teikiant el. paslaugas kultūros sektoriuje ar skleidžiant skaitmeninį bei suskaitmenintą kultūros turinį valstybiniame ir NVO sektoriuose, kiek jie efektyvūs bei atitinka šiuolaikinės visuomenės poreikius / įpročius vartojant kultūros turinį / naudojantis el. paslaugomis skaitmeninėje erdvėje?“ nustatyta:
  - 3.1. Skleidžiant skaitmeninį turinį ir teikiant el. paslaugas Lietuvoje naudojamos skaitmeninio kultūros paveldo platformos (SKPP) ir kultūros įstaigų internetiniai tinklapiai.
  - 3.2. Atlikus vartotojų apklausą nustatyta, kad visos platformos vertinamos teigiamai, esminių skirtumų tarp platformų vertinimo nenustatyta.
  - 3.3. Atsižvelgiant į nustatytą vartotojų teigiamą SKPP vertinimą, atmetama hipotezė H2, patvirtinama hipotezė H1: **Naudojami technologiniai sprendimai / įrankiai teikiant el. paslaugas kultūros sektoriuje ar skleidžiant skaitmeninį ir suskaitmenintą turinį valstybiniame ir NVO sektoriuose yra efektyvūs ir atitinka šiuolaikinės visuomenės poreikius ir įpročius.**
4. Atsakant į vertinimo klausimą „5.4.4.3. Kokios Lietuvos kultūros įstaigų – skaitmeninių ir suskaitmenintų kultūros išteklių valdytojų – dabartinės techninės galimybės šiuos išteklius skleisti, plėtoti, saugoti ir atnaujinti, su kokiais susiduriama iššūkiais bei problemomis (finansinėmis, teisinėmis, technologinėmis, administravimo ir pan.) šiuos išteklius skleidžiant, plėtojant, saugant ir atnaujinant, kokie galimi sprendimai šiems iššūkiams bei problemoms spręsti, kokie pasiūlymai?“ nustatyta:
  - 4.1. Dažniausiai platformų ir kultūros išteklių valdytojams kylantys iššūkiai ir problemos yra susijusios su finansais, techniniais sprendimais bei žmogiškaisiais resursais, be to, kyla iššūkiai, susiję su viešiniu, nepakankamais įgūdžiais skaitmeninimo srityje, teisiniais bei autorių teisių apsaugos reikalavimais.
  - 4.2. Šiuos iššūkius sprendžia skaitmeninimo kompetencijų centrai teikdami konsultacinio pobūdžio paslaugas Lietuvos kultūros įstaigoms, vykdančioms skaitmeninimo veiklą.
  - 4.3. Atsižvelgiant į nustatytus iššūkius, atmetama hipotezė H2, patvirtinama hipotezė H1: **Lietuvos kultūros įstaigos – skaitmeninių ir suskaitmenintų kultūros išteklių valdytojos – turi ribotas technines galimybes skleisti, plėtoti, saugoti ir atnaujinti šiuos išteklius ir / arba susiduria su kitomis problemomis / iššūkiais, tačiau šie iššūkiai gali būti išspręsti.**
5. Atsakant į vertinimo klausimą „5.4.4.4. kokie skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio produkto/paslaugos sukūrimo kaštai bei jų sandara? Kokie kaštai optimalūs reikiamai kokybei pasiekti? Kultūros turinio produktų imtis: 5.4.4.4.1. parodos; 5.4.4.4.2. kultūros paveldo objekto; 5.4.4.4.3. koncerto; 5.4.4.4.4. spektaklio; 5.4.4.4.5. filmo; 5.4.4.4.6. edukacijos; 5.4.4.4.7. performanso / pasirodymo; 5.4.4.4.8. kt. galimi variantai.“ nustatyta:
  - 5.1. Daugiausiai sąnaudų reikalauja skaitmeninė (virtuali) paroda bei suskaitmenintas kultūros paveldo objektas. Abiem atvejais reikia žmogiškųjų išteklių skaitmenizuojant, perkeltiant kultūros objektus į virtualią erdvę ir pritaikant informaciją vartotojų poreikiams.
  - 5.2. Priklausomai nuo srities, 1 suskaitmenintam produktui paruošti vidutiniškai reikia 16 val. darbo, 153 Eur. Mažiausiai kainoje vieno skaitmeninis performanso / pasirodymo sukūrimas – 57,3 Eur, daugiausiai – skaitmeninės (virtualios) parodos sukūrimas – 400,3 Eur.
  - 5.3. Atsižvelgiant į nustatytus vieno turinio vieneto sukūrimo sąnaudas, atmetama hipotezė H2, patvirtinama hipotezė H1: **Skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio produkto / paslaugos sukūrimo sąnaudos savo sandara bei bendra suma skiriasi priklausomai nuo produkto kategorijos.**

6.SSKT vartotojų poreikiai, lūkesčiai ir jų atliepimo analizė

Vertinimo uždavinys „5.5. Įvertinti ES fondų ir kitų investicijų į kultūros srities išteklių skaitmeninimą rezultatyvumą ir pasiekimo laipsnį“

Atsakyti į **vertinimo klausimą** „5.5.1. Kokie yra skirtingų Lietuvos kultūros išteklių vartojimo tikslų turinčių vartotojų grupių (edukaciniais, turizmo, tyrimų, pramogų tikslais) poreikiai ir lūkesčiai, taikomi suskaitmenintam ir skaitmeniniam kultūros turiniui, jo prieinamumui, kategorizavimui?“ iškeliamos šios hipotezės:

H1: Skirtingos Lietuvos kultūros išteklių vartotojų tikslinės grupės turi skirtingus poreikius ir lūkesčius kultūros turiniui, jo prieinamumui, kategorizavimui.

H2: Skirtingos Lietuvos kultūros išteklių vartotojų tikslinės grupės neturi skirtingų poreikių ir lūkesčių suskaitmenintam ir skaitmeniniam kultūros turiniui, jo prieinamumui, kategorizavimui.

Atsakyti į **vertinimo klausimą** „5.5.2. kokios yra prioritetinės ir aktualiausios visuomenei skaitmeninės kultūros paslaugos ir produktai?“ iškeliamos šios hipotezės:

H1: Skirtingi skaitmeninės kultūros paslaugos ir produktai skirtingai patrauklūs ir aktualūs skirtingoms tikslinėms vartotojų grupėms.

H2: Skirtingi skaitmeninės kultūros paslaugos ir produktai vienodai patrauklūs ir aktualūs skirtingoms tikslinėms vartotojų grupėms.

Atsakyti į **vertinimo klausimą** „5.5.3. kokie yra kultūros, kūrybinių industrijų, kultūros turizmo, švietimo ir mokslo sektorių poreikiai ir lūkesčiai, taikomi suskaitmeninto kultūros turinio pakartotiniam naudojimui?“ iškeliamos šios hipotezės:

H1: Kultūros, kūrybinių industrijų, kultūros turizmo, švietimo ir mokslo sektoriaus atstovai turi vienodus poreikius ir lūkesčius suskaitmeninto kultūros turinio pakartotiniam naudojimui.

H2: Kultūros, kūrybinių industrijų, kultūros turizmo, švietimo ir mokslo sektoriaus atstovai turi skirtingų poreikių ir lūkesčių suskaitmeninto kultūros turinio pakartotiniam naudojimui.

Atsakyti į **vertinimo klausimą** „5.5.4. kas skatina arba trukdo pakartotinai naudoti suskaitmenintą kultūros turinį?“ iškeliamos šios hipotezės:

H1: Egzistuoja trikdžiai, kurie trukdo pakartotinai naudoti suskaitmenintą kultūros turinį, ir paskatos, kurios skatina pakartotinai vartoti kultūros turinį.

H2: Nėra trikdžių, kurie trukdo pakartotinai naudoti skaitmenintą kultūros turinį, ir / arba paskatų, kurios skatina pakartotinai naudoti suskaitmenintą kultūros turinį.

Siekiant įvertinti ES fondų ir kitų investicijų į kultūros srities išteklių skaitmeninimą rezultatyvumo ir pasiekimo laipsnį, šiame skyriuje analizuojami SSKT vartotojų poreikiai ir lūkesčiai.

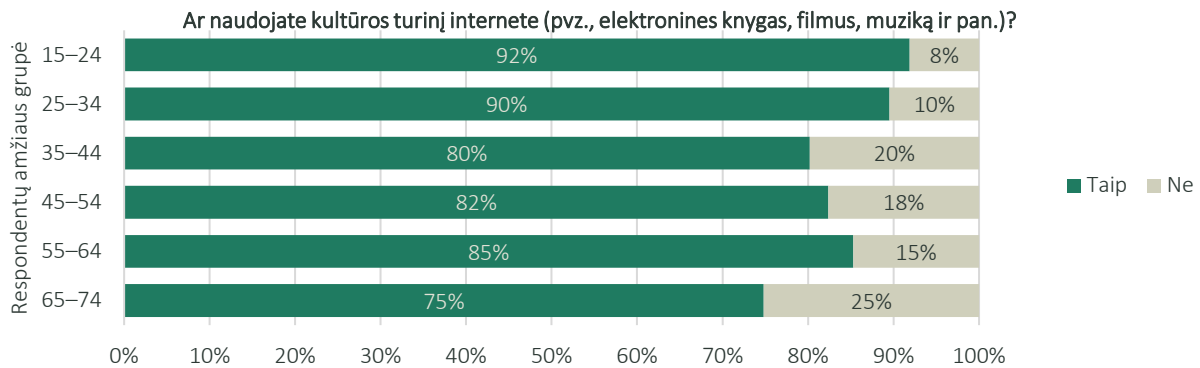
6.1. Vartotojų apklausos analizė

Šiame skyriuje pateikiami vartotojų apklausos rezultatai ir analizė. Vartotojų apklausos metodika pateikiama 5 priede. Renkant respondentų atsakymus buvo viršytas tikslas surinkti 1 100 respondentų atsakymų (surinkti 1 109 atsakymai). Buvo renkami atsakymai iš Lietuvos respondentų amžiaus grupėje tarp 15 ir 75 metų (populiacija –

2 167 158 gyventojų¹⁴⁶). Tai leidžia užtikrinti 2,9436 proc. p. paklaidą (95 proc. tikimybė). 800 respondentų buvo surinkta iš panelės respondentų, nustatant kvotas pagal lytį, amžiaus grupę, Lietuvos regioną (proporcingai populiacijos pasiskirstymui). Likę 300 respondentų buvo surinkti per 5 priede numatytus apklausos sklaidos kanalus (mokyklos, turizmo informacijos centrai, kultūros įstaigų puslapiai). Siekiant išvengti sisteminės paklaidos, tokiu būdu surinktų respondentų duomenys buvo sveriamai pagal panelės surinktus duomenis – svertas apskaičiuotas pagal lytį, amžiaus grupę, išsilavinimą, sąsajumą su kultūros sritimi (klausimas Q4A.6).

6.1.1. SSKT naudojimo tendencijos

Remiantis Vartotojų apklausos duomenimis, 84 proc. Lietuvos gyventojų naudoja kultūros turinį internete.

44 paveikslas. Naudojimas skaitmenine kultūra pagal amžiaus grupes, proc.

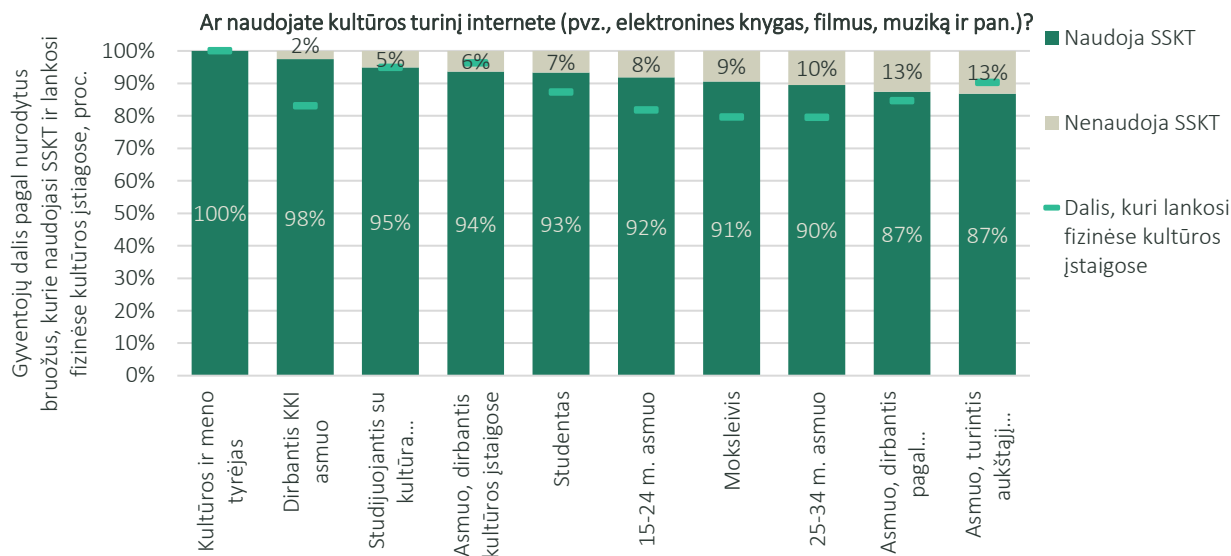
Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Nustatyta, kad 92 proc. jaunesnio amžiaus žmonių (15–24 m.) naudoja SSKT, o mažiausiai tokio turinio naudoja 65–74 m. amžiaus grupei priskiriami asmenys. Palyginus su kitomis amžiaus grupėmis, toks skirtumas nefiksuojamas daugiau nei vienoje iš jų. Lankymosi fizinėse kultūros įstaigose atveju, 83 proc. Lietuvos gyventojų lankosi fizinėse kultūros įstaigose, priklausomai nuo amžiaus grupių ši dalis sudaro nuo 80 iki 86 proc.

Gyvenamoji teritorija (didmiestis, miestas, gyvenvietės, mažesnės nei 3 tūkst. gyv.), išsilavinimas, profesija ir respondento sąsaja su kultūra taip pat turi įtakos SSKT vartojimui, tačiau skirtumas pasireiškia per didesnę kultūros vartojimą abiem formatais, t. y. kultūros vartojimas internete ir lankymasis kultūrinėse įstaigose koreliuoja. Toliau lentelėje pateikiami apibendrinimai pagal skirtingas dimensijas.

¹⁴⁶ Valstybės duomenų agentūra. Oficialios statistikos portalas. Nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje. Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=ab272e86-6cb5-4811-b543-293c53e12f88>

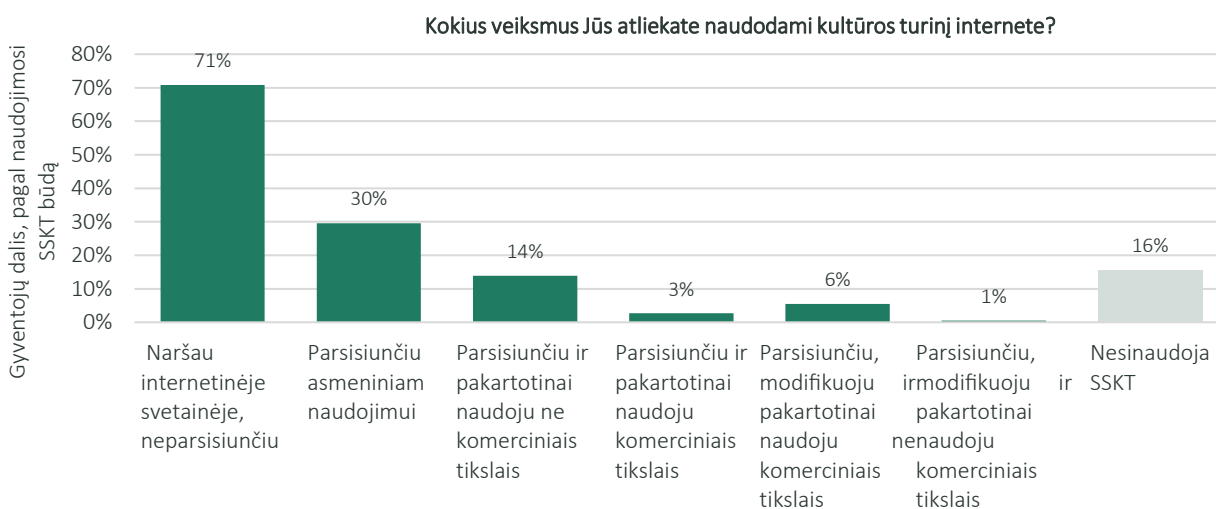

45 paveikslas. Daugiausiai SSKT naudojantis gyventojai, pagal pagrindinius sociodemografinius bruožus, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

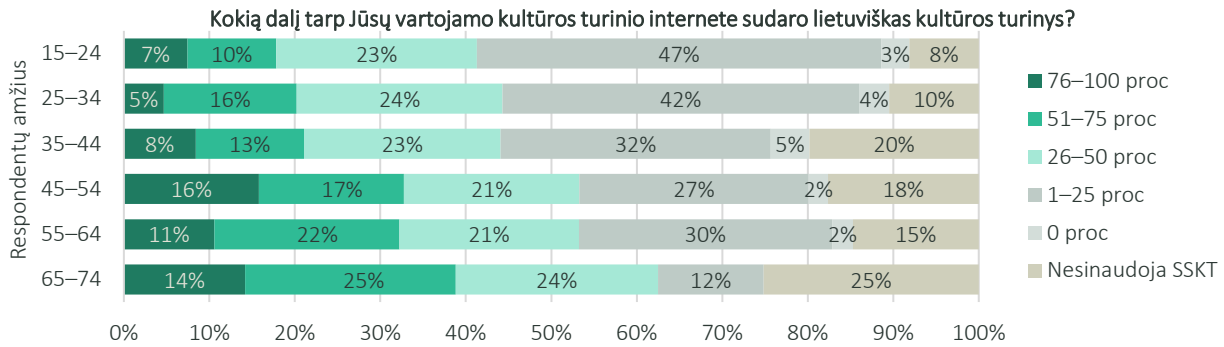
Analizuojant pagrindinius gyventojų sociodemografinius bruožus, tarp daugiausiai SSKT naudojančių – kultūros ir meno tyrėjai (100 proc. tiek naudoja SSKT, tiek lankosi fiziniuose kultūros įstaigose), KKI sektoriuje arba kultūros įstaigoje dirbantys asmenys (atitinkamai 98 proc. ir 94 proc. naudoja SSKT). Studentai, moksleiviai daugiausiai naudoja SSKT, tačiau pasižymi retesniu lankymusi fiziniuose kultūros įstaigose. Asmenys, turintys aukštesnį išsilavinimą, taip pat yra tarp daugiau naudojančių SSKT, tačiau tai susiję su bendrai platesniu kultūros turinio (tiek skaitmeniniu būdu, tiek gyvai) naudojimu tarp asmenų, kurie turi aukštąjį išsilavinimą.

46 paveikslas. Gyventojų dalis, pagal veiksmus, atliekamus su SSKT, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

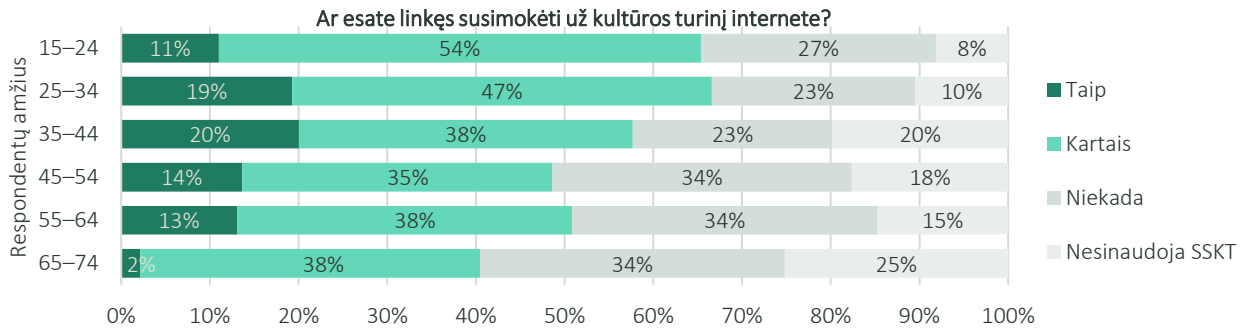
71 proc. gyventojų SSKT peržiūri svetainėje, jo neparsisiūsdami, 30 proc. parsisiunčia asmeniniam naudojimui, o 14 proc. gyventojų turinį parsisiunčia ar pakartotinai naudoja ne komerciniais tikslais (6 proc. tai daro prieš tai modifikuodami). Komerciniais tikslais turinį pakartotinai naudoja 3 proc. gyventojų (1 proc. tai daro komerciniais tikslais).

47 paveikslas. Lietuviško SSKT dalis tarp respondentų vartojama SSKT, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

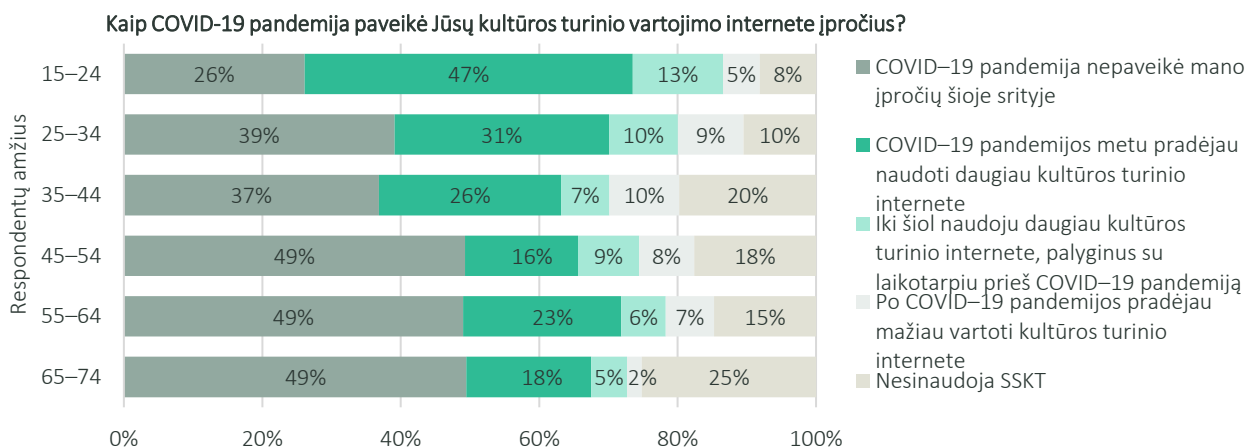
Tarp tų, kurie naudojami SSKT, daugiau nei du ketvirtadaliai (68 proc.) nurodė, kad tarp jų naudojamo SSKT mažiau nei pusė – lietuviškas turinys. Pastebimas skirtumas tarp amžiaus grupių: vyresni gyventojai didžiąja dalimi vartoja lietuvišką turinį.

48 paveikslas. Polinkis susimokėti už kultūros turinį internete, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

55 proc. gyventojų yra linkę bent kartais sumokėti už kultūros turinį (29 proc. – niekada, 16 proc. – nesinaudoja SSKT). Sumokėti už turinį yra labiau linkę gyventojai, patenkantys į 25–34 ir 35–44 m. grupę.

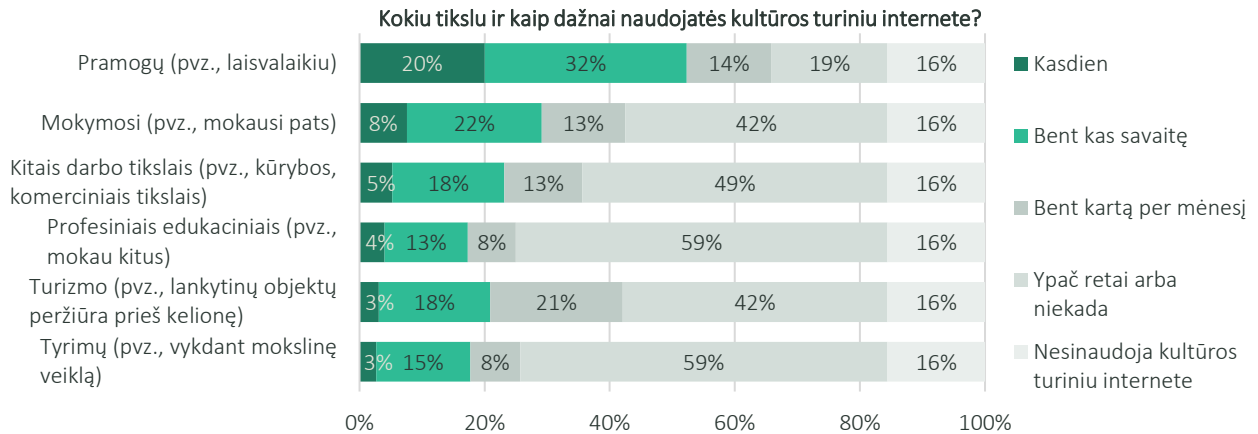

49 paveikslas. COVID-19 pandemijos poveikis kultūros turinio vartojimui internete, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

COVID-19 pandemija – vienas iš svarbiausių įvykių, kurio poveikis SSKT naudojimui buvo pastebėtas respondentų pusiau struktūruotų interviu metu, todėl buvo nuspręsta įtraukti klausimą dėl COVID-19 poveikio SSKT. Nors 41 proc. respondentų teigė, kad COVID-19 nepaveikė jų SSKT naudojimo įpročių, 27 proc. gyventojų pradėjo naudoti daugiau kultūros turinio; jauniausioje amžiaus grupėje ši dalis siekia 47 proc. Pažymėtina, kad 7 proc. respondentų

sutiko, kad nuo pandemijos pradžios iki šiol naudoja daugiau SSKT, nei prieš pandemiją. Taigi, pandemijos metu padidėjusi paklausa SSKT sumažėjo, pasibaigus pandemijai.

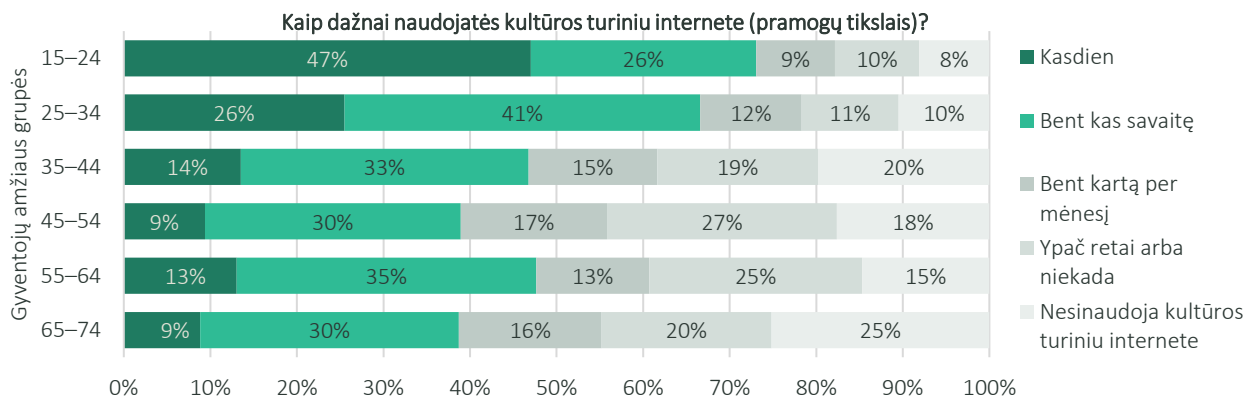

50 paveikslas. SSKT naudojimo tendencijos tarp gyventojų pagal tikslą ir dažnumą, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Daugiau nei pusė SSKT besinaudojančių respondentų bent kartą per savaitę naudojami SSKT pramogų tikslais, beveik ketvirtadalis tai daro kasdien. Rečiausiai SSKT naudojamas tyrimų ir profesiniais edukaciniais tikslais, kas yra prognozuotina, turint omeny, kad tokiais tikslais turinys dažniausiai yra naudojamas nedaugelio profesijų (mokytojai, dėstytojai, tyrėjai ir pan.) atstovų, kurių bendras kiekis populiacijoje nėra didelis.

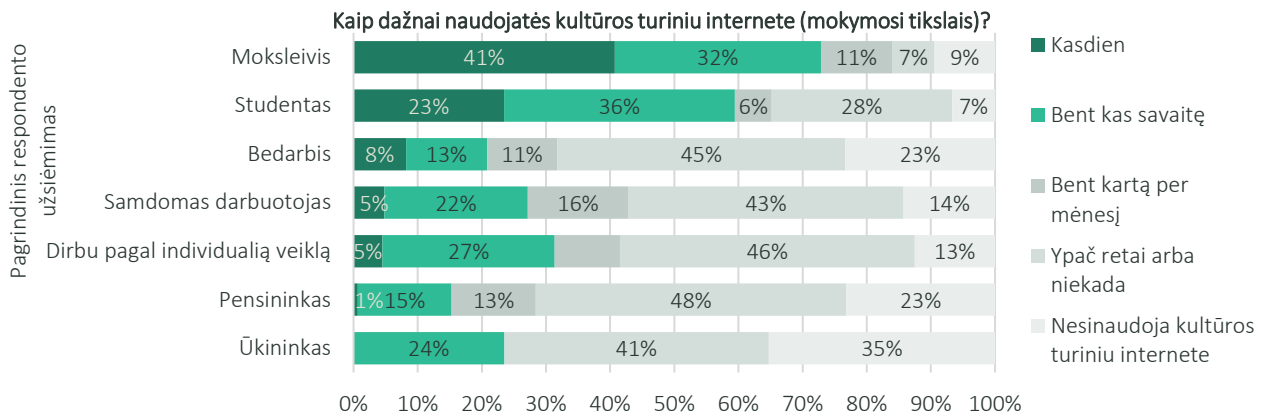
Pagrindinis veiksnys, lemiantis SSKT naudojimo pramogų tikslais dažnį, yra amžius. Tarp naudojančių kultūros turinį pramogų tikslais išsiskiria 15–24 m. respondentai, iš kurių 47 proc. kasdien naudoja SSKT pramogų tikslais, o tarp moksleivių šis rodiklis pasiekia 69 proc. Palyginimui, tarp 35–74 m. amžiaus gyventojų kasdien SSKT pramogų tikslais naudoja tik 11 proc. respondentų.

51 paveikslas. SSKT pramogų tikslais naudojimo tendencijos pagal amžiaus grupes ir dažnumą, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

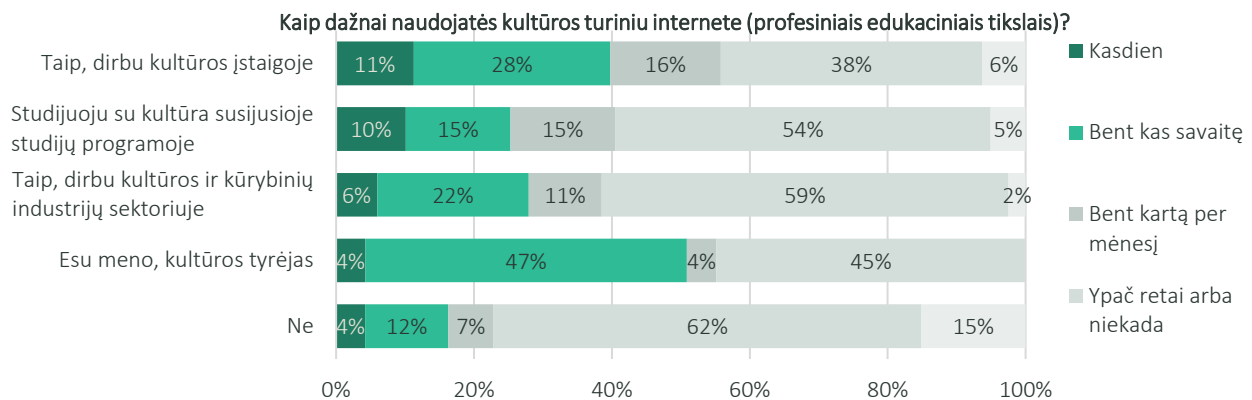
Pagrindinis veiksnys, lemiantis SSKT naudojimo mokymosi (mokosi pats) tikslais dažnį, yra asmens pagrindinis užsiėmimas (kuris yra susijęs su amžiumi). Dažniausiai tokiais tikslais SSKT naudoja moksleiviai ir studentai.

52 paveikslas. SSKT mokymosi tikslais naudojimo tendencijos pagal dažnumą, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

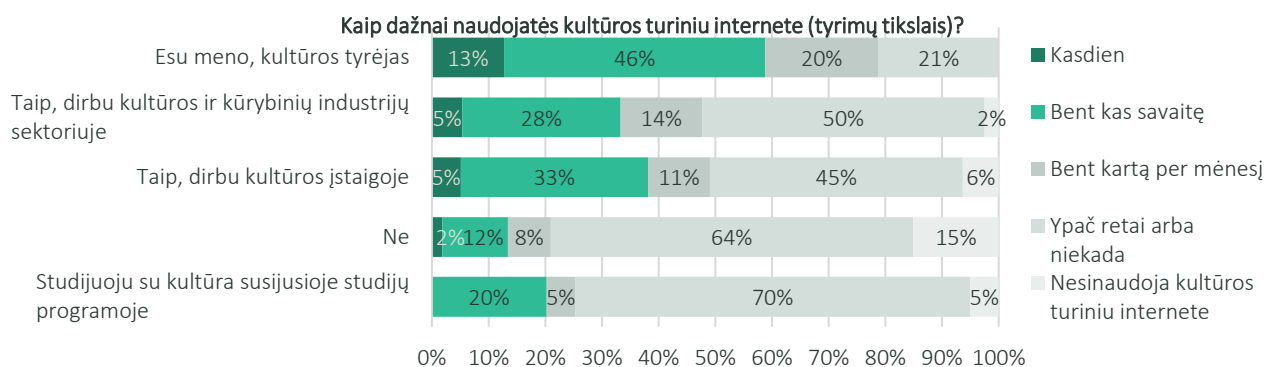
Pagrindinis veiksnys, lemiantis SSKT naudojimo profesiniais edukaciniais (moko kitus) tikslais dažnį, yra asmens pagrindinio užsiėmimo susietumas su kultūros sritimi. Dažniausiai tokiais tikslais SSKT naudoja kultūros įstaigose dirbantys, taip pat meno, kultūros tyrėjai.

53 paveikslas. SSKT profesiniais edukaciniais tikslais naudojimo tendencijos pagal dažnumą, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Pagrindinis veiksnys, lemiantis SSKT naudojimo kitais darbo tikslais dažnį, yra asmens pagrindinio užsiėmimo susietumas su kultūros sritimi arba su KKI sektoriumi. Dažniausiai tokiais tikslais SSKT naudoja kultūros įstaigose ar KKI sektoriuje dirbantys asmenys.

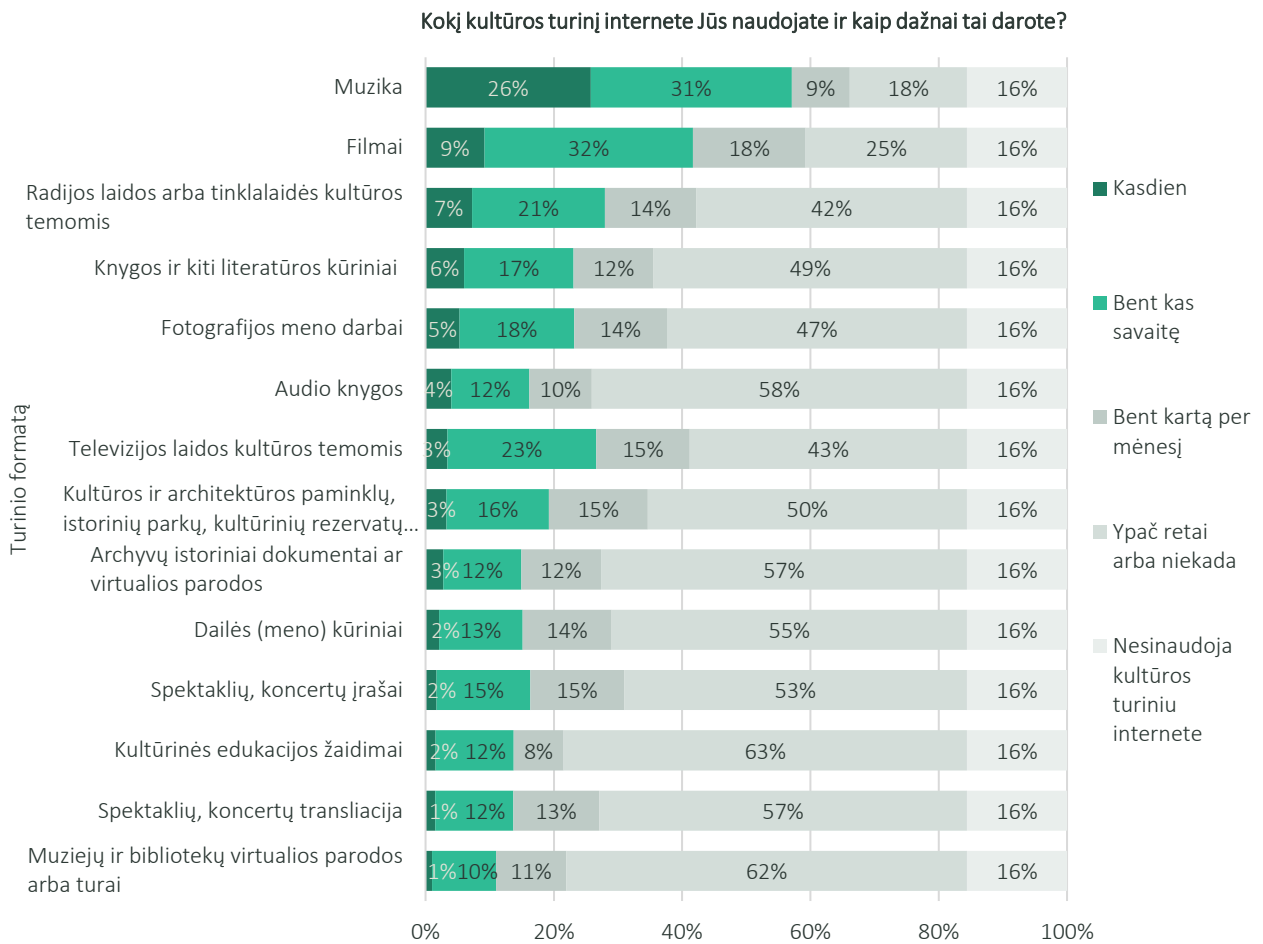

54 paveikslas. SSKT tyrimų tikslais naudojimo tendencijos pagal dažnumą, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

SSKT naudojimą tyrimų tikslais pirmiausiai lemia asmens užsiėmimas (buvimas meno, kultūros tyrėju). Koreliacijų tarp gyventojų demografinių kriterijų ir SSKT naudojimo turizmo tikslais nebuvo nustatyta.

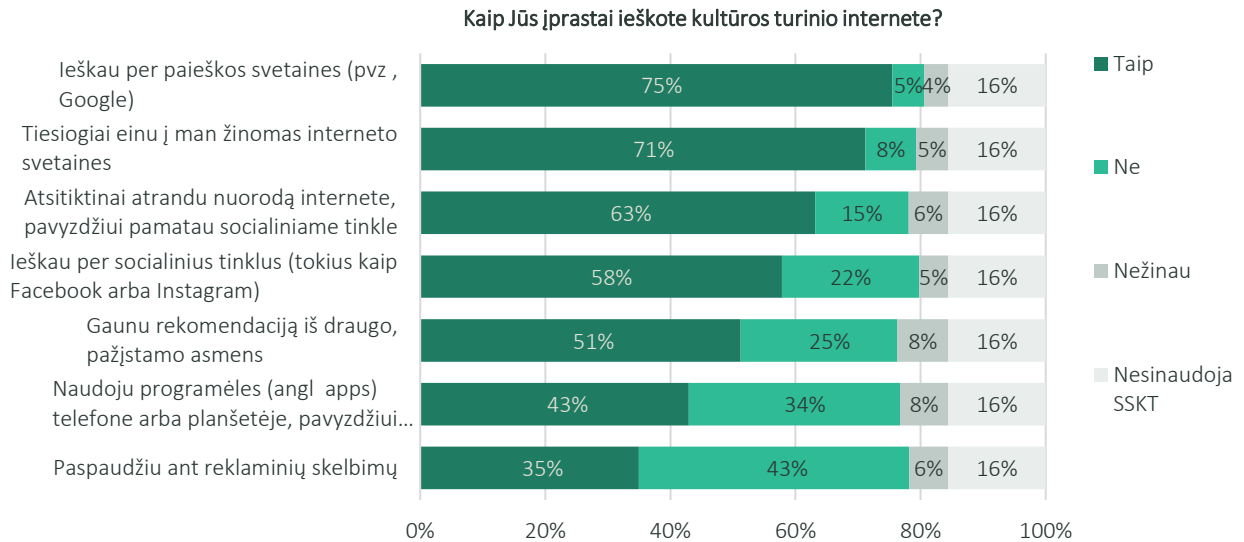
Apžvelgiant naudojamo SSKT kategoriją galima pastebėti, kad dažniausiai yra naudojamos tokios turinio formomis, kurios yra susijusios su pramoginiais turinio naudojimo tikslais. 57 proc. respondentų bent kartą per savaitę klausosi muzikos, 41 proc. bent kartą per savaitę žiūri filmus. Taigi, pagrindinis formatas – audio ir audiovizualinis.

55 paveikslas. SSKT naudojimo tendencijos pagal turinio formatą, proc.

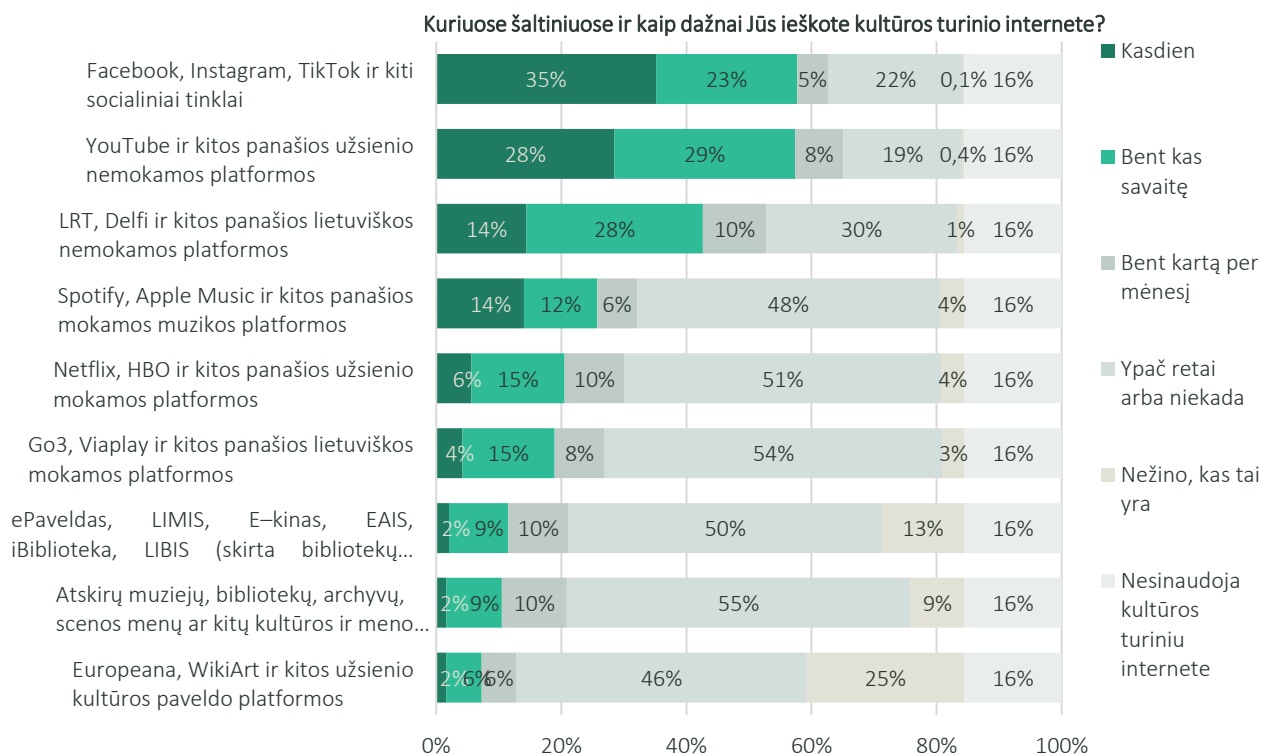
Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Rečiausiai gyventojai naudojasi tokiais turinio formomis kaip muziejų, bibliotekų virtualiais turais arba parodomis, spektaklių, koncertų įrašais arba transliacijomis, kultūrinės edukacijos žaidimais, dailės kūriniais.

56 paveikslas. SSKT paieškos tendencijos pagal turinio kategorijas, proc.
Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

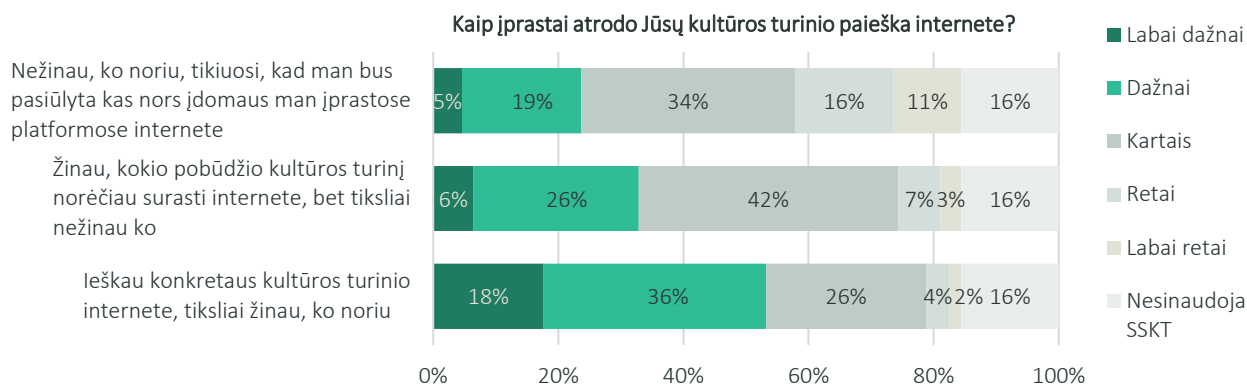
Pagrindinis SSKT paieškos būdas – paieškos svetainės: 75 proc. respondentų sutiko, kad tokiu būdu įprastai ieško SSKT. Respondentai nurodė ir kitus būdus SSKT ieškoti, pavyzdžiui, 71 proc. gyventojų įprastai tiesiogiai eina į jiems žinomas interneto svetaines.

57 paveikslas. Pagrindinės SSKT vartojimo platformos / svetainės, proc.
Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Pagrindinis SSKT peržiūros platformos (kurios nėra paieškos svetainės) – užsienietiški socialiniai tinklai ir tokios lietuviškos platformos kaip LRT, Delfi ir pan. Pažymėtina, kad visos šios platformos – nemokamos. 4–6 vietas užima mokamos platformos, tokios kaip *Spotify*, *Netflix*, *Go3*. Paskutines vietas užima SKPP, muziejų, bibliotekų, archyvų ir pan. įstaigų svetainės. Mažiausiai naudojamos ir žinomos – tarptautinės kultūros paveldo platformos tokios kaip

Europeana, WikiArt ir pan. Pažymėtina, kad 9 proc. gyventojų nežino, kas yra muziejų, bibliotekų, archyvų ir pan. įstaigų svetainės, 13 proc. nežino, kas yra SKPP ir 25 proc. nežino, kas yra užsienio kultūros paveldo platformos.

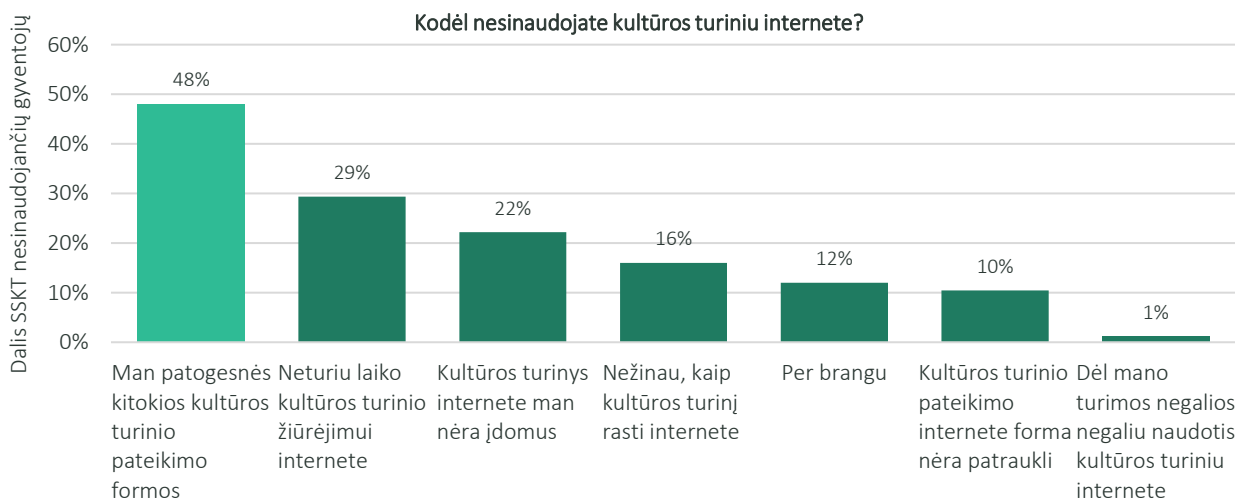
58 paveikslas. SSKT paieškos formos, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Taip pat pažymėtina, kad nors gyventojai teigė, kad dažnai ieško konkretaus turinio vieneto, taip pat jie sutiko, kad dažnai nežino, kokį konkrečiai turinį jie norėtų surasti, t. y. jie neieško konkretaus turinio vieneto. Pavyzdžiui, trečdalis respondentų sutiko, kad dažnai arba labai dažnai žino tik kokio pobūdžio turinį jie norėtų surasti, ketvirtadalis sutinka, kad dažnai arba labai dažnai nežino, ko nori, ir tikisi, kad jiems bus pasiūlyta kažkas įdomaus.

6.1.2. SSKT nenaudojančių gyventojų analizė

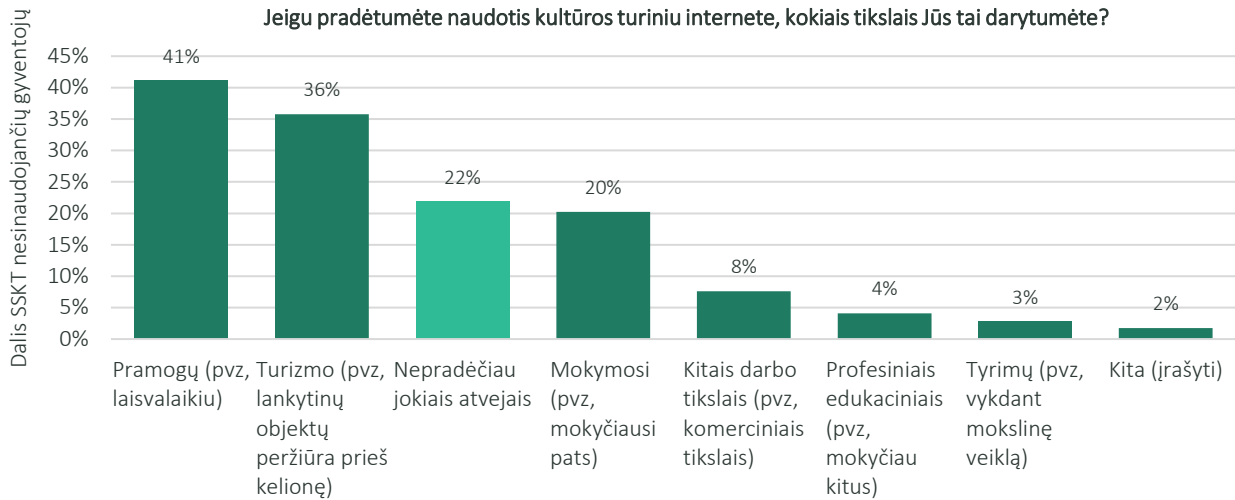
Atsižvelgiant į tai, kad 16 proc. gyventojų nesinaudoja kultūros turiniu internete, jų poreikiai yra analizuojami atskirai.

59 paveikslas. Priežastys, dėl kurių gyventojai nesinaudoja SSKT, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Nustatyta, kad pagrindinė priežastis, dėl kurios gyventojai nesirenka SSKT – jiems patogesnės kitokios turinio pateikimo formos. 48 proc. respondentų, nesinaudojančių SSKT, sutiko su tokiu teiginiu. Pažymėtina, kad ši priežastis yra labiau būdinga vyresnio amžiaus gyventojams: 55–64 m. amžiaus grupėje net 71 proc. respondentų sutiko, kad jiems patogesnės kitokios formos. Jaunesni gyventojai labiau akcentavo tai, kad SSKT jiems neįdomus ir per brangus. Kainos problemą taip pat įvardijo pensinio amžiaus gyventojai.

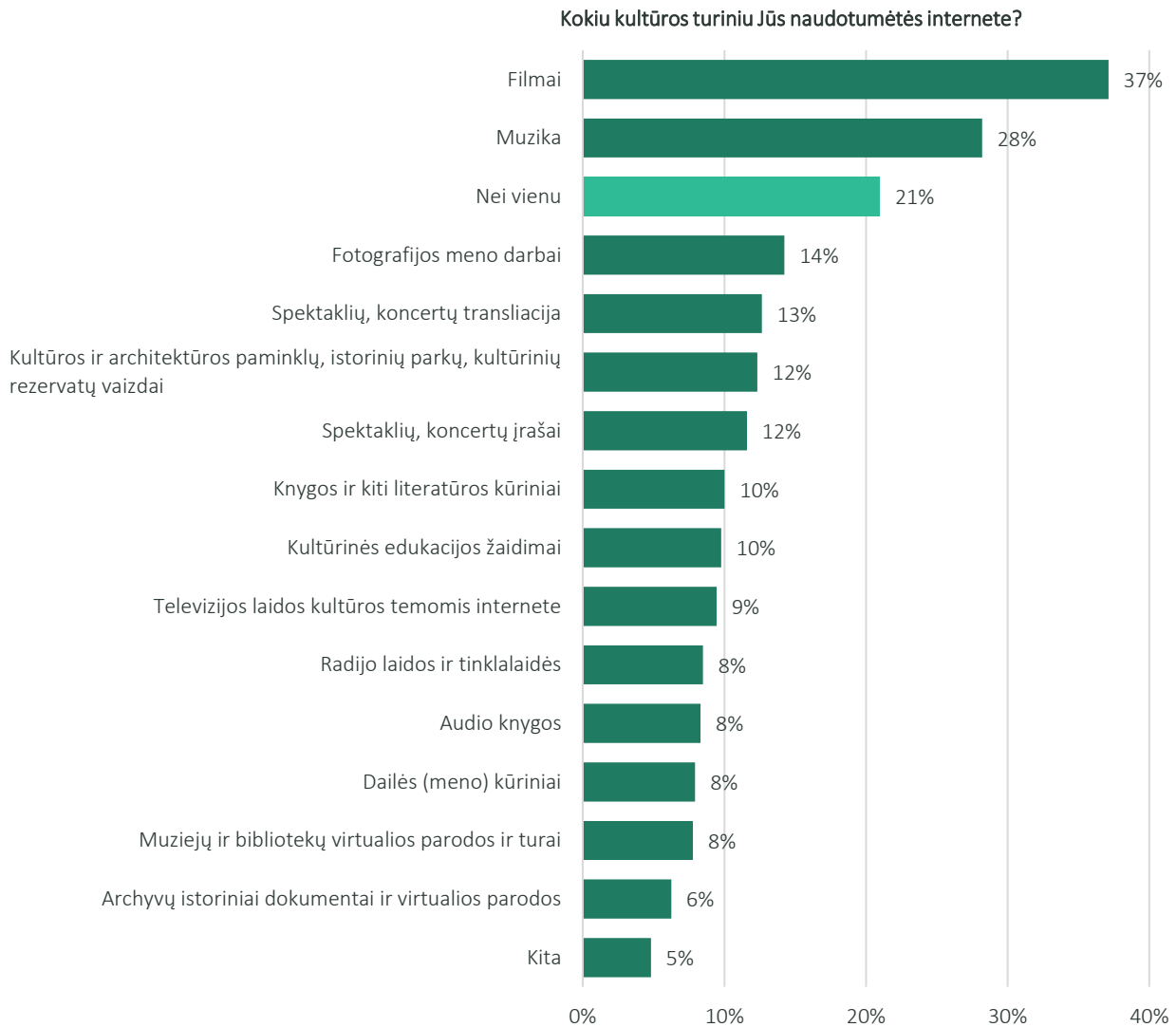

60 paveikslas. SSKT nesinaudojantiems gyventojams patrauklūs SSKT naudojimo tikslai, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

22 proc. SSKT nesinaudojančių gyventojų nurodė, kad jokiais atvejais nepradėtų naudotis SSKT. 41 proc. nurodė, kad pradėję naudotis SSKT, tai darytų pramogų tikslais, 36 proc. – turizmo tikslais.

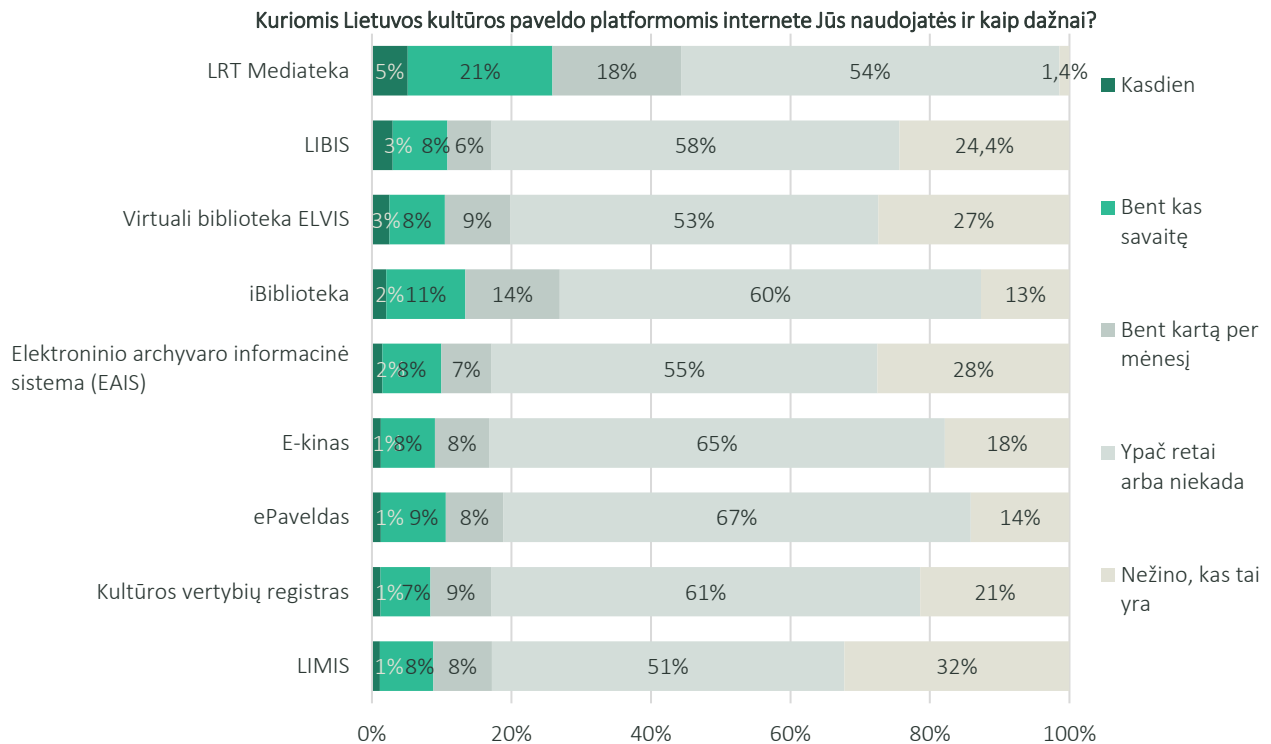
61 paveikslas. SSKT nesinaudojantiems gyventojams patrauklūs turinio formatai, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Didesnė dalis SSKT nesinaudojančių gyventojų, pradėjus naudoti SSKT, pasirinktų žiūrėti filmus (37 proc.), klausytis muzikos (28 proc.), žiūrėti fotografijas (14 proc.). Apibendrinus, šios tendencijos panašios kaip ir SSKT besinaudojančių gyventojų atveju – patraukliausias yra audio ir audiovizualinis turinys.

6.1.3. SKPP vartotojų palyginimas

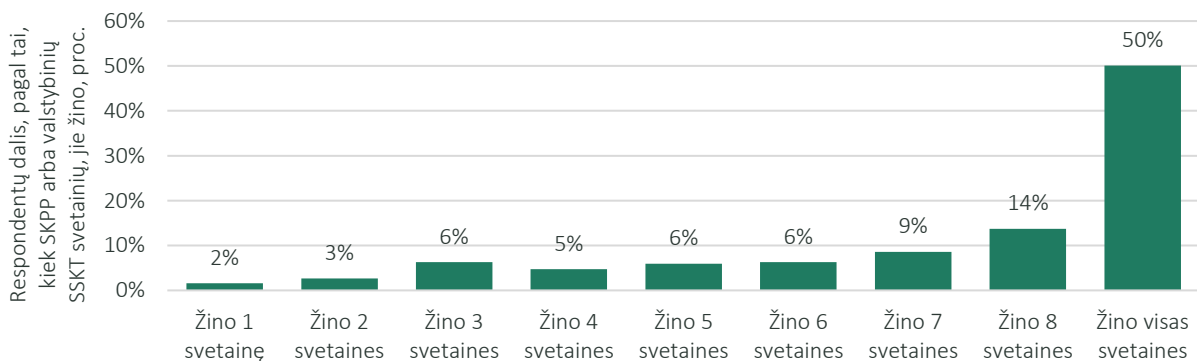
Šiame skyriuje pateikiama SKPP ir kitų valstybinių SSKT portalų / svetainių vartotojų palyginimas. Klausimai buvo užduodami tiems respondentams, kurie atsakinėdami į klausimą „Kuriuose šaltiniuose ir kaip dažnai Jūs ieškote kultūros turinio internete?“ pažymėjo, kad atsakymo variante „ePaveldas, LIMIS, E–kinas, EAIS, iBiblioteka, LIBIS (skirta bibliotekų darbuotojams) ir kitos viešos lietuviško kultūros turinio platformos“ bent kartais naudojasi šiomis svetainėmis.

62 paveikslas. SKPP ir kiti valstybiniai SSKT portalų / svetainių naudojimosi tendencijos, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

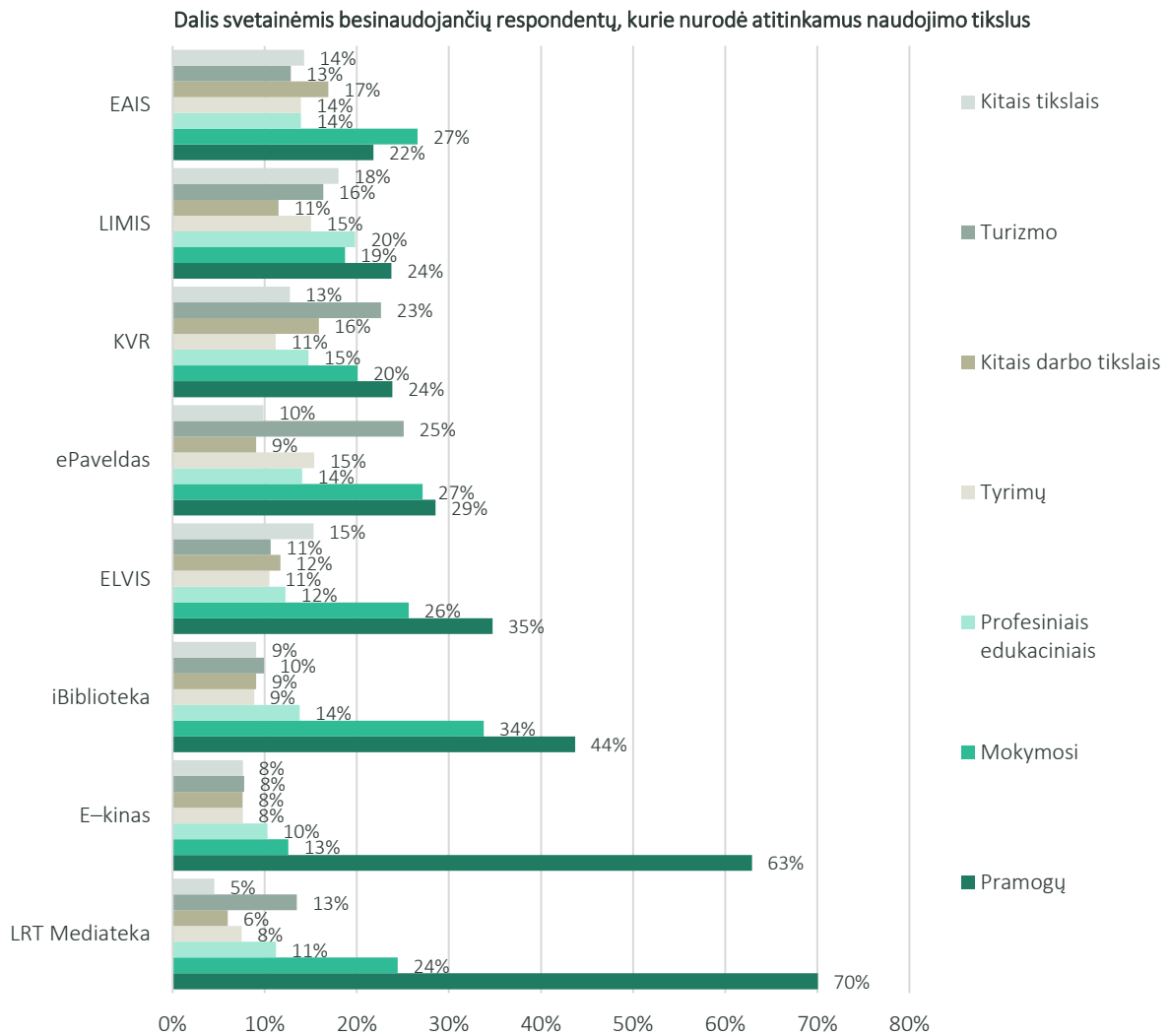
Visų analizuotų SKPP ir kitų lietuviškų SSKT portalų / svetainių populiarumas panašus (atsižvelgiant į apklausos paklaidą). Galima išskirti LRT Mediateką ir LIBIS kaip tuos, kuriais yra dažniausiai naudojamas. Pažymėtina, kad šių skirtingų portalų auditorijos dalinai persidengia. 50 proc. respondentų, kuriems buvo užduotas klausimas dėl SKPP ir valstybinių SSKT portalų / svetainių, žinojo visas 9 svetaines, penktadalis – 5 arba mažiau.

63 paveikslas. Respondentų dalis pagal tai, kiek SKPP ir kitų lietuviškų SSKT portalų / svetainių jie žino, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

SKPP ir kitų SSKT portalų / svetainių lankytojai išsiskyrė pagal tai, koku tikslu jie naudoja šias svetaines.

64 paveikslas. SKPP ir kiti SSKT portalų / svetainių naudojimosi tendencijos pagal tikslą, proc.

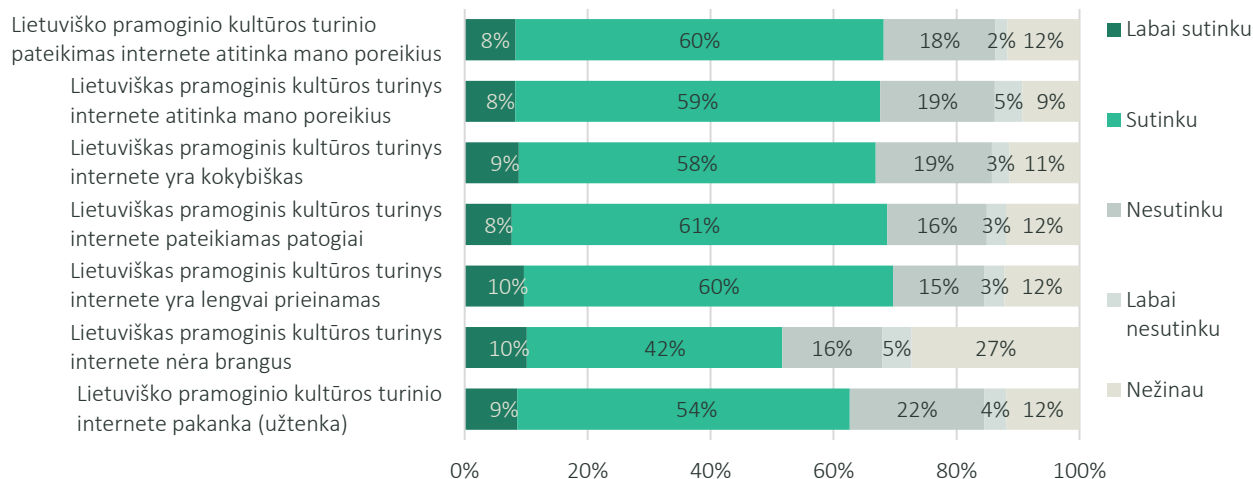
Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

LRT Mediateka, E–Kinas išsiskiria tuo, kad daugiau nei pusė respondentų, kurie naudojami šiomis svetainėmis, nurodė, kad bent kartais naudojami jomis pramogų (pavyzdžiui, laisvalaikio) tikslais. EAIS išsiskiria tuo, kad tai yra vienintelė svetainė, kuria naudojama pirmiausia mokymosi tikslais, taip pat mokymosi tikslais aktyviai naudojami iBiblioteka, ePaveldas ir ELVIS lankytojai.

6.1.4. Vartotojų pasitenkinimas SSKT

Statistiškai vertinant, nėra nustatyta statistiškai reikšmingų skirtumų dėl pasitenkinimo kultūros turiniu vertinant pagal skirtingas dimensijas (prieinamumas, patogumas ir pan.).

Prašome įvertinkite toliau pateiktus teiginius dėl Jūsų patirties su lietuvišku pramoginiu kultūros turiniu internete:

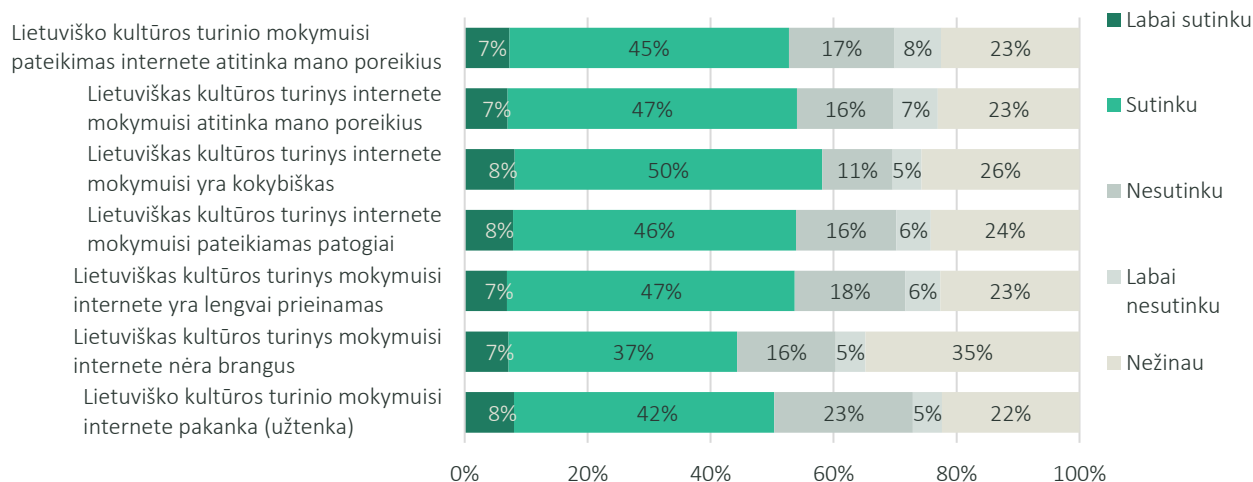

65 paveikslas. Gyventojų pasitenkinimas lietuvišku pramoginiu kultūros turiniu, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Vertinant pramoginį kultūros turinį, skirtumai tarp visų dimensijų, išskyrus dėl tokio turinio kainos, neviršija statistinės paklaidos ribų.

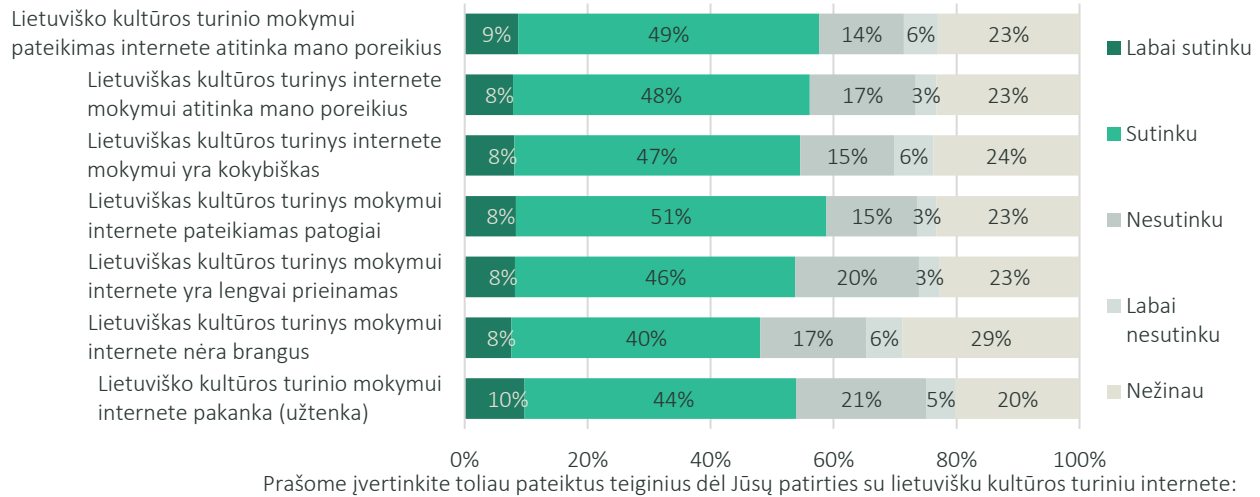
Prašome įvertinkite toliau pateiktus teiginius dėl Jūsų patirties su lietuvišku kultūros turiniu internete:

66 paveikslas. Gyventojų pasitenkinimas lietuvišku kultūros turiniu mokymosi tikslais, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Vertinant kultūros turinį mokymo tikslais, skirtumai tarp visų vertinimo dimensijų, išskyrus dėl tokio turinio kainos, neviršija statistinės paklaidos ribų. Pažymėtina, kad palyginus su pramoginiu kultūros turiniu, bendras vertinimas yra ne toks teigiamas dėl to, kad didesnė dalis respondentų neturėjo nuomonės.

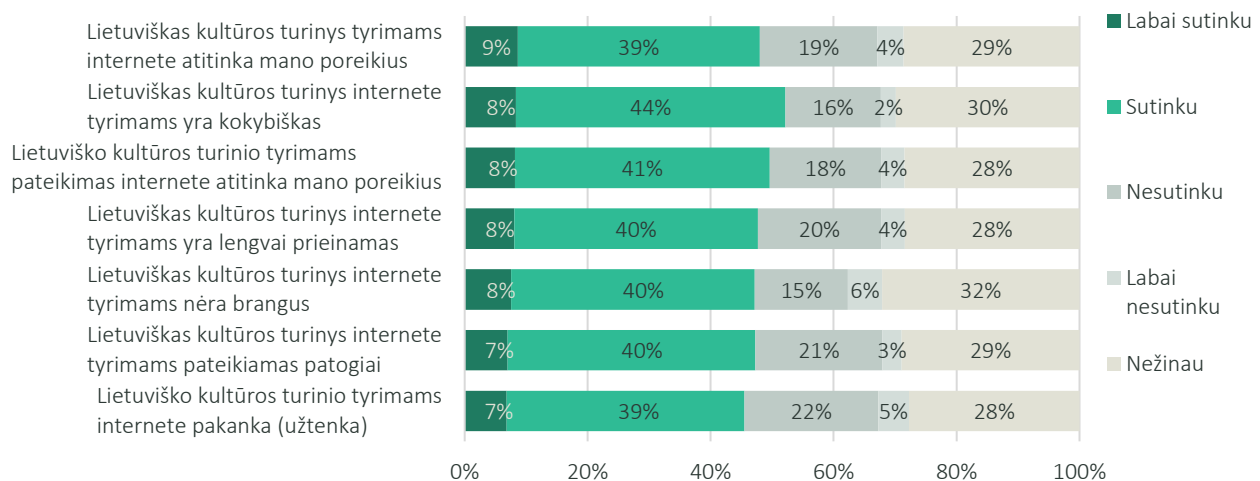

67 paveikslas. Gyventojų pasitenkinimas lietuvišku kultūros turiniu mokymo tikslais, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Vertinant kultūros turinį mokymo tikslais, skirtumai tarp visų dimensijų, išskyrus dėl tokio turinio kainos, neviršija statistinės paklaidos ribų. Pažymėtina, kad palyginus su pramoginiu kultūros turiniu, bendras vertinimas yra ne toks teigiamas dėl to, kad didesnė dalis respondentų neturėjo nuomonės.

Prašome įvertinkite toliau pateiktus teiginius dėl Jūsų patirties su lietuvišku kultūros turiniu internete:

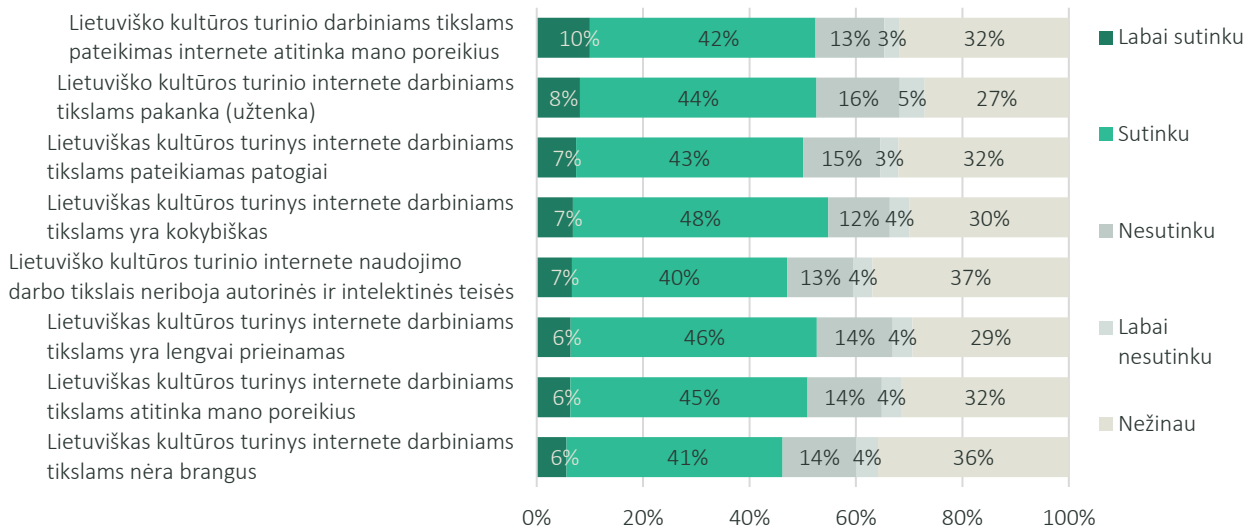

68 paveikslas. Gyventojų pasitenkinimas lietuvišku kultūros turiniu tyrimams, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Vertinant kultūros turinį tyrimams, skirtumai tarp visų dimensijų neviršija statistinės paklaidos ribų. Pažymėtina, kad palyginus su pramoginiu kultūros turiniu, bendras vertinimas yra ne toks teigiamas dėl to, kad didesnė dalis respondentų neturėjo nuomonės.

Prašome įvertinkite toliau pateiktus teiginius dėl Jūsų patirties su lietuvišku kultūros turiniu internete:

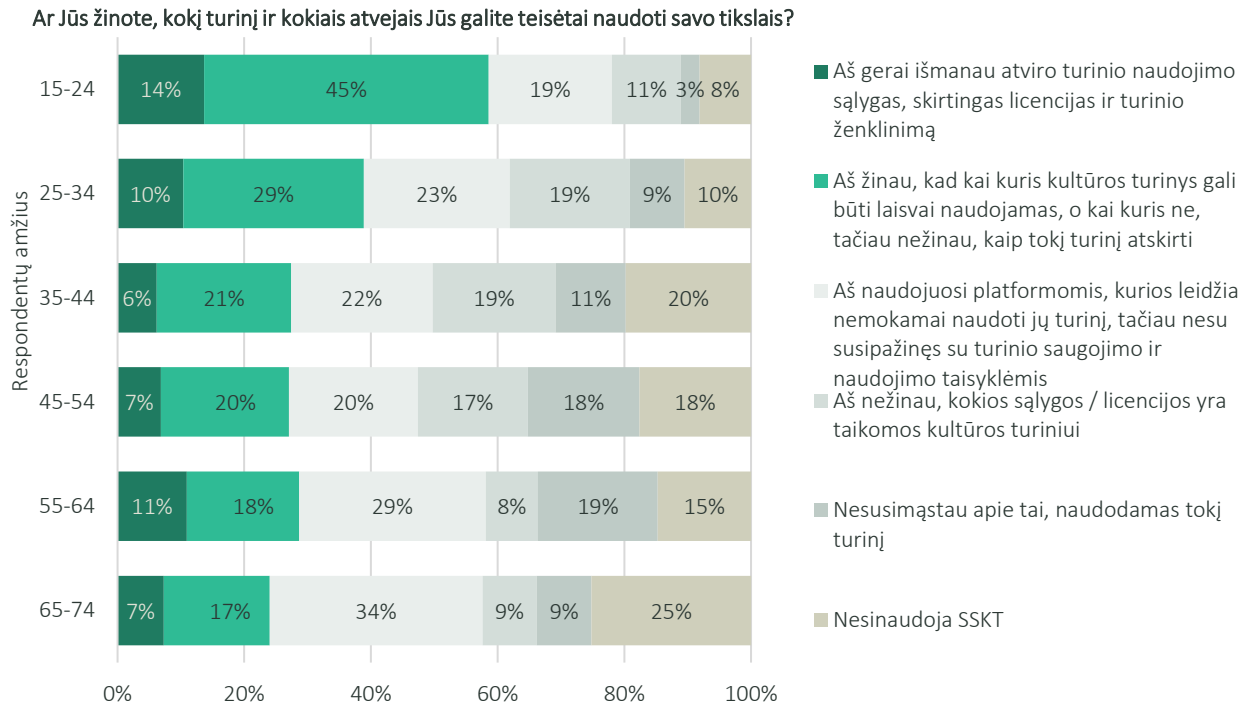
69 paveikslas. Gyventojų pasitenkinimas lietuvišku kultūros turiniu darbo tikslais, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Vertinant kultūros turinį darbo tikslams, skirtumai tarp visų dimensijų neviršija statistinės paklaidos ribų. Pažymėtina, kad palyginus su pramoginiu kultūros turiniu bendras vertinimas yra ne toks teigiamas dėl to, kad didesnę dalis respondentų neturėjo nuomonės.

6.1.5. Vartotojų žinios apie SSKT galimybes

Siekiant nustatyti vartotojų žinias apie SSKT, respondentams užduotas klausimas dėl atviro turinio licencijų išmanymo.

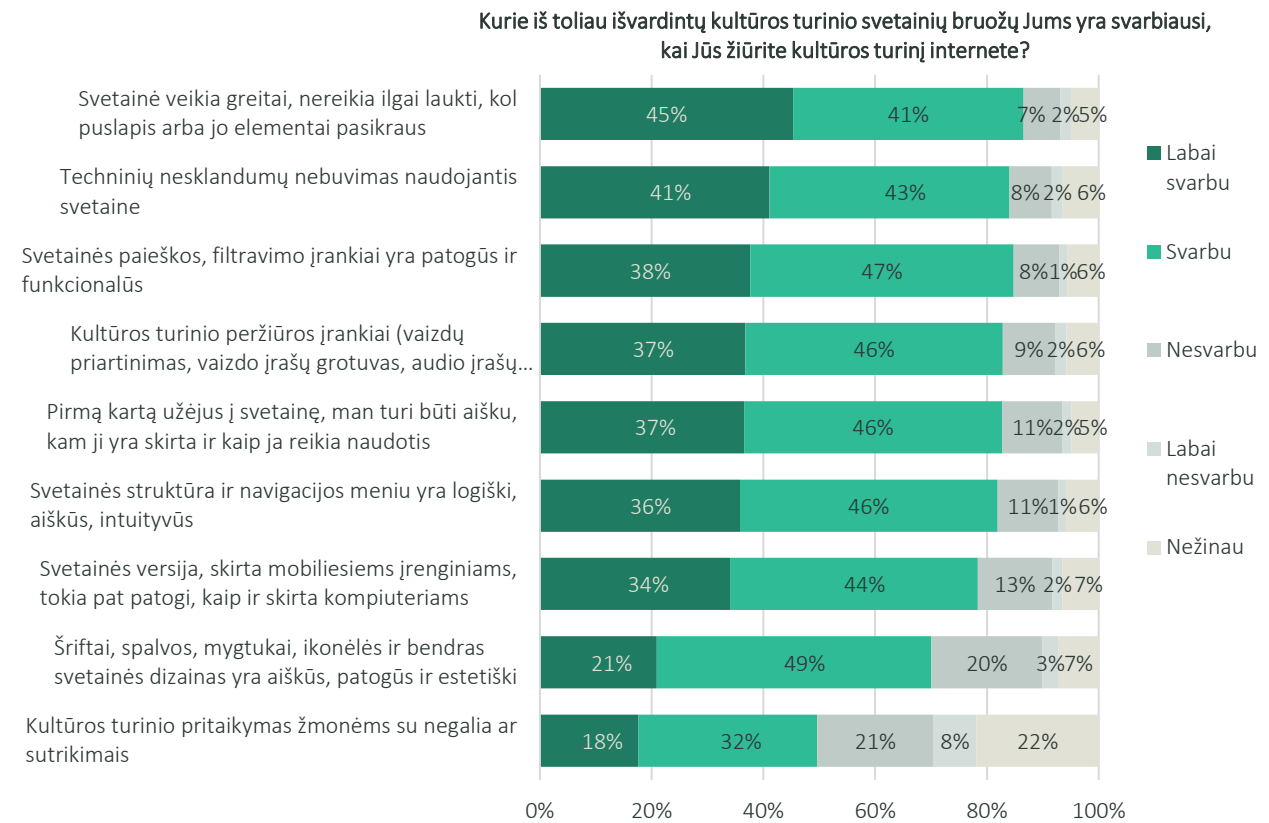
70 paveikslas. Lietuvos gyventojų žinios apie atvirą turinį, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

9 proc. gyventojų mano, kad jie gerai išmano atviro turinio naudojimo sąlygas, dar 25 proc. turi tam tikrą įsivaizdavimą apie turinio naudojimo sąlygų egzistavimą, tačiau nežino, kaip atskirti atvirą turinį. 14 proc. gyventojų nežino, kokios sąlygos yra taikomos kultūros turinio naudojimui, dar 12 proc. nėra apie tai susimąstę. Pastebėtina, kad šios žinios kinta priklausomai nuo gyventojų amžiaus. Pavyzdžiui, 14 proc. 15–24 m. grupei priklausančių gyventojų mano, kad jie yra susipažinę su turinio naudojimo taisyklėmis, o dar 45 proc. respondentų žinios yra sąlyginai vidutinės. 3 proc. šios amžiaus grupės respondentų apie tai nėra susimąstę. Panašios tendencijos pastebimos tarp 25–34 m. amžiaus grupės narių. Vertinama, kad geresnis 15–24 m. amžiaus grupės atviro turinio išmanymas yra susijęs su aukštesniu skaitmeninio raštingumo lygiu.

6.1.6. SSKT vartotojų lūkesčiai

Vertinant SSKT vartotojų lūkesčius buvo užduotas tiesioginis klausimas dėl skirtingų interneto svetainių aspektų santykinės svarbos naudojantis SSKT internete.

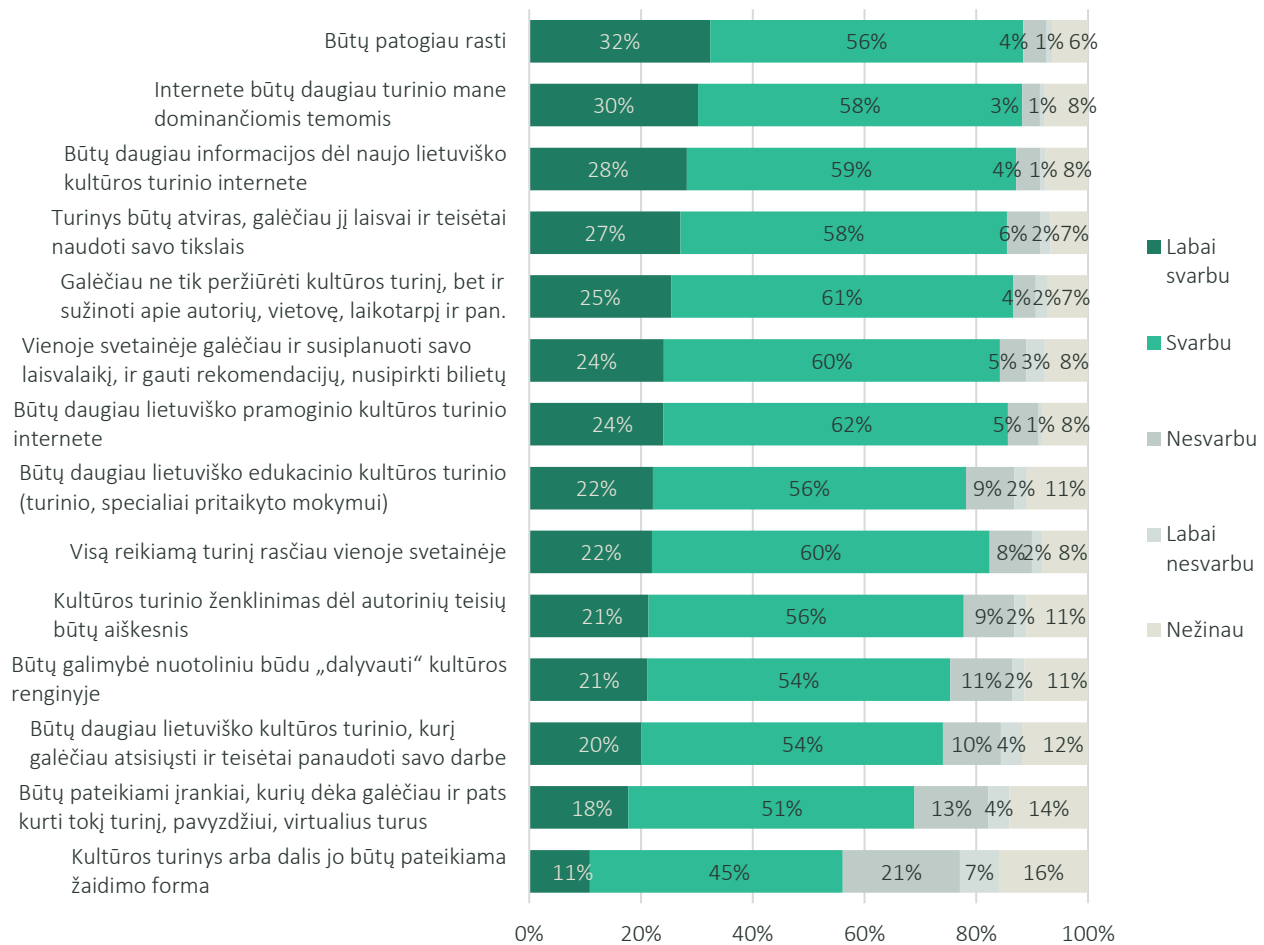
71 paveikslas. Skirtingų svetainių aspektų santykinė svarba naudojantis SSKT, proc.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Gyventojams, kurie naudojami SSKT, labiausiai rūpi svetainės greitis ir techniškai sklandus veikimas. Kitos svetainių vertinimo dimensijos, išskyrus svetainės bendrą dizainą ir pritaikymą žmonėms su negalia, buvo įvertintos panašiai. Pažymėtina, kad nors gyventojai mažiau vertina kultūros turinio pritaikymą žmonėms su negalia, tokio turinio prieinamumo užtikrinimas yra būtinas atsižvelgiant į gyventojų, turinčių specialiųjų poreikių, teises.

Prašome įvertinkite, kas paskatintų Jus naudoti daugiau lietuviško kultūros turinio internete

72 paveikslas. Gyventojų nuostatos dėl to, kas juos paskatintų daugiau naudoti lietuviško kultūros turinio, proc.
Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Labiausiai gyventojai vertina patogumą, įdomaus turinio kiekį, prieinamumą ir turinio viešinimą. Taip pat išsiskiria turinio paieškos vienoje vietoje svarba. Vertinama, kad pagrindiniai gyventojų lūkesčiai susiję su turinio įdomumu ir paieškos paprastumu / patogumu.

6.2. Tikslinių ir ekspertinių grupių pasiūlymų analizė

Grupinių diskusijų metu siekiama gauti kokybines įžvalgas dėl tikslinių vartotojų grupių poreikių ir lūkesčių SSKT, jo prieinamumui, pakartotiniam naudojimui. Vertinimo metu buvo suorganizuotos keturios grupinės diskusijos su kūrybinių industrijų sektoriaus, kultūros srities, kultūrinio turizmo ir švietimo ir mokslo sektoriaus atstovais. Grupinės diskusijos buvo organizuojamos nuotoliniu būdu, o vienoje grupėje dalyvavo iki 10 žmonių. Grupinių diskusijų metodika ir dalyvių sąrašai pateikiami Vertinimo ataskaitos 6 priede, o grupinių diskusijų medžiaga – 7 priede.

Identifikuoti iššūkiai

Grupinių diskusijų dalyviai išskyrė pagrindinius iššūkius, susijusius su SSKT (toliau pateikiama ne prioriteto tvarka):

- nepakanka komunikacinių ir rinkodaros priemonių;
- sudėtinga lietuviško SSKT paieška;
- lietuviškas skaitmeninis turinys nėra prieinamas populiariose naujienų platformose, kur atkeliauja daug potencialių vartotojų;

- lietuviško turinio pasiūla ir konkurencija yra didžiulė, nors internete lietuviško turinio dalis maža, lyginant su pasauliniu;
- žmonės lietuviškas platformas lygina su pasaulinėmis platformomis, į kurias investuojama daug lėšų ir žmogiškųjų resursų;
- kartų skirtumas – vyresnio amžiaus vartotojams lietuviškas turinys yra vertybė;
- daug lietuviškų platformų turi prieigos klaidų, t. y., svetainės ar portalai nėra pritaikyti žmonėms su negalia;
- lietuviškas turinys nėra pasiekiamas / prieinamas lengvai;
- skaitmeninis turinys nėra subtitruojamas;
- lietuviškas legalus turinys yra per brangus;
- SSKT peržiūrėjimas reikalauja gerų techninių resursų ir įrankių;
- lietuviško turinio kūrėjai juo nesidalina, nebando jo komercializuoti.

Veiksniai, skatinantys kultūros, švietimo ir turizmo atstovus naudotis SSKT

Grupinių diskusijų metu savo sričių ekspertai suformavo įžvalgas apie tai, kas juos skatintų daugiau naudotis SSKT. Kultūros srities atstovai pateikė siūlymą SSKT taikyti ugdymo procese, o švietimo ir mokslo atstovai pabrėžia, jog svarbu ugdyti ir edukuoti vartotojus bei švietimo darbuotojus apie skaitmeninį turinį, jo galimybes, tikslingą ir teisingą vartojimą bei kūrimą. Taip pat kultūrinio turizmo atstovai išskyrė, jog svarbu pritaikyti dirbtinį intelektą ir „vieno langelio principą“.

10 lentelė. Ekspertų siūlymai, kas paskatintų juos pačius daugiau naudotis SSKT

Kas ekspertų nuomone paskatintų juos pačius daugiau naudotis SSKT?	
Kultūros srities atstovai	Kultūrinio turizmo atstovai
<ul style="list-style-type: none"> SSKT, pritaikytas vartotojų poreikiams, prioretizuojant skaitmeninamą turinį pagal aktualumą; įvairesnis viešai prieinamas SSKT; daugiau aiškios informacijos apie SSKT galimybes, prieinamumą, paieškos būdus; patogi prieiga prie skirtingo SSKT (ypatingai žmonėms, turintiems negalių); efektyvus paieškos mechanizmas (paprasti raktiniai žodžiai); SSKT turinio pateikimas vienoda forma (vienodi aprašymai, raktiniai žodžiai). 	<ul style="list-style-type: none"> Dirbtinis intelektas, aptarnaujantis SSKT naudotojus;¹⁴⁷ „Vieno langelio principas“, kur visa informacija randama centruotai; tyrimų naudojimas sprendimams priimti („data based decisions“); informacijos pateikimas paprasta ir plačiai auditorijai suprantama kalba; skaitmenizacijos prioritetų sąrašas; hakatonai tarp įvairių kultūros įstaigų ir sprendimų kūrėjų.
Švietimo ir mokslo sektoriaus atstovai	
<ul style="list-style-type: none"> Sąlygos švietimo darbuotojams kurti skaitmeninį turinį (laikas, technologijos); dalinimasis geraisiais pavyzdžiais; skirtingų žanrų ir sričių tinklaveika;¹⁴⁸ būtų daugiau informacijos apie turinio atvirumą ir autorines teises;¹⁴⁹ daugiau informacijos, kaip teisingai naudoti SSKT; informacijos apie SSKT aiškumas ir viešinimo kampanijos; vartotojų ugdymas, kaip teisingai naudoti SSKT (autorių teisės, nuorodos, citavimas); skatinti jaunas ir patyrusias profesionalus dalyvauti portfolio platformose;¹⁵⁰ rengiami katalogai / rekomendaciniai sąrašai pagal sritis, temas, kad būtų galima žinoti, kurį turinį skaitmenizuoti vertinga;¹⁵¹ papildyti kultūros pasą SSKT paslaugomis bei padaryti jį prieinamą tiek mokyklų moksleiviams, tiek aukštųjų mokyklų studentams; visuomenės informavimas apie naudojamą kūrinius, sukurtais DI pagalba; sukurti teisinį precedentą, kaip referuoti į turinį, kurį naudojo DI sugeneruoti savo „kūriniui“. 	

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis apibendrinta medžiaga iš 2023 m. gegužės mėnesį vykusių grupinių diskusijų

Toliau pateikiamas minčių žemėlapis, kuris apibendrina kultūros, turizmo ir švietimo srities specialistų išsakytus veiksnius, kurie juos pačius paskatintų daugiau naudoti SSKT.

¹⁴⁷ Pavyzdžiui, KAUNAS IN, „Chat Bot“ naudojimas.

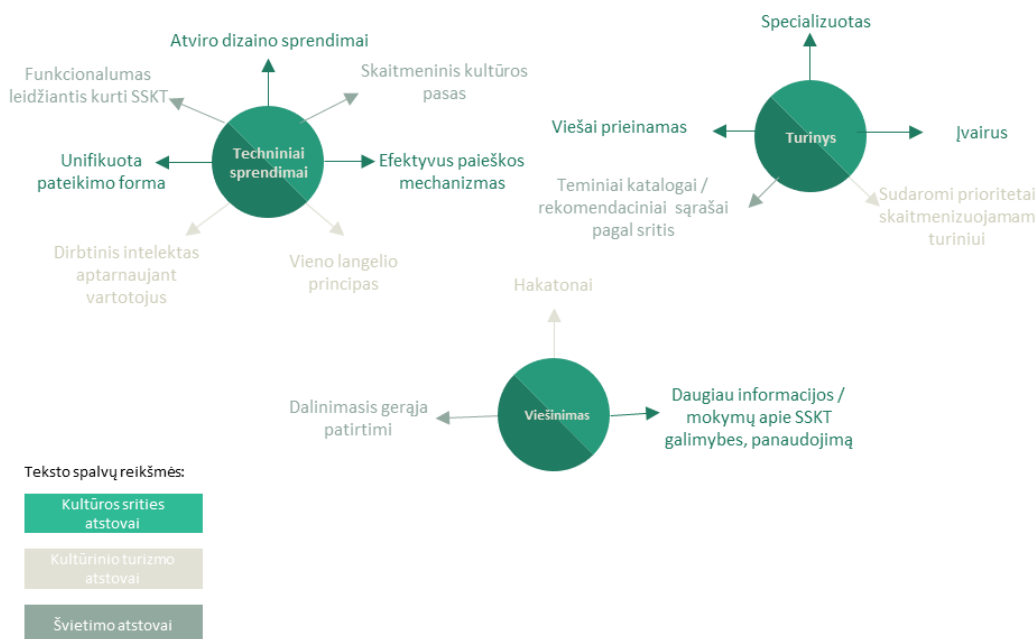
¹⁴⁸ Pavyzdžiui, turinio kaupimo bankai, renginiai, kt. veiklos, su lengvai prieinamomis priemonėmis.

¹⁴⁹ Iš vienos pusės labai skatinama saugoti savo turinį, tačiau reikia skleisti žinutę, kad reikia dalintis, būti matomiems.

¹⁵⁰ Pavyzdžiui, Behance, Portfolio, kur kūrėjai gali pateikti savo kūrinių pavyzdžius.

¹⁵¹ Pavyzdžiui, tinkamą švietimo sistemai, įvertintus meno, kultūros kūrinius.

Minčių žemėlapis

73 paveikslas. Kultūros, turizmo ir švietimo sektorių atstovų minčių žemėlapis dėl veiksmų, kurie paskatintų juos naudoti daugiau SSKT

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis grupinių diskusijų medžiaga

Veiksniai, kurie skatintų vartotojus naudotis SSKT

Grupinių diskusijų metu ekspertų buvo klausiama, kas paskatintų vartotojus lietuvišku SSKT naudotis daugiau. Visų grupinių diskusijų atveju buvo išskiriamos komunikacijos ir aiškiai suformuluotos informacijos sklaidos, lietuviško turinio populiarinimo bei SSKT prieinamumo ir patogumo didinimo siūlymai. Be to, kultūros, švietimo ir mokslo bei kultūrinio turizmo atstovai siūlo SSKT sieti su moksleivių ugdymo procesu, šviesti pedagogus ir skatinti skaitmeninę edukaciją. Taip pat kultūros ir kultūrinio turizmo atstovai mano, kad svarbu kurti tinkamas platformas ir užtikrinti jų palaikymą, rinkti grįžtamąjį ryšį.

11 lentelė. Ekspertų siūlymai apie tai, kas paskatintų vartotojus naudoti daugiau lietuviško SSKT

Kas vartotojus paskatintų daugiau naudoti lietuvišką SSKT?	
Kultūros ir kūrybinių industrijų atstovų pasiūlymai	Kultūros srities atstovų pasiūlymai
<ul style="list-style-type: none"> • Kuruoti turinį¹⁵² ir didinti turinio aktualizavimą pagal temas, įvykius¹⁵³; • vykdyti rinkodaros ir viešųjų ryšių kampanijas; • talpinti lietuvišką turinį pasaulinėse platformose; • didinti SSKT turinio patogumą ir prieinamumą; • didinti lietuviškų platformų pasiūlą ir kokybę;¹⁵⁴ • SSKT platformas pritaikyti plačiajai auditorijai; • skleisti žinutę apie lietuviško turinio unikalumą. • Edukuoti ir auginti lietuviško turinio vartotojų auditoriją. 	<ul style="list-style-type: none"> • Didinti SSKT sistemų ir platformų patogumą bei pritaikyti jas prie vartotojų lūkesčių, įskaitant ir žmones, turinčius negalią; • užtikrinti informacijos prieinamumą žmonėms, turintiems negalią (neregiam ir kt.), kuriant informacines sistemas ar jas modernizuojant; • skatinti leidėjus leisti elektronines ir audio knygas lietuvių kalba; • susieti virtualių parodų ar pan. turinį su ugdymo procesu. • Reklamuoti lietuvišką turinį ne tik lietuviams, bet ir užsieniečiams, kuriant žinutes, kad tai – unikalūs, įdomūs turinys;

¹⁵² Pavyzdžiui, Telia daro naujienlaiškius, kur siūlo ką pažiūrėti savaitgalį, temines rekomendacijas.

¹⁵³ Pavyzdžiui, vaikų gynimo dienos proga žymių žmonių kalbos, seni filmai ir pan.

¹⁵⁴ Pavyzdžiui, LRT Mediateka, Pakartot.

Kas vartotojus paskatintų daugiau naudoti lietuvišką SSKT?	
Kultūros ir kūrybinių industrijų atstovų pasiūlymai	Kultūros srities atstovų pasiūlymai
	<ul style="list-style-type: none"> • didinti ir paprastinti turinio prieinamumą ir patogumą;¹⁵⁵ • skirti finansavimą platformų ilgalaikiam palaikymui ir tobulinimui;¹⁵⁶ • rinkti grįžtamąjį ryšį.
Švietimo ir mokslo sektoriaus atstovų pasiūlymai	Kultūrinio turizmo atstovų pasiūlymai
<ul style="list-style-type: none"> • Didinti informacijos sklaidą (pristatymai, renginiai, reklaminės kampanijos); • rengti mokymus, kaip kurti ir populiarinti skaitmeninį turinį; • formuoti „KPIs“ / tikslus atskiriems kultūros išteklių valdytojams dėl SSKT skaitmeninimo ir sklaidos; • užtikrinti finansines galimybes skaitmeninio turinio kūrimui ir sklaidai; • plėsti interaktyvaus ir personalizuoto turinio pasiūlą;¹⁵⁷ • ugdyti pedagogus ir dėstytojus skaitmeninio turinio kūrimo srityje; • bibliotekose ir kt. viešos prieigos taškuose diegti kokybiškesnę įrangą, suteikiančią galimybę peržiūrėti įvairesnį turinį;¹⁵⁸ • mažinti kalbos barjerą, kad SSKT būtų prieinamas ir kitomis kalbomis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gerinti pateikimą, prieinamumą ir kokybę (remiantis tyrimais); • atsižvelgiant į vartotojų teikiamą grįžtamąjį ryšį, tobulinti SSKT; • atrinkti tinkamas platformas arba kurti naujas lietuviško SSKT sklaidai; • plėtoti skaitmeninę edukaciją.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis apibendrinta medžiaga iš 2023 m. gegužės mėnesį vykusių grupinių diskusijų

Kūrybinių industrijų atstovai išreiškė siūlymus dėl turinio aktualizavimo pagal temas ir kuravimo, kultūros srities atstovai siūlo skatinti leidėjus leisti el. ir audio knygas lietuvių kalba, švietimo ir mokslo sektoriaus atstovai – užtikrinti finansavimą ne tik SSKT kūrimui, bet ir sklaidai, plėsti interaktyvų ir personalizuotą turinį (žr. 11 lentelę).

Toliau pateikiamas minčių žemėlapis, kuris apibendrina kultūros ir kūrybinių industrijų, kultūros, turizmo ir švietimo srities specialistų išsakytus veiksmus, kurie paskatintų visuomenę daugiau naudoti SSKT.

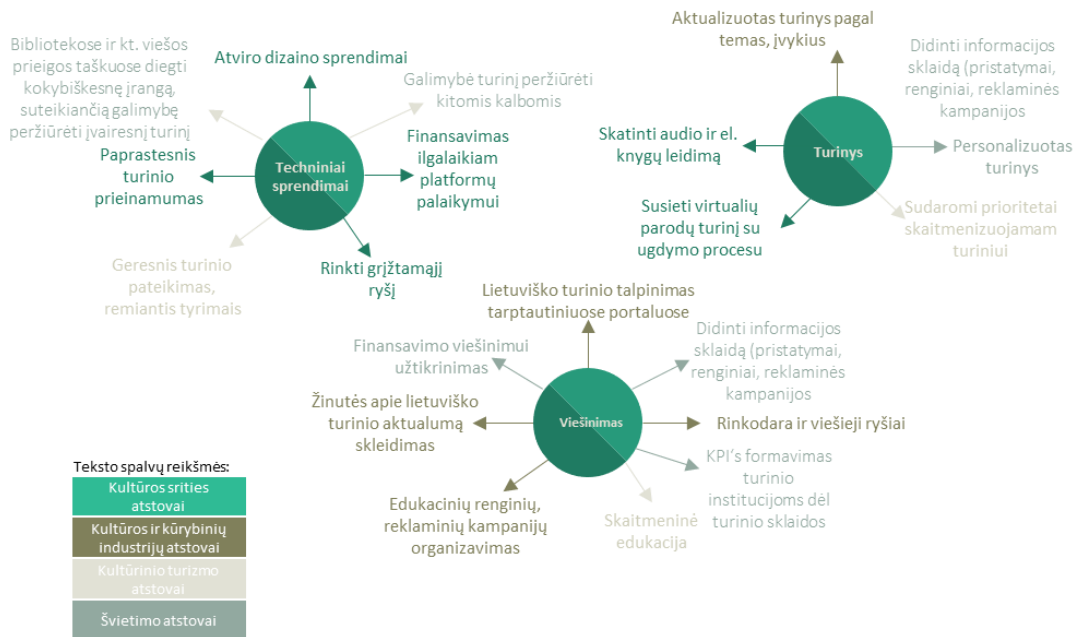
¹⁵⁵ Pavyzdžiui, didžiulis skirtumas, kaip kažką rasti *Google* ir kaip prieiti prie informacijos muziejaus svetainėje.

¹⁵⁶ Pavyzdžiui, nuorodų tikrinimas ar jos vis dar veikia, naujo turinio įkėlimas.

¹⁵⁷ Pavyzdžiui, nebūtinai kiekvienas studentas ir moksleivis turi matyti tą patį vaizdą.

¹⁵⁸ Pavyzdžiui, virtualius turus. Bibliotekos galėtų būti skaitmeninio kultūros turinio sklaidos taškai, atnešant geriausius pavyzdžius (pvz., Angelų takais), suteikiant galimybę pamatyti pasaulio įdomybes, kokybišką turinį žmonėms, kurie neturi galimybių keliauti, susimokėti už bilietus;

Minčių žemėlapis

74 paveikslas. Kultūros, turizmo ir švietimo sektorių atstovų minčių žemėlapis dėl veiksnių, kurie paskatintų visuomenę naudoti daugiau SSKT

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis grupinių diskusijų medžiaga

Galimi turinio sklaidos būdai

Diskusijų metu buvo siekiama nustatyti informacijos apie lietuvišką SSKT sklaidos būdus. Šiuo klausimu visos grupės turėjo skirtingus pasiūlymus (žr. 12 lentelę). Kūrybinių industrijų atstovai siūlo SSKT turinį skleisti mokymosi įstaigose, skatinti legalaus turinio naudojimą ir sukurti platformą, kurioje publikuojami atsiliepimai ir vertinimai apie SSKT. Kultūros srities atstovai teigė, kad SSKT viešinimas turi būti prioritetas, o jį skleisti galima pasitelkiant naujienų portalus internete. Švietimo ir mokslo atstovai tarp pasiūlymų skleidžiant SSKT išskyrė kultūros pasą, legalaus turinio naudojimo skatinimo priemones, SSKT žinomumo, kokybiškumo, prieinamumo ir draugiškumo vartotojui didinimo būdus. Kultūrinio turizmo atstovai išskyrė, jog svarbu aktualizuoti komunikacines žinutes, gerinti turinio kokybę, skatinti vartotojus dalintis atsiliepimais bei įtraukti vartotojus į turinio kūrimą.

12 lentelė. Informacijos sklaidos būdai viešinant lietuvišką skaitmeninį turinį

Kaip skleisti informaciją apie lietuvišką SSKT?	
Kultūros ir kūrybinių atstovų pasiūlymai	Kultūros srities atstovų pasiūlymai
<ul style="list-style-type: none"> Daugiau viešinimo ir informacijos sklaidos apie SSKT; sukurti skaitmeninės kultūros platformą, kurioje vartotojai gali rasti vertinimus, reitingus, atsiliepimus ir pan.¹⁵⁹; skleisti SSKT mokymosi institucijose ir numatyti finansavimą, jog SSKT būtų pritaikytas naudojimui ugdymo įstaigose; įvesti baudas už nelegalaus turinio vartojimą tiek fiziniams / tiek juridiniams asmenims. 	<ul style="list-style-type: none"> Viešinti skaitmeninį turinį, pasitelkiant LRT, Delfi ar pan. portalus (viešinimas turėtų būti prioritetas); turinį viešinti soc. tinklų grupėse, kuriose renkasi tikslinė auditorija.
Švietimo ir mokslo sektoriaus atstovų pasiūlymai	Kultūrinio turizmo atstovų pasiūlymai
<ul style="list-style-type: none"> Diegti skaitmeninės kultūros pasą; vykdyti soc. reklamas, kurios supažindintų su autorinėmis teisėmis, legaliu turiniu ir pan.; rengti mugės, parodas ir kt., siekiant populiarinti SSKT; 	<ul style="list-style-type: none"> Apipavidalinti SSKT vizualiai, kad jis būtų techniškai tvarkingas ir pateikiamas bent trimis kalbomis; aktualizuoti komunikacines žinutes, kad jos būtų patrauklios šiuolaikinei auditorijai;

¹⁵⁹ Pavyzdžiui, Google vienas populiariausių klausimų „kas vyksta“, „renginiai savaitgalį“ ir pan.

- parengti metodikas, informacinį banką ir kt. įrankius, susijusius su SSKT, skirtus švietimo ir mokslo sektoriaus profesionalams;
- skatinti legalaus turinio naudojimą per rėmimo programas, pavyzdžiui, krepšelis legalaus lietuviško turinio naudojimui;
- didinti žinomumą apie kokybišką / nemokamą turinį;
- didinti prieinamumą ir draugiškumą vartotojui;
- sukurti sistemą ir rekomendacines gaires švietimo įstaigoms apie autorių teises ir jų laikymąsi;
- švietimo / kultūros lauko bendradarbiavimas su autorių teisių organizacijomis.
- SSKT projektuose skirti finansavimą rinkodarai ir reklamai;
- gerinti turinio kokybę;
- skatinti vartotojus dalintis atsiliepimais apie produktus ir paslaugas;
- įtraukti vartotojus į turinio kūrimą.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis apibendrinta medžiaga iš 2023 m. gegužės mėnesį vykusių grupinių diskusijų

Apibendrinimas

Apibendrinant grupinių diskusijų metu suformuotas įžvalgas, pastebėta, kad pagrindiniai veiksniai, skatinantys naudoti SSKT turinį, būtų tokie: tinkamas SSKT viešinimas ir komunikacija, SSKT įtraukimas į ugdymo procesą, vartotojų ugdymas ir edukavimas. Vartotojus skatinant naudoti lietuvišką SSKT, grupinių diskusijų dalyviai taip pat siūlo komunikuoti ir skleisti aiškią informaciją (tikslinėms profesionalų grupėms), populiarinti ir didinti SSKT prieinamumą ir patogumą. Būdai, kuriais grupinių diskusijų dalyviai siūlo skleisti informaciją apie SSKT, yra viešinimas, įtraukimas į ugdymo procesą, turinio personalizavimas ir komunikacinių žinučių aktualizavimas.

Tinkamas turinio viešinimas pirmiausiai apima turinio pateikimą vartotojams įprastose vietose, įtraukiančiu formatu. Tai reiškia, kad turinys turėtų būti profesionaliai parengtas (tematiškai atrenkamas aktualus ir įdomus), suformuotas įdomus turinio pristatymas ir aprašymas, sietinas su aktualijomis.

SSKT vartotojų poreikiai, lūkesčiai ir jų atliepimo analizė:

1. Atliekant SSKT vartotojų poreikių, lūkesčių ir jų atliepimo analizę, siekta atsakyti į 4 vertinimo klausimus patvirtinant arba paneigiant 8 hipotezes.
2. Atsakant į vertinimo klausimą „5.5.1. Kokie yra skirtingų Lietuvos kultūros išteklių vartojimo tikslų turinčių vartotojų grupių (edukaciniais, turizmo, tyrimų, pramogų tikslais) poreikiai ir lūkesčiai, taikomi suskaitmenintam ir skaitmeniniam kultūros turiniui, jo prieinamumui, kategorizavimui?“ nustatyta:
  - 2.1. Pagrindinis SSKT paieškos būdas – paieškos svetainės: 75 proc. respondentų sutiko, kad tokiu būdu įprastai ieško SSKT. Respondentai nurodė ir kitus būdus SSKT ieškoti, pavyzdžiui, 71 proc. gyventojų įprastai tiesiogiai eina į jiems žinomas interneto svetaines.
  - 2.2. 71 proc. gyventojų SSKT peržiūri svetainėje jo neparsisiųsdami, 30 proc. parsisiunčia asmeniniam naudojimui. 14 proc. gyventojų turinį parsisiunčia ar pakartotinai naudoja ne komerciniais tikslais (6 proc. tai daro prieš tai modifikuodami). Komerciniais tikslais turinį pakartotinai naudoja 3 proc. gyventojų (1 proc. tai daro komerciniais tikslais).
  - 2.3. Tarp tų, kurie naudojami SSKT, daugiau nei du ketvirtadaliai (68 proc.) nurodė, kad tarp jų naudojamo SSKT mažiau nei pusė – lietuviškas turinys. Pastebimas skirtumas tarp amžiaus grupių: vyresni gyventojai didžiąja dalimi vartoja lietuvišką turinį.
  - 2.4. Pagrindiniai SSKT vartotojų lūkesčiai susiję su turinio įdomumu (pritaikomumas pagal interesus, poreikį) ir paieškos paprastumu / patogumu.
  - 2.5. Atsižvelgiant į nustatą poveikio apimtį atmetama hipotezė H2, patvirtinama hipotezė H1: Skirtingos Lietuvos kultūros išteklių vartotojų tikslinės grupės turi skirtingus poreikius ir lūkesčius kultūros turiniui, jo prieinamumui, kategorizavimui.
3. Atsakant į vertinimo klausimą „5.5.2. Kokios yra prioritetinės ir aktualiausios visuomenei skaitmeninės kultūros paslaugos ir produktai?“ nustatyta:
  - 3.1. Patraukliausias SSKT formatas – audio ir audiovizualinis turinys (muzika, filmai, radijo laidos, tinklalaidės).
  - 3.2. Daugiau nei pusė SSKT besinaudojančių respondentų bent kartą per savaitę naudojami SSKT pramogų tikslais, beveik ketvirtadalis tai daro kasdien. Rečiausiai SSKT naudojamas tyrimų ir profesiniais edukaciniais tikslais, kas yra prognozuotina, turint omeny, kad tokiais tikslais turinys dažniausiai yra naudojamas nedaugelio profesijų (mokytojai, dėstytojai, tyrėjai ir pan.) atstovų, kurių bendras kiekis populiacijoje nėra didelis.

- 3.3. Taigi, vertinama, kad aktualiausias visuomenei skaitmeninės kultūros paslaugos ir produktai – audio ir audiovizualinio formato pramoginio pobūdžio paslaugos ir produktai.
- 3.4. Pažymėtina, kad egzistuoja ir kitokios grupės. Profesionalų grupėms aktualiausia yra turinio priderinamas prie jų darbinių procesų (pavyzdžiui, SSKT kolekcijos parengtos pagal ugdymo programas) ir mokėjimas naudotis SKPP.
- 3.5. Atsižvelgiant į nustatą poveikio apimtį atmetama hipotezė H2, patvirtinama hipotezė H1: *Skirtingi skaitmeninės kultūros paslaugos ir produktai skirtingai patrauklūs ir aktualūs skirtingoms tikslinėms vartotojų grupėms.*
4. Atsakant į vertinimo klausimą „5.5.3. Kokie yra kultūros, kūrybinių industrijų, kultūros turizmo, švietimo ir mokslo sektorių poreikiai ir lūkesčiai, taikomi suskaitmeninto kultūros turinio pakartotiniam naudojimui?“ iškeliamos šios hipotezės“ nustatyta:
  - 4.1. Įvykdžius grupines diskusijas nustatyta, kad pagrindiniai iššūkiai susiję su informacijos apie SSKT trūkumu. Šių grupių atstovai pirmiausiai siūlė plėsti informatumą apie SSKT.
  - 4.2. Atsižvelgiant į nustatą poveikio apimtį atmetama hipotezė H1, patvirtinama hipotezė H2: *Kultūros, kūrybinių industrijų, kultūros turizmo, švietimo ir mokslo sektoriaus atstovai turi vienodus poreikius ir lūkesčius suskaitmeninto kultūros turinio pakartotiniam naudojimui.*
5. Atsakant į vertinimo klausimą „5.5.4. Kas skatina arba trukdo pakartotinai naudoti suskaitmenintą kultūros turinį?“ nustatyta:
  - 5.1. Įvykdžius grupines diskusijas nustatyta, kad trikdžiai pirmiausiai susiję su informacijos apie SSKT trūkumu.
  - 5.2. Atsižvelgiant į nustatą poveikio apimtį atmetama hipotezė H2, patvirtinama hipotezė H1: *Egzistuoja trikdžiai, kurie trukdo pakartotinai naudoti suskaitmenintą kultūros turinį, ir paskatos, kurios skatina pakartotinai vartoti kultūros turinį .*

7. Gairės 2021–2027 m. ES fondų investicijų programavimo laikotarpiui

Šiame skyriuje, remiantis atlikta analize, 2021–2027 m. laikotarpiui formuluojamos gairės, kurias sudaro teisinės aplinkos apibendrinimas, išvados, rekomendacijos bei reikalingų investicijų aprašymas.

7.1. Teisinė aplinka

EUROPOS KOMISIJOS REKOMENDACIJA DĖL BENDROS EUROPOS KULTŪROS PAVELDO DUOMENŲ ERDVĖS¹⁶⁰ | Dokumento tikslas – sudaryti sąlygas sukurti bendrą Europos kultūros paveldo duomenų erdvę ir taip padėti kultūros paveldo įstaigoms aktyviau vykdyti kultūros objektų skaitmeninimo bei išsaugojimo veiklą ir pasinaudoti skaitmeninės transformacijos teikiamomis galimybėmis. Rekomendacijoje valstybės raginamos kurti tinkamas sistemas, kuriomis būtų siekiama skatinti kultūros paveldo sektoriaus atsigavimą bei transformaciją ir padėti kultūros paveldo įstaigoms ateityje tapti pajėgesnėms ir atsparesnėms. Be to, skatinama didinti tarpininkų tarp *Europeana* ir kultūros paveldo įstaigų vaidmenį ir aktyviai prisidėti prie duomenų erdvės.

Direktyva (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų¹⁶¹ | Direktyva taikoma po 2025 m. birželio 28 d. vartotojams teikiamoms paslaugoms, kuriomis suteikiama prieiga prie audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų, e. knygoms bei specialiai programinei įrangai. Bendras direktyvos tikslas – suderinti valstybių narių įstatymus, susijusius su minėtų gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimais, panaikinant dėl jų skirtumų valstybėse narėse kylančias kliūtis laisvam gaminių ir paslaugų judėjimui. Direktyva siekiama užtikrinti, kad **į rinką patenkantys gaminiai ir paslaugos būtų prieinami neįgaliesiems**, kadangi prognozuojama, jog jų skaičius išaugs. Dokumente nurodomi prieinamumo reikalavimai, kuriuos turi atitikti rinkai pateikiamos paslaugos ir gaminiai, nurodomos ir šio reikalavimo išimtys, kurias atitinkant, valstybės narės yra įpareigosotos nekelti kliūčių savo teritorijoje subjektams teikti turinį, tačiau tuo pačiu įpareigoja atlikti jų priežiūrą bei gaminius žymėti CE ženklu. Dokumente taip pat apibrėžiami paslaugos teikėjui ar produkto gamintojui, importuotojui ir platintojui skirti reikalavimai su produktu susijusių dokumentų valdymui bei produkto apipavidalinimui.

Europos bendrosios skaitmeninės rinkos strategija¹⁶² | Strategijoje dėstomas ES potencialas pirmauti pasaulinėje skaitmeninėje ekonomikoje, kuris nėra iki galo išnaudojamas dėl susiskaidymo ir kliūčių, kurių įprastai nekyla fizinėje bendrojoje rinkoje. Todėl Europos Komisija išklė tikslą įgyvendinti ir plėtoti bendrą skaitmeninę rinką. Bendroji skaitmeninė rinka – tai rinka, kurioje užtikrintas laisvas prekių, asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimas ir kurioje fiziniai asmenys ir įmonės gali nevaržomi naudotis internetu vykdoma veikla ir ją vykdyti sąžiningos konkurencijos sąlygomis, užtikrinant aukštą vartotojų ir asmenų duomenų apsaugos lygį, nepriklausomai nuo jų pilietybės ar gyvenamosios vietos.

Bendrosios skaitmeninės rinkos strategijos pagrindiniai uždaviniai yra trys:

- **didesnės vartotojų ir įmonių galimybės visoje Europoje gauti skaitmeninių prekių ir paslaugų.** Siekiant šio tikslo reikia sparčiai naikinti pagrindinius interneto ir realaus pasaulio skirtumus, kad būtų pašalintos tarpvalstybinės internetu vykdomos veiklos kliūtys;
- **tinkamų sąlygų skaitmeniniams tinklams ir paslaugoms suklestėti sudarymas.** Tam reikia didelės interneto ir sistemų spartos, saugių ir patikimų infrastruktūrų ir turinio paslaugų, kurias palaikytų tinkamos inovacijų, investicijų, sąžiningos konkurencijos ir vienodų sąlygų reguliavimo taisyklės;

¹⁶⁰ 2021 m. lapkričio 10 d. Europos Komisijos rekomendacija (ES) 2021/1970 dėl bendros Europos kultūros paveldo duomenų erdvės. Prieiga internetu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0882>

¹⁶¹ 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų. Prieiga internetu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0882>

¹⁶² 2015 m. gegužės 6 d. KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI: Europos bendrosios skaitmeninės rinkos strategija. Prieiga internetu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0192>

- maksimalus europinės skaitmeninės ekonomikos augimo potencialo padidinimas. Tam reikia investicijų į informacinių ir ryšių technologijų infrastruktūras ir technologijas, tokias kaip debesų kompiuterija, dideli duomenų kiekiai, ir mokslinių tyrimų bei inovacijų (kad būtų sustiprintas pramonės konkurencingumas) pagerintos viešosios paslaugos, įtrauktis ir įgūdžiai.

Strategijos 2.4 punkte „Geresnė prieiga prie skaitmeninio turinio. Moderni ir labiau Europai tinkama autorių teisių sistema“ akcentuojama **kultūros tikslais naudojamo skaitmeninio turinio svarba** bei įvardijami šioje srityje spręstini iššūkiai (pvz., autorių teisių teritoriškumas). Teigiama, kad Europai reikalinga labiau suderinta autorių teisių tvarka, kuri skatintų kurti, investuoti bei, nepaisant sienų, perduoti ir naudoti turinį, pasinaudojant gausios kultūrų įvairovės privalumais. Tam atlikti Komisija įsipareigojo iki 2015 m. pabaigos parengti pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kad būtų sumažinti autorių teisių nacionalinių režimų skirtumai, o naudotojams atsivertų daugiau galimybių internetu pasiekti kūrinius visoje ES, taikant, tarp kita ko, tolesnes derinimo priemones.

Komisijos pažangos ataskaita dėl kultūrinės medžiagos skaitmeninimo ir internetinės prieigos bei skaitmeninio išsaugojimo¹⁶³ | Ataskaita skirta įvertinti valstybių narių padarytą pažangą, skaitmeninant kultūros turinį, taip pat stiprinant tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir skaitmeninius pajėgumus kultūros paveldo srityje. Dokumente daroma išvada, kad nors daugiau nei du trečdaliai valstybių narių centralizuoja šalies kultūros paveldo skaitmeninimo strategiją ministerijos lygmeniu, valstybėse narėse nėra įsivyravusio vieno ir visiems tinkamo metodo tą daryti. Norint **įgyvendinti daugiadiscipliniškumu pasižymintį paveldo skaitmeninimą, valstybėse sutelkiamos lėšos ir patirtis tiek regioniniu, tiek sektoriniu aspektais**. Dokumente akcentuota, kad daugiau nei trečdalis valstybių narių vykdo nekilnojamojo kultūros paveldo, pvz., paminklų, istorinių pastatų ir archeologinių vietovių, skaitmeninimo programas, taigi pastebimas 3D skaitmeninimo aktyvumas. Pastebėta, kad du trečdaliai valstybių narių, siekdamos sutelkti resursus ir kompetencijas, įsteigė skaitmeninimo ir kompetencijų centrus, o beveik du trečdaliai jų dalijasi paslaugomis ar įrenginiais, pvz., saugyklomis, turinio valdymo sistemomis ar IT priemonėmis, siekdamos optimizuoti skaitmeninimo pajėgumus, veiksmingiau saugoti ir tvarkyti skaitmeninius objektus ir duomenis, išvengiant veiklų dubliavimosi, ir kurti bei platinti aukštesnės kokybės turinį bei didinti jo prieinamumą internete. Taip pat daugiau nei du trečdaliai valstybių narių įvairiomis iniciatyvomis skatina kultūros paveldo viešosios nuosavybės statuso išsaugojimą po skaitmeninimo. Tačiau neapibrėžtumas ir ribotos žinios šioje srityje išlieka svarbia kultūros paveldo sektoriaus problema, kurią valstybės narės sprendžia per seminarus, gaires ir finansavimą. Nepaisant to, pastebima teigiama tendencija ir daroma pažanga plačiau taikyti viešosios nuosavybės statuso išsaugojimo po skaitmeninimo principą.

KONCEPCIJA DĖL KULTŪROS PAVELDO KONFLIKTŲ IR KRIZIŲ METU¹⁶⁴ | Strategija siekiama skatinti **kultūros paveldo apsaugą ir puoselėjimą konfliktų ir krizių metu**, kaip veiksnį, padedanti plėtoti taiką, tarpusavio supratimą, kultūrų dialogą, tarptautinį solidarumą, tapatybę ir socialinę sanglaudą. Dokumente teigiama, jog kultūros paveldas gali būti ne tik konfliktų varomoji jėga, bet ir taikos, susitaikymo ir vystymosi veiksnys, todėl ES svarbu atsižvelgti į kultūros paveldą visuose konfliktų ir krizių etapuose imantis inventorizacijos ir duomenų rinkimo apie kultūros paveldą, **kultūros politikos kūrimo** ir vietos gebėjimų stiprinimo, švietimo ir kovai su dezinformacija pasirengimo bei poveikio mažinimo priemonių, susijusių su kultūros paveldo apsauga ir atkūrimo procesais.

TARYBOS IŠVADOS DĖL ES POŽIŪRIO Į KULTŪROS PAVELDĄ KONFLIKTŲ IR KRIZIŲ METU¹⁶⁵ | Išvadose Taryba pripažįsta, jog kultūros paveldas gali sąlygoti taiką, demokratijos principų įgyvendinimą ir darnų vystymąsi, tačiau taip pat jis gali būti naudojamas kaip priemonė sprendžiant konfliktus ir krizes. Tarybos teigimu, svarbu **įsitraukti į kultūros paveldą, jo apsaugą bei išsaugojimą; pabrėžiama švietimo ir skaitmeninimo svarba**, ugdant įvairius gebėjimus, didinant visuomenės informuotumą apie esamas kultūros paveldo, kuriam gresia pavojus, duomenų bazes.

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS DĖL SKAITMENINĖS EUROPOS PROGRAMOS | Vienas iš programos tikslų yra susijęs su skaitmeninio pajėgumo ir sąveikumo diegimu ir geriausiu panaudojimu. Šiuo tikslu siekiama remti

¹⁶³ Komisijos rekomendacijos dėl kultūrinės medžiagos skaitmeninimo ir internetinės prieigos bei skaitmeninio išsaugojimo įgyvendinimo. Suvestinė 2015–2017 m. pažangos ataskaita

¹⁶⁴ 2021 birželio 18 d. Europos išorė veiksmų tarybos koncepcija dėl Kultūros paveldo konfliktų ir krizių metu. Prieiga internetu: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9962-2021-INIT/en/pdf>

¹⁶⁵ 2021 m. birželio 21 d. Tarybos išvados dėl ES požiūrio į kultūros paveldą konfliktų ir krizių metu. Prieiga internetu: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9837-2021-INIT/lt/pdf>

viešąjį sektorių ir jo sritis, tarp kurių yra ir kultūros bei kūrybos sektorius. Programoje numatytuose veiksmuose išskiriamas švietimo, kultūros ir žiniasklaidos sektorius, kuriems svarbu prieigos prie naujausių skaitmeninių technologijų – nuo dirbtinio intelekto iki pažangiosios kompiuterijos – suteikimas kūrėjams, kūrybos pramonei ir kultūros sektoriams Europoje. Be to, pabrėžiamas Europos kultūros paveldo, įskaitant *Europena*, išnaudojimas siekiant remti švietimą ir mokslinius tyrimus.

2030 M. SKAITMENINĖS POLITIKOS KELRODIS: EUROPOS SKAITMENINIO DEŠIMTMEČIO KELIAS¹⁶⁶ | Komunikatu siekiama vykdyti skaitmeninę politiką, sudarančią sąlygas gyventojams ir įmonėms siekti į žmogų orientuotos, tvarios ir geresnės skaitmeninės ateities. Dokumente suformuotos keturios pagrindinės ES trajektorijos kryptys: 1) skaitmeninių įgūdžių turintys gyventojai ir aukštos kvalifikacijos skaitmeninės srities specialistai; 2) saugi, naši ir tvari skaitmeninė infrastruktūra; 3) skaitmeninė įmonių transformacija; 4) viešųjų paslaugų skaitmenizacija. Pirmosios dvi kryptys skirtos infrastruktūros skaitmeniniams pajėgumams ir švietimui bei įgūdžių tobulinimui, o kitos – verslo ir viešųjų paslaugų skaitmeninei transformacijai.

2021–2030 M. NACIONALINIS PAŽANGOS PLANAS¹⁶⁷ | Planą patvirtino Lietuvos Respublikos Vyriausybė įgyvendindama Valstybės pažangos strategiją „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“. Planas parengtas siekiant nustatyti pagrindinius ateinantį dešimtmetį valstybėje siekiamus pokyčius, užtikrinančius pažangą socialinėje, ekonominėje, aplinkos ir saugumo srityse. Viename iš strateginių tikslų siekiama stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą. Tikslui pasiekti numatoma įgyvendinti uždavinius, susijusius su kultūros paslaugų prieinamumo bei kokybės problemomis, geresnių sąlygų sudarymu Lietuvoje kuriantiems menininkams ir kultūros profesionalams, tautinių mažumų integracijos skatinimu, istorinės praeities pažinimu per jos tyrinėjimą, visuomenei reikšmingo kultūros ir tautinio paveldo atgaivinimu.

7.2. Išvados

Siekiant pasirengti naujam 2021–2027 m. finansavimo laikotarpiui, 2021–2027 m. ES fondų investicijų laikotarpio kultūros skaitmeninimo srities prioritetų strateginiame vertinime iškeltas tikslas – įvertinti ES fondų ir kitų finansinių šaltinių investicijų į kultūros srities išteklių skaitmeninimą poveikį teikiamų kultūros paslaugų apimtims ir kokybei. Kiekvienam vertinimo klausimui buvo iškeltos hipotezės, kurios buvo patvirtintos arba paneigtos atlikus analizę. Vertinimo 2 skyriuje nustatytas 2014–2020 m. laikotarpio ES ir kitų valstybės investicijų kultūros skaitmeninimo srityje poveikis, poveikio apimtys, skirtingų investicijų poveikio skirtumas. Vertinimo 3 skyriuje atlikta atrinktų užsienio šalių – Danijos, Lenkijos, Nyderlandų – kultūros skaitmeninimo srities gerųjų praktikų analizė, ypatingą dėmesį skiriant sklaidos gerosioms praktikoms. Pagrindus gerųjų praktikų tinkamumą Lietuvos kultūros skaitmeninimo srities iššūkių sprendimui, nustatytos gerosios praktikos naudojamos formuluojant Vertinimo rekomendacijas. Vertinimo 4 ir 5 skyriuose išanalizuotas Lietuvos kultūros įstaigų pasiekimas ir iššūkiai, vykdant suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turinio plėtrą, atnaujinimo, sklaidos ir saugojimo bei bendradarbiavimo su unifikuotais portalais srityse – nustatytos problemos, kurios yra susijusios su finansavimo ir specifinių kompetencijų (pirmiausiai – sklaidos srityje) trūkumu. Vertinimo 6 skyriuje pateikta nacionalinės Vartotojų apklausos ir grupinių diskusijų su tikslinių profesinių grupių atstovais ir ekspertais analizė – nustatyti vartotojų įpročiai, poreikiai ir lūkesčiai. Vertinimo 7 skyriuje suformuluotos gairės (rekomendacijos ir reikalingos investicijos) 2021–2027 m. finansavimo laikotarpiui – gairių rekomendacijos remiasi atsakymais į vertinimo klausimus.

Atsakant į **vertinimo klausimą 5.1.1.**¹⁶⁸ nustatyta, kad poveikis kultūros atvirumui ir prieinamumui pasireiškė trimis būdais: a) remiant suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turinio kūrimo veiklą; b) kuriant ir modernizuojant suskaitmeninto kultūros paveldo platformas; c) remiant kultūros ir kūrybinių industrijų sektoriaus ir meno atstovų

¹⁶⁶ 2021 kovo 9 d. Komisijos komunikatas Europos parlamentui, tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui: 2030 m. skaitmeninės politikos kelrodis: Europos skaitmeninio dešimtmečio kelias. Prieiga internetu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52021DC0118>

¹⁶⁷ 2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas, patvirtintas LR Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“ (suvestinė redakcija nuo 2021-10-09)

¹⁶⁸ Koks ES fondų ir kitų investicijų poveikis kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybiniai ir kokybiniai aspektai (kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei)?

veiklą. Poveikis pasireiškė a) per didesnį skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio kiekį; b) didesnį suskaitmeninto kultūros paveldo platformų lankytojų kiekį; c) kultūros ir kūrybinių industrijų sektoriaus ir meno atstovų padidėjusias galimybes kurti ir skleisti skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį.

Atsakant į **vertinimo klausimą** 5.1.2.¹⁶⁹ nustatyti du Veiksmų programos produkto rodikliai, kurių siektinos reikšmės buvo pasiektos ir viršytos. Taip pat nustatyti 2 Kultūros rėmimo fondo produkto rodikliai, susiję su kultūros turinio skaitmeninimu, tačiau jie pagal savo esmę yra priskirti rezultato rodikliams (sukurto turinio peržiūrų skaičius). Ne visi rezultato rodikliai buvo pasiekti. Vienintelis rezultato rodiklis, kurio reikšmė buvo pasiekta ir viršyta, yra Veiksmų programos rezultato rodiklis „Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis“. Kitų rodiklių reikšmės nebuvo pasiektos. Veiksmų programos rezultato rodiklio „Kultūros sektoriaus sukuriama pridėtinės vertės dalis, palyginti su visa sukuriama verte“ siektinos reikšmės pasiekimas – neįmanomas (buvo nutolta, o ne priartėta prie siektinos reikšmės). Kultūros rėmimo fondo rezultato rodiklių siektinos reikšmės pasiekimas sudarė 98 ir 75 proc. Bendras nustatytas poveikis – sukurta bent 207 tūkst. skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio objektų ir užfiksuota virš 3,9 mln. skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio peržiūrų. Pažymėtina, kad duomenų apribojimai lėmė tai, kad buvo nustatyta tik dalis sukurto poveikio – tikrasis poveikis, manoma, didesnis.

Atsakant į **vertinimo klausimą** 5.1.3.¹⁷⁰ nustatyta, kad didžiausią poveikį kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui padarė Veiksmų programos priemonė Nr. 02.3.1-CPVA-V-526, kuria buvo pasiekta 207 tūkst. vnt. sukurtų skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio objektų (tai sudaro 10,1 proc. nuo 2022 m. fiksuoto SSKT objektų skaičiaus) ir papildomai pritraukta 2,96 mln. turinio peržiūrų vnt. pirmaisiais metais po projektų įgyvendinimo (tai sudaro 17 proc. nuo 2022 m. fiksuotų rodiklių). KRF lėmė bent 5 proc. didesnes turinio peržiūras pirmaisiais metais po projektų įgyvendinimo (0,95 mln. peržiūrų, kas sudaro 5 proc. nuo 2022 m. fiksuoto peržiūrų kiekio) t. y. sukurto turinio peržiūrų skaičius pirmaisiais metais po projektų įgyvendinimo ekvivalentiškai 5 proc. nuo visų skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio peržiūrų 2022 m.

Atsakant į **vertinimo klausimą** 5.2.1.¹⁷¹, po 3 užsienio valstybių analizės nustatytos gerosios praktikos, kurios galėtų būti pritaikytos Lietuvoje, siekiant gerinti skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidą. Visose analizuotose valstybėse iškeltas prioritetas siekti didesnės skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos ir panaudojimo. Kultūros įstaigos savo valdomą skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį viešina socialiniuose tinkluose, o turinys rengiamas nuolatos, siekiant atliepti socialinių tinklų vartotojų poreikius. Kuriant skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio portalus ir ruošiant skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį, taikomi universalūs dizaino standartai, užtikrinant, kad skaitmeninis ir suskaitmenintas kultūros turinys būtų prieinamas visiems gyventojams. Įvairių veiklų (dirbtuvių, renginių, mokymų) organizavimas, kurių tikslas – pritraukti tikslinių profesionalų grupių dėmesį bei didinti jų atstovų informuotumą apie skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį, skatina kultūros institucijų turimą skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį skelbti bendroje internetinėje svetainėje ar platformoje. Tokios sistemos veikia kaip duomenų archyvas, kuriame galima rasti įvairaus skaitmeninio turinio. Danijoje veikia *Copydan* organizacija, kuri skirta autorių teisių tvarkymui ir kuri padeda įvairioms įstaigoms viešinant ir atgaminant kitų autorių medžiagą. Organizacija bendradarbiauja su autoriais, autorių asociacijomis ar kitais autorių teisių valdytojais, siekiant gauti sutikimus skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį padaryti viešai arba dalinai prieinamam (pavyzdžiui, tik mokymosi tikslais).

Atsakant į **vertinimo klausimą** 5.2.2.¹⁷² nustatyta, jog Danijos atveju galima išskirti skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos per socialinius tinklus priemonę, kaip padariusią didžiausią įtaką skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui Danijoje. Lenkijos atveju galima išskirti archyvų internetinių svetainių sukūrimo priemonę, kurioje nemaža dalis informacijos yra pateikiama atvirų duomenų

¹⁶⁹ Kokios ES fondų ir kitų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybiniai ir kokybiniai aspektais sukurto pokyčio apimtys kiekybiniai ir kokybiniai aspektais, vertinant poveikį kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei?

¹⁷⁰ Kokios investicijos labiausiai ir kurios mažiausiai prisidėjo prie kultūros turinio skaitmeninimo ir suskaitmenintam turiniui 2014–2020 m., vertinant poveikį kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei?

¹⁷¹ Kokios skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos (prioritetai, apimtys, technologiniai sprendiniai ar pan.) Europos Sąjungos šalyse gali būti pateiktos kaip gerosios praktikos?

¹⁷² Kokios skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos (prioritetai, apimtys, technologiniai sprendiniai ar pan.) Europos Sąjungos šalyse gali būti pateiktos kaip gerosios praktikos?

principu, kaip padariusią didžiausią įtaką skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui Lenkijoje. Didžiausią įtaką skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui Nyderlanduose padarė kolektyvinės rinkodaros bei vartotojų poreikių ir rinkos vertinimų priemonės. Pirmoji priemonė leido institucijoms reklamuoti savo archyvų skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį. Tai reiškia, kad institucijos, ypač mažesnės, gali plačiau auditorijai parodyti saugomą kultūros paveldą.

Atsakant į vertinimo klausimą 5.2.3.¹⁷³ nustatyta, kad visos išskirtos gerosios praktikos gali būti pritaikytos Lietuvoje. Jų taikymas didintų turinio prieinamumą ir atvirumą.

Atsakant į vertinimo klausimą 5.3.1.¹⁷⁴ nustatyti 2 portalai, su kuriais šiuo metu bendradarbiauja kultūros išteklių valdytojai – *Europeana* ir *Archives Portal Europe*. Bendradarbiavimas su *Europeana* vyksta per LNB, su *Archives Portal Europe* bendradarbiauja 2 archyvai. Nustatyta bendradarbiavimo nauda – platesnės auditorijos pasiekimas, kas lemia potencialiai didesnę vartotojų skaičių, gaunamas papildomas atgalinis ryšis, vyksta bendri mokymai, susiję su skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio kūrimu, aprašymu ar viešinimu. Įvykdžius kultūros išteklių valdytojų apklausą nustatyta, kad 56 proc. Lietuvos kultūros išteklių valdytojų nebendradarbiauja su unifikuotais portalais, tačiau tik 5 proc. jų teigia, jog nebendradarbiauja, nes nemato naudos. Didžioji dalis su unifikuotais portalais nebendradarbiaujančių įstaigų kaip to priežastį nurodo tinkamo skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio, žmogiškųjų išteklių ir technologinių įrankių trūkumą. Vykdydami interviu programą nustatyta, kad bendradarbiavimo sąnaudos didžiąja dalimi priklauso nuo duomenų pateikimo / perdavimo sąsajų automatizavimo ir techninių / kokybinių reikalavimų atitikimo. Tais atvejais, kai yra įdiegiamas automatizuotas duomenų pateikimas / perdavimas į unifikuotus portalus, įstaigos iš esmės nepatiria reikšmingų bendradarbiavimo sąnaudų. Tais atvejais, kai tokios sąsajos nėra, bendradarbiavimas reikalauja papildomų žmogiškųjų išteklių (papildomas darbo laikas). Vertinama, kad norint plėsti sąsajumą su unifikuotais portalais, reikia diegti automatizuotas duomenų pateikimo / perdavimo sąsajas ir duomenų standartus, kurie sumažintų žmogiškųjų resursų poreikį bei reikalavimą sekti unifikuotų portalų gaires vykdydami skaitmeninimo veiklą.

Atsakant į vertinimo klausimą 5.4.4.1.¹⁷⁵ nustatyta, kad Lietuvoje 2022 m. buvo suskaitmeninti daugiau nei 2 mln. vnt. kultūros paveldo objektų, kas sudaro 10 proc. saugomų kultūros paveldo objektų. 2022 m. skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio peržiūrų skaičius sudarė 17 mln. vnt. Daugiausiai peržiūrų fiksuota 2021 m., COVID-19 pandemijos metu, kai peržiūrų skaičius buvo pasiekęs 34 mln. vnt. Nors suskaitmenintų kultūros paveldo objektų skaičius sudaro daugiau nei 2 mln. vnt., iš jų viešai prieinamų – 759,2 tūkst. vnt., atvirą turinio licencija paženklintų – 306 tūkst. vnt. Tai, kad ne visas turinys yra viešai prieinamas, yra nulemta autorinių teisių apribojimų. Vertinama, kad vartotojų poreikius vis labiau atliepia augančios suskaitmeninto kultūros turinio apimtys.

Atsakant į vertinimo klausimą 5.4.4.2.¹⁷⁶ nustatyta, kad, skleidžiant skaitmeninį turinį ir teikiant el. paslaugas, Lietuvoje naudojamos skaitmeninio kultūros paveldo platformos ir kultūros įstaigų internetiniai tinklapiai. Atlikus vartotojų apklausą nustatyta, kad visos platformos vertinamos teigiamai, esminių skirtumų tarp platformų vertinimo nenustatyta.

Atsakant į vertinimo klausimą 5.4.4.3.¹⁷⁷ nustatyta, kad dažniausiai platformų ir kultūros išteklių valdytojams kylantys iššūkiai ir problemos yra susijusios su finansais, techniniais sprendimais bei žmogiškaisiais resursais, be

¹⁷³ Remiantis išanalizuotų Europos Sąjungos šalių patirtimi, ką galima rekomenduoti formuluojant gaires ir kryptis dėl skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio plėtros, atvėrimo ir prieinamumo bei elektroninių paslaugų efektyvinimo 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu?

¹⁷⁴ Kokie išanalizuotų unifikuotų portalų (*Europeana*, naujai kuriamo „European collaboration cloud for cultural heritage“ ir kt.) skirtų kaupti, saugoti ir skleisti skaitmeninius ir suskaitmenintus kultūros išteklius, tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo su esamomis Lietuvoje kultūros išteklių sistemomis galimybės, techniniai reikalavimai, taikomi tokių portalų suskaitmenintam kultūros produktui, siekiama vertė ir prognozuojami dalyvavimo kaštai?

¹⁷⁵ Kokia yra suskaitmeninto kultūros turinio apimtis valstybiniame ir NVO sektoriuje, kokia jo paklausa skaitmeninėje erdvėje ir, ar turima pasiūla atliepia paklausą?

¹⁷⁶ Kokie naudojami technologiniai sprendimai/įrankiai teikiant el. paslaugas kultūros sektoriuje ar skleidžiant skaitmeninį bei suskaitmenintą kultūros turinį valstybiniame ir NVO sektoriuose, kiek jie efektyvūs bei atitinka šiuolaikinės visuomenės poreikius / įpročius vartojant kultūros turinį / naudojantis el. paslaugomis skaitmeninėje erdvėje?

¹⁷⁷ Kokios Lietuvos kultūros įstaigų – skaitmeninių ir suskaitmenintų kultūros išteklių valdytojų – dabartinės techninės galimybės šiuos išteklius skleisti, plėtoti, saugoti ir atnaujinti, su kokiais susiduriama iššūkiais bei problemomis (finansinėmis, teisinėmis,

to, kyla iššūkių, susijusių su viešiniu, nepakankamais įgūdžiais skaitmeninimo srityje, teisiniais bei autorių teisių apsaugos reikalavimais. Šiuos iššūkius sprendžia skaitmeninimo kompetencijų centrai, teikdami konsultacinio pobūdžio paslaugas Lietuvos kultūros įstaigoms, vykdančioms skaitmeninimo veiklą.

Atsakant į vertinimo klausimą 5.4.4.4.¹⁷⁸ nustatyta, kad daugiausiai sąnaudų reikalauja skaitmeninė (virtuali) paroda bei suskaitmenintas kultūros paveldo objektas. Abiem atvejais reikalingi žmogiškieji išteklių skaitmenizuojant, perkeltiant kultūros objektus į virtualią erdvę ir pritaikant informaciją vartotojų poreikiams. Priklausomai nuo srities 1 suskaitmenintam produktui paruošti vidutiniškai reikia 16 val. darbo, 153 Eur. Mažiausiai kainuoja vieno skaitmeninio performanso / pasirodymo sukūrimas – 57,3 Eur, daugiausiai – skaitmeninės (virtualios) parodos sukūrimas – 400,3 Eur.

Atsakant į vertinimo klausimą 5.5.1.¹⁷⁹ nustatyta, jog pagrindinis skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio paieškos būdas – paieškos svetainės: 75 proc. respondentų sutiko, kad tokiu būdu įprastai ieško skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio. Respondentai nurodė ir kitus būdus skaitmeniniam ir suskaitmenintam kultūros turiniui ieškoti, pavyzdžiui, 71 proc. gyventojų įprastai tiesiogiai eina į jiems žinomas interneto svetaines. 71 proc. gyventojų skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį peržiūri svetainėje jo neparsisiųsdami, 30 proc. parsisiunčia asmeniniam naudojimui. 14 proc. gyventojų turinį parsisiunčia ar pakartotinai naudoja ne komerciniais tikslais (6 proc. tai daro prieš tai modifikuodami). Komerciniais tikslais turinį pakartotinai naudoja 3 proc. gyventojų (1 proc. tai daro komerciniais tikslais). Tarp tų, kurie naudojami skaitmeniniu ir suskaitmenintu kultūros turiniu, daugiau nei du ketvirtadaliai (68 proc.) nurodė, kad tarp jų naudojamo skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio mažiau nei pusė – lietuviškas turinys. Pastebimas skirtumas tarp amžiaus grupių: vyresni gyventojai didžiąja dalimi vartoja lietuvišką turinį. Pagrindiniai skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio vartotojų lūkesčiai susiję su turinio įdomumu (pritaikomumas pagal interesus, poreikį) ir paieškos paprastumu / patogumu.

Atsakant į vertinimo klausimą 5.5.2.¹⁸⁰ nustatyta, kad patraukliausias skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio formatas – audio ir audiovizualinis turinys (muzika, filmai, radijo laidos, tinklalaidės). Daugiau nei pusė skaitmeniniu ir suskaitmenintu kultūros turiniu besinaudojančių respondentų bent kartą per savaitę naudojami skaitmeniniu ir suskaitmenintu kultūros turiniu pramogų tikslais, beveik ketvirtadalis tai daro kasdien. Rečiausiai skaitmeninis ir suskaitmenintas kultūros turinys naudojamas tyrimų ir profesiniais edukaciniais tikslais, (tokiais tikslais turinys dažniausiai yra naudojamas nedaugelio profesijų (mokytojai, dėstytojai, tyrėjai ir pan.) atstovų, kurių bendras kiekis populiacijoje nėra didelis). Vertinama, kad aktualiausias visuomenei skaitmeninės kultūros paslaugos ir produktai – audio ir audiovizualinio formato pramoginio pobūdžio paslaugos ir produktai. Profesionalų grupėms (kultūros ir švietimo sektoriaus darbuotojams) aktualiausia yra galimybė turinį derinti prie jų darbinių procesų (pavyzdžiui, jei skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio kolekcijos yra parengtos pagal ugdymo programas) ir mokėti naudotis suskaitmeninto kultūros paveldo platformomis.

Atsakant į vertinimo klausimą 5.5.3.¹⁸¹ ir įvykdžius grupines diskusijas nustatyta, kad pagrindiniai iššūkiai yra susiję su informacijos apie skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį trūkumu. Grupinių diskusijų atstovai pirmiausiai siūlė plėsti informuotumą apie suskaitmenintą ir skaitmeninį kultūros turinį.

Atsakant į vertinimo klausimą 5.5.4.¹⁸² ir įvykdžius grupines diskusijas nustatyta, kad trūksta viešai prieinamos informacijos apie skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį.

Atsižvelgiant į atsakytus vertinimo klausimus, kitame skyriuje formuluojamos Vertinimo rekomendacijos.

---

technologinėmis, administravimo ir pan.) šiuos išteklius skleidžiant, plėtojant, saugant ir atnaujinant, kokie galimi sprendimai šioms iššūkiams bei problemoms spręsti, kokie pasiūlymai?

¹⁷⁸ Kokie skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio produkto/paslaugos sukūrimo kaštai bei jų sandara? Kokie kaštai optimalūs reikiamai kokybei pasiekti? Kultūros turinio produktų imtis: 5.4.4.4.1. parodos; 5.4.4.4.2. kultūros paveldo objekto; 5.4.4.4.3. koncerto; 5.4.4.4.4. spektaklio; 5.4.4.4.5. filmo; 5.4.4.4.6. edukacijos; 5.4.4.4.7. performanso / pasirodymo; 5.4.4.4.8. kt. galimi variantai.

¹⁷⁹ Kokie yra skirtingų Lietuvos kultūros išteklių vartojimo tikslų turinčių vartotojų grupių (edukaciniais, turizmo, tyrimų, pramogų tikslais) poreikiai ir lūkesčiai, taikomi suskaitmenintam ir skaitmeniniam kultūros turiniui, jo priėmimui, kategorizavimui?

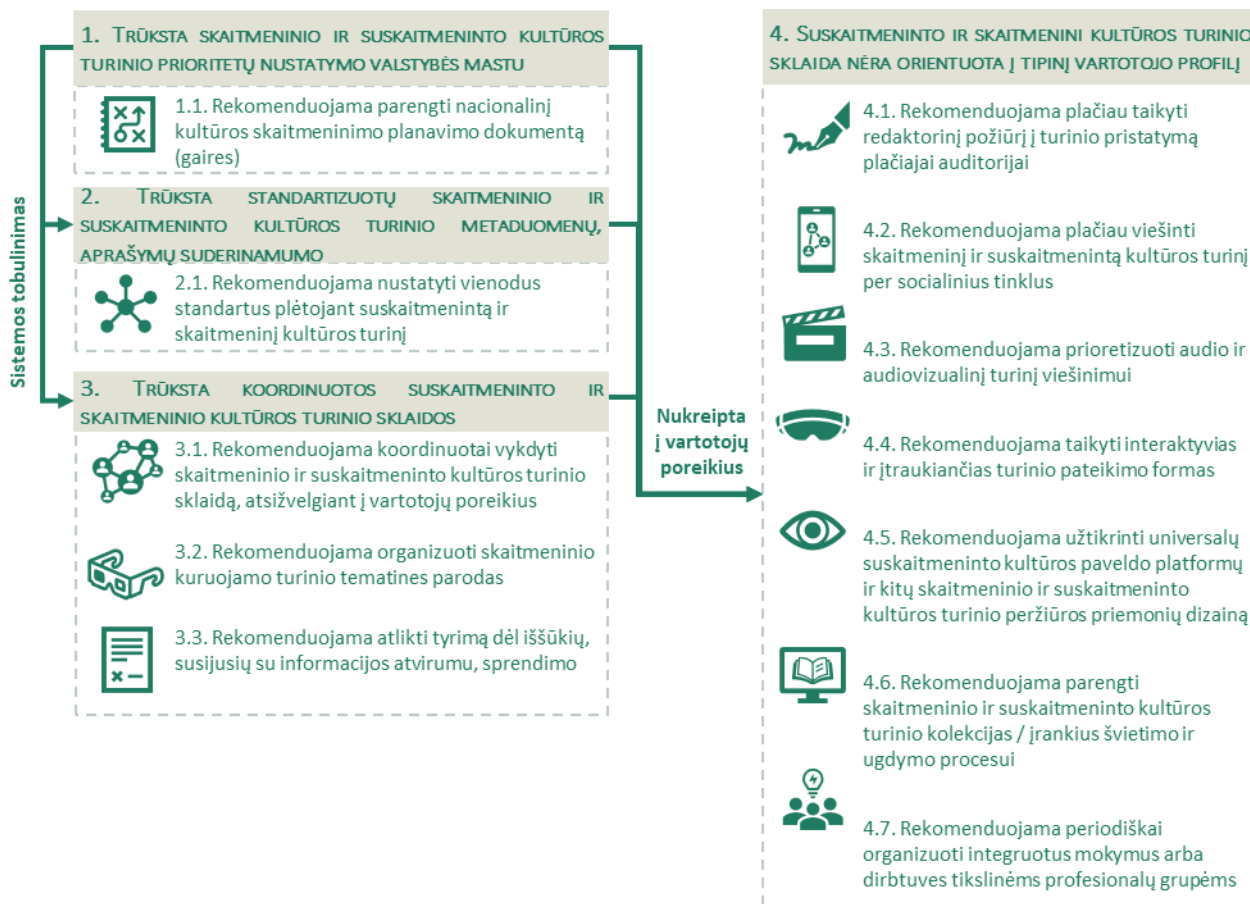
¹⁸⁰ Kokios yra prioritetingos ir aktualiausios visuomenei skaitmeninės kultūros paslaugos ir produktai?

¹⁸¹ Kokie yra kultūros, kūrybinių industrijų, kultūros turizmo, švietimo ir mokslo sektorių poreikiai ir lūkesčiai, taikomi suskaitmeninto kultūros turinio pakartotiniam naudojimui?

¹⁸² Kas skatina arba trukdo pakartotinai naudoti suskaitmenintą kultūros turinį?

7.3. Rekomendacijos

Šiame skyriuje formuluojamos rekomendacijos, atsižvelgiant į tyrimo metu nustatytas problemines sritis. Rekomendacijos suskirstytos į 4 tematines grupes: 1–3 grupių rekomendacijos yra nukreiptos į kultūros turinio skaitmeninimo sistemos tobulinimą, 4 grupės rekomendacijos yra nukreiptos į vartotojų lūkesčių ir poreikių patenkinimą (žr. 75 paveikslą toliau).

75 paveikslas. Rekomendacijos ir jų vidinė logika
Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vertinimo medžiaga

Toliau pateikiamas rekomendacijų pagrindimas ir detalus aprašymas. Rekomendacijos yra skirstomos į „Žinok tai“ ir „Daryk tai“ tipus, nurodoma atsakinga institucija.

1. TRŪKSTA SKAITMENINIO IR SUSKAITMENINTO KULTŪROS TURINIO PRIORITETŲ NUSTATYMO VALSTYBĖS MASTU

Vertinimo metu nustatyta, kad trūksta strateginių skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio plėtros krypčių ar gairių nustatymo. ES planavimo dokumentuose akcentuojamas spartus technologijų vystymasis, kultūros srities skaitmeninimas bei skaitmenizavimas, įvairiapusė šios srities problematika, didelis įsitraukusių skirtingo lygio institucijų skaičius. Europos Komisija ragina¹⁸³ šalis nares kurti tinkamas sistemas, kurios skatintų ir užtikrintų kokybiško skaitmeninimo procesus ir pakartotinį naudojimą bei skatintų kultūros paveldo vertybių saugojimą. Geopolitinės situacijos atžvilgiu bei vertinant klimato kaitos poveikį, skaitmenizavimas įgauna vis didesnę svarbą kultūros paveldo išsaugojimui. Atsižvelgiant į tai, kad kultūros turinio skaitmeninimas yra daugiamečių procesas (2022 m. Lietuvoje buvo suskaitmeninta apie 10 proc. saugomų kultūros objektų), tikslinga numatyti nacionalines skaitmeninimo kryptis, prioritetus, standartus, reikalingas priemones bei investicijas.

¹⁸³ 2021 m. lapkričio 10 d. Europos Komisijos rekomendacija (ES) 2021/1970 dėl bendros Europos kultūros paveldo duomenų erdvės. Prieiga internetu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0882>

1.1. REKOMENDUOJAMA PARENGTI NACIONALINĮ KULTŪROS SKAITMENINIMO PLANAVIMO DOKUMENTĄ (GAIRES) | Nacionaliniame kultūros skaitmeninimo planavimo dokumente, atsižvelgiant į nacionalinį ir ES reglamentavimą, turėtų būti nustatyti a) skirtingų institucijų sąveikos ir veiklos koordinacijos mechanizmai plėtojant, atnaujinant, skleidžiant ir saugant skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį; b) skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio, metaduomenų ir aprašymų standartai; c) priemonės skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio skatinimui ir viešinimui; d) prioritetai vykdant skaitmeninimo veiklą. Nustatant šiuos prioritetus, standartus bei reikalingas priemones, rekomenduojama atsižvelgti į kitas šio Vertinimo rekomendacijas.

Rekomendacijos tipas: „Daryk tai“

Atsakinga institucija: LR kultūros ministerija

2. TRŪKSTA STANDARTIZUOTŲ SKAITMENINIO IR SUSKAITMENINTO KULTŪROS TURINIO METADUOMENŲ, APRAŠYMŲ SUDERINAMUMO

Vertinimo metu atliekant analizę dėl sąsajumo ir sąveikumo su portalais nustatyta, kad galima sumažinti sąnaudas, susijusias su bendradarbiavimo vystymu (skirtingų sistemų sąveiką), diegiant duomenų (kokybės, metaduomenų, aprašymų) standartus. Tokių standartų diegimas įgalina automatizuotų sąsajų kūrimą. Priešingu atveju, atsirandant sistemų nesuderinamumui, atsiranda poreikis investuoti į skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atnaujinimą (sukurto skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio pakartotinis skaitmeninimas arba metaduomenų ir aprašymų kūrimas).

2.1. REKOMENDUOJAMA NUSTATYTI VIENODUS STANDARTUS PLĖTOJANT SKAITMENINĮ IR SUSKAITMENINTĄ KULTŪROS TURINĮ | Siūloma nustatyti vienodus standartus (skaitmeninimui, raiškai, duomenų formatams bei metaduomenų aprašymui) Lietuvoje veikiančioms kultūros įstaigoms. Tokių standartų nustatymas įgalina didesnę bendradarbiavimą tarp nacionalinių įstaigų. Lietuviško skaitmeninio turinio platformose nedalyvaujančios Lietuvos kultūros įstaigos savo skaitmeninį turinį ruošia pagal sau tinkamus standartus, tačiau, nusprendus įsitraukti į platformų veiklą ir ten viešinti savo turimą skaitmeninį turinį, dėl kylančių iššūkių turinį tenka ruošti iš naujo. Todėl parengus vienodus standartus, į skaitmeninimo veiklą naujai įsitraukiančios ar skaitmeninimo veiklą pradedančios įstaigos galėtų jais remdamosi ruošti savo turinį.

Nuo standartų nustatymo ir laikymosi priklauso kitų vertinimo rekomendacijų įgyvendinamumas – pirmiausiai susijusių su skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaida, nes, taikant skirtingus standartus, didėja bendradarbiavimo projektų, tokių kaip kuruojamos tematinės virtualios parodos, sukūrimo sąnaudos.

Rekomendacijos tipas: „Žinok tai“

Atsakinga institucija: LR Kultūros ministerija

3. TRŪKSTA KOORDINUOTOS SKAITMENINIO IR SUSKAITMENINTO KULTŪROS TURINIO SKLAIDOS

Suskaitmeninto kultūros paveldo platformų palaikymas ir tolimesnė plėtra bei tinkamo skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio plėtojimas, atnaujinimas ir sklaida reikalauja papildomų kompetencijų. Vertinimo metu nustatytas investicijų poreikis ne tik skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio platformų sukūrimui, bet ir jų palaikymui, tobulinimui, užtikrinant galimybę reaguoti į besikeičiančius vartotojų lūkesčius. Remiantis užsienio šalių patirtimi, tokios kompetencijos kaip skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaida, rinkodara, autorių teisių apsauga gali būti užtikrinamos konsoliduotai (pvz., priskiriant vieną atsakingą instituciją).

3.1. REKOMENDUOJAMA KOORDINUOTAI VYKDYTI SKAITMENINIO IR SUSKAITMENINTO KULTŪROS TURINIO SKLAIDĄ, ATSIŽVELGIANT Į VARTOTOJŲ POREIKIUS | Norint pasiekti geresnių skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos rezultatų – pritraukti daugiau vartotojų – reikia vykdyti aktyvią rinkodarą, nuolat stebėti praktinę sklaidos patirtį, profesionaliai ruošti skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos medžiagą, pritaikyti ją prie vartotojų grupių ar tendencijų. Toks rinkodaros ir komunikacijos darbas turėtų būti vykdomas profesionaliai ir sistemingai, kas įgalintų tikslesnę didesnio vartotojų skaičiaus pritraukimą. Siekiant konsoliduotai valdyti finansinius ir žmogiškuosius resursus, siūloma plėtoti skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos ir rinkodaros kompetencijas koordinuotai.

Rekomendacijos tipas: „Daryk tai“

Atsakinga institucija: LR kultūros ministerija

3.2. REKOMENDUOJAMA ORGANIZUOTI SKAITMENINIO KURUOJAMO TURINIO TEMATINES PARODAS | Siūloma koordinuota skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaida, kuriant skaitmeninius produktus. Skaitmenines tematines parodas sudarytų skirtingų kultūros įstaigų saugomas turinys, kuris būtų apjungiamas formuojant pilnavertį tematinį pagrindą grindžiamą ekspozicinį pasakojimą. Profesionaliai rengiant skaitmenines parodas rekomenduojama prisiderinti prie aktualijų, taip padidinant vartotojų susidomėjimą. Tokios kuruojamo turinio virtualios tematinės parodos leidžia pritraukti daugiau lankytojų dėl platesnio spektro turinio ir tematinio aktualumo. Kiekvienas skaitmeninis ir suskaitmenintas kultūros objektas, panaudotas virtualioje parodoje, galėtų turėti nuorodą į atitinkamos kultūros įstaigos internetinį puslapį, tokiu būdu didinant kiekvienos atskiros kultūros įstaigos žinomumą per bendras virtualias tematines parodas.

Rekomendacijos tipas: „Daryk tai“

Atsakinga institucija: skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį valdantys subjektai

3.3. REKOMENDUOJAMA ATLIKTI TYRIMĄ DĖL IŠŠŪKIŲ, SUSIJUSIŲ SU INFORMACIJOS ATVIRUMU, SPRENDIMO | Nustatyta, kad su autorinėmis teisėmis susiję iššūkiai kyla daugeliui kultūros išteklių valdytojų, siekiant atverti kuo daugiau aktualaus turinio vartotojams. Dėl autorių teisių apsaugos kylančios administracinės naštos dalis aktualaus skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio yra viešai neprieinama vartotojams. Pažymėtina, kad iššūkis nėra susijęs su pačia autorių teisių koncepcija ar jos teisiniu reguliavimu, bet su administracine įgyvendinimo dalimi, žvelgiant iš kultūros įstaigų, kurios siekia turinį atverti vartotojams ar jų grupėms, perspektyvos. Rekomenduojama su autorinėmis teisėmis susijusius iššūkius spręsti koordinuotai. Vienas iš galimų sprendimo būdų galėtų būti Danijos (paskirta institucija aktyviai bendradarbiauja su autoriais, autorių organizacijomis, kitais autorių teisių valdytojais, siekiant gauti leidimus pilnai arba dalinai atverti skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį visuomenei) pavyzdžio pritaikymas. Centralizuota, šioje veikloje besispecializuojanti įstaiga turėtų reikiamas žinias ir kompetencijas, reikalingas efektyviai vykdyti tokio pobūdžio veiklą. Grupinių diskusijų metu taip pat buvo suformuluotas papildomas pasiūlymas: tais atvejais, kai autoriai sutinka atverti turinį tik daliai visuomenės (pavyzdžiui, tik studentams mokymosi tikslais), diegti skaitmeninės kultūros pasą, skirtą tam tikrai vartotojų grupei (pvz., švietimo, turizmo srities darbuotojams, mokiniais ir pan.). Atsižvelgiant į tai, rekomenduojama detalai išanalizuoti autorių teisių taikymo galimybes (atliekant specializuotą tyrimą, studiją), siekiant atverti kuo daugiau kultūros turinio vartotojams.

Rekomendacijos tipas: „Žinok tai“

Atsakinga institucija: LR kultūros ministerija

4. SKAITMENINIO IR SUSKAITMENINTO KULTŪROS TURINIO SKLAIDA NĖRA ORIENTUOTA Į TIPINĮ VARTOTOJO PROFILĮ

Norint pasiekti didesnę skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidą, reikalinga užtikrinti, kad skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaida būtų vykdoma atsižvelgiant į vartotojų poreikius. Vertinimo metu nustatyta, kad skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio viešinimas ir atrinkimas priklauso nuo kiekvienos institucijos įgūdžių ir galimybių, trūksta tyrimais grįsto vartotojo profilio nustatymo, kuris leistų atvaizduoti ir vartotojams pateikti turinį, atitinkantį jų poreikius. Siekiant pritraukti daugiau lankytojų į suskaitmeninto kultūros paveldo platformas, reikėtų a) turinį pateikti vartotojams įprastose platformose (pirmiausiai – socialiniuose tinkluose, pateikiant nuorodą į platformą / atskiros kultūros įstaigos puslapį), b) turinį pateikti su įtraukiančiu, įdomiu aprašymu, c) turinį priderinti prie tuometinių aktualijų, formuluojant aktualų pasakojimą ir naratyvą, d) organizuoti kuruojamo turinio virtualias tematines parodas, kurios apjungtų skirtingų institucijų turimą kultūros turinį, e) nustatyti prioritetus vykdant skaitmeninimo veiklą. Toks požiūris atitinka gerąsias užsienio praktikas (žr. 3.2. skyrių) – Orientaciją į vartotoją ir Socialinių tinklų panaudojimą skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidai.

Formuojant ir atrenkant turinį turėtų būti atsižvelgiama į standartinį vartotojo profilį. Atlikus nacionalinę vartotojų apklausą, nustatyti pagrindiniai tikslai, dėl kurių vartotojai naudojami kultūros turiniu, patraukliausias turinio formos, jo paieškos įrankiai bei turinio peržiūros svetainės.

13 lentelė. Pagrindiniai tikslai, dėl kurių vartotojai naudojami kultūros turiniu, patraukliausios jo formos, paieškos įrankiai bei turinio peržiūros svetainės

Vartojimo tikslai:	<ul style="list-style-type: none"> • pramogų; • mokymosi / mokymo.
Amžiaus grupė:	<ul style="list-style-type: none"> • 15–34 m.
Patraukliausi kultūros turinio formatai:	<ul style="list-style-type: none"> • Audio ir audiovizualinis (muzika, filmai, radijo laidos arba tinklalaidės).
Pagrindiniai kultūros turinio paieškos įrankiai:	<ul style="list-style-type: none"> • paieškos svetainės (pvz., <i>Google</i>); • tiesiogiai einama į žinomas interneto svetaines.
Pagrindinės kultūros turinio peržiūros svetainės:	<ul style="list-style-type: none"> • socialiniai tinklai (<i>Facebook</i>, <i>Instagram</i> ir kitos); • <i>YouTube</i>.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa

Toliau pateikiami trys pagrindiniai vartotojų profiliai, į kuriuos turi būti orientuojamasi formuojant ir skleidžiant skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį:

- 1) **Bendras tipinio vartotojo profilis:** kultūros turinį dažniausiai naudoja pramoginiams tikslams.
- 2) **Švietimo sistemos darbuotojo profilis:** (vartotojų grupė, kuri buvo išskirta ir fokusuotų diskusijų metu) švietimo srities atstovai gali plačiai taikyti skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį; (remiantis vartotojų apklausa) vienas iš dažniausių skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio naudojimo tikslų yra mokymasis.
- 3) **Vyresnio amžiaus kultūros turinio vartotojas:** atsižvelgiant į tai, kad vyresnio amžiaus gyventojai vartoja daugiausiai lietuviško skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio, šios amžiaus grupės gyventojai išskiriami į atskirą vartotojų profilį.

76 paveikslas. Tipinio kultūros turinio vartotojo internete profilis

Šaltinis: sudaryta Vertintojo, remiantis Vartotojų apklausa ir grupinėmis diskusijomis

Vyresnio amžiaus vartotojai išsiskiria šiais bruožais:

- santykinai daugiau naudojasi kultūros turiniu internete turizmo tikslais;

- garso turinys santykinai mažiau patrauklus;
- klasikiniai formatai, tokie kaip spektaklių, teatro įrašai yra santykinai populiarešni;
- rečiau naudojami socialiniais tinklais, dažniausiai naudojami paieškos arba tiesioginio perėjimo į jiems žinomus puslapius turinio paieškos būdais;
- didesnę dalį skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sudaro lietuviškas kultūros turinys – tai gali būti susiję su kalbos barjeru. Lietuviško kultūros turinio prieinamumo užtikrinimas šios amžiaus grupės atstovams prisidėtų prie bendro kultūros turinio prieinamumo užtikrinimo.

Švietimo darbuotojų vartotojo profilis išsiskiria šiais bruožais:

- kitaip nei kitos grupės, šios grupės atstovai turi potencialo pirmiausiai naudotis skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio profesiniais-educaciniais tikslais, t.y. kaip medžiaga mokymui (moksleivių ir studentų);
- pagrindiniai poreikiai yra susiję su kolekcijomis, kurios būtų pritaikytos ugdymo procesams. Pažymėtina, kad tokios kolekcijos būtų patrauklios ne tik mokytojams mokant, bet ir moksleiviams ir studentams kaip savarankiško mokymosi medžiaga;
- šios grupės atstovai grupinių diskusijų metu išreiškė poreikį mokymams ir dirbtuvėms. Toks poreikis egzistuoja dėl mažesnių įgūdžių ir žinių, kaip naudotis platformomis.

Atsižvelgiant į prieš tai aprašytus vartotojų profilius, formuluojamos įžvalgos dėl į vartotojus orientuotos skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos:

- skaitmeninis ir suskaitmenintas kultūros turinys turėtų būti **skleidžiamas ir viešinamas socialiniuose tinkluose** – įrašas socialiniame tinkle turėtų įtraukiančiai ir aktualiai pristatyti tematiškai atrinktą skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį, prie įrašo turėtų būti pateikiama nuoroda į suskaitmeninto kultūros paveldo platformą arba kitą skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio portalą, kur skaitmeninis ir suskaitmenintas kultūros turinys yra talpinamas;
- **skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio paieškos nustatymai** (angl. *Search engine optimization, SEO*) turėtų būti rengiami profesionaliai, atsižvelgiant į tai, kad didžioji dalis gyventojų kultūros turinio internete **ieško per paieškos svetaines, tokias kaip Google**.
- Patraukliausias skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio formatas – **audio ir audiovizualinis** – turėtų būti prioretizuojamas vykdant skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidą. Toks turinys leidžia pritraukti didesnės vartotojų dalies dėmesį.
- Pagrindinis skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio naudojimosi tikslas – **pramogų ir mokymosi tikslais**. Taigi, sklaidai atrinktas skaitmeninis ar suskaitmenintas kultūros turinys turėtų būti patrauklus kaip pramoga arba kaip medžiaga mokymuisi.
- Bendradarbiavimas su švietimo sistemos atstovais pristatant skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio ir platformų galimybes bei ugdymo procesui pritaikytą skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio kolekcijų kūrimas leistų padidinti skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio pritaikomumą.

Remiantis pateiktais vartotojų profiliais ir įžvalgomis toliau pateikiamos rekomendacijos.

4.1. REKOMENDUOJAMA PLAČIAU TAIKYTI REDAKCINĮ POŽIŪRĮ Į TURINIO PRISTATYMĄ PLAČIAJAI AUDITORIJAI | Vykdamas skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidą, nutaikytą į plačiąją auditoriją, norint pasiekti geresnių sklaidos rezultatų (didesnio peržiūrų skaičiaus), reikalinga specifiškai ruošti sklaidos medžiagą. Sklaidai paruošta medžiaga turėtų būti sudaryta tematiškai, turinys atrinktas atsižvelgiant į aktualijas bei tendencijas, taip kuriant istoriją / pasakojimą.

Rekomendacijos tipas: „Daryk tai“

Atsakinga institucija: skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio valdytojai

4.2. REKOMENDUOJAMA PLAČIAU VIEŠINTI SKAITMENINĮ IR SUSKAITMENINTĄ KULTŪROS TURINĮ PER SOCIALINIUS TINKLUS | Atliekant vartotojų apklausą nustatyta, kad vienos iš pagrindinių tipinio vartotojo kultūros turinio paieškos ir peržiūros platformų yra socialiniai tinklai. Taigi, siekiant pritraukti didesnę vartotojų susidomėjimą reikalingas sistemingas sklaidos per socialinius tinklus vykdymas. Šios rekomendacijos įgyvendinimas turi būti derinamas kartu su 4.1 rekomendacija.

Rekomendacijos tipas: „Daryk tai“

Atsakinga institucija: skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio valdytojai

4.3. REKOMENDUOJAMA PRIORITIZUOTI AUDIO IR AUDIOVIZUALINĮ TURINĮ VIEŠINIMUI | Atsižvelgiant į tipinio vartotojo profilį, siūloma skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidai pirmiausiai pasirinkti audio ir audiovizualinio formato turinį. Pažymėtina, kad tai nereiškia, kad tik tokio turinio plėtojimas turėtų būti vykdomas – tai turėtų būti laikoma įrankiu padėsiančiu pritraukti daugiau turinio vartotojų atkreipiant dėmesį, sudominant.

Rekomendacijos tipas: „Žinok tai“

Atsakinga institucija: skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio valdytojai

4.4. REKOMENDUOJAMA TAIKYTI INTERAKTYVIAS IR ĮTRAUKIANČIAS TURINIO PATEIKIMO FORMAS | Interaktyvios ir įtraukiančios (angl. *immersive*) turinio formos leidžia turinį pateikti pramogine forma, rekomenduojama pasitelkti inovatyvias technologijas, dirbtinio intelekto ir kitus modernius sprendinius. Vartotojų tyrimas rodo, kad didžioji dalis gyventojų skaitmeniniu ir suskaitmenintu kultūros turiniu naudojami būtent pramogų tikslais, populiariausias – audiovizualinis turinys, todėl interaktyvus ir įtraukiantis turinio pateikimas leidžia tikėtis didesnio gyventojų dėmesio.

Rekomendacijos tipas: „Žinok tai“

Atsakinga institucija: skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio valdytojai

4.5. REKOMENDUOJAMA UŽTIKRINTI UNIVERSALŲ SUSKAITMENINTO KULTŪROS PAVELDO PLATFORMŲ IR KITŲ SKAITMENINIO IR SUSKAITMENINTO KULTŪROS TURINIO PERŽIŪROS PRIEMONIŲ DIZAINĄ | Universalus dizaino ir turinio prieinamumo žmonėms su negalia reikalavimų užtikrinimas siekiant, kad visi visuomenės nariai, taip pat ir turintys specialiųjų poreikių, turėtų galimybę prieiti, peržiūrėti ir naudoti skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį ir su tuo susijusias el. paslaugas.

Rekomendacijos tipas: „Daryk tai“

Atsakinga institucija: skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio valdytojai

4.6. REKOMENDUOJAMA PARENGTI SKAITMENINIO IR SUSKAITMENINTO KULTŪROS TURINIO KOLEKCIJAS / ĮRANKIUS ŠVIETIMO IR UGDYMO PROCESUI | Skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio naudojimas mokymosi tikslais yra perspektyvi sritis dėl to, kad tai – santykinai dažnas skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio naudojimo tikslas, jis dominuoja tarp jaunesnių gyventojų, kurių didesnė dalis naudojami skaitmeniniu ir suskaitmenintu kultūros turiniu. Grupinių diskusijų metu akcentuota, kad ugdymo procesui būtina parengti atskiras kolekcijas, skirtas švietimo sistemai. Tokias kolekcijas reikėtų suderinti su ugdymo programomis. Dėl turinio pritaikymo ugdymo programoms galimybių reikalingas bendradarbiavimas tarp skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio valdytojų ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos bei mokyklų.

Rekomendacijos tipas: „Daryk tai“

Atsakinga institucija: skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio valdytojai

Skirtingų profesionalų grupių atstovų atžvilgiu siūloma taikyti glaudesnio bendradarbiavimo praktikas – rengti dirbtuves / *hackatonus* / mokymus švietimo (ir kitų tikslinių profesionalų grupių) atstovams, kadangi šiuo metu fiksuojama sąveikos stoka, nepakankama informacijos sklaida. Tokių renginių tikslas – taikant interaktyvius ir įtraukiančius metodus pristatyti suskaitmeninto kultūros paveldo platformų ir skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio potencialą atitinkamos profesionalų grupės atstovams. Tokiu būdu sprendžiamas profesionalų grupės atstovų įgūdžių / žinių trūkumas ir papildomai gaunamas grįžtamasis ryšis dėl suskaitmeninto kultūros paveldo platformų ir skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio tolimesnio tobulinimo. Bendradarbiaujant su pagrindinių profesionalų grupių atstovais siūloma ruošti specialias skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio kolekcijas. Tarp tokių profesionalų grupių išskiriami kultūros ir kūrybinių industrijų atstovai, kultūros srities ir turizmo atstovai.

4.7. REKOMENDUOJAMA PERIODIŠKAI ORGANIZUOTI INTEGRUOTUS MOKYMUS ARBA DIRBTUVES TIKSLINĖMS PROFESIONALŲ GRUPĖMS | Atskiroms tikslinėms grupėms verta rengti dirbtuves (*workshop* arba *hackaton* formatu), siekiant pademonstruoti skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio potencialą ar įtraukti pvz., į švietimui skirtų kolekcijų rengimą. Tarp tikslinių grupių galima išskirti švietimo įstaigų darbuotojus, kultūros ir kūrybinių industrijų sektorių, kultūros ir turizmo sektorių atstovus. Interaktyvūs mokymų formatai leidžia geriau prisitaikyti prie tikslinių grupių praktinių poreikių, ne tik mokyti, bet ir kurti naują turinį. Papildoma nauda susijusi su tuo, kad šioms tikslinėms grupėms geriau susipažįstant su skaitmeniniu ir suskaitmenintu kultūros turiniu, organiškai didėja bendras žinojimas apie tokį turinį ir jo galimybes.

Taip pat ši rekomendacija nukreipta ir į kultūros sektoriuje dirbančių specialistų nuolatinį kompetencijų tobulinimą, tokiose srityse kaip modernios technologijos, pažangus skaitmeninimas, dirbtinio intelekto pritaikymas ir naudojimas, duomenų valdymas ir analizė.

Rekomendacijos tipas: „Daryk tai“

Atsakinga institucija: skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio valdytojai

7.4. Reikalingos investicijos įgyvendinimui

Rekomenduojama užtikrinti, kad pakankamas finansavimas būtų skiriamas ne tik platformų sukūrimui, bet ir jų tobulinimui ir palaikymui po paleidimo. Atsižvelgiant į besikeičiančius vartotojų poreikius bei tai, kad skaitmeninės platformos reikalauja nuolatinio tobulinimo, reikalinga užtikrinti tokios veiklos finansavimą po platformos sukūrimo projekto pabaigos.

14 lentelė. Reikalingos investicijos pagal rekomendacijas

Rekomendacija	Investicijos tipas	Investicijos	Investicijos, Eur	Pagrindimas
1.1. Rekomenduojama parengti nacionalinį kultūros skaitmeninimo planavimo dokumentą (gaires)	Vienkartinė investicija	Skaitmeninimo planavimo dokumento (gairių) parengimo darbo laiko sąnaudos	0,0	Planuojama sudaryti darbo grupę dokumento rengimui.
2.1. Rekomenduojama nustatyti vienodus standartus plėtojant skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį, ypačingai metaduomenų ir skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio aprašymų srityje	Vienkartinė investicija	E-kultūros platformos (vieningo suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros ir audiovizualinio turinio, elektroninių paslaugų ir sklaidos portalo) sukūrimas	24,4 mln.	Remiantis 2021–2027 m. finansavimo laikotarpio kvietimu Nr. 06-003-P, naujos platformos sukūrimo, IS/DB atnaujinimo, šiuolaikinių technologijų diegimo, skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio skaitmeninimo ir kitų išlaidų suma sudaro 24 mln. Eur
3.1. Rekomenduojama koordinuotai vykdyti skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidą, atsižvelgiant į vartotojų poreikius	Nuolatinės sąnaudos (nurodoma mėnesinio atlyginimo kaina)	Reikalingo rinkodaros / turinio ruošos specialisto atlyginimas. Reikalingas specialistų kiekis priklausys nuo pasirinkto skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos intensyvumo	17,07 Eur/val., 34,2 tūkst. Eur/1 darbuotoją/ 1 metus	Remiantis Sodra duomenimis, Lietuvoje 2023 m. 5 mėn. reklamos ir rinkodaros specialisto, dirbančių Interneto vartų paslaugų veikloje (EVRK kodas 631200), vidutinės draudžiamosios pajamos sudarė 2847,98 Eur
3.2. Rekomenduojama organizuoti kuruojamo turinio skaitmenines tematinės parodos bendradarbiaujant skirtingoms įstaigoms				

Rekomendacija	Investicijos tipas	Investicijos	Investicijos, Eur	Pagrindimas
3.3. Rekomenduojama atlikti tyrimą dėl iššūkių, susijusių su informacijos atvirumu (autorių teisėmis), sprendimo	Vienkartinė investicija	Reikalingos tyrimo sąnaudos priklausos nuo tyrimo formato ir detalios techninės specifikacijos. Pateikiama preliminari tyrimo kaina.	50 tūkst. Eur	Remiantis rinkos kainomis
4.1. Rekomenduojama plačiau taikyti redakcinį požiūrį į turinio pristatymą plačiajai auditorijai	Nuolatinės sąnaudos (nurodoma mėnesinio atlyginimo kaina)	Reikalingo rinkodaros / turinio ruošos specialisto atlyginimas. Reikalingas specialistų kiekis priklausys nuo pasirinkto skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos intensyvumo	17,07 Eur/val., 34,2 tūkst. Eur/1 darbuotoją/1 metus	Remiantis Sodra duomenimis, Lietuvoje 2023 m. 5 mėn. reklamos ir rinkodaros specialisto, dirbančių Interneto vartų paslaugų veikloje (EVRK kodas 631200), vidutinės draudžiamosios pajamos sudarė 2847,98 Eur
4.2. Rekomenduojama plačiau viešinti skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį per socialinius tinklus				
4.4. Rekomenduojama taikyti interaktyvias ir įtraukiančias turinio pateikimo formas	Nuolatinės sąnaudos (kiekvieno interaktyvaus ir įtraukiančio turinio parengimui)	a) interaktyvaus ir įtraukiančio formato skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sukūrimo sąnaudos b) interaktyvaus ir įtraukiančio skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio pateikimo el. paslaugos sukūrimo sąnaudos	a) 2,6 kartus daugiau nei vidutinės skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sukūrimo sąnaudos; b) 673 tūkst. Eur interaktyvaus ir įtraukiančio skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio pateikimo el. paslaugos sukūrimo sąnaudos	a) remiantis 5.4. skyriuje pateikiama analize, virtualios (skaitmeninės) parodos sukūrimo sąnaudos 2,6 kartus didesnės, nei vidutinės skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sukūrimo sąnaudos; b) remiantis esinvecijos.lt (projekto Nr. 02.3.1-CPVA-V-526-01-0001) duomenimis, kuriant interaktyvaus ir įtraukiančio turinio pateikimo portalą, projekto biudžetas sudarė 2 mln. Eur. Atsižvelgiant į tai, kad buvo sukurtos 3 el. paslaugos, vertinama, kad 1 interaktyvaus ir įtraukiančio skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio pateikimo projekto kaina gali sudaryti apie 673 tūkst. Eur
4.5. Rekomenduojama užtikrinti universalų platformų ir kitų skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio peržiūros priemonių dizainą, pritaikymą žmonėms su negalia	Vienkartinės sąnaudos (kiekvienam naujai kuriamam portalui arba esamo portalo atnaujinimui)	Universalaus dizaino ir pritaikymo žmonėms su negalia užtikrinimas turėtų būti įtrauktas į reikalavimų sąrašą, organizuojant naujų sistemų pirkimą	žr. investicijas 3.1. rekomendacijos	Universalaus dizaino ir pritaikymo žmonėms su negalia užtikrinimas turėtų būti viena iš sąlygų kuriant naujus portalus arba atnaujinant esamus – tokiu būdu patiriamos mažiausios išlaidos rekomendacijos užtikrinimui
4.6. Rekomenduojama parengti skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio kolekcijas švietimo ir ugdymo procesui	Vienkartinės sąnaudos (nurodomas darbo valandos įkainis)	Reikalingo rinkodaros / turinio ruošos specialisto atlyginimas. Reikalingas specialistų kiekis priklausys nuo pasirinkto turinio	17,07 Eur/val., 34,2 tūkst. Eur/1 darbuotoją/1 metus	Remiantis Sodra duomenimis, Lietuvoje 2023 m. 5 mėn. reklamos ir rinkodaros specialisto, dirbančių Interneto vartų paslaugų veikloje (EVRK kodas 631200), vidutinės draudžiamosios pajamos sudarė 2847,98 Eur

Rekomendacija	Investicijos tipas	Investicijos	Investicijos, Eur	Pagrindimas
		kolekcijų švietimui ir ugdymui kiekiu.		
4.7. Rekomenduojama periodiškai organizuoti integruotus mokymus tikslinėms profesionalų grupėms	Nuolatinės sąnaudos (nurodoma vienu mokymų kaina)	Integruotų mokymų organizavimo sąnaudos: 8 val.	2,3 tūkst.	Mokymų organizavimo sąnaudas apskaičiuotos remiantis Europos socialinio fondo agentūros skaičiavimais (vidutinio dydžio salės su įranga nuoma, bendrųjų įgūdžių mokymo lektoriaus paslaugų vidutinė rinkos kaina)

Šaltinis: parengta Vertintojo

Bendras investicijų poreikis priklausys nuo planuojamo rekomendacijų įgyvendinimo, ypač, nuo planuojamo įgyvendinimo intensyvumo. Įgyvendinant rekomendacijas pagrindinės investicijos sudarys šie aspektai:

- E-kultūros platformos (vieningo suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros ir audiovizualinio turinio, elektroninių paslaugų ir sklaidos portalo) sukūrimas;
- profesionalių rinkodaros / turinio paruošimo specialistų samdymas skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos organizavimui;
- interaktyvių ir įtraukiančių turinio pateikimo formų taikymas.

E-kultūros platformos sukūrimui (įskaitant tiek sąnaudas platformos sukūrimui, tiek sąnaudas IS / DB atnaujinimui, tiek kitiems reikalingiems darbams) numatyta 24,4 mln. Eur. Šios investicijos yra vienkartinės (neįskaitant platformos palaikymo sąnaudų).

1 profesionalaus rinkodaros / turinio paruošimo specialisto atlyginimo metinės sąnaudos sudaro apie 34,2 tūkst. Eur per metus. Priklausomai nuo pasirinkto skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos intensyvumo gali užtekti skirtingo darbuotojų skaičiaus. Pažymėtina, kad šios sąnaudos – nuolatinės: pavyzdžiui, samdant 10 rinkodaros / turinio paruošimo specialistų komandą, kasmetinės sąnaudos sudarytų 342 tūkst. Eur.

Plačiau taikant interaktyvias ir įtraukiančias turinio sklaidos formas, sąnaudos priklausys nuo pasirinkto meninio tokių formų išpildymo. Galima išskirti dvi pagrindines sąnaudų kategorijas:

- interaktyvaus ir įtraukiančio **formato turinio** sukūrimo sąnaudos, palyginus su vidutinėmis skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sąnaudomis;
- interaktyvaus ir įtraukiančio skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio **pateikimo sistemų** sukūrimo sąnaudos.

Interaktyvaus ir įtraukiančio formato turinio vieneto, kaip kad virtuali (skaitmeninė) paroda, sukūrimo sąnaudos gali siekti 400 Eur (kas 2,6 kartus viršija vidutinio skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sukūrimo sąnaudas).

Kitaip nei interaktyvaus ir įtraukiančio formato turinio sukūrimo sąnaudos (apskaičiuojama turinio vienetai), skaitmeninis ir suskaitmenintas kultūros turinys (bet kokio formato) interaktyvaus ir įtraukiančio skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio pateikimo sistemų sukūrimo sąnaudos yra skaičiuojamos per elektroninę paslaugą (gali talpinti daug skirtingo skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio).

Vertinama, kad tokios elektroninės paslaugos sukūrimo sąnaudos gali sudaryti 643 tūkst. Eur. Šios investicijos yra vienkartinės, tačiau siekiant sistemingai vykdyti skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidą taikant interaktyvias ir įtraukiančias turinio pateikimo formas, reikėtų tokias investicijas vykdyti nuolat.

Rekomendacijų įgyvendinimas reikalauja mažiausiai 24 mln. Eur vienkartinių investicijų ir mažiausiai 798,6 tūkst. Eur kasmetinių sąnaudų (darant prielaidą, kad būtų pasamdyti 3 rinkodaros / turinio paruošimo specialistai ir būtų kuriama 1 interaktyvus ir įtraukiančio skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio pateikimo elektroninę paslaugą per metus, būtų organizuojama 10 integruotų mokymų / dirbtuvių).

Priedai

1 priedas. Hipotezės ir tikslinantieji klausimai

Toliau pateiktoje lentelėje pateikiamos hipotezės ir tikslinantieji klausimai. Papildomai Vertinimo klausimai suskirstyti į 4 tematinės dalis.

15 lentelė. Vertinimo klausimų detalizavimas

Tyrimo dalis ir apimtis	Vertinimo klausimas	Hipotezės	Hipotezių patvirtinimas / paneigimas	Vertinimo subklausimas
<p>1 tyrimo dalis: 2014 – 2020 m. laikotarpio investicijų poveikio vertinimas</p> <p><i>Dalies apimtis – vertinamos tik 2014 – 2020 m. laikotarpio intervencijos siekiant nustatyti jų poveikį ir atitiktą programavimo dokumentams</i></p>	<p>5.1.1. Koks ES fondų ir kitų investicijų poveikis kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybiniu ir kokybiniu aspektais (kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei)?</p>	<p>H1: ES fondų ir valstybės biudžeto lėšų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui poveikis 2014–2020 m. laikotarpiu buvo teigiamas ir pasireiškė per didesnį suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turinio atvirumą ir prieinamumą tose srityse, kur buvo vykdomos investicijos.</p> <p>H2: ES fondų ir valstybės biudžeto lėšų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui poveikio 2014–2020 m. laikotarpiu, vertinant poveikį per didesnį suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turinio atvirumą ir prieinamumą, pokyčių, tose srityse, kur buvo vykdomos investicijos, nustatyta nebuvo.</p>	<p>Patvirtinta H1 hipotezė.</p>	<p>Kokios ES fondų ir valstybės biudžeto lėšų investicijų priemonės 2014–2020 m. laikotarpiu prisidėjo prie kultūros turinio skaitmeninimo?</p> <hr/> <p>Koks atrinktų priemonių rezultatyvumas (priemonės produkto kūrimas) buvo numatytas (stebėsenos rodikliai / tikslai) ir pasiektas?</p> <hr/> <p>Kokie produkto rodikliai pasiekti?</p> <hr/> <p>Kaip pasiektas atrinktų priemonių rezultatas prisidėjo prie skaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turinio atvirumo ir prieinamumo?</p>

Tyrimo dalis ir apimtis	Vertinimo klausimas	Hipotezės	Hipotezių patvirtinimas / paneigimas	Vertinimo subklausimas
	5.1.2. Kokios ES fondų ir kitų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybinis ir kokybinis aspektais sukurto pokyčio apimtys kiekybinis ir kokybinis aspektais, vertinant poveikį kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei?	H1: ES fondų ir valstybės biudžeto lėšų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui poveikis suskaitmeninto ir skaitmeninio turinio atvirumui ir prieinamumui 2014–2020 m. laikotarpiu gali būti pamatuojamas ir yra reikšmingas, tose srityse, kur buvo vykdomos investicijos. H2: ES fondų ir valstybės biudžeto lėšų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui poveikis suskaitmeninto ir skaitmeninio turinio atvirumui ir prieinamumui 2014–2020 m. laikotarpiu negali būti pamatuojamas arba nėra reikšmingas.	Patvirtinta H1 hipotezė.	<i>Nesiūloma detalizuoti šio klausimo.</i>
	5.1.3. Kokios investicijos labiausiai ir kurios mažiausiai prisidėjo prie kultūros turinio skaitmeninimo ir suskaitmenintam turiniui 2014–2020 m., vertinant poveikį kultūros turinio atvirumą ir prieinamumą visuomenei?	H1: ES fondų ir valstybės biudžeto lėšų investicijų 2014–2020 m. laikotarpiu finansuoti projektai skirtinga apimtimi prisidėjo prie suskaitmeninto ir skaitmeninio turinio atvirumo ir prieinamumo. H2: ES fondų ir valstybės biudžeto lėšų investicijų 2014–2020 m. laikotarpiu finansuoti projektai vienoda apimtini prisidėjo prie skaitmeninio ir suskaitmeninto turinio atvirumo ir prieinamumo.	Patvirtinta H1 hipotezė.	Kokie projektai buvo finansuojami ES fondų ir valstybės biudžeto lėšų investicijų 2014–2020 m. laikotarpiu? Kokiu mastu atrinkti projektai prisidėjo prie skaitmeninio ir skaitmeninto kultūros turinio atvirumo ir prieinamumo?
2 tyrimo dalis: Užsienio patirties analizė ir bendradarbiavimo galimybės	5.2.1. Kokios skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos (prioritetai, apimtys,	H1: Atrinktose ES valstybėse taikomos skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos skiriasi nuo Lietuvos praktikų, turi savo	Patvirtinta H1 hipotezė.	Kokios ES valstybės gali būti išskirtos kaip pažangios skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros sklaidos praktikų

Tyrimo dalis ir apimtis	Vertinimo klausimas	Hipotezės	Hipotezių patvirtinimas / paneigimas	Vertinimo subklausimas
<p><i>Dalies apimtis – vertinamos trys suderintos ES šalyse ir jų patirtis, išskiriant geras ir pasiteisinusias praktikas. Vertinami tiek taikyti technologiniai sprendimai, tiek turinio aspektai. Siekiama nustatyti ne tik kultūros paveldo skaitmeninimo gerąsias praktikas, bet ir šiuolaikinio skaitmeninio kultūros turinio gerąsias praktikas. Papildomai analizuojamos sąveikos, sąsajumo ir tinklaveikos su unifikuotais portalais galimybės atsivėlgiant į potencialią naudą ir bendradarbiavimo sąnaudas / trikdžius.</i></p>	<p>technologiniai sprendiniai ar pan.) Europos Sąjungos šalyse gali būti pateiktos kaip gerosios praktikos?</p> <p>5.2.2. Kokios skaitmeninio ir suskaitmeninto turinio priemonės padarė didžiausią įtaką išanalizuotose Europos Sąjungos šalyse skaitmeninio ir suskaitmeninto turinio atvėrimui ir prieinamumui visuomenėje 2014 – 2020 metų laikotarpyje?</p>	<p>privalumus, gali būti pritaikytos Lietuvoje.</p> <p>H2: Atrinktose ES valstybėse taikomos skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos reikšmingai nesiskiria nuo Lietuvos praktikų arba neturi privalumų, palyginus su Lietuvoje taikomomis praktikomis.</p> <p>H1: Atrinktose ES valstybėse 2014–2020 m. taikytos priemonės skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos srityje padarė skirtingos apimties poveikį suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui.</p> <p>H2: Atrinktose ES valstybėse 2014–2020 m. taikytos priemonės skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos srityje padarė vienodos apimties poveikį suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui.</p>	<p></p> <p>Patvirtinta H1 hipotezė.</p>	<p>(prioritetai, apimtys, technologiniai sprendiniai) prasme?</p> <p>Kodėl atrinktose ES valstybėse taikytos praktikos pasiteisino arba nepasiteisino?</p> <p>Kokie skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos prioritetai ir apimtys ES valstybėse gali būti pasiūlyti kaip gerosios praktikos pavyzdžiai Lietuvai?</p> <p>Kokios skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos priemonės buvo taikomos analizuojamose ES valstybėse 2014–2020 m. laikotarpyje?</p> <p>Kokios apimties poveikį analizuojamos priemonės atrinktose ES valstybėse padarė skaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui?</p>

Tyrimo dalis ir apimtis	Vertinimo klausimas	Hipotezės	Hipotezių patvirtinimas / paneigimas	Vertinimo subklausimas
	5.2.3. Remiantis išanalizuotų Europos Sąjungos šalių patirtimi, ką galima rekomenduoti formuluojant gaires ir kryptis dėl skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio plėtros , atvėrimo ir prieinamumo bei elektroninių paslaugų efektyvinimo 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu?	<p>H1: Atrinktose ES valstybėse taikomos skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos ir 2014–2020 m. laikotarpyje taikytos priemonės turi privalumų, palyginus su Lietuvoje taikytomis praktikomis ir priemonėmis, ir leidžia suformuluoti rekomendacijas 2021–2027 m. programavimo laikotarpiui.</p> <p>H2: Atrinktose ES valstybėse taikomos skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos ir 2014–2020 m. laikotarpyje taikytos priemonės neturi privalumų, palyginus su Lietuvoje taikytomis praktikomis ir priemonėmis, ir neleidžia suformuluoti rekomendacijų 2021–2027 m. programavimo laikotarpiui.</p>	Patvirtinta H1 hipotezė.	<i>Nesiūloma detalizuoti šio klausimo.</i>
	5.3.1. Kokie išanalizuotų unifikuotų portalų (<i>Europeana</i> , naujai kuriamo „ <i>European collaboration cloud for cultural heritage</i> “ ir kt.) skirtų kaupti, saugoti ir skleisti skaitmeninius ir suskaitmenintus kultūros išteklius, tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo su esamomis Lietuvoje kultūros išteklių	<p>H1: Nėra kliūčių kurti ir / arba plėsti Lietuvos kultūros išteklių sistemų sąsajumą, sąveikumą ir tinklaveiką su išanalizuotais unifikuotais portalais, o potenciali pridėtinė vertė atsveria dalyvavimo sąnaudas.</p> <p>H2: Egzistuoja kliūtys kurti ir / arba plėsti Lietuvos kultūros išteklių sistemų sąsajumą, sąveikumą ir tinklaveiką su išanalizuotais unifikuotais portalais ir / arba potenciali pridėtinė vertė neatsveria dalyvavimo sąnaudų.</p>	Dalinai patvirtinama hipotezė H1, ją reformuluojant: Idiegus automatizuotas duomenų perdavimo sąsajas ir duomenų standartus, nėra kliūčių kurti ir / arba plėsti Lietuvos kultūros išteklių sistemų sąsajumą, sąveikumą ir tinklaveiką su išanalizuotais unifikuotais portalais, o potenciali pridėtinė vertė atsveria dalyvavimo sąnaudas.	Kokie išanalizuotų unifikuotų portalų (<i>Europeana</i> , naujai kuriamo „ <i>European collaboration cloud for cultural heritage</i> “ ir kt.) skirtų kaupti, saugoti ir skleisti skaitmeninius ir suskaitmenintus kultūros išteklius, tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo su esamomis Lietuvoje kultūros išteklių sistemomis išteklių sistemų galimybės, pasirengimo lygis, techniniai reikalavimai ir dalyvavimo kaštai?

Tyrimo dalis ir apimtis	Vertinimo klausimas	Hipotezės	Hipotezių patvirtinimas / paneigimas	Vertinimo subklausimas
	<p>sistemomis galimybės, techniniai reikalavimai, taikomi tokių portalų suskaitmenintam kultūros produktui, siekiama vertė ir prognozuojami dalyvavimo kaštai?</p>			<p>Kokia išanalizuotų unifikuotų portalų (<i>Europeana</i>, naujai kuriamo „<i>European collaboration cloud for cultural heritage</i>“ ir kt.) skirtų kaupti, saugoti ir skleisti skaitmeninius ir suskaitmenintus kultūros išteklius, tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo su esamomis Lietuvoje kultūros išteklių sistemomis potenciali pridėtinė vertė (atsižvelgiant į Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo politikos kryptis ir prioritetus)?</p> <p>Ar Lietuvos kultūros išteklių sistemų tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikos su išanalizuotais unifikuotais portalais kūrimo ir / arba plėtros dalyvavimo sąnaudos yra mažesnės nei potenciali pridėtinė vertė (vertinant platesnės sklaidos galimybes, kompetencijų didinimo galimybes)?</p>
<p>3 tyrimo dalis: Kultūros turinio poreikis (paklausa), apimtys ir reikalingos investicijos</p> <p><i>Dalies apimtis – vertinimas grįstas vartotojų poreikiais, nustatant kokio turinio reikia, kaip jis turi būti pateikiamas ir kokių</i></p>	<p>5.4.4.1. Kokia yra suskaitmeninto kultūros turinio apimtis valstybiniame ir NVO sektoriuje, kokia jo paklausa skaitmeninėje erdvėje ir, ar turima pasiūla atliepia paklausą?</p>	<p>H1: Egzistuojančios suskaitmeninto kultūros turinio apimtis valstybiniame ir NVO sektoriuje atliepia tokiam turiniui egzistuojančią paklausą kiekybine ir / arba kokybine prasme.</p> <p>H2: Egzistuojančios suskaitmeninto kultūros turinio apimtis valstybiniame ir NVO sektoriuje neatliepia tokiam turiniui egzistuojančios paklausos kiekybine ir / arba kokybine prasme.</p>	<p>Patvirtinta H1 hipotezė.</p>	<p>Kokia yra suskaitmeninto kultūros turinio apimtis, koks tai turinys, kokia yra tokio turinio kokybė valstybiniame ir NVO sektoriuje?</p> <p>Kokia yra suskaitmeninto kultūros turinio valstybiniame ir NVO sektoriuje paklausa (vertinant kokybiškai turinį, pateikimo formą) skaitmeninėje erdvėje, atsižvelgiant į skirtingas vartotojų grupes?</p>

Tyrimo dalis ir apimtis	Vertinimo klausimas	Hipotezės	Hipotezių patvirtinimas / paneigimas	Vertinimo subklausimas
<p><i>investicijų, vertinimas atliekamas nesisiejant / neapsiribojant 2014–2020 m. atliktomis intervencijomis ir egzistavusiais prioritetais. Taip pat analizuojama esama suskaitmeninto ir skaitmeninio turinio sistema, kultūros išteklių valdytojų problemos, iššūkiai ir poreikiai.</i></p>	<p>5.4.4.2. Kokie naudojami technologiniai sprendimai / įrankiai teikiant el. paslaugas kultūros sektoriuje ar skleidžiant skaitmeninį bei suskaitmenintą kultūros turinį valstybiniame ir NVO sektoriuose, kiek jie efektyvūs bei atitinka šiuolaikinės visuomenės poreikius / įpročius vartojant kultūros turinį / naudojantis el. paslaugomis skaitmeninėje erdvėje?</p>	<p>H1: Naudojami technologiniai sprendimai / įrankiai teikiant el. paslaugas kultūros sektoriuje ar skleidžiant skaitmeninį ir suskaitmenintą turinį valstybiniame ir NVO sektoriuose yra efektyvūs ir atitinka šiuolaikinės visuomenės poreikius ir įpročius.</p> <p>H1: Naudojami technologiniai sprendimai / įrankiai teikiant el. paslaugas kultūros sektoriuje ar skleidžiant skaitmeninį ir suskaitmenintą turinį valstybiniame ir NVO sektoriuose yra neefektyvūs ir / arba neatitinka šiuolaikinės visuomenės poreikių ir įpročių.</p>	<p>Patvirtinta H1 hipotezė.</p>	<p>Ar turima suskaitmeninto kultūros turinio valstybiniame ir NVO sektoriuje pasiūla atliepia paklausą, vertinant kiekybiškai ir kokybiškai?</p> <p>Kokios technologinės sistemos / įrankiai egzistuoja valstybiniame ir NVO sektoriuje teikiant el. paslaugas kultūros sektoriuje ar skleidžiant skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį?</p> <p>Kokie egzistuoja šiuolaikinės visuomenės poreikiai / įpročiai vartojant kultūros turinį / naudojantis el. paslaugomis skaitmeninėje erdvėje?</p> <p>Ar egzistuoja technologiniai sprendimai / įrankiai arba jų praktinio pritaikymo praktikos, kurie yra pranašesni už tuos, kurie yra naudojami teikiant el. paslaugas kultūros sektoriuje ar skleidžiant skaitmeninį ir suskaitmenintą turinį?</p> <p>Ar naudojami technologiniai sprendimai / įrankiai teikiant el. paslaugas kultūros sektoriuje ar skleidžiant skaitmeninį bei suskaitmenintą kultūros turinį valstybiniame ir NVO sektoriuose atitinka egzistuojančius šiuolaikinės visuomenės poreikius / įpročius vartojant kultūros turinį / naudojantis el. paslaugomis skaitmeninėje erdvėje?</p>

Tyrimo dalis ir apimtis	Vertinimo klausimas	Hipotezės	Hipotezių patvirtinimas / paneigimas	Vertinimo subklausimas
	5.4.4.3. Kokios Lietuvos kultūros įstaigų – skaitmeninių ir suskaitmenintų kultūros išteklių valdytojų - dabartinės techninės galimybės šiuos išteklius skleisti, plėtoti, saugoti ir atnaujinti, su kokiais susiduriama iššūkiais bei problemomis (finansinėmis, teisinėmis, technologinėmis, administravimo ir pan.) šiuos išteklius skleidžiant, plėtojant, saugant ir atnaujinant, kokie galimi sprendimai šiems iššūkiams bei problemoms spręsti, kokie pasiūlymai?	<p>H1: Lietuvos kultūros įstaigos – skaitmeninių ir suskaitmenintų kultūros išteklių valdytojos – turi ribotas technines galimybes skleisti, plėtoti, saugoti ir atnaujinti šiuos išteklius ir / arba susiduria su kitomis problemomis / iššūkiais, tačiau šie iššūkiai gali būti išspręsti.</p> <p>H2: Lietuvos kultūros įstaigos – skaitmeninių ir suskaitmenintų kultūros išteklių valdytojos – turi neribotas technines galimybes skleisti, plėtoti, saugoti ir atnaujinti šiuos išteklius ir nesusiduria su kitomis problemomis ir iššūkiais.</p>	Patvirtinta H1 hipotezė.	<p>Kokios Lietuvos kultūros įstaigos ir kokius skaitmeninius ir suskaitmenintus kultūros išteklius valdo?</p> <p>Kokios Lietuvos kultūros įstaigų – skaitmeninių ir suskaitmenintų kultūros išteklių valdytojų – dabartinės techninės galimybės šiuos išteklius skleisti, plėtoti, saugoti ir atnaujinti, su kokiais iššūkiais bei problemomis susiduriama (finansinėmis, teisinėmis, technologinėmis, administravimo ir pan.) šiuos išteklius skleidžiant, plėtojant, saugant ir atnaujinant?</p> <p>Kokie galimi sprendimai šiems iššūkiams bei problemoms spręsti, kokie pasiūlymai?</p>
	5.4.4.4. Kokie skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio produkto/paslaugos sukūrimo kaštai bei jų sandara? Kokie kaštai optimalūs reikiamai	<p>H1: Skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio produkto / paslaugos sukūrimo sąnaudų savo sandara bei bendra suma skiriasi priklausomai nuo produkto kategorijos.</p> <p>H2: Skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio produkto / paslaugos</p>	Patvirtinta H1 hipotezė.	Kokia skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio produkto / paslaugos (paroda, kultūros paveldo objektas, koncerto, spektaklio, filmo, edukacijos, performanso / pasirodymo) sukūrimo sąnaudų sandara ir suma?

Tyrimo dalis ir apimtis	Vertinimo klausimas	Hipotezės	Hipotezių patvirtinimas / paneigimas	Vertinimo subklausimas
	kokybei pasiekti? Kultūros turinio produktų imtis: 5.4.4.4.1. parodos; 5.4.4.4.2. kultūros paveldo objekto; 5.4.4.4.3. koncerto; 5.4.4.4.4. spektaklio; 5.4.4.4.5. filmo; 5.4.4.4.6. edukacijos; 5.4.4.4.7. performanso/pasirodymo; 5.4.4.4.8. kt. galimi variantai.	sukūrimo sąnaudos savo sandara bei bendra suma nesiskiria priklausomai nuo produkto kategorijos.		Kaip sąnaudų sandara ir suma keičiasi priklausomai nuo produkto / paslaugos kokybės?
	5.5.1 Kokie yra skirtingų Lietuvos kultūros išteklių vartojimo tikslų turinčių vartotojų grupių (edukaciniais, turizmo, tyrimų, pramogų tikslais) poreikiai ir lūkesčiai, taikomi suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turiniui, jo prieinamumui, kategorizavimui?	H1: Skirtingos Lietuvos kultūros išteklių vartotojų tikslinės grupės turi skirtingus poreikius ir lūkesčius kultūros turiniui, jo prieinamumui, kategorizavimui. H2: Skirtingos Lietuvos kultūros išteklių vartotojų tikslinės grupės neturi skirtingų poreikių ir lūkesčių suskaitmenintam ir skaitmeniniam kultūros turiniui, jo prieinamumui, kategorizavimui.	Patvirtinta H1 hipotezė.	Kokios egzistuoja Lietuvos kultūros išteklių vartotojų tikslinės grupės? Kokius poreikius ir lūkesčius turi skirtingos Lietuvos kultūros išteklių vartotojų tikslinės grupės (išskiriant poreikius tų, kurie vartoja, ir tų, kurie nevirtoja)?
	5.5.2. Kokios yra prioritetinės ir aktualiausios visuomenei skaitmeninės kultūros paslaugos ir produktai ?	H1: Skirtingi skaitmeninės kultūros paslaugos ir produktai skirtingai patrauklūs ir aktualūs skirtingoms tikslinėms vartotojų grupėms. H2: Skirtingi skaitmeninės kultūros paslaugos ir produktai vienodai patrauklūs ir aktualūs skirtingoms tikslinėms vartotojų grupėms.	Patvirtinta H1 hipotezė.	Kokios egzistuoja skaitmeninės kultūros paslaugų ir produktų vartotojų tikslinės grupės? Kokie skaitmeninės kultūros paslaugos ir produktai yra prioritetiniai ir aktualiausi išskirtoms vartotojų tikslinėms grupėms?

Tyrimo dalis ir apimtis	Vertinimo klausimas	Hipotezės	Hipotezių patvirtinimas / paneigimas	Vertinimo subklausimas
	5.5.3. kokie yra kultūros, kūrybinių industrijų, kultūros turizmo, švietimo ir mokslo sektorių poreikiai ir lūkesčiai, taikomi suskaitmeninto kultūros turinio pakartotiniam naudojimui?	<p>H1: Kultūros, kūrybinių industrijų, kultūros turizmo, švietimo ir mokslo sektoriaus atstovai turi vienodus poreikius ir lūkesčius suskaitmeninto kultūros turinio pakartotiniam naudojimui.</p> <p>H2: Kultūros, kūrybinių industrijų, kultūros turizmo, švietimo ir mokslo sektoriaus atstovai turi skirtingų poreikių ir lūkesčių suskaitmeninto kultūros turinio pakartotiniam naudojimui.</p>	Patvirtinta H2 hipotezė.	<i>Nesiūloma detalizuoti šio klausimo.</i>
	5.5.4. kas skatina arba trukdo pakartotinai naudoti suskaitmenintą kultūros turinį?	<p>H1: Egzistuoja trikdžiai, kurie trukdo pakartotinai naudoti suskaitmenintą kultūros turinį, ir paskatos, kurios skatina pakartotinai vartoti kultūros turinį.</p> <p>H2: Nėra trikdžių, kurie trukdo pakartotinai naudoti skaitmenintą kultūros turinį, ir / arba paskatų, kurios skatina pakartotinai naudoti suskaitmenintą kultūros turinį.</p>	Patvirtinta H1 hipotezė.	<p>Kokios egzistuoja paskatos pakartotinai naudoti suskaitmenintą kultūros turinį?</p> <p>Kokie egzistuoja trikdžiai pakartotinai naudoti suskaitmenintą kultūros turinį?</p>

Tyrimo dalis ir apimtis	Vertinimo klausimas	Hipotezės	Hipotezių patvirtinimas / paneigimas	Vertinimo subklausimas
4. Rekomendacijos	5.6.1. Kokios išvados ir rekomendacijos dėl ES fondų ir kitų investicijų panaudojimo kryptį siekiant skaitmeninių ir suskaitmenintų kultūros išteklių bei elektroninių kultūros paslaugų efektyvinimo, plėtros bei įvairovės ir patrauklumo vartotojui didinimo 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu (pateikiant konkrečias gaires ir apibrėžiant išteklius / investicijų apimtis joms realizuoti)?	H1: Remiantis atlikta analize galima pateikti išvadas ir rekomendacijas (konkrečias gaires ir apibrėžtus išteklius) 2021–2027 m. programavimo laikotarpiui. H2: Remiantis atlikta analize negalima pateikti išvadų ir rekomendacijų (konkrečių gairių ir apibrėžtų išteklių) 2021–2027 m. programavimo laikotarpiui.		Kokios išvados ir rekomendacijos gali būti pritaikytos 2021–2027 m. programavimo laikotarpiui? Kiek investicijų reikia išvadų ir rekomendacijų įgyvendinimui?

Šaltinis: parengta Vertintojo

2 priedas. Taikomi metodai ir laukiamas rezultatas

Toliau skyriuje aprašomi tyrime taikomi metodai. Papildomai nurodoma, kuriose tyrimo dalyse atitinkami metodai bus naudojami. Taikomų metodų derinimas yra aprašomas 1.3. skyriuje.

Grupės diskusijos (*focus grupės*) metodas¹⁸⁴

Grupės diskusija yra kokybinis tyrimo metodas, kurio esmė – organizuotas nedidelės tikslingai atrinktų tyrimo dalyvių grupės pokalbis / diskusija, sutelkti į konkrečią temą.¹⁸⁵ Diskusija vyksta pagal iš anksto sudarytą klausimyną ar gaires, todėl yra iš dalies struktūruota.¹⁸⁶ Dažniausiai fokus grupės sudaromos iš 5–10 žmonių, tačiau pageidautina tokias grupes organizuoti jas sudarant iš 6–8 dalyvių.¹⁸⁷ Svarbu, kad surinkti dalyviai į fokus diskusiją būtų atrinkti pagal tikslinius konkrečiaus tyrimo uždavinius ir tematikas tam, kad galėtų pasidalinti savo žiniomis ir asmenine patirtimi.¹⁸⁸

Fokus grupių metu yra tyrinėjama, ką žmonės turi pasakyti, tačiau didžiausia šio tyrimo metodo stiprybė yra dalyvių pateikiamos įžvalgos apie sudėtingo elgesio ir motyvacijos šaltinius.¹⁸⁹ Dar viena stiprybė yra ta, kad atrinkta dalyvių grupė diskutuoja tarpusavyje, klausinėja vienas kito ir atsakinėja į gautus klausimus,¹⁹⁰ todėl toks metodas padeda atskleisti požiūrių įvairovę, netikėtą ar nežinomą bei naują informaciją.¹⁹¹

Optimaliausia interviu trukmė yra nuo pusantros iki dviejų valandų, bet dažnai tai gali varijuoti pagal dalyvių skaičių ir temos sudėtingumą. Grupės diskusijos metu daromi garso ir / arba vaizdo įrašai.¹⁹²

Vertinimo metu bus taikoma 1 fokus grupių iteracija, t. y., keturios diskusijos su tikslinėmis SSKT vartotojų grupėmis (vartojantys edukacinius, turizmo, tyrimų ir pramoginius tikslus).

16 lentelė. Grupės diskusijos metodo taikymas tyrime

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
5.4.4.1. Kokia yra suskaitmeninto kultūros turinio apimtis valstybiniame ir NVO sektoriuje, kokia jo paklausa skaitmeninėje erdvėje ir, ar turima pasiūla atliepia paklausą?	Sudaromas klausimynas ir gairės. Tuomet organizuojamos 4 grupinės diskusijos su TS nurodytomis SSKT vartotojų grupėmis (vartojantys edukacinius, turizmo, tyrimų ir pramoginius tikslus).	Fokus grupėmis siekiama nustatyti, ar naudojami technologiniai sprendimai ir įrankiai atitinka šiuolaikinės visuomenės poreikius / įpročius. Šios įžvalgos bus naudojamos rengiant vartotojų apklausos klausimyną. Gautos įžvalgos apie vartotojų poreikius ir įpročius padės suformuoti išvadas ir rekomendacijas apie technologinius sprendimus ir įrankius.
5.4.4.2. Kokie naudojami technologiniai sprendimai / įrankiai teikiant el. paslaugas kultūros sektoriuje ar skleidžiant skaitmeninį bei suskaitmenintą kultūros turinį valstybiniame ir NVO sektoriuose, kiek jie efektyvūs bei atitinka šiuolaikinės visuomenės poreikius / įpročius vartojant kultūros turinį / naudojantis el. paslaugomis skaitmeninėje erdvėje?		
5.5.1. Kokie yra skirtingų Lietuvos kultūros išteklių vartojimo tikslų turinčių vartotojų grupių (edukacinius, turizmo, tyrimų, pramogų tikslais) poreikiai ir lūkesčiai, taikomi		Fokus grupėmis nustatomi skirtingų SSKT tikslinių vartotojų grupių poreikiai ir lūkesčiai dėl prioritetinių ir aktualių skaitmeninės kultūros paslaugų ir produktų. Šios įžvalgos

¹⁸⁴ Techninėje specifikacijoje šis metodas vadinamas struktūruotomis kokybinėmis konsultacijomis / apklausa (interviu) su Priede Nr. 1 nurodytomis *focus* grupėmis.

¹⁸⁵ David L. Morgan. Focus Groups. 1996. Prieiga internetu: <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.soc.22.1.129>

¹⁸⁶ Inga Gaižauskaitė ir Natalija Valavičienė. Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu. 2016, 144.

¹⁸⁷ David L. Morgan. Focus Groups. 1996. Prieiga internetu: <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.soc.22.1.129>

¹⁸⁸ Anita Gibbs. Focus Groups. 1997. Prieiga internetu: https://openlab.citytech.cuny.edu/hermacdonaldsbs2000fall2015b/files/2011/06/Focus-Groups_Anita-Gibbs.pdf

¹⁸⁹ David L. Morgan. Focus Groups. 1996. Prieiga internetu: <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.soc.22.1.129>

¹⁹⁰ Ten pat

¹⁹¹ Inga Gaižauskaitė ir Natalija Valavičienė. Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu. 2016, 144.

¹⁹² Inga Gaižauskaitė ir Natalija Valavičienė. Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu. 2016, 163.

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turiniui, jo prieinamumui, kategorizavimui? 5.5.2. Kokios yra prioritetinės ir aktualiausios visuomenei skaitmeninės kultūros paslaugos ir produktai? 5.5.3. Kokie yra kultūros, kūrybinių industrijų, kultūros turizmo, švietimo ir mokslo sektorių poreikiai ir lūkesčiai, taikomi suskaitmeninto kultūros turinio pakartotiniam naudojimui? 5.5.4. Kas skatina arba trukdo pakartotinai naudoti suskaitmenintą kultūros turinį?		bus naudojamos rengiant vartotojų apklausos klausimyną. Gautos įžvalgos apie prioritetinius ir aktualius visuomenei SSKT produktus ir paslaugas padės suformuoti išvadas ir rekomendacijas.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Teorija grįstas poveikio vertinimas

Teorija grįsto poveikio vertinimo (toliau – TGPV) metodas naudojamas nustatyti, kaip ir kodėl (ne) pasireiškė planuotas ar neplanuotas tiesioginis ar netiesioginis poveikis. TGPV taikomas planuojant intervencijas, jas įgyvendinant arba atliekant poveikio vertinimą.¹⁹³ Šiame Vertinime TGPV taikomas atliekant poveikio vertinimą pasibaigus įgyvendinimo laikotarpiui.

TGPV grindžiamas priešastingumo samprata, kuriai nustatyti reikia atkurti detalią politikos kaitos teoriją (apibrėžia aiškinančiąsias hipotezes) ir patikrinti kiekvieną politikos kaitos teorijos hipotezę. TGPV metodą taikant pasibaigus įgyvendinimo laikotarpiui, kaitos teorijos hipotezės tikrinimas atliekamas remiantis surinktais įrodymais. Todėl TGPV apima tris etapus: kaitos teorijos rekonstravimą, pasirengimą duomenų rinkimui ir analizei bei kaitos teorijos tikrinimą.¹⁹⁴

Kaitos teorijos rekonstravimo etapas apima arkinę ir aiškinančias hipotezes. Arkinė hipotezė nurodo ryšį tarp skirtų išteklių ir poveikio, o aiškinančios turėtų atskleisti tarpinius mechanizmus, nurodančius, kas turėtų atsitikti, kad skirti ištekliai lemtų poveikio pasireiškimą. Kaitos teorijos rekonstruojamos derinant kitus metodus: pusiau struktūruotus interviu, grupines diskusijas, politikos ir programų dokumentų analizę bei literatūros apžvalgą.¹⁹⁵

Rengiantis duomenų rinkimui ir analizei svarbu atlikti šiuos žingsnius: parinkti ir suformuluoti rodiklius, kurie leistų patikrinti kaitos teorijos hipotezę; apibrėžti duomenų rinkinio metodus ir parengti instrumentus; parinkti duomenų apdorojimo ir analizės metodus. Atliekant šiuos tris veiksmus reikia laikytis socialinių mokslų standartų t.y. vidinio ir išorinio patvirtinimo, patikimumo ir atkartojamumo.¹⁹⁶

Kaitos teorijos tikrinimas atliekamas keliais žingsniais. Pirmiausia, renkami duomenys ir atliekama analizė, remiantis nustatytais metodais. Antra, tikrinamos hipotezės, derinant du požiūrius – remiantis surinktais įrodymais ir taikant dalyvavimu grįstus metodus. Trečia, atliekant jautrumo analizę siekiama įvertinti, ar gauti analizės rezultatai yra patikimi ir priimtini. Ketvirta, atliekamas kaitos teorijos įvertinimas, tikslinimas ir programos / politikos tobulinimas.¹⁹⁷

17 lentelė. TGPV metodo taikymas tyrime

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
5.1.1. Koks ES fondų ir kitų investicijų poveikis kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybiniais ir kokybiniais aspektais (kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei)? 5.1.2. Kokios ES fondų ir kitų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m.	Rekonstruojama ir suformuluojama kaitos teorija ir iškeliamos hipotezės. Remiantis projektų / priemonių stebėsenos rodikliais	Leidžia įvertinti poveikį, nustatyti priežastis, kodėl jis (ne)pasireiškė, identifikuoti kitas intervencijos stiprybes ar silpnyles. Šios žinios gali būti naudojamos ateityje tobulinant intervencijas.

¹⁹³ Visionary Analytics, ES fondų investicijų vertinimo metodinės gairės, 2015.

¹⁹⁴ Ten pat

¹⁹⁵ Ten pat

¹⁹⁶ Ten pat

¹⁹⁷ Ten pat

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
laikotarpiu kiekybiniu ir kokybiniu aspektais sukurto pokyčio apimtis kiekybiniu ir kokybiniu aspektais, vertinant poveikį kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei?	duomenimis ir pusiau struktūruotų interviu medžiaga tikrinamos hipotezės.	
5.1.3. Kokios investicijos labiausiai ir kurios mažiausiai prisidėjo prie kultūros turinio skaitmeninimo ir suskaitmenintam turiniui 2014–2020 m., vertinant poveikį kultūros turinio atvirumą ir prieinamumą visuomenei?		

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Intervencijos logikos rekonstrukcija

Metodas yra taikomas siekiant nustatyti, koku tikslu ir kaip buvo siekiama vykdyti intervencijas. Metodas glaudžiai susijęs su teisės aktų analize, nes intervencijos logika yra rekonstruojama pirmiausiai remiantis šiais šaltiniais. Metodas taip pat yra sudėtinė TGPV dalis, nes TGPV taikomas tikrinant kaitos teoriją, kuri yra nustatoma taikant intervencijos logikos rekonstrukciją.

18 lentelė. Intervencijos logikos rekonstrukcijos metodo taikymas tyrime

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
5.1.1. Koks ES fondų ir kitų investicijų poveikis kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybiniu ir kokybiniu aspektais (kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei)?	Remiantis teisės aktų analize nustatomos priemonės ir projektai vykdyti SSKT srityje. Nustatomi jų tikslai, tarpusavio ryšiai.	Nustatyti 2014–2020 m. investicijų tikslus ir intervencijos kaitos teoriją. Tai leis užtikrinti, kad analizėje bus atsižvelgta į visus tikslus, kurių buvo siekiama vykdant investicijas, taip pat paruošti reikalingą medžiagą TGPV taikymui.
5.1.2. Kokios ES fondų ir kitų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybiniu ir kokybiniu aspektais sukurto pokyčio apimtis kiekybiniu ir kokybiniu aspektais, vertinant poveikį kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei?		

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Vartotojų apklausa

Vartotojų apklausa leidžia kiekybiškai nustatyti populiacijos nuostatas apklausiant respondentus. Apklauso metodas yra vienas populiariausių informacijos rinkimo metodų, kai siekiama patvirtinti įvairias intuityvias idėjas ar nustatyti ryšius (santykius) tarp tyrimo objekto ir žmonių nuostatų, poreikių, požiūrių ar kitų parametru. Respondentams yra pateikiami iš anksto paruošti klausimynai, vėliau gauti duomenys yra susisteminti taikant statistinę analizę. Tinkamai atrinkta imtis leidžia pritaikyti apklausos duomenis visai populiacijai. Vartotojų apklausa bus naudojama SSKT vartotojų tikslinių grupių tyrimui bei šių grupių atstovų lūkesčių ir poreikių kiekybiniam įvertinimui.

19 lentelė. Vartotojų apklausos metodo taikymas tyrime

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
5.4.4.1. Kokia yra suskaitmeninto kultūros turinio apimtis valstybiniame ir NVO sektoriuje, kokia jo paklausa skaitmeninėje erdvėje ir, ar turima pasiūla atliepia paklausą?	Paruošiamas klausimynas remiantis TS, ekspertų žiniomis bei suformuotomis įžvalgomis grupinių diskusijų metu. Apklausa skleidžiama platinimo kanalais (bibliotekos, mokyklos, universitetų bendruomenės, TIC, per neįgaliųjų asociaciją). Respondentams pateikiamas iš anksto paruoštas klausimynas. Gauti duomenys apibendrinami taikant statistinę analizę.	Atliekant apklausą nustatoma, kokios yra SSKT vartotojų nuostatos dėl esamo SSKT turinio ir naudojamų informacinių sistemų.
5.4.4.2. Kokie naudojami technologiniai sprendimai / įrankiai teikiant el. paslaugas kultūros sektoriuje ar skleidžiant skaitmeninį bei suskaitmenintą kultūros turinį valstybiniame ir NVO sektoriuose, kiek jie efektyvūs bei atitinka šiuolaikinės visuomenės poreikius / įpročius vartojant kultūros turinį / naudojantis el. paslaugomis skaitmeninėje erdvėje?		

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
5.5.1 Kokie yra skirtingų Lietuvos kultūros išteklių vartojimo tikslų turinčių vartotojų grupių (edukaciniais, turizmo, tyrimų, pramogų tikslais) poreikiai ir lūkesčiai, taikomi suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turiniui, jo prieinamumui, kategorizavimui?		Atliekant apklausą surenkami kiekybiniai duomenys apie vartotojus, jų lūkesčius bei poreikius, kurie tikrinami grupinių diskusijų metu.
5.5.2. Kokios yra prioritetinės ir aktualiausios visuomenei skaitmeninės kultūros paslaugos ir produktai?		
5.5.3. Kokie yra kultūros, kūrybinių industrijų, kultūros turizmo, švietimo ir mokslo sektorių poreikiai ir lūkesčiai, taikomi suskaitmeninto kultūros turinio pakartotiniam naudojimui?		
5.5.4. Kas skatina arba trukdo pakartotinai naudoti suskaitmenintą kultūros turinį?		

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Anketinė apklausa raštu

Anketinė apklausa raštu yra apklausos rūšis, kurioje tiriama populiacija nėra didelė, todėl yra galimybė ekonomiškai ir efektyviai pateikti klausimus visai populiacijai. Duomenų rinkimo metodas bus taikomas 2014–2020 m. ES ir valstybės investicijas gavusių projektų vykdytojų ir kultūros išteklių valdytojų apklausai.

20 lentelė. Anketinės apklausos raštu metodo taikymas tyrime

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
5.1.1. Koks ES fondų ir kitų investicijų poveikis kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybinis ir kokybinis aspektais (kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei)?	Atsižvelgiant į tyrimo klausimus ir prieinamų duomenų trūkumą suformuluojama anketinė apklausa (apklausos forma internetu) ir nustatoma tikslinė populiacija (2014–2020 m. ES ir valstybės investicijų projektų vykdytojai). Anketinė apklausa yra siunčiama respondentams. Gauti duomenis analizuojami statistinės analizės metodo pagalba.	Nustatomos projektų vykdytojų įžvalgos, gaunami papildomi kiekybiniai ir kokybiniai duomenys dėl investicijų rezultatų ir poveikio.
5.1.2. Kokios ES fondų ir kitų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybinis ir kokybinis aspektais sukurto pokyčio apimtys kiekybinis ir kokybinis aspektais, vertinant poveikį kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei?		
5.1.3. Kokios investicijos labiausiai ir kurios mažiausiai prisidėjo prie kultūros turinio skaitmeninimo ir suskaitmenintam turiniui 2014–2020 m., vertinant poveikį kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei?		
5.3.1. Kokie išanalizuotų unifikuotų portalų (<i>Europeana</i> , naujai kuriamo „ <i>European collaboration cloud for cultural heritage</i> “ ir kt.) skirti kaupti, saugoti ir skleisti skaitmeninius ir suskaitmenintus kultūros išteklius, tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo su esamomis Lietuvoje kultūros išteklių sistemomis galimybės, techniniai reikalavimai, taikomi tokių portalų suskaitmenintam kultūros produktui, siekiama vertė ir prognozuojami dalyvavimo kaštai?	Atsižvelgiant į tyrimo klausimus ir prieinamų duomenų trūkumą suformuluojama anketinė apklausa (apklausos forma internetu) ir nustatoma tikslinė populiacija (kultūros išteklių valdytojai). Anketinė apklausa yra siunčiama respondentams. Gauti duomenis analizuojami statistinės analizės metodo pagalba.	Nustatomos kultūros išteklių valdytojų įžvalgos dėl jiems kylančių iššūkių, galimybių plėsti bendradarbiavimą su unifikuotais portalais. Papildomai gaunami duomenys dėl esamų techninių sprendimų, SSKT sukūrimo sąnaudų bei jų sandaros.
5.4.4.1. Kokia yra suskaitmeninto kultūros turinio apimtis valstybiniame ir NVO sektoriuje, kokia jo paklausa skaitmeninėje erdvėje ir, ar turima pasiūla atliepia paklausą?		
5.4.4.3. Kokios Lietuvos kultūros įstaigų – skaitmeninių ir suskaitmenintų kultūros išteklių valdytojų - dabartinės techninės galimybės šiuos		

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
<p>išteklis skleisti, plėtoti, saugoti ir atnaujinti, su kokiais susiduriama iššūkiais bei problemomis (finansinėmis, teisinėmis, technologinėmis, administravimo ir pan.) šiuos išteklius skleidžiant, plėtojant, saugant ir atnaujinant, kokie galimi sprendimai šiems iššūkiams bei problemoms spręsti, kokie pasiūlymai?</p> <p>5.4.4.4. kokie skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio produkto/paslaugos sukūrimo kaštai bei jų sandara? Kokie kaštai optimalūs reikiamai kokybei pasiekti? Kultūros turinio produktų imtis: 5.4.4.4.1. parodos; 5.4.4.4.2. kultūros paveldo objekto; 5.4.4.4.3. koncerto; 5.4.4.4.4. spektaklio; 5.4.4.4.5. filmo; 5.4.4.4.6. edukacijos; 5.4.4.4.7. performanso / pasirodymo; 5.4.4.4.8. kt. galimi variantai.</p>		

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Statistinė analizė

Statistinės analizės metodas apima statistinių įrankių taikymą kiekybinių duomenų analizei. Metodas apima skirtingus įrankius ir praktikas, kurie yra parenkami kiekvienai analizei atskirai.

21 lentelė. Statistinės analizės metodo taikymas tyrime

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
5.1.1. Koks ES fondų ir kitų investicijų poveikis kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybiniu ir kokybiniu aspektais (kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei)?	Surenkami priemonių ir projektų stebėsenos rodiklių kiekybiniai duomenys. Analizuojamas atskirų priemonių ir projektų prisidėjimas prie bendro poveikio.	Nustatomas analizuojamų priemonių ir projektų poveikis atvirumui ir prieinamumui. Papildomai nustatomos investicijos, kurios labiausiai ir mažiausiai prisidėjo prie SSKT atvirumo ir prieinamumo.
5.1.2. Koks ES fondų ir kitų investicijų poveikis kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybiniu ir kokybiniu aspektais (kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei)?		
5.1.3. Kokios investicijos labiausiai ir kurios mažiausiai prisidėjo prie kultūros turinio skaitmeninimo ir suskaitmenintam turiniui 2014–2020 m., vertinant poveikį kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei?		
5.4.4.1. Kokia yra suskaitmeninto kultūros turinio apimtis valstybiniame ir NVO sektoriuje, kokia jo paklausa skaitmeninėje erdvėje ir, ar turima pasiūla atliepia paklausą?	Iš vartotojų apklausos gauti kiekybiniai duomenys naudojami SSKT vartotojų tikslinių grupių analizei. Nustatomos tikslinių grupių apimtis, sudėtis, jų požiūris į esamą SSKT apimtį, kokybę ir informacines sistemas.	Statistinė analizė naudojama vartotojų apklausos rezultatų analizei ir interpretacijai, tai leidžia pateikti pagrįstas kiekybines išvadas dėl vartotojų tikslinių grupių požiūrio į esamą SSKT apimtį, kokybę ir informacines sistemas.
5.4.4.2. Kokie naudojami technologiniai sprendimai / įrankiai teikiant el. paslaugas kultūros sektoriuje ar skleidžiant skaitmeninį bei suskaitmenintą kultūros turinį valstybiniame ir NVO sektoriuose, kiek jie efektyvūs bei atitinka šiuolaikinės visuomenės poreikius / įpročius vartojant kultūros turinį / naudojantis el. paslaugomis skaitmeninėje erdvėje?		
5.5.1. Kokie yra skirtingų Lietuvos kultūros išteklių vartojimo tikslų turinčių vartotojų grupių (edukaciniais, turizmo, tyrimų, pramogų tikslais) poreikiai ir lūkesčiai, taikomi suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turiniui, jo prieinamumui, kategorizavimui?	Iš vartotojų apklausos gauti kiekybiniai duomenys naudojami SSKT vartotojų tikslinių grupių analizei. Nustatomos tikslinių grupių apimtis, sudėtis, jų prioritetai, poreikiai ir lūkesčiai.	Statistinė analizė naudojama vartotojų apklausos rezultatų analizei ir interpretacijai, tai leidžia pateikti pagrįstas kiekybines išvadas dėl vartotojų tikslinių grupių

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
5.5.2. Kokios yra prioritetinės ir aktualiausios visuomenei skaitmeninės kultūros paslaugos ir produktai?		sudėties, prioritetų, poreikių ir lūkesčių.
5.5.3. Kokie yra kultūros, kūrybinių industrijų, kultūros turizmo, švietimo ir mokslo sektorių poreikiai ir lūkesčiai, taikomi suskaitmeninto kultūros turinio pakartotiniam naudojimui?		
5.5.4. Kas skatina arba trukdo pakartotinai naudoti suskaitmenintą kultūros turinį?		

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Antrinių šaltinių analizė

Antrinių šaltinių (duomenų) analizė yra plačiai naudojamas metodas, kurio esmė yra kitų tyrėjų darbų analizė siekiant patikrinti hipotezes. Metodas taip pat gali būti naudojamas norint papildomai pagrįsti tyrimo rezultatus ir išvadas.

22 lentelė. Antrinių šaltinių analizės metodo taikymas tyrime

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
5.1.1. Koks ES fondų ir kitų investicijų poveikis kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybiniu ir kokybiniu aspektais (kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei)?	Išskiriami vertingi ir patikimi tyrimai ir vertinimai. Šių tyrimų rezultatai naudojami analizei arba išvadų papildomam pagrindimui.	Pagrindžiama iškelta TGPV kaitos hipotezė. Papildomai metodas naudojamas projektų ir priemonių poveikio nustatymui (kai nepakanka kitų metodų ir / arba pirminių šaltinių).
5.1.2. Koks ES fondų ir kitų investicijų poveikis kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybiniu ir kokybiniu aspektais (kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei)?		
5.1.3. Kokios investicijos labiausiai ir kurios mažiausiai prisidėjo prie kultūros turinio skaitmeninimo ir suskaitmenintam turiniui 2014–2020 m., vertinant poveikį kultūros turinio atvirumą ir prieinamumą visuomenei?		
5.2.2. Kokios skaitmeninio ir suskaitmeninto turinio priemonės padarė didžiausią įtaką išanalizuotose Europos Sąjungos šalyse skaitmeninio ir suskaitmeninto turinio atvėrimui ir prieinamumui visuomenėje 2014 – 2020 metų laikotarpyje?		Nustatomas užsienio šalių investicijų į SSKT poveikis turinio atvirumui ir prieinamumui 2014–2020 m.
5.3.1. Kokie išanalizuotų unifikuotų portalų (<i>Europeana</i> , naujai kuriamo „ <i>European collaboration cloud for cultural heritage</i> “ ir kt.) skirtų kaupti, saugoti ir skleisti skaitmeninius ir suskaitmenintus kultūros išteklius, tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo su esamomis Lietuvoje kultūros išteklių sistemomis galimybės, techniniai reikalavimai, taikomi tokių portalų suskaitmenintam kultūros produktui, siekiama vertė ir prognozuojami dalyvavimo kaštai?		Nustatoma bendradarbiavimo su unifikuotais portalais plėtros galima vertė.
5.4.4.4. kokie skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio produkto/paslaugos sukūrimo kaštai bei jų sandara? Kokie kaštai optimalūs reikiamai kokybei pasiekti? Kultūros turinio produktų imtis: 5.4.4.4.1. parodos; 5.4.4.4.2. kultūros paveldo objekto; 5.4.4.4.3. koncerto; 5.4.4.4.4. spektaklio; 5.4.4.4.5. filmo; 5.4.4.4.6. edukacijos; 5.4.4.4.7. performanso/pasirodymo; 5.4.4.4.8. kt. galimi variantai.		Nustatomi tipiniai SSKT produkto / paslaugos sukūrimo procesai ir vidutiniai įverčiai.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Užsienio gerųjų praktikų analizė

Taikant metodą atliekama atrinktų užsienio šalių gerųjų praktikų atvejo analizė. Metodo metu surenkama informacija, kuri išsamiai išanalizuojama, kad būtų galima nustatyti ir palyginti užsienio valstybių gerąją praktiką. Šiame vertinime, remiantis TS, atliekama trijų užsienio šalių gerųjų praktikų analizė.

23 lentelė. Užsienio gerųjų praktikų analizės metodo taikymas tyrime

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
5.2.1. Kokios skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos (prioritetai, apimtys, technologiniai sprendiniai ar pan.) Europos Sąjungos šalyse gali būti pateiktos kaip gerosios praktikos?	Su Kultūros ministerija suderinami užsienio šalių atvejai. Atrinktų trijų užsienio šalių politika ir praktika kultūros srityje analizuojama siekiant nustatyti gerąsias praktikas.	Nustatomos SSKT sklaidos gerosios praktikos, kuriomis remiantis bus galima formuoti išvadas ir siūlymus.
5.2.2. Kokios skaitmeninio ir suskaitmeninto turinio priemonės padarė didžiausią įtaką išanalizuotose Europos Sąjungos šalyse skaitmeninio ir suskaitmeninto turinio atvėrimui ir prieinamumui visuomenėje 2014 – 2020 metų laikotarpyje?		

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Strateginių dokumentų analizė

Strateginių dokumentų analizės metu atliekama nacionalinio lygmens strateginio planavimo ir ES reglamentų nuostatų analizė.

24 lentelė. Strateginių dokumentų analizės metodo taikymas tyrime

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
5.1.1. Koks ES fondų ir kitų investicijų poveikis kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybinio ir kokybinio aspektais (kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei)?	Nustatoma, kokios SSKT priemonės ir projektai buvo vykdomi 2014–2020 m. laikotarpiu.	Strateginių dokumentų analizė leidžia nustatyti, kokios priemonės buvo vykdomos 2014–2020 m. laikotarpyje SSKT srityje, koks buvo planuotas jų poveikis. Analizė leidžia kokybiškai atlikti intervencijos logikos rekonstrukciją ir TGPV.
5.2.1. Kokios skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos (prioritetai, apimtys, technologiniai sprendiniai ar pan.) Europos Sąjungos šalyse gali būti pateiktos kaip gerosios praktikos?	Analizuojami užsienio šalių teisės aktai, taip nustatoma SSKT sklaidos praktika.	Teisės aktų analizė leidžia identifikuoti teisinio reguliavimo ir institucinės struktūros gerąsias praktikas SSKT srityje.
5.3.1. Kokie išanalizuotų unifikuotų portalų (<i>Europeana</i> , naujai kuriamo „ <i>European collaboration cloud for cultural heritage</i> “ ir kt.) skirtų kaupti, saugoti ir skleisti skaitmeninius ir suskaitmenintus kultūros išteklius, tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo su esamomis Lietuvoje kultūros išteklių sistemomis galimybės, techniniai reikalavimai, taikomi tokių portalų suskaitmenintam kultūros produktui, siekiama vertė ir prognozuojami dalyvavimo kaštai?	Remiantis unifikuotų portalų teisės aktais nustatomi tų portalų techniniai reikalavimai, kurie leis įvertinti Lietuvos ir unifikuotų portalų tinklaveiką, sąsajumą ir sąveikumą.	Teisės aktų analizė leidžia nustatyti reikalavimus Lietuvos kultūros išteklių sistemų tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo su unifikuotais portalais plėtrai.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Pusiau struktūruoti interviu

Interviu yra sistemingas duomenų rinkimas, atliekamas pokalbio metu. Interviu gali būti struktūruotas, nestruktūruotas arba pusiau struktūruotas. Šiame vertinime atliekami pusiau struktūruoti interviu, kuomet tyrėjas yra pasiruošęs klausimus, tačiau gali užduoti ir papildomų klausimų, kurie nebuvo numatyti. Interviu gali būti naudojamas kaip pagrindinis metodas rinkti duomenis arba kaip papildomas, kuriuo tikslinama turima informacija. Šiame Vertinime atliekamos 3 interviu programos: dėl 2014–2020 m. investicijų poveikio, dėl užsienio šalių gerųjų praktikų ir dėl kultūros išteklių valdytojų poreikių ir lūkesčių.

25 lentelė. Pusiau struktūruotų interviu metodo taikymas tyrime

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
5.1.1. Koks ES fondų ir kitų investicijų poveikis kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–	Atliekami bent aštuoni pusiau struktūruoti interviu su	Nustatomos projektų vykdytojų ir priemonės administruojančių

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
<p>2020 m. laikotarpiu kiekybiniais ir kokybiniais aspektais (kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei)?</p> <p>5.1.2. Kokios ES fondų ir kitų investicijų kultūros turinio skaitmeninimui ir suskaitmeninto turinio 2014–2020 m. laikotarpiu kiekybiniais ir kokybiniais aspektais sukurtos apimtys kiekybiniais ir kokybiniais aspektais, vertinant poveikį kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei?</p>	<p>atrinktais projektų vykdytojais ir priemonėmis administruojančiomis institucijomis.</p>	<p>institucijų įžvalgos, atliekamas kokybinis investicijų vertinimas.</p>
<p>5.1.3. Kokios investicijos labiausiai ir kurios mažiausiai prisidėjo prie kultūros turinio skaitmeninimo ir suskaitmenintam turiniui 2014–2020 m., vertinant poveikį kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenei?</p>		
<p>5.2.1. Kokios skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaidos praktikos (prioritetai, apimtys, technologiniai sprendiniai ar pan.) Europos Sąjungos šalyse gali būti pateiktos kaip gerosios praktikos?</p>	<p>Atliekami trys pusiau struktūruoti interviu su atrinktų užsienio valstybių atsakingų institucijų atstovais.</p>	<p>Nustatomos atrinktų užsienio šalių atsakingų institucijų įžvalgos dėl SSKT sklaidos gerųjų praktikų, vykdytų investicijų poveikio.</p>
<p>5.2.2. Kokios skaitmeninio ir suskaitmeninto turinio priemonės padarė didžiausią įtaką išanalizuotose Europos Sąjungos šalyse skaitmeninio ir suskaitmeninto turinio atvirumui ir prieinamumui visuomenėje 2014 – 2020 metų laikotarpyje?</p>		
<p>5.3.1. Kokie išanalizuotų unifikuoatų portalų (<i>Europeana</i>, naujai kuriamo „<i>European collaboration cloud for cultural heritage</i>“ ir kt.) skirtų kaupti, saugoti ir skleisti skaitmeninius ir suskaitmenintus kultūros išteklius, tinklaveikos, sąsajumo ir sąveikumo su esamomis Lietuvoje kultūros išteklių sistemomis galimybės, techniniai reikalavimai, taikomi tokių portalų suskaitmenintam kultūros produktui, siekiama vertė ir prognozuojami dalyvavimo kaštai?</p>	<p>Atliekami šeši pusiau struktūruoti interviu su suskaitmeninto kultūros turinio platformų valdytojais ar jų atstovais.</p>	<p>Nustatomos suskaitmeninto kultūros paveldo platformų valdytojų įžvalgos dėl kylančių problemų ir iššūkių. Papildomai, gautos įžvalgos bus naudojamos formuluojant kultūros išteklių valdytojų anketinės apklausos klausimyną.</p>
<p>5.4.4.1. Kokia yra suskaitmeninto kultūros turinio apimtis valstybiniame ir NVO sektoriuje, kokia jo paklausa skaitmeninėje erdvėje ir, ar turima pasiūla atliepia paklausą?</p>		
<p>5.4.4.2. Kokie naudojami technologiniai sprendimai / įrankiai teikiant el. paslaugas kultūros sektoriuje ar skleidžiant skaitmeninį bei suskaitmenintą kultūros turinį valstybiniame ir NVO sektoriuose, kiek jie efektyvūs bei atitinka šiuolaikinės visuomenės poreikius / įpročius vartojant kultūros turinį / naudojantis el. paslaugomis skaitmeninėje erdvėje?</p>		
<p>5.4.4.1. Kokia yra suskaitmeninto kultūros turinio apimtis valstybiniame ir NVO sektoriuje, kokia jo paklausa skaitmeninėje erdvėje ir, ar turima pasiūla atliepia paklausą?</p>		
<p>5.4.4.3. Kokios Lietuvos kultūros įstaigų – skaitmeninių ir suskaitmenintų kultūros išteklių valdytojų - dabartinės techninės galimybės šiuos išteklius skleisti, plėtoti, saugoti ir atnaujinti, su kokiais susiduriama iššūkiais bei problemomis (finansinėmis, teisinėmis, technologinėmis, administravimo ir pan.) šiuos išteklius skleidžiant, plėtojant, saugant ir atnaujinant, kokie galimi sprendimai šiems iššūkiams bei problemoms spręsti, kokie pasiūlymai?</p>		
<p>5.4.4.4. kokie skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio produkto/paslaugos sukūrimo kaštai bei jų sandara? Kokie kaštai optimalūs reikiamai kokybei pasiekti? Kultūros turinio produktų imtis: 5.4.4.4.1. parodos; 5.4.4.4.2. kultūros paveldo objekto; 5.4.4.4.3. koncerto; 5.4.4.4.4. spektaklio; 5.4.4.4.5. filmo; 5.4.4.4.6.</p>		

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
edukacijos; 5.4.4.4.7. performanso/pasirodymo; 5.4.4.4.8. kt. galimi variantai.		

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Ekspertinis vertinimas

Vertinimo klausimai atsakomi vadovaujantis ekspertų patirtimi ir anksčiau sukauptų žinių pagrindu.

26 lentelė. Ekspertinio vertinimo metodo taikymas tyrime

Vertinimo klausimas, kuriems atsakyti taikomas metodas	Metodo taikymo logika	Siekiamas rezultatas
5.2.3. Remiantis išanalizuotų Europos Sąjungos šalių patirtimi, ką galima rekomenduoti formuluojant gaires ir kryptis dėl skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio plėtros, atvėrimo ir prieinamumo bei elektroninių paslaugų efektyvinimo 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu?	Vadovaujantis ekspertų patirtimi įvertinami surinktų įrodymų svariai formuluojant rekomendacijas Lietuvai 2021–2027 m. programavimo laikotarpiui.	Suformuluojamos pagrįstos rekomendacijos ir išvados.
5.6.1. Kokios išvados ir rekomendacijos dėl ES fondų ir kitų investicijų panaudojimo kryptių siekiant skaitmeninių ir suskaitmenintų kultūros išteklių bei elektroninių kultūros paslaugų efektyvinimo, plėtros bei įvairovės ir patrauklumo vartotojui didinimo 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu (pateikiant konkrečias gaires ir apibrėžiant išteklius / investicijų apimtį joms realizuoti)?	Vadovaujantis ekspertų patirtimi ir surinktais įrodymais, formuluojamos išvados ir rekomendacijos dėl ES fondų ir kitų investicijų panaudojimo kryptių, siekiant skaitmeninių ir suskaitmenintų kultūros išteklių bei elektroninių kultūros paslaugų efektyvinimo, plėtros bei įvairovės ir patrauklumo vartotojui didinimo 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu.	

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

3 priedas. Pusiau struktūruotų interviu klausimynai ir dalyvių sąrašai

Interviu su užsienio šalių atstovais

Atliekami trys pusiau struktūruoti interviu su atrinktų užsienio valstybių atsakingų institucijų atstovais. Nustatomos atrinktų užsienio šalių atsakingų institucijų įžvalgos dėl SSKT sklaidos gerųjų praktikų, vykdytų investicijų poveikio.

27 lentelė. Užsienio šalių atstovų klausimynas

No.	Questions
General questions	
1.	Could you, please, tell us how the culture digitisation process is going in your country, what are the priorities? Does your country have plans or programs on how and what content should be digitised first? What are the plans in this field?
2.	IF THEY HAVE PLANS / PROGRAMMES: Could you tell us what the digitisation process of your country is based on (programmes, plans, strategies etc.)? What evaluations or research has been conducted in this field?
Current situation	
3.	Could you, please, tell us what cultural content type (exhibitions, cultural heritage objects, concerts, performances, films, educations, performances, etc.) is digitised in your country and what progress has been achieved so far? What priorities will be the focus going forward? Why?
4.	Could you, please, tell us what technological solutions and tools are used to share digital and digitised content in your country? What kind of best practices in terms of technological solutions or design can you single out? Why?
5.	Could you, please, name the most common problems and challenges in making digital and digitised content open and accessible to the public? What lessons have been learned in this field and implemented?
6.	Which policies or measures do you think made the greatest impact on the openness and accessibility of digital and digitised cultural content? Were there any relevant evaluations conducted on this topic? What kind of best practices can be distinguished?
Users of digitised content	
7.	Could you, please, tell us if your country distinguishes primary users' target groups of digital and digitised cultural contents? IF YES, could you, please, describe those target groups? Do you gather data on composition, activity, priorities, and expectations of these target groups? If so, could you describe it. IF NO, are target groups defined on the level of separate institutions?
8.	Can you distinguish the best measures of digital and digitised cultural content dissemination? What society groups do they target?
Cooperation with unified portals	
9.	Does your country have portals or collection management systems for digital and digitised culture content? IF YES, do your country's existing portals or collection management systems cooperate with unified portals (for example <i>Europeana</i> or <i>WikiArt</i>)? IF YES, could you please name these portals or collection management systems?
10.	Could you, please, describe how collaboration of your existing portals or collection management system and your named unified portals is set up?
11.	Could you tell us what benefits of cooperating with unified portals do you see? How do you evaluate it / them?
12.	Maybe you could tell us what costs (finance, human resources, etc.) are needed to cooperate with such portals? Do cooperation benefits outweigh the cost?
13.	Does your country have plans to expand cooperation with unified portals? IF YES, could you, please, tell us in which ways your country is planning to do that?

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Klausimynas bus pateiktas respondentams prieš interviu. Respondentų sąrašas pateikiamas žemiau.

28 lentelė. Užsienio šalių analizės pusiau struktūruotų interviu programos respondentai

Valstybė	Institucija	Respondentas	Respondento pareigos	Interviu data
Danija	Royal Danish Library	Tonny Skovgård Jensen	Deputy Director and Head of Cultural Heritage	2023 balandžio 26 d.
Nyderlandai	Ministry of Education, Culture and Science	Eef Masson	Dept. Information and Library Policy Directorate	2023 gegužės 12 d.

Valstybė	Institucija	Respondentas	Respondento pareigos	Interviu data
			Media and Creative Industry, Co-ordinating Policy Officer	
Lenkija	Ministry of Culture and National Heritage	Agata Krawczyk, Katarzyna Waletko, Marta Mejzner	Department of Media and Creative Sectors	2023 balandžio 20 d.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Interviu su projektų vykdytojais ir priemonės administruojančiomis institucijomis

29 lentelė. Klausimynas projektų vykdytojų ir priemonės administruojančių institucijų

Eil. nr.	Klausimai
Klausimai administruojančioms institucijoms	
1.	Gal galėtumėte plačiau papasakoti, koks turinys buvo suskaitmenintas, atvertas visuomenei, kokios sklaidos priemonės ar inovacijos buvo sukurtos įgyvendinant priemonę(-es) / programą (-as)?
2.	Ar sutinkate, kad priemonės(-ių) / programos(-ų) finansuojamos veiklos prisidėjo prie skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atvirumo ir prieinamumo? Kaip Jūs vertinate priemonės(-ių) / programos(-ų) poveikio skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui apimtis? Kodėl?
3.	Ar galėtumėte nurodyti, kurie išorės veiksniai turėjo didžiausią teigiamą ir / arba neigiamą įtaką priemonės(-ių) / programos(-ų) poveikiui skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui?
4.	Kokias, Jūsų nuomone, veiklas / projektus būtų buvę geriau finansuoti, siekiant skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atvirumo ir prieinamumo? Ar pasirinktos priemonės ir veiklos buvo pranašesnės ir tinkamesnės už kitas galimas veiklas šiam tikslui pasiekti? Kokios? Kodėl?
5.	Ar priemonei(-ėms) / programai(-oms) skirtos lėšos buvo pakankamos? Kodėl taip manote?
6.	Ar priemonė(-ės) / programa(-os) įgyvendintos pagal planą? JEIGU BUVO VĒLAVIMŲ , kokios vėlavimo priežastys (užtruko pirkimo procedūros, darbai truko ilgiau nei numatyta, pasikeitė kainos ir dėl to pritrūko finansavimo, kita)?
7.	Ar aiškūs stebėsenos rodikliai, jų skaičiavimo metodika ir siektinos reikšmės? Kodėl taip manote? Ar tinkamai suplanuotos siektinos rodiklių reikšmės? Kaip galėjo būti suplanuotos geriau? Ar numatyti rodikliai pasiekti? Kas lėmė pasiekimą? Nepasiekimą?
Klausimai projektų vykdytojams	
1.	Ar jūs, jūsų atstovaujama organizacija, ar jūsų atstovaujamos asociacijos nariai įgyvendino ES arba nacionalinio biudžeto lėšomis finansuojamus projektus kultūros skaitmenizavimo srityje 2014–2020 m. laikotarpiu? Kokius projektus? Koks buvo projektų turinys, tikslai, rezultatai?
2.	Gal galėtumėte plačiau papasakoti, koks turinys buvo suskaitmenintas, atvertas visuomenei, kokios sklaidos priemonės ar inovacijos buvo sukurtos?
3.	Ar sutinkate, kad finansuojamos projekto(-ų) veiklos prisidėjo prie skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atvirumo ir prieinamumo? Kodėl? Ar manote, kad projekto(-ų) poveikis buvo teigiamas? Kaip Jūs vertinate projekto(-ų) poveikio apimtis?
4.	Ar galėtumėte nurodyti, kurie išorės veiksniai turėjo didžiausią teigiamą ir / arba neigiamą įtaką projekto(-ų) poveikiui skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atvirumui ir prieinamumui?
5.	Kokias, Jūsų nuomone, veiklas / projektus būtų buvę geriau finansuoti, siekiant skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atvirumo ir prieinamumo? Ar pasirinktos priemonės ir veiklos buvo pranašesnės ir tinkamesnės už kitas galimas veiklas šiam tikslui pasiekti? Kokios? Kodėl? Ar papildomos veiklos galėjo labiau padėti pasiekti tikslus? Kaip? Kodėl?
6.	Ar projektui(-ams) skirtos lėšos buvo pakankamos? Kodėl taip manote?
7.	Ar aiškūs stebėsenos rodikliai, jų skaičiavimo metodika ir siektinos reikšmės? Kodėl taip manote? Ar tinkamai suplanuotos siektinos rodiklių reikšmės? Kaip galėjo būti suplanuotos geriau?
8.	Ar Jūsų srities projektas(-ai) įgyvendintas pagal planą? JEIGU BUVO VĒLAVIMŲ , kokios vėlavimo priežastys (užtruko pirkimo procedūros, darbai truko ilgiau nei numatyta, pasikeitė kainos ir dėl to pritrūko finansavimo, kita)? Kaip buvo sprendžiamas projekto(-ų) įgyvendinimo vėlavimas?

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Klausimynas bus pateiktas respondentams prieš interviu. Respondentų sąrašas pateikiamas žemiau.

30 lentelė. Interviu su projektų vykdytojais ir atsakingomis institucijomis respondentų sąrašas

Institucija	Respondentas	Respondento pareigos	Interviu data
Kultūros ministerija	Sonata Senkienė, Vilma Zasimauskienė, Rita Veniukevičienė, Dainius Zukas	Investicijų valdymo skyrius	2023 gegužės 23 d.
CPVA	Viktor Jurkianec	Vyresnysis projektų vadovas	2023 balandžio 20 d.
Inovacijų agentūra (LVPA)	Giedrė Indriulienė, Monika Kemezytė-Vaitiekūnienė	Verslo tvarumo projektų skyriaus vadovė	2023 balandžio 24 d.
Lietuvos kultūros taryba	Asta Pakarklytė	Lietuvos kultūros tarybos pirmininkė	2023 balandžio 28 d.
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka	Jolita Steponaitienė	Informacijos išteklių departamento direktorė	2023 gegužės 3 d.
Lietuvos nacionalinis dailės muziejus	Donatas Snarskis	LM ISC LIMIS direktorius	2023 balandžio 20 d.
Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba	Daiva Lukšaitė	Dokumentų ir archyvų valdymo ir naudojimo skyriaus vedėja	2023 balandžio 25 d.
Nacionalinė KKI asociacija	Romanas Matulis	Valdybos narys	2023 gegužės 26 d.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Interviu su kultūros paveldo platformų valdytojais

Atliekami šeši pusiau struktūruoti interviu su suskaitmeninto kultūros turinio platformų valdytojais ar jų atstovais. Nustatomos suskaitmeninto kultūros paveldo platformų valdytojų įžvalgos dėl kylančių problemų ir iššūkių. Papildomai, gautos įžvalgos bus naudojamos formuluojant kultūros išteklių valdytojų anketinės apklausos klausimyną.

31 lentelė. Klausimynas skaitmeninto kultūros paveldo platformų valdytojams

Eil. nr.	Klausimas
Suskaitmenintas ir skaitmenizuotas kultūros turinys	
1.	Kokį suskaitmenintą ir skaitmeninį kultūros turinį valdo Jūsų platforma? Koks tai turinys?
2.	Kokios Jūsų, kaip platformos valdytojų, galimybės suskaitmenintą ir skaitmeninį kultūros turinį skleisti, plėtoti, saugoti, atnaujinti? Su kokiais iššūkiais ir problemomis susiduria Jūsų platforma? Kaip šie iššūkiai yra sprendžiami?
3.	Kas, Jūsų nuomone, skatina arba trukdo pakartotinai naudoti suskaitmenintą kultūros turinį?
4.	Kokie yra platformos vystymo ateities planai ir perspektyvos? Kokius prioritetus esate nusimatę?
Technologiniai sprendimai	
5.	Ar Jūs vykdate kultūros turinio skaitmeninimo veiklą? JEIGU VYKDO: kokie technologiniai sprendimai ir įrankiai naudojami kultūros turinio skaitmeninimui? Kokie naudojami technologiniai sprendimai jūsų nuomone yra pasiteisinę?
6.	Kokie technologiniai sprendimai ir įrankiai naudojami teikiant ir skleidžiant el. paslaugas? Ar naudojami technologiniai sprendimai ir įrankiai yra aktualūs, atliepia Jūsų veiklos poreikius?
Bendradarbiavimas su unifikuotais portalais	
7.	Ar Jūs bendradarbiaujate su unifikuotais portalais, tokiais kaip <i>Europeana</i> ? JEIGU BENDRADARBIAUJA: koks Jūsų valdomos platformos dabartinis sąsajumas ir sąveikumas su unifikuotais portalais? Ar planuojate plėsti šį bendradarbiavimą?
8.	JEIGU BENDRADARBIAUJA: ar egzistuoja bendradarbiavimo trikdžiai (praktiniai, technologiniai ir pan.)? Ar planuojate tokius trikdžius spręsti?
9.	JEIGU BENDRADARBIAUJA: kokia yra tokio bendradarbiavimo vertė, nauda? Ar ji yra kiekybiškai pamatuojama?

Eil. nr.	Klausimas
10.	JEIGU BENDRADARBIAUJA: Kokių investicijų ir / arba pokyčių reikia, norint plėsti bendradarbiavimą su unifikuotais portalais?
Vartotojai	
11.	Ar Jūsų platforma matuoja ir seka vartotojų kiekį, vykdo vartotojų analizę? Ar Jūs žinote kokios yra Jūsų platformos tikslinės vartotojų grupės?
12.	JEIGU ŽINO: kokios tai grupės, kokiais tikslais jie naudojami Jūsų platforma? Kokios vartotojų grupės aktyviausiai naudojami skaitmeniniu ir suskaitmenintu kultūros turiniu?
13.	JEIGU ŽINO: Jūsų vertinimu, ar esamas skaitmeninis ir suskaitmenintas kultūros turinys yra patrauklus tikslinėms vartotojų grupėms? Ar patraukli pateikimo forma? Kokie pokyčiai leistų padidinti patrauklumą vartotojų tikslinėms grupėms?

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

Klausimynas bus pateiktas respondentams prieš interviu. Respondentų sąrašas pateikiamas žemiau.

32 lentelė. Interviu su skaitmeninto kultūros paveldo platformų valdytojais respondentų sąrašas

Platforma	Atsakinga institucija	Respondentas	Respondento pareigos	Interviu data
ePaveldas, iBiblioteka (LIBIS)	Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka	Jolita Steponaitienė	Informacijos išteklių departamento direktorė	2023 gegužės 3 d.
LIMIS	Lietuvos nacionalinis dailės muziejus	Donatas Snarskis	LM ISC LIMIS direktorius	2023 balandžio 20 d.
e-Kinas	Lietuvos centrinis valstybės archyvas	Jolė Stimbirytė, Inga Vizgirdienė	Kino dokumentų skyriaus vedėja; Direktorius pavaduotoja	2023 balandžio 21 d.
EAIS	Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba	Daiva Lukšaitė, Andrius Žilnys	Dokumentų ir archyvų valdymo ir naudojimo skyriaus vedėja; Vyresnysis specialistas	2023 balandžio 25 d.
LRT mediateka	Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija	Mindaugas Valinevičius	LRT, LRT Archyvų skyriaus vadovas	2023 gegužės 2 d.

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

4 priedas. Anketinių apklausų raštu klausimynai

Anketinė apklausa raštu atliekama tais atvejais, kai yra galimybė pateikti klausimyną visai tiriamajai populiacijai ir gauti atsakymus iš didelės jų dalies. Šio Vertinimo kontekste tai projektų vykdytojų apklausa (siekiama gauti trūkstantus kiekybinius duomenis dėl VP ir valstybės investicijų ir jų poveikio) ir kultūros išteklių valdytojų apklausa (siekiama nustatyti jiems kylančius iššūkius ir jų lūkesčius).

Projektų vykdytojų anketinė apklausa raštu

Q1. Kokiam projektų skaičiui Jūsų organizacija gavo finansavimą pagal atrinktas 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų priemones arba Kultūros rėmimo fondo programas?

Respondentams pateikiamas klausimo paaiškinimas: *Atrinktos 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų priemonės – 02.3.1-CPVA-V-526, 13.1.1-LVPA-K-309 ir 13.1.1-LVPA-K-310. Atrinktos Kultūros rėmimo fondo programos – Kultūros ir meno organizacijų naujų produktų ir (ar) paslaugų kūrimas, Skaitmeninių kultūros objektų sklaida, Atminties institucijos, Kūrybinė veikla ir autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga: autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga, Autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga ir Meno kūrėjų organizacijų strateginių programų įgyvendinimas.*

a) 1;	d) 4;	g) 7;	j) 10;
b) 2;	e) 5;	h) 8;	
c) 3;	f) 6;	i) 9;	

Q1.1. Prašome nurodyti Jūsų vykdyto projekto (-ų) kodą arba pavadinimą

- a) *Jrašomas atsakymas.*

Q2. Prašome nurodyti, pagal kokią priemonę (-es) / programą (-as) buvo (yra) vykdomas jūsų projektas (-ai)?

Pastaba: respondentas gali pasirinkti daugiau nei vieną atsakymo variantą.

- a) 02.3.1-CPVA-V-526 „Kultūros turinio skaitmeninimas ir sklaida“;
- b) 13.1.1-LVPA-K-309 „Paskatos gerinti kultūros ir kūrybinių industrijų įmonių infrastruktūrą“;
- c) 13.1.1-LVPA-K-310 „Paskatos kultūros ir kūrybinių industrijų sektoriui kurti konkurencingus kultūros produktus“;
- d) KRF programa „Kultūros ir meno organizacijų naujų produktų ir (ar) paslaugų kūrimas“;
- e) KRF programa „Kūrybinė veikla ir autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga: autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga“;
- f) KRF programa „Skaitmeninių kultūros objektų sklaida“;
- g) KRF programa „Autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga“;
- h) KRF programa „Atminties institucijos“;
- i) KRF programa „Meno kūrėjų organizacijų strateginių programų įgyvendinimas“.

Pastaba: Jeigu respondentas nurodė, kad vykdė projektus pagal daugiau nei vieną priemonę, toliau pateiktus klausimus prašoma užpildyti kiekvienai priemonei atskirai.

Q3. Kokia jūsų vykdyto (vykdomo) projekto (-ų) būseną?

- a) Projektas (-ai) užbaigtas (-ti);
- b) Iki projekto (-ų) užbaigimo liko mažiau nei 6 mėn.;
- c) Iki projekto (-ų) užbaigimo liko nuo 6 iki 12 mėn.;
- d) Iki projekto (-ų) užbaigimo liko daugiau nei 12 mėn.

Q4. Ar pasibaigus projektui (-ams) buvo (bus) pasiekti visi numatyti produktų rodikliai?

a) Taip, pavyko (pavyks) pasiekti visus produktų rodiklius;	b) Pavyko (pavyks) pasiekti tik dalį produktų rodiklių;	d) Projekto numatytus produktų rodiklius įvertinti sunku.
	c) Nepavyko pasiekti produktų rodiklių;	

Q5. Ar pasibaigus projektui (-ams) buvo (bus) pasiekti visi numatyti rezultatų rodikliai?

a) Taip, pavyko (pavyks) pasiekti visus produktų rodiklius;	b) Pavyko (pavyks) pasiekti tik dalį produktų rodiklių;	d) Projekto numatytus produktų rodiklius įvertinti sunku.
	c) Nepavyko pasiekti produktų rodiklių;	

Q6. Dėl kokių priežasčių nebuvo (nebus) pasiekti visi suplanuoti produktų rodikliai?

Pastaba: respondentas gali pasirinkti daugiau nei vieną atsakymo variantą.

- a) Buvo netinkamai suplanuoti produktų rodikliai;
- b) Projekto įgyvendinimo metu pasikeitė poreikiai ir dalis produktų rodiklių tapo neaktualūs;
- c) Vėlavimai pradėti projektą ar vėlavimai projekto įgyvendinimo metu;
- d) Problemos dėl viešųjų pirkimų.

Q6. Dėl kokių priežasčių nebuvo (nebus) pasiekti visi suplanuoti rezultatų rodikliai?

Pastaba: respondentas gali pasirinkti daugiau nei vieną atsakymo variantą.

- a) Buvo netinkamai suplanuoti produktų rodikliai;
- b) Projekto įgyvendinimo metu pasikeitė poreikiai ir dalis produktų rodiklių tapo neaktualūs;
- c) Vėlavimai pradėti projektą ar vėlavimai projekto įgyvendinimo metu;
- d) Problemos dėl viešųjų pirkimų.

Q7.1. Jei susidūrėte su sunkumais ir kliūtimis, prašome nurodyti su kokiais:

Pastaba: respondentas gali pasirinkti daugiau nei vieną atsakymo variantą.

a) Administraciniai sunkumai;	e) Pernelyg trumpas darbų / projekto terminas;
b) Nepakankamas finansavimas, biudžetas;	f) Kita (įrašykite).
c) Paslaugų tiekėjų pasiūlos trūkumas;	
d) Rangovų trūkumas arba nekokybiškas darbų atlikimas;	

Q7.2. Ką dabar darytumėte kitaip, kad išvengti kilusių sunkumų?

Pastaba: respondentas gali pasirinkti daugiau nei vieną atsakymo variantą.

- a) Vykdytume glaudesnę bendradarbiavimą su administruojančia institucija;
- b) Peržiūrėtume finansavimo sumą;
- c) Naudotume dokumentų rengimo šablonus;
- d) Kita (įrašykite).

Q8 Kaip, jūsų manymu, jums sekėsi (sekasi) įgyvendinti projektą, remiamą ES ar kitomis finansinėmis priemonėmis?

a) Labai gerai, viskas vyko (vyksta) sklandžiai;	b) Gerai, tačiau kilo (kyla) šiokių tokių sunkumų;	c) Prastai, kilo (kyla) daug sunkumų.

Jei Q8. atsakymas „Gerai, tačiau kilo (kyla) šiokių tokių sunkumų“ arba „Prastai, kilo (kyla) daug sunkumų“, atsakoma į klausimus Q8.1. ir Q8.2. Galima pasirinkti daugiau negu vieną atsakymo variantą.

Q8.1. Jei susidūrėte su sunkumais ir kliūtimis, prašome nurodyti su kokiais:

Pastaba: respondentas gali pasirinkti daugiau nei vieną atsakymo variantą.

- a) Administraciniai sunkumai;
- b) Nepakankamas finansavimas, biudžetas;
- c) Paslaugų tiekėjų pasiūlos trūkumas;
- d) Rangovų trūkumas arba nekokybiškas darbų atlikimas;
- e) Pernelyg trumpas darbų / projekto terminas;
- f) Kita (įrašykite).

Q8.2. Su kokiais išoriniais poveikiais įgyvendinant projektą teko susidurti (vis dar susiduriate)?

Pastaba: respondentas gali pasirinkti daugiau nei vieną atsakymo variantą.

- a) COVID-19 pandemija;
- b) ES struktūrinių fondų investicijų į Lietuvos verslo plėtrą mažėjimas;
- c) Neigiami šalies ekonominės situacijos pokyčiai, ūkio augimo sulėtėjimas;
- d) Teisės aktų, reglamentuojančių ES fondų investicijas, dažna kaita;
- e) Kvietimų teikti paraiškas planų kaita;
- f) Išoriniai poveikiai neturėjo įtakos projekto įgyvendinimui;
- g) Darbo rinkos struktūros pokyčiai (darbuotojų trūkumas ir kaita, darbo užmokesčio spartus augimas ir pan.);
- h) Kita (įrašykite).

Q9. Ar šis Jūsų vykdytas projektas (-ai) sukūrė naują atvirai prieinamą skaitmeninį arba suskaitmenintą kultūros turinį?

- a) Taip;
- b) Ne.

Jei Q9. atsakymas „taip“, atsakoma į klausimus Q9.1.–Q9.3.

Q9.1. Ar Jūsų vykdyto (-ų) projekto (-ų) metu sukurtas suskaitmenintas arba skaitmeninis kultūros turinys:

Respondentui pateikiama pastaba: prašoma įrašyti kieki.

	Įrašomas kiekis
a) yra prieinamas nemokamai	
b) yra prieinamas už mokestį	
c) yra paženklintas atvira turinio licencija (kuris gali būti naudojamas pakartotinai su tam tikrais apribojimais arba be jų)	

Q9.2. Kiek skaitmeninio ar suskaitmeninto kultūros turinio vienetų buvo sukurta įgyvendinus projektą (iš viso)?

- a) Įrašomas atsakymas.

Q9.3. Koks suskaitmenintas ar skaitmeninis turinys buvo sukurta įgyvendinus projektą?

- a) Tekstinis (pavyzdžiui, knygos, dokumentai, rankraščiai);
- b) Vizualinis statinis (pavyzdžiui, paveikslai, žemėlapiai);
- c) Vizualinis interaktyvus (pavyzdžiui, turas muziejuje);
- d) Garso įrašai (pavyzdžiui, muzika, radijo laidos);
- e) Audiovizualinis (pavyzdžiui, filmai, spektakliai);
- f) Kita (įrašykite).

Q9.4. Ar Jūsų projektas (-ai) prisidėjo (prisidės) prie suskaitmeninto arba skaitmeninio kultūros turinio atvirumo netiesiogiai?

Respondentui pateikiamas paaiškinimas: *Pavyzdžiui, sukuriant sąlygas gauti prieigą prie atviro kultūros turinio.*

- a) Taip;
- b) Ne;
- c) Sunku atsakyti.

Q10. Ar įgyvendinus Jūsų projektą (-us) padidėjo (numatoma, kad prisidės) kultūros turinio peržiūrų / apsilankymų skaičius?

Respondentui pateikiamas paaiškinimas: *Jeigu Jūsų projektas tebevyksta, prašome nurodyti, ar įgyvendinus projektą numatomas kultūros turinio peržiūrų / apsilankymų skaičiaus padidėjimas.*

- a) Taip;
- b) Ne;
- c) Sunku atsakyti.

Jei Q10. atsakymas „taip“, atsakoma į klausimą Q10.1.

Q10.1. Kiek įvyko (numatoma, kad įvyks) papildomų kultūros turinio peržiūrų per metus nuo projekto (-ų) įgyvendinimo pabaigos?

Respondentui pateikiamas paaiškinimas: *Jeigu projektas vis dar vykdomas arba nepraėjo metai nuo projekto įgyvendinimo pabaigos, prašome nurodyti prognozuojamą kiekį.*

- a) *Jrašomas skaitinės vertės atsakymas*

Kultūros išteklių valdytojų apklausa raštu

Q1. Koks yra Jūsų įstaigos pavadinimas?

- a) *Jrašomas atsakymas*

Q2. Kokius skaitmeninius ir suskaitmenintus kultūros išteklius valdo Jūsų įstaiga?

Pastaba – galimi keli atsakymo pasirinkimai. Pasirinkus atsakymo variantą „Kitas“, respondento prašoma patikslinti, atsakymas įrašomas.

- a) Tekstinis (pavyzdžiui, knygos, dokumentai, rankraščiai);
- b) Vizualinis statinis (pavyzdžiui, paveikslai, žemėlapiai);
- c) Audiovizualinis (pavyzdžiui, filmai, spektakliai);
- d) Interaktyvus (pavyzdžiui, virtualus turas muziejuje, paminklai);
- e) Garso įrašai (pavyzdžiui, muzika, radijo laidos);
- f) Kitas.

Q3. Ar Jūsų įstaiga šiuo metu skaitmenina kultūros turinį (kuria skaitmenines fizinio kultūros paveldo kopijas)?

- a) Taip;
- b) Ne.

Q4. Ar Jūsų įstaiga šiuo metu kuria skaitmeninį kultūros turinį (kuria skaitmeninį kultūros turinį, kuris nėra skaitmeninė fizinio kultūros turinio versija)?

- a) Taip;
- b) Ne.

Q5. Ar Jūsų įstaiga valdo platformą, kurioje yra publikuojamas kitų įstaigų suskaitmenintas ir skaitmeninis kultūros turinys?

- c) Taip;
- d) Ne.

Q5.1. Ar Jūsų įstaigos valdomas kultūros turinys yra prieinamas Jūsų įstaigos puslapyje arba valdomoje platformoje?

- a) Taip;
- b) Ne.

Q5.2. Ar Jūsų įstaigos puslapyje arba valdomoje platformoje yra teikiamos el. paslaugos?

- a) Taip;
- b) Ne.

Jei Q5.2. atsakymas „taip“, atsakoma į klausimus Q5.3–Q5.4. Atsakant į klausimą Q5.3. pasirinkus atsakymo variantą, prašoma nurodyti paslaugų kiekį. Galimi keli atsakymo pasirinkimai. Pasirinkus atsakymo variantą „Kitos paslaugos“, respondento prašoma patikslinti, atsakymas įrašomas.

Q5.3. Kokios el. paslaugos yra teikiamos Jūsų įstaigos puslapyje arba valdomoje platformoje? Kiek paslaugų teikiate?

Pastaba – galimi keli atsakymo pasirinkimai. Pasirinkus atsakymo variantą „Kitas“, respondento prašoma patikslinti, atsakymas įrašomas. Respondentų prašoma nurodyti el. paslaugų kiekį pagal pasirinktas kategorijas.

- a) Su skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio peržiūra susijusios paslaugos;
- b) Su prieiga prie skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio originalo / aukštos raiškos / kokybės versijos susijusios paslaugos;
- c) Su autorinėmis teisėmis susijusios paslaugos (pavyzdžiui, leidimo naudotis gavimas);
- d) Prekyba bilietais;
- e) Administracinės paslaugos (pavyzdžiui, užsiregistravimas, asmeninių duomenų tvarkymas);
- f) Paslaugos kultūros turinio autoriams;
- g) Kitos paslaugos.

Q5.4. Su kokiais iššūkiais susiduria Jūsų įstaiga teikdama el. paslaugas arba užtikrinant el. paslaugų teikimą Jūsų valdomoje platformoje?

Pastaba – galimi keli atsakymo pasirinkimai. Pasirinkus atsakymo variantą „Kitas“, respondento prašoma patikslinti, atsakymas įrašomas.

- a) Finansiniai apribojimai (nepakankamas veiklos finansavimas);
- b) Techniniai apribojimai (nepakankamas taikomų techninių sprendimų arba įrangos kiekis / kokybė);
- c) Teisiniai apribojimai (teisės aktų nustatyti apribojimai, nesusiję su autorinėmis teisėmis);
- d) Autorinių teisių apribojimai;
- e) Žmogiškųjų išteklių apribojimai (nepakankamas kvalifikuotų specialistų kiekis);
- f) Su iššūkiais šioje srityje nesusiduriate;
- g) Kita (prašome nurodyti).

Q6.1. Ar Jūsų įstaiga vykdo veiklą, susijusią su skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio plėtra? Skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio plėtojimas suprantamas kaip skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio apimties didinimas, pavyzdžiui, skaitmeninant kultūros paveldą.

- a) Taip;
- b) Ne.

Jei Q6.1. atsakymas „taip“, atsakoma į klausimus Q6.1.1.

Q6.1.1. Su kokiais iš toliau nurodytų iššūkių susiduria Jūsų įstaiga plėtojant skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį? Skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio plėtojimas suprantamas kaip skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio apimties didinimas.

Pastaba – galimi keli atsakymo pasirinkimai. Pasirinkus atsakymo variantą „Kitas“, respondento prašoma patikslinti, atsakymas įrašomas.

- a) Finansiniai apribojimai (nepakankamas veiklos finansavimas);
- b) Techniniai apribojimai (nepakankamas taikomų techninių sprendimų arba įrangos kiekis / kokybė);
- c) Teisiniai apribojimai (teisės aktų nustatyti apribojimai, nesusiję su autorinėmis teisėmis);
- d) Autorinių teisių apribojimai;
- e) Žmogiškųjų išteklių apribojimai (nepakankamas kvalifikuotų specialistų kiekis);
- f) Su iššūkiais šioje srityje nesusiduriate;
- g) Kita (prašome nurodyti).

Q6.2. Ar Jūsų įstaiga vykdo veiklą, susijusią su skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atnaujinimu? Skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atnaujinimas suprantamas kaip skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio palaikymas, pritaikymas besikeičiantiems vartotojų poreikiams.

- a) Taip;
- b) Ne.

Jei Q6.2. atsakymas „taip“, atsakoma į klausimus Q6.2.1.

Q6.2.1. Su kokiais iš toliau nurodytų iššūkių susiduria Jūsų įstaiga atnaujinant skaitmeninės kultūros išteklius? Skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio atnaujinimas suprantamas kaip skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio palaikymas, pritaikymas besikeičiantiems vartotojų poreikiams.

Pastaba – galimi keli atsakymo pasirinkimai. Pasirinkus atsakymo variantą „Kitas“, respondento prašoma patikslinti, atsakymas įrašomas.

- a) Finansiniai apribojimai (nepakankamas veiklos finansavimas);
- b) Techniniai apribojimai (nepakankamas taikomų techninių sprendimų arba įrangos kiekis / kokybė);
- c) Teisiniai apribojimai (teisės aktų nustatyti apribojimai, nesusiję su autorinėmis teisėmis);
- d) Autorinių teisių apribojimai;
- e) Žmogiškųjų išteklių apribojimai (nepakankamas kvalifikuotų specialistų kiekis);
- f) Su iššūkiais šioje srityje nesusiduriate;
- g) Kita (prašome nurodyti).

Q6.3. Ar Jūsų įstaiga vykdo veiklą, susijusią su skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaida? Skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaida suprantama kaip skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio viešinimas, naujų vartotojų pritraukimas.

- a) Taip;
- b) Ne.

Jei Q6.3. atsakymas „taip“, atsakoma į klausimus Q6.3.1.

Q6.3.1. Su kokiais iš toliau nurodytų iššūkių susiduria Jūsų įstaiga skleidžiant skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį? Skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio sklaida suprantama kaip skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio viešinimas, naujų vartotojų pritraukimas.

Pastaba – galimi keli atsakymo pasirinkimai. Pasirinkus atsakymo variantą „Kitas“, respondento prašoma patikslinti, atsakymas įrašomas.

- a) Finansiniai apribojimai (nepakankamas veiklos finansavimas);
- b) Techniniai apribojimai (nepakankamas taikomų techninių sprendimų arba įrangos kiekis / kokybė);
- c) Teisiniai apribojimai (teisės aktų nustatyti apribojimai, nesusiję su autorinėmis teisėmis);
- d) Autorinių teisių apribojimai;
- e) Žmogiškųjų išteklių apribojimai (nepakankamas kvalifikuotų specialistų kiekis);
- f) Su iššūkiais šioje srityje nesusiduriate;
- g) Kita (prašome nurodyti).

Q6.4. Ar Jūsų įstaiga vykdo veiklą, susijusią su skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio saugojimu? Skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio saugojimas suprantamas kaip tinkamo duomenų bazių, serverių, ar kitokių skaitmeninių duomenų saugojimo techninių sprendimų veikimo užtikrinimas.

- a) Taip;
- b) Ne.

Jei Q6.4. atsakymas „taip“, atsakoma į klausimus Q6.4.1.

Q6.4.1. Su kokiais iš toliau nurodytų iššūkių susiduria Jūsų įstaiga saugant skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį? Skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio saugojimas suprantamas kaip tinkamo duomenų bazių, serverių, ar kitokių skaitmeninių duomenų saugojimo techninių sprendimų veikimo užtikrinimas.

Pastaba – galimi keli atsakymo pasirinkimai. Pasirinkus atsakymo variantą „Kitas“, respondento prašoma patikslinti, atsakymas įrašomas.

- a) Finansiniai apribojimai (nepakankamas veiklos finansavimas);
- b) Techniniai apribojimai (nepakankamas taikomų techninių sprendimų arba įrangos kiekis / kokybė);
- c) Teisiniai apribojimai (teisės aktų nustatyti apribojimai, nesusiję su autorinėmis teisėmis);
- d) Autorinių teisių apribojimai;

- e) Žmogiškųjų išteklių apribojimai (nepakankamas kvalifikuotų specialistų kiekis);
- f) Su iššūkiiais šioje srityje nesusiduriate;
- g) Kita (prašome nurodyti).

Q6.5. Kokius techninius sprendimus ir įrankius, skirtus skaitmeninio ir suskaitmeninto turinio plėtojimui, atnaujinimui, sklaidai ir saugojimui valdo Jūsų įstaiga?

Pastaba – galimi keli atsakymo pasirinkimai. Pasirinkus atsakymo variantą prašoma nurodyti techninių sprendimų ir įrankių kieki. Pasirinkus atsakymo variantą „Kitas“, respondento prašoma patikslinti, atsakymas įrašomas.

- a) Svetainė, skirta talpinti skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį ir / arba teikti el. paslaugas kultūros srityje;
- b) Serveris (duomenų bazė) ar kitas techninis sprendimas, skirtas saugoti skaitmeninį ir suskaitmenintą kultūros turinį;
- c) Specializuoti vaizdo skaneriai, specialiai pritaikyti kultūros paveldo skaitmeninimui;
- d) Įprasti vaizdo skaneriai, kurie nėra specifiškai pritaikyti kultūros paveldo skaitmeninimui;
- e) Garso įrašų skaitmeninimo įranga;
- f) Vaizdo kameros;
- g) 3D skanavimo įranga;
- h) Kita (prašome nurodyti);

Q6.6. Su kokiomis informacinėmis sistemomis Jūsų įstaigos informacinė sistema turi duomenų perdavimo sąsajas?

Pastaba – galimi keli atsakymo pasirinkimai. Pasirinkus atsakymo variantą „Kitas“, respondento prašoma patikslinti, atsakymas įrašomas.

- a) ePaveldas (Virtuali elektroninio paveldo informacinė sistema);
- b) Kitos lietuviškos skaitmeninio paveldo platformos (pavyzdžiui, LIMIS, iBiblioteka);
- c) Kitų Lietuvos kultūros išteklių valdytojų informacinės sistemos;
- d) Užsienio unifikuotų portalų informacinės sistemos (pavyzdžiui, *Europeana*, *Archives Portal Europe*);
- e) Kita.

Q7. Kokie pokyčiai turėtų įvykti, norint išspręsti Jūsų įstaigai kylančius iššūkius skaitmeninio ir suskaitmeninto turinio plėtros, atnaujinimo, sklaidos ir saugojimo srityje?

- a) Įrašomas atsakymas iki 5 000 spaudos ženklų.

Q8.1. Kas sudaro skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio produkto ar paslaugos sukūrimo sąnaudas?

Pastaba – galimi keli atsakymo pasirinkimai.

	Tokio turinio įstaiga nėra kūrusi	Darbuotojų darbo laikas	Specialios įrangos įsigijimas / nuoma	Išorės specialistų samdymas	Kita
a) Skaitmeninė (virtuali) paroda	1	2	3	4	5
b) Suskaitmenintas kultūros paveldo objektas	1	2	3	4	5
c) Suskaitmenintas koncertas	1	2	3	4	5
d) Suskaitmenintas spektaklis	1	2	3	4	5
e) Suskaitmenintas filmas	1	2	3	4	5
f) Skaitmeninis edukacijos turinys	1	2	3	4	5
g) Skaitmeninis performansas / pasirodymas	1	2	3	4	5

Q8.2. Kas sudaro skaitmeninio ir suskaitmeninto kultūros turinio produkto ar paslaugos sukūrimo sąnaudas?

Pastaba - įrašomas skaitinis atsakymas.

	Įprastas darbuotojų darbo laikas, reikalingas turinio vienetui sukurti, darbo val.	Išorės specialistų samdymo sąnaudos turinio vienetui sukurti, Eur	Kitos sąnaudos turinio vienetui sukurti, Eur	Įprastos bendros sąnaudos turinio vieneto sukūrimui, Eur	Nėra galimybės atsakyti
a) Skaitmeninė (virtuali) paroda					
b) Suskaitmenintas kultūros paveldo objektas					
c) Suskaitmenintas koncertas					
d) Suskaitmenintas spektaklis					
e) Suskaitmenintas filmas					
f) Skaitmeninis edukacijos turinys					
g) Skaitmeninis performansas / pasirodymas					

Q8.4. Ar sąnaudų sandara ir suma keičiasi priklausomai nuo siekiamos produkto / paslaugos kokybės?

- a) Taip; b) Ne.

Q9.1. Ar Jūsų įstaiga teikia turinį į užsienio arba tarptautinius unifikuotus portalus (tiesiogiai arba per tarpininką), tokius kaip *Europeana*, skirtus kaupti, saugoti ir skleisti skaitmeninius ir suskaitmenintus kultūros išteklius?

- a) Taip; b) Ne.

Jei Q9.1. atsakymas „Ne“ prašoma atsakyti į klausimus Q9.2.

Q9.2. Kokios priežastys lemia tai, kad Jūsų įstaiga nebendradarbiauja su unifikuotais portalais, tokiais kaip *Europeana*?

Pastaba – galimi keli atsakymo pasirinkimai.

- Neturime tinkamo suskaitmeninto ir skaitmeninio turinio;
- Neturime reikalingų žmogiškųjų išteklių;
- Neturime techninių galimybių;
- Turinys negali būti teikiamas dėl teisinių apribojimų (nesusijusių su autorinėmis teisėmis);
- Neturime finansinių galimybių pateikti duomenis;
- Dalijamasis turiniu riboja autorių teisės;
- Bendradarbiavimas mūsų įstaigai neatneša naudos.

Jeigu Q9.1. atsakymas „Taip“ prašoma atsakyti į klausimus Q9.3.–Q9.4.

Q9.3. Kokio dydžio investicijų reikėjo, norint pradėti bendradarbiauti su užsienio arba tarptautiniais unifikuotais portalais, tokiais kaip *Europeana*?

a) *Jrašomas skaitinės vertės atsakymas.*

Q9.4. Kiek papildomų metinių sąnaudų patiriate dėl bendradarbiavimo su užsienio arba tarptautiniais unifikuotais portalais, tokiais kaip *Europeana*?

a) *Jrašomas skaitinės vertės atsakymas.*

5 priedas. Vartotojų apklausos metodika ir klausimynas

Atliekama Lietuvos gyventojų apklausa siekiant nustatyti visuomenės nuostatas dėl egzistuojančio SSKT ir sklaidos priemonių, taip pat visuomenės lūkesčius ir poreikius SSKT srityje.

Apklausos platinimo forma – apklausa internetu. Bendra numatoma imtis – ne mažiau 1 100 respondentų. 800 respondentų numatoma surinkti per panelį, likusią dalį per kitus skirtingus platinimo kanalus. Siekiant išvengti sisteminės paklaidos, apklausos platinimo kanalai yra diversifikuojami. Nustačius respondentų imties netolygumus, apklausos duomenų analizei taikomi svertai. Apklausa planuoja platinti šiais platinimo kanalais:

- egzistuojančios **suskaitmeninto kultūros paveldo platformos** (ePaveldas, LIMIS, e-Kinas, EAIS, LRT mediateka);
- **bibliotekų**, dalyvaujančių Kultūros paveldo skaitmeninimo statistikos sistemoje, internetiniai puslapiai (pilnas sąrašas pateikiamas KM puslapyje¹⁹⁸);
- **muziejų**, dalyvaujančių Kultūros paveldo skaitmeninimo statistikos sistemoje, internetiniai puslapiai (pilnas sąrašas pateikiamas KM puslapyje¹⁹⁹);
- **archyvų**, dalyvaujančių Kultūros paveldo skaitmeninimo statistikos sistemoje, internetiniai puslapiai (pilnas sąrašas pateikiamas KM puslapyje²⁰⁰);
- Lietuvos **turizmo informacijos centrų** internetiniai puslapiai;
- per Lietuvos **aukštojo ugdymo įstaigas** tarp studentų ir aukštojo ugdymo įstaigų darbuotojų;
- per Lietuvos **mokyklas** tarp mokyklų darbuotojų ir moksleivių tėvų.

Renkant respondentų atsakymus buvo viršytas tikslas surinkti 1 100 respondentų atsakymų (surinkti 1 109 atsakymai). Buvo renkami atsakymai iš Lietuvos respondentų amžiaus grupėje tarp 15 ir 75 metų (populiacija – 2 167 158 gyventojų²⁰¹). Tai leidžia užtikrinti 2,9436 proc. p. paklaidą (95 proc. tikimybė). 800 respondentų buvo surinkta iš panelės respondentų, nustatant kvotas pagal lytį, amžiaus grupę, Lietuvos regioną (proporcingai populiacijos pasiskirstymui). Siekiant išvengti sisteminės paklaidos, tokiu būdu surinktų respondentų duomenys buvo sveriamai pagal panelės surinktus duomenis – svertas apskaičiuotas pagal lytį, amžiaus grupę, išsilavinimą, sąsają su kultūros sritimi (klausimas Q4A.6).

Toliau pateikiamas vartotojų apklausos klausimynas.

„Laba diena,

Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijos užsakyму Smart Continent LT, UAB atlieka vartotojų poreikių ir lūkesčių dėl skaitmeninės kultūros turinio tyrimą.

¹⁹⁸ LR kultūros ministerija. Skaitmeninimo statistika. Prieiga internetu: <https://statistika.lrkmlt/skaitmeninimo-statistika/pradzia/15>

¹⁹⁹ Ten pat

²⁰⁰ Ten pat

²⁰¹ Valstybės duomenų agentūra. Oficialios statistikos portalas. Nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje. Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=ab272e86-6cb5-4811-b543-293c53e12f88>

Būtume dėkingi, jei skirtumėte 15–20 minučių savo laiko ir atsakytumėte į pateiktos anketos klausimus. Anketa yra anonimiška, o visi gauti rezultatai bus naudojami tik apibendrintai ir tik mūsų rengiamoje ataskaitoje.“

Klausimai ir atsakymai

Q4A.1. Kokia Jūsų lytis?

- a) Vyras;
- b) Moteris;
- c) Nenoriu nurodyti.

Q4A.2. Koks Jūsų amžius?

Pastaba: atsakymas įrašomas

Q4A.3. Kurioje apskrityje Jūs gyvenate?

- a) Alytaus
- b) Kauno
- c) Klaipėdos
- d) Marijampolės
- e) Panevėžio
- f) Šiaulių
- g) Tauragės
- h) Telšių
- i) Utenos
- j) Vilniaus

Q4A.3. Jūsų gyvenamoji vietovė:

- a) Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys;
- b) Kitas Lietuvos miestas didesnis nei 3 tūkst. gyventojų (pvz., Alytus, Mažeikiai, Anykščiai);
- c) Kiti Lietuvos miestai, miesteliai, kaimai;
- a) Užsienis (gyvenu užsienyje bent 6 mėn. per metus)

Toliau pateikiami 1 puslapio klausimai skirti suprasti kokį kultūros turinį internete vartoja respondentai

Q1.1. Ar naudojate kultūros turinį internete (pvz., elektronines knygas, filmus, muzika ir pan.)?

- a) Taip;
- b) Ne.

Q1.2. Ar lankotės fizinėse kultūros įstaigose (pvz., muziejuose, teatruose, bibliotekose, archyvuose ir pan.)?

- b) Taip;
- c) Ne.

Klausimai skiriasi priklausomai nuo atsakymo į Q1.1. Jeigu į Q1.1 atsakoma „Taip“, užduodami A grupės klausimai. Jeigu į Q1.1. atsakoma „Ne“, užduodami B grupės klausimai

A grupė

B grupė

Q1A.1. Kokiu tikslu ir kaip dažnai naudojate kultūros turinį internete?

Q1B.1: Kodėl nesinaudojate kultūros turiniu internete?

	Kiekvieną dieną ar dažniau	Kelis kartus per savaitę	Kartą per savaitę	Bent kartą per mėnesį	Kelis kartus per metus	Pagal poreikį	Niekada
Pramogų (pvz., laisvalaikiu)							
Mokymosi (pvz., mokausi pats)							
Profesiniais edukaciniais (pvz., mokau kitus)							
Tyrimų (pvz., vykdant mokslinę veiklą)							
Kitais darbo tikslais (pvz., kūrybos, komerciniais tikslais)							
Turizmo (pvz., lankytinų objektų peržiūra prieš kelionę)							
Kitais							

Pastaba: respondentai gali pasirinkti kelis atsakymo variantus

- a) Man patogesnės kitokios kultūros turinio pateikimo formos (pvz., gyvai, per televiziją);
- b) Nežinau, kaip kultūros turinį rasti internete (pvz., nežinau platformų, kuriose viešinamas kultūros turinys);
- c) Kultūros turinys internete man nėra įdomus;
- d) Kultūros turinio pateikimo internete forma nėra patraukli;
- e) Neturiu laiko kultūros turinio žiūrėjimui internete;
- f) Per brangu;
- g) Dėl mano turimos negalios negaliu naudotis kultūros turiniu internete;
- h) Kita (įrašyti): _____

Jei Q1A.1. eilutėje „Kitais“ pažymima „Kiekvieną dieną ar dažniau“, „Kelis kartus per savaitę“, „Kartą per savaitę“, „Bent kartą per mėnesį“, „Kelis kartus per metus“, „Pagal poreikį“, tai pateikiamas klausimas Q1A.1.1

Q1A.1.1 Prašome nurodyti, koku dar tikslu naudojate kultūros turinį internete?

Prašome įrašyti atsakymą.

Q1A.2. Kokį kultūros turinį internete Jūs naudojate ir kaip dažnai tai darote?

	Kiekvieną dieną arba dažniau	Kelis kartus per savaitę	Kartą per savaitę	Bent kartą per mėnesį	Kelis kartus per metus	Pagal poreikį	Niekada
Žiūrite filmus internete							
Žiūrite televizijos laidas kultūros temomis internete							
Žiūrite spektaklių, koncertų transliaciją internete							
Žiūrite spektaklių, koncertų įrašus internete							
Žiūrite dailės (meno) kūrinius internete							
Žiūrite fotografijos, meno darbus internete							
Klausotės muzikos internete (arba klausotės iš interneto parsisiųstą muziką)							
Klausotės audio knygų internete (arba klausotės iš interneto parsisiųstas knygas)							
Klausotės radijo laidų arba tinklalaidžių kultūros temomis internete							
Skaitote knygas arba kitus literatūros kūrinius internete (arba skaitote iš interneto parsisiųstas knygas)							
Žaidžiate kultūrinės edukacijos žaidimus internete (arba žaidžiate iš interneto parsisiųstus kultūrinės edukacijos žaidimus)							
Žiūrite archyvų istorinius dokumentus ar archyvų virtualias parodas internete							
Žiūrite muziejų ir bibliotekų virtualias parodas arba turus internete							
Žiūrite kultūros ir architektūros paminklų, istorinių parkų, kultūrinių rezervatų vaizdus internete							
Kita							

Q1B.2. Jeigu pradėtumėte naudotis kultūros turiniu internete, kokiais tikslais Jūs tai darytumėte?

Pastaba: respondentas gali pasirinkti kelis atsakymų variantus.

- a) Pramogų (pvz., laisvalaikiu);
- b) Mokymosi (pvz., mokyčiausi pats);
- c) Profesiniais edukaciniais (pvz., mokyčiau kitus);
- d) Tyrimų (pvz., vykdant mokslinę veiklą);
- e) Kitais darbo tikslais (pvz., komerciniais tikslais);
- f) Turizmo (pvz., lankytinų objektų peržiūra prieš kelionę);
- g) Kita (įrašyti):
- h) Nepradėčiau jokiais atvejais

Jeigu atsakant į Q1A.2. respondentas nurodo atsakymo variantą „Kita“, pateikiamas klausimas Q1A.2.1.

Q1A.2.1. Kokį kitą kultūros turinį naudojate internete?

Prašome įrašyti atsakymą.

Q1A.3. Kokius veiksmus Jūs atliekate naudodami kultūros turinį internete?

Pastaba: galimi keli atsakymo pasirinkimai

- a) Naršau internetinėje svetainėje, neparsisiunčiu;
- b) Parsisiunčiu asmeniniam naudojimui;
- c) Parsisiunčiu ir pakartotinai naudoju ne komerciniais tikslais;
- d) Parsisiunčiu ir pakartotinai naudoju komerciniais tikslais;
- e) Parsisiunčiu, modifikuoju ir pakartotinai naudoju ne komerciniais tikslais;
- f) Parsisiunčiu, modifikuoju ir pakartotinai naudoju komerciniais tikslais.

Q1A.3.1. Ar Jūs žinote, kokį turinį ir kokiais atvejais Jūs galite teisėtai naudoti savo tikslais?

- a) Aš nežinau, kokios sąlygos / licencijos yra taikomos kultūros turiniui;
- b) Aš žinau, kad kai kuris kultūros turinys gali būti laisvai naudojamas, o kai kuris ne, tačiau nežinau, kaip tokį turinį atskirti;
- c) Aš naudojuosi platformomis, kurios leidžia nemokamai naudoti jų turinį, tačiau nesu susipažinęs su turinio saugojimo ir naudojimo taisyklėmis;
- d) Aš gerai išmanau atviro turinio naudojimo sąlygas, skirtingas licencijas ir turinio ženklimą;
- e) Nesusimąstau apie tai, naudodamas tokį turinį.

Q1A.4. Kokią dalį tarp Jūsų vartojamo kultūros turinio internete sudaro lietuviškas kultūros turinys?

- a) 0 proc.;
- b) 1–25 proc.;
- c) 26–50 proc.;
- d) 51–75 proc.;
- e) 76–100 proc.

Q1B.3. Kokių kultūros turinių Jūs naudotumėtės internete?

Pastaba: galimi keli atsakymo pasirinkimai

- a) Žiūrėčiau filmus internete;
- b) Žiūrėčiau televizijos laidas kultūros temomis internete;
- c) Žiūrėčiau spektaklių, koncertų transliaciją internete;
- d) Žiūrėčiau spektaklių, koncertų įrašus internete;
- e) Žiūrėčiau dailės (meno) kūrinius internete;
- f) Žiūrėčiau fotografijas, meno darbus internete;
- g) Klausyčiau muzikos internete (arba klausyčiau iš interneto parsisiųstos muzikos);
- h) Klausyčiau audio knygų internete (arba klausyčiau iš interneto parsisiųstų knygų);
- i) Klausyčiau radijo laidų arba tinklalaidžių kultūros temomis internete;
- j) Skaityčiau knygas arba kitus literatūros kūrinius internete (arba skaityčiau iš interneto parsisiųstas knygas);

- k) Žaisčiau kultūrinės edukacijos žaidimus internete (arba žaisčiau iš interneto parsisiųstus kultūrinės edukacijos žaidimus);
- l) Žiūrėčiau archyvų istorinius dokumentus ar archyvų virtualias parodas internete;
- m) Žiūrėčiau muziejų ir bibliotekų virtualias parodas arba turus internete;
- n) Žiūrėčiau kultūros ir architektūros paminklų, istorinių parkų, kultūrinių rezervatų vaizdus internete;
- o) Kita;
- p) Nei vienu

Q1A.4.1. Ar esate linkęs susimokėti už kultūros turinį internete?

- a) Taip;
- b) Kartais;
- c) Niekada.

Q1A.4.2. Kaip COVID–19 pandemija paveikė Jūsų kultūros turinio vartojimo internete įpročius?

- a) COVID–19 pandemijos metu pradėjau naudoti daugiau kultūros turinio internete;
- b) Po COVID–19 pandemijos pradėjau mažiau vartoti kultūros turinio internete;
- c) Iki šiol naudoju daugiau kultūros turinio internete, palyginus su laikotarpiu prieš COVID–19 pandemiją;
- d) COVID–19 pandemija nepaveikė mano įpročių šioje srityje.

Q1A.5. Kuriuose šaltiniuose ir kaip dažnai Jūs ieškote kultūros turinio internete?

	Kiekvieną dieną arba dažniau	Kelis kartus per savaitę	Kartą per savaitę	Bent kartą per mėnesį	Kelis kartus per metus	Pagal poreikį	Nežinau, kas tai yra	Žinau, bet niekada nesinaudoju
<i>LRT, Delfi</i> ir kitos panašios lietuviškos nemokamos platformos								
<i>Go3, Viaplay</i> ir kitos panašios lietuviškos mokamos platformos								
<i>YouTube</i> ir kitos panašios užsienio nemokamos platformos								
<i>Facebook, Instagram, TikTok</i> ir kiti socialiniai tinklai								

<i>Netflix, HBO</i> ir kitos panašios užsienio mokamos platformos								
<i>Spotify, Apple Music</i> ir kitos panašios mokamos muzikos platformos								
<i>ePaveldas, LIMIS, E-kinas, EAIS, iBiblioteka, LIBIS (skirta bibliotekų darbuotojams)</i> ir kitos viešos lietuviško kultūros turinio platformos								
Atskirų muziejų, bibliotekų, archyvų, scenos menų ar kitų kultūros ir meno įstaigų interneto svetainės								
<i>Europeana, WikiArt</i> ir kitos užsienio kultūros paveldo platformos								
Kita								

Klausimai Q1A.6 ir Q1A.7 pateikiami, jeigu respondentas atsako, kad naudojasi puslapiais nurodytais klausimo Q1A.5 atsakymo variante „ePaveldas, LIMIS, E-kinas, EAIS, iBiblioteka, LIBIS (skirta bibliotekų darbuotojams) ir kitos viešos lietuviško kultūros turinio platformos“

Q1A.6. Kuriomis Lietuvos kultūros paveldo platformomis internete Jūs naudojotės ir kaip dažnai?

	Kiekvieną dieną arba dažniau	Kelis kartus per savaitę	Kartą per savaitę	Bent kartą per mėnesį	Kelis kartus per metus	Pagal poreikį	Nežinau, kas tai yra	Žinau, kas tai yra, bet niekada nesinaudoju
<i>ePaveldas</i>								
<i>LIMIS</i>								
<i>E-kinas</i>								
Elektroninio archyvaro informacinė sistema (<i>EAIS</i>)								
<i>iBiblioteka</i>								

<i>LIBIS (skirta bibliotekų darbuotojams)</i>								
Virtuali biblioteka <i>ELVIS</i>								
Kultūros vertybių registras								
<i>LRT mediateka</i>								
Kita								

Klausimo Q1A.6.1 matricos eilutes sudaro tik tos platformos, kuriomis respondentas nurodė, kad naudojasi bent kartais, stulpelius sudaro tik tie pasirinkimai, kuriuos respondentas nurodė klausime Q1A.1

Q1A.6.1. Kokiais tikslais Jūs naudojotės toliau pateiktais portalais internete?

	Pramogų (pvz., laisvalaikiui)	Mokymosi (pvz., mokausi pats)	Profesiniais edukaciniais (pvz., mokau kitus)	Tyrimų (pvz., vykdant mokslinę veiklą)	Kitais darbo tikslais (pvz., komerciniais tikslais)	Turizmo lankytinų objektų peržiūra (pvz., prieš kelionę)	Kitais tikslais
<i>ePaveldas</i>							
<i>LIMIS</i>							
<i>E-kinas</i>							
Elektroninio archyvaro informacinė sistema (<i>EAIS</i>)							
<i>iBiblioteka</i>							
<i>LIBIS (skirta bibliotekų darbuotojams)</i>							
Virtuali biblioteka <i>ELVIS</i>							
<i>LRT mediateka</i>							

Kultūros vertybių registras							
Kita							

Klausimo Q1A.6.2 matricos stulpelius sudaro tik tos platformos, kuriomis respondentas nurodė, kad naudojasi bent kartais. Kiekviename langelyje respondentas gali pasirinkti atsakymų variantus „Labai sutinku“, „Sutinku“, „Nesutinku“, „Labai nesutinku“, „Nežinau“.

Q1A.6.2.1. Pažymėkite, jeigu sutinkate su toliau nurodytais teiginiais dėl Jūsų patirties su *ePaveldas* platforma:

Q1A.6.2.2. Pažymėkite, jeigu sutinkate su toliau nurodytais teiginiais dėl Jūsų patirties su *LIMIS* platforma:

Q1A.6.2.3. Pažymėkite, jeigu sutinkate su toliau nurodytais teiginiais dėl Jūsų patirties su *E-kinas* platforma:

Q1A.6.2.4. Pažymėkite, jeigu sutinkate su toliau nurodytais teiginiais dėl Jūsų patirties su *Elektroninio archyvaro informacine sistema (E AIS)*:

Q1A.6.2.5. Pažymėkite, jeigu sutinkate su toliau nurodytais teiginiais dėl Jūsų patirties su *iBiblioteka*:

Q1A.6.2.6. Pažymėkite, jeigu sutinkate su toliau nurodytais teiginiais dėl Jūsų patirties su *LIBIS (skirta bibliotekų darbuotojams) platforma*:

Q1A.6.2.7. Pažymėkite, jeigu sutinkate su toliau nurodytais teiginiais dėl Jūsų patirties su *virtualia biblioteka ELVIS*:

Q1A.6.2.8. Pažymėkite, jeigu sutinkate su toliau nurodytais teiginiais dėl Jūsų patirties su *Kultūros vertybių registru*:

Q1A.6.2.9. Pažymėkite, jeigu sutinkate su toliau nurodytais teiginiais dėl Jūsų patirties su *LRT mediateka*:

	Labai sutinku	Sutinku	Nesutinku	Labai nesutinku	Nežinau
Šriftai, spalvos, mygtukai, ikonėlės ir bendras svetainės dizainas nesukelia problemų naudojantis svetaine, yra aiškūs, patogūs ir estetiški					
Svetainės struktūra ir navigacijos meniu yra logiški, aiškūs, intuityvūs					
Svetainės paieškos, filtravimo įrankiai yra patogūs, jais naudojantis nesusiduriu su nepatogumais					
Kultūros turinio peržiūros įrankiai (vaizdų priartinimas, vaizdo įrašų grotuvas, audio įrašų grotuvas) visuomet veikia tinkamai, greitai ir patogiai					
Svetainės suteikiamos elektroninės paslaugos yra patogios, jomis naudotis paprasta					
Platforma pritaikyta žmonėms su negalia					

Toliau pateikiami 2 puslapio klausimai (B grupės respondentai neatsako), skirti suprasti kaip vartotojai ieško kultūros turinio internete ir ką vertina tai darydami

Q2A.1. Kaip Jūs įprastai ieškote kultūros turinio internete?

	Taip	Ne	Nežinau
--	------	----	---------

Tiesiogiai einu į man žinomas interneto svetaines			
Ieškau per socialinius tinklus (tokius kaip Facebook arba Instagram)			
Ieškau per paieškos svetaines (pvz., Google)			
Nauduju programėles (angl. <i>apps</i>) telefone arba planšetėje, pavyzdžiui <i>Spotify, Instagram</i>			
Paspaudžiu ant reklaminių skelbimų			
Gaunu rekomendaciją iš draugo, pažįstamo asmens			
Atsitiktinai atrandu nuorodą internete, pavyzdžiui pamatau socialiniame tinkle			

Q2A.2. Kaip įprastai atrodo Jūsų kultūros turinio paieška internete?

	Labai dažnai	Dažnai	Kartais	Retai	Labai retai
Ieškau konkretaus kultūros turinio internete, tiksliai žinau, ko noriu					
Žinau, kokio pobūdžio kultūros turinį norėčiau surasti internete, bet tiksliai nežinau ko					
Nežinau, ko noriu, tikiuosi, kad man bus pasiūlyta kas nors įdomaus man įprastose platformose internete					

Q2A.3. Kokia Jūsų patirtis, patogumo prasme, su toliau nurodytais kultūros turinio paieškos internete būdais?

[RANDOMIZE ROWS, SINGLE]

	Labai patogiu	Patogiu	Nepatogiu	Labai nepatogiu	Nesinaudoju
Tiesiogiai einu į man žinomus puslapius					
Ieškau per socialinius tinklus (tokius kaip <i>Facebook</i> arba <i>Instagram</i>)					
Ieškau per paieškos puslapius (pvz., Google)					
Nauduju programėles (angl. <i>apps</i>) telefone arba planšetėje, pavyzdžiui <i>Spotify, Instagram</i>					
Paspaudžiu ant reklaminių skelbimų					
Gaunu rekomendaciją iš draugo, pažįstamo asmens					

Atsitiktinai atrandų nuorodą internete, pavyzdžiui pamatau socialiniame tinkle					
--	--	--	--	--	--

Q2A.4. Kurie iš toliau išvardintų kultūros turinio svetainių bruožų Jums yra svarbiausi, kai Jūs žiūrite kultūros turinį internete?

	Labai svarbu	Svarbu	Nesvarbu	Labai nesvarbu	Nežinau
Šriftai, spalvos, mygtukai, ikonėlės ir bendras svetainės dizainas yra aiškūs, patogūs ir estetiški					
Svetainės struktūra ir navigacijos meniu yra logiški, aiškūs, intuityvūs					
Svetainės paieškos, filtravimo įrankiai yra patogūs ir funkcionalūs					
Kultūros turinio peržiūros įrankiai (vaizdų priartinimas, vaizdo įrašų grotuvas, audio įrašų grotuvas) visuomet veikia tinkamai ir patogiai					
Techninių nesklandumų nebuvimas naudojantis svetaine					
Svetainė veikia greitai, nereikia ilgai laukti, kol puslapis arba jo elementai pasikraus					
Svetainės versija, skirta mobiliesiems įrenginiams, tokia pat patogi, kaip ir skirta kompiuteriams					
Pirmą kartą užėjus į svetainę, man turi būti aišku, kam ji yra skirta ir kaip ja reikia naudotis					
Kultūros turinio pritaikymas žmonėms su negalia ar sutrikimais					

Toliau pateikiami 3 puslapio klausimai (B grupės respondentai neatsako), skirti sužinoti kaip respondentai vertina lietuvišką kultūros turinį internete

Q3A.1. Prašome įvertinkite toliau pateiktus teiginius dėl Jūsų patirties su lietuvišku kultūros turiniu internete:

	Labai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Labai nesutinku	Nežinau
Lietuviško kultūros turinio internete pakanka (užtenka)						
Lietuviškas kultūros turinys internete yra lengvai prieinamas						
Lietuviškas kultūros turinys internete pateikiamas patogiai						
Lietuviškas kultūros turinys internete yra kokybiškas						
Lietuviškas kultūros turinys internete atitinka mano poreikius						
Lietuviško kultūros turinio ženklėjimas dėl autorių teisių yra aiškus						

	Labai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Labai nesutinku	Nežinau
Lietuviško kultūros turinio internete pateikimas atitinka mano poreikius						
Q3A.1.1. Prašome įvertinkite, kas paskatintų Jus naudoti daugiau lietuviško kultūros turinio internete:						
Būtų patogiau rasti						
Visą reikiamą turinį rasčiau vienoje svetainėje						
Būtų daugiau informacijos dėl naujo lietuviško kultūros turinio internete						
Internetu būtų daugiau turinio mane dominančiomis temomis						
Būtų daugiau lietuviško pramoginio kultūros turinio internete						
Būtų daugiau lietuviško edukacinio kultūros turinio (turinio, specialiai pritaikyto mokymui ir mokymuisi)						
Būtų daugiau lietuviško kultūros turinio, kurį galėčiau atsisiųsti ir teisėtai panaudoti savo darbe						
Būtų pateikiami įrankiai, programėlės, kurių dėka galėčiau ne tik peržiūrėti kultūros turinį internete, bet ir pats kurti tokį turinį, pavyzdžiui, virtualius turus						
Vienoje svetainėje galėčiau ne tik žiūrėti kultūros turinį, bet ir susiplanuoti savo laisvalaikį, būtų pateikiamos rekomendacijos, galėčiau nusipirkti bilietus						
Būtų pateikiama ir kontekstinė informacija – galėčiau ne tik peržiūrėti kultūros turinį, bet ir daugiau sužinoti apie autorių, vietovę, laikotarpį ir pan.						
Būtų galimybė nuotoliniu būdu „dalyvauti“ kultūros renginyje						
Turinys būtų atviras, galėčiau jį laisvai ir teisėtai naudoti savo tikslais						
Kultūros turinys arba dalis jo būtų pateikiama žaidimo forma						
Kultūros turinio ženklėjimas dėl autorių teisių būtų aiškesnis						
Į klausimus Q3A.2.–Q3A.7 yra atsakoma priklausomai nuo Q1A.1 T. y. jeigu respondentas nurodo, kad vartoja kultūros turinį internete tik pramogų tikslais, jam yra pateikiamas tik klausimas Q3A.2 (Q3A.3–Q3A.7 nėra pateikiami).						

Q3A.2. Prašome įvertinkite toliau pateiktus teiginius dėl Jūsų patirties naudojantis lietuvišku kultūros turiniu internete, kai Jūs juo naudojate **pramogų (pvz., laisvalaikio)** tikslais:

	Labai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Labai nesutinku	Nežinau
Lietuviško pramoginio kultūros turinio internete pakanka (užtenka)						
Lietuviškas pramoginis kultūros turinys internete nėra brangus						
Lietuviškas pramoginis kultūros turinys internete yra lengvai prieinamas						
Lietuviškas pramoginis kultūros turinys internete pateikiamas patogiai						
Lietuviškas pramoginis kultūros turinys internete yra kokybiškas						
Lietuviškas pramoginis kultūros turinys internete atitinka mano poreikius						
Lietuviško pramoginio kultūros turinio pateikimas internete atitinka mano poreikius						

Q3A.3. Prašome įvertinkite toliau pateiktus teiginius dėl Jūsų patirties naudojantis lietuvišku kultūros turiniu internete, kai Jūs juo naudojate **mokymosi (mokausi pats)** tikslais:

	Labai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Labai nesutinku	Nežinau
Lietuviško kultūros turinio mokymuisi internete pakanka (užtenka)						
Lietuviškas kultūros turinys mokymuisi internete yra lengvai prieinamas						
Lietuviškas kultūros turinys internete mokymuisi pateikiamas patogiai						
Lietuviškas kultūros turinys internete mokymuisi yra kokybiškas						
Lietuviškas kultūros turinys internete mokymuisi atitinka mano poreikius						
Lietuviško kultūros turinio mokymuisi pateikimas internete atitinka mano poreikius						

Q3A.4. Prašome įvertinkite toliau pateiktus teiginius dėl Jūsų patirties naudojantis lietuvišku kultūros turiniu internete, kai Jūs juo naudojate **profesiniais edukaciniais (mokau kitus)** tikslais:

	Labai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Labai nesutinku	Nežinau
Lietuviško kultūros turinio mokymui internete pakanka (užtenka)						

Lietuviškas kultūros turinys mokymui internete yra lengvai prieinamas						
Lietuviškas kultūros turinys mokymui internete pateikiamas patogiai						
Lietuviškas kultūros turinys internete mokymui yra kokybiškas						
Lietuviškas kultūros turinys internete mokymui atitinka mano poreikius						
Lietuviško kultūros turinio mokymui pateikimas internete atitinka mano poreikius						

Q3A.5. Prašome įvertinkite toliau pateiktus teiginius dėl Jūsų patirties naudojantis lietuvišku kultūros turiniu internete, kai Jūs juo naudojate **tyrimų (pvz., vykdant mokslinę veiklą)** tikslais:

	Labai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Labai nesutinku	Nežinau
Lietuviško kultūros turinio tyrimams internete pakanka (užtenka)						
Lietuviškas kultūros turinys internete tyrimams yra lengvai prieinamas						
Lietuviškas kultūros turinys internete tyrimams pateikiamas patogiai						
Lietuviškas kultūros turinys internete tyrimams yra kokybiškas						
Lietuviškas kultūros turinys tyrimams internete atitinka mano poreikius						
Lietuviško kultūros turinio tyrimams pateikimas internete atitinka mano poreikius						

Q3A.6. Prašome įvertinkite toliau pateiktus teiginius dėl Jūsų patirties naudojantis lietuvišku kultūros turiniu internete, kai Jūs juo naudojate **kitais darbo tikslais**:

	Labai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Labai nesutinku	Nežinau
Lietuviško kultūros turinio internete darbiniam tikslams pakanka (užtenka)						
Lietuviškas kultūros turinys internete darbiniam tikslams yra lengvai prieinamas						
Lietuviško kultūros turinio internete naudojimo darbo tikslais neriboja autorinės ir intelektualinės teisės						
Lietuviškas kultūros turinys internete darbiniam tikslams pateikiamas patogiai						
Lietuviškas kultūros turinys internete darbiniam tikslams yra kokybiškas						

Lietuviškas kultūros turinys internete darbiniam tikslams atitinka mano poreikius						
Lietuviško kultūros turinio darbiniam tikslams pateikimas internete atitinka mano poreikius						

Q3A.7. Prašome įvertinkite toliau pateiktus teiginius dėl Jūsų patirties naudojantis lietuvišku kultūros turiniu internete, kai Jūs juo naudojate **turizmo (pvz., lankytinų objektų peržiūra prieš kelionę)** tikslais:

	Labai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Labai nesutinku	Nežinau
Lietuviško kultūros turinio turizmo tikslams internete pakanka (užtenka)						
Lietuviškas kultūros turinys internete turizmo tikslams yra lengvai prieinamas						
Lietuviškas kultūros turinys internete turizmo tikslams pateikiamas patogiai						
Lietuviškas kultūros turinys internete turizmo tikslams yra kokybiškas						
Lietuviškas kultūros turinys internete turizmo tikslams atitinka mano poreikius						
Lietuviško kultūros turinio turizmo tikslams pateikimas internete atitinka mano poreikius						

Toliau pateikiami 4 puslapio klausimai (bendri A ir B grupės respondentams), skirti surinkti sociodemografinius respondentų duomenis

Q4A.4. Jūsų išsilavinimas:

- Pradinis;
- Pagrindinis;
- Vidurinis;
- Aukštasis neuniversitetinis ir jam prilygintas;
- Aukštasis universitetinis ir jam prilygintas.

Q4A.5. Jūsų pagrindinis užsiėmimas:

- Ūkininkas;
- Samdomas darbuotojas;
- Dirbu pagal individualią veiklą;
- Pensininkas;
- Bedarbis;
- Studentas;
- Moksleivis;
- Kita (įrašykite): _____

Q4A.6. Ar Jūsų darbas arba studijos yra susijusios su kultūros / meno sritimi?

- Ne;
- Taip, dirbu kultūros įstaigoje;

-
- c) Taip, dirbu kultūros ir kūrybinių industrijų sektoriuje;
  - d) Studijuoju su kultūra susijusioje studijų programoje;
  - e) Esu meno, kultūros tyrėjas.

Q4A.7. Jei turite papildomų pastebėjimų apie kultūros turinį internete ir mūsų tyrimą, juos galite pateikti toliau esančiame laukelyje:

Pastaba: atsakymas raštu

---

6 priedas. Grupinių diskusijų metodika ir dalyvių sąrašai

Organizuojamos 4 grupinės diskusijos, siekiant papildyti vartotojų apklausos rezultatais paremtas kiekybines įžvalgas kokybinėmis įžvalgomis. Numatytos šios 4 grupinės diskusijos:

- grupinė diskusija su kūrybinių industrijų sektoriaus atstovais;
- grupinė diskusija su kultūros srities atstovais;
- grupinė diskusija kultūrinio turizmo atstovais;
- grupinė diskusija su švietimo ir mokslo sektoriaus atstovais.

Grupinių diskusijų metu gautos kokybinės įžvalgos dėl vartotojų grupių (edukaciniais, turizmo, tyrimų, pramogų tikslais) poreikių ir lūkesčių, taikomų suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros turiniui, jo prieinamumui, pakartotiniam naudojimui.

Diskusijos grupės: vienoje diskusijos grupėje numatoma apie 10 dalyvių. Diskusijos dalyvių grupės sudarytos vadovaujantis technine specifikacija. Siūlomas dalyvių sąrašas pridedamas šio dokumento priede.

Diskusijų formatas: diskusijos vykdomos nuotoliniu būdu dalyvių bendradarbiavimui naudojant skaitmeninius dokumentus.

Diskusijos trukmė: 2 valandos.

Pasirengimas diskusijai: vadovaujantis kiekybinės apklausos rezultatais, parengiami apibendrinimai:

1. bendroji dalis vienoda visoms grupėms, suteikianti kontekstą apie skaitmeninio turinio vartojimo Lietuvoje tendencijas;
2. iššūkiai ir / arba sėkmės istorijos pagal diskusijų temas (skaitmeninio turinio vartojimas edukaciniais, turizmo, tyrimų, pramogų tikslais). Iššūkio formuluotės pavyzdys²⁰²: „kiekybinis tyrimas parodė, kad tik 5 proc. asmenų amžiaus grupėje nuo 57 m. iki 65 m. keletą kartų per savaitę vartoja skaitmeninį turinį“. Sėkmės istorijos pavyzdys: „50 proc. kiekybinio tyrimo dalyvių nurodė, kad keletą kartų per savaitę naudojasi LRT mediateka“;
3. apibendrinimai bei diskusijos metodika pateikiami dalyviams susipažinimui prieš diskusiją.

Diskusijos eiga:

1. Dalyviams pristatomi kiekybinės apklausos apibendrinti rezultatai bei su konkrečios grupės veiklos sritimi susiję išvados (10 min.);
2. Pristatoma darbo metodika, dalyviai paskirstomi į dvi mažesnes grupes naudojantis virtualių kambarių funkcija (5 min.);
3. Dirbdami grupelėse, dalyviai rengia priešasčių medžius jiems priskirtiems iššūkiams ir / arba sėkmės istorijoms (30 min.);
4. Atlikus užduotį, kambariai uždaromi ir diskusijos dalyviai sujungiami bendrai, trumpai pristatomi grupelių darbo rezultatai (10 min.);
5. Dalyviai vėl atskiriami į kambarius (tos pačios grupelės) ir dirbdami grupelėje parengia siūlymus, kaip spręsti iššūkius ir / arba atkartoti sėkmės istorijas (35 min.);
6. Atlikus užduotį, kambariai uždaromi ir diskusijos dalyviai sujungiami bendrai, trumpai pristatomi grupelių darbo rezultatai (10 min.);
7. Padėka ir diskusija užbaigiama.

Diskusijos rezultatas: užpildytas priešasčių medis, siūlymai. Diskusijos šablonas bei pildymo pavyzdys pateikiamas lentelėje toliau.

²⁰² Formuluočių pavyzdžiai, šie teiginiai nėra kiekybinio tyrimo išvados

33 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimo pavyzdys

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
#	Iššūkis arba sėkmės istorija parengti vadovaujantis reprezentatyvios apklausos rezultatais	Priežastis kodėl atsiradęs iššūkis arba įvyko sėkmės istorija, nurodo focus grupės dalyviai	Sprendinius kaip būtų galima spręsti iššūkį arba pakartoti sėkmės istoriją nurodo focus grupės dalyviai
1.	(I) kiekybinis tyrimas parodė, kad tik 5 proc. asmenų amžiaus grupėje nuo 57 m. iki 65 m. keletą kartų per savaitę vartoja skaitmeninį turinį	1. Maža aktualaus turinio pasiūla; 2. Nėra atliekami tyrimai apie šios amžiaus grupės poreikius; 3. Grupė neneša pelno verslui, todėl verslas nemotyvuotas kurti turinį; 4. ...	1. Parengti gaires dėl skaitmeninio turinio komunikacijos pagal amžiaus grupes; 2. Skirti subsidijas trūkstamo turinio kūrėjams; 3. Skirti daugiau dėmesio pritaikant turinį (pvz. galimybė patogiai keisti šrifto dydį).
2.	(SI) 50 proc. kiekybinio tyrimo dalyvių nurodė, kad keletą kartų per savaitę naudojasi LRT mediateka	1. Įkeliamas per televiziją rodomas turinys, pasiekiantis plačią auditoriją; 2. Platforma reguliariai reklamuojama; 3. Plati turinio pasiūla įvairioms amžiaus ir interesų grupėms; 4. ...	1. Vykdyti nuoseklias komunikacijos kampanijas apie skaitmeninio turinio portalus ir įrankius; 2. Naudoti populiarių turinį pritraukti vartotojus į naujas ar mažiau žinomas platformas; 3. ...

Šaltinius: sudaryta Vertintojų

Diskusijos dalyvių sąrašas pateikiamas toliau pateiktoje lentelėje.

34 lentelė. Grupinių diskusijų dalyvių organizacijos

Dalyvių grupės	Dalyvavusios organizacijos
1. Kūrybinių industrijų sektoriaus atstovai:	
1.1. dizaino,	Dizaino sparnai
1.2. žaidimų,	Žaidimų kūrėjų asociacija
1.3. kino,	Kino pavasaris, Lithuania Shorts
1.4. audiovizualinio,	Agata, PickVibe, UAB, Meno avilys, LRT Mediateka
2. Kultūros srities: muziejų, galerijų, scenos menų, muzikos srities, vizualiųjų menų atstovai:	
2.1. nacionalinių įstaigų,	Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, LIMIS, Vilniaus universiteto biblioteka, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba
2.2. valstybinių įstaigų,	Šiaulių Aušros muziejus
2.3. savivaldybių įstaigų,	Vilniaus miesto savivaldybės atstovas (-ė)
2.4. viešojo sektoriaus,	Lietuvos nacionalinė filharmonija, Lietuvos negalios organizacijų forumas, Kauno apskrities viešoji biblioteka
3. Kultūrinio turizmo atstovai:	
3.1. savivaldybių įstaigų,	Go Vilnius, Visit Kaunas, Neringos savivaldybės Strateginio planavimo, investicijų ir turizmo skyrius, Anykščių rajono savivaldybė
3.2. viešojo sektoriaus,	Keliauk Lietuvoje
3.3. privataus verslo.	Lietuvos turizmo asociacija, Pilių ir dvarų asociacija
4. Švietimo ir mokslo sektoriaus atstovai:	

4.1. bendrojo ugdymo įstaigos (ugdymo tarpsniai: pradinis, pagrindinis, vidurinis) (valstybinės ir privačios įstaigos),	Ekspirimentinė naujo tipo mokykla, Vilniaus licėjus, Šiaulių Juliaus Janonio gimnazija
4.2 aukštojo mokslo įstaigos.	Vilniaus universitetas, Vilniaus Dailės Akademija, Vilnius Tech, Vytauto didžiojo universitetas, Kauno technologijos universitetas, Socialinių mokslų kolegija

---

Šaltinis: sudaryta Vertintojo

7 priedas. Grupinių diskusijų apibendrinimas

Šiame priede pateikiami grupinių diskusijų apibendrinimai.

Kūrybinių industrijų atstovų 1 grupės apibendrinimas

35 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimo šablonas

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
#	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI) parengti vadovaujantis reprezentatyvios apklausos rezultatais	Priežastys, kodėl yra iššūkis arba įvyko sėkmės istorija	Sprendiniai, kaip būtų galima suvaldyti iššūkį arba pakartoti sėkmės istoriją
1.	6 proc. respondentų nurodė, kad nenaudoja nei skaitmeninės, nei fizinės kultūros. Daugiausia tokių žmonių yra 25–54 m. amžiaus grupėje Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip paskatinti žmones atrasti skaitmeninę kultūrą?	<ol style="list-style-type: none"> Užmiestis, sunkiai pasiekiamas turinys; Normalus interneto ryšio nebuvimas [gali būti kliūtis pasiekti ir patogiai naudoti skaitmeninį turinį]; Nesuvokia, kas yra skaitmeninės kultūros sąvoka [apskritai nelabai, žino kas tai ir kokios jos galimybės]; Neaktualu, kitos socialinės priežastys; Įrenginių [tinkamų turiniui naudoti] neturėjimas. 	<ol style="list-style-type: none"> Ar 6% statistiškai reikšmingi?; Per bibliotekas – edukacija apie skaitmeninį turinį ir jo naudojimo galimybes; Skaitmeninio turinio sklaida plačiaja prasme, jo sąvokos aiškinimas; Skirti resursus į likusius 94%, kurie, tikėtina, pritrauks ir likusius 6%; [plačiau pristatyti skirtingas] skaitmeninės kultūros formas; Prieinamumas, pritaikymas negalią turintiems žmonėms.
2.	Skaitmeninę kultūrą naudojantys žmonės nėra atradę dalies tarp kitų naudotojų populiarių formų, pvz., daugiau nei 30 proc. nėra naudoję audio knygų, žaidė edukacinių žaidimų, 24 proc. niekada nesilankė virtualiose parodose Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip padėti žmonėms atrasti naujas kultūros formas?	<ol style="list-style-type: none"> Trūksta informacijos apie tai arba informacija nepasiekia vartotojų; Edukaciniai žaidimai – nesidomi, nemotyvuoja; Sąvoka. Respondentai galėjo nesuprasti klausimo ir „edukacinių žaidimų“ sąvokos; Audio knygos. Vietos, įrenginiai, platformos nebuvimas. Neranda poreikio, kam būtų tokį turinį naudoti; Patyriminis barjeras (klausyti knygos, lankyti parodą internete neteikia tokio malonumo kaip įprastiniais atvejais); Kaina (knygų atveju). Bibliotekos, pasiskolinimas veikia nemokamai; Skaitmeninė kultūra nelygu fizinei kultūrai. Virtuali paroda neteikia to malonumo, kurį suteikia fiziška paroda 	<ol style="list-style-type: none"> Garsiau ir plačiau viešinti turinį. Plačiau aprėpianti sklaida; Edukaciniai žaidimai – neišgryninta kategorija, žmonės nemato naudos, reikėtų ugdyti motyvaciją kam tuo užsiimti; Daugiau dėmesio kultūros edukacijai; Atsižvelgiant į punktą 5,7. – kviesti susipažinti su skaitmenine kultūra, komunikuoti tokios kultūros vartojimo prasmę – mokymasis, žinios, pramoga ir t.t.; Jeigu per brangu pirkti skaitmeninę knygą – valstybė galėtų kurti skatinimo programą.

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
		(kultūra yra apie socialinį aspektą, taip pat per ekraną neįmanoma patirti kultūros taip tiksliai, kaip realybėje).	
3.	<p>Dalis žmonių naudoja palyginti nedaug lietuviško turinio: beveik pusė 15-44 metų amžiaus žmonių nurodė, kad jų naudojamame turinyje lietuviško turinio yra iki 25 proc.</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip paskatinti žmones naudoti daugiau lietuviško turinio?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. [Didelė konkurencija ir] Turinio pasiūla (pasaulinio vs. lietuviško); 2. Internetė lietuviško turinio dalis labai maža lyginant su pasauliniu; 3. Komunikacinės ir rinkodaros priemonės [nepakankamos]; 4. Platformos orientuojasi į pasaulinį turinį (Spotify, Netflix ir t.t.); 5. Turinio naudojimo madas diktuoja platformos. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lietuviškų platformų didesnė arba kokybiškesnė pasiūla (pvz. LRT mediateka, Pakartot); 2. Plačiam auditorijai pritaikytos platformos; 3. Lietuviško turinio unikalumo komunikavimas; 4. Auditorijos parengimas lietuviško turinio vartojimui (edukacija, auginimas).
4.	<p>Socialiniai tinklai yra patrauklūs kultūros sklaidai: 68 proc. ten ieško informacijos apie kultūrą, 73 proc. spaudžia atsitiktinai pastebėtas nuorodas</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip skleisti informaciją apie lietuvišką skaitmeninį turinį?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>[neužpildyta dalyvių]</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sklaidai naudoti socialinius tinklus; 2. Platforma skaitmeninės kultūros informacijai rasti [ypač apie renginius, nes Google vienas populiariausių klausimų „kas vyksta“, „renginiai savaitgalį“ ir pan.] kurioje rastume vertinimus, reitingus, atsiliepimus ir pan. (Lietuviškas „Eventbrite“).
5.	<p>70–80 proc. žmonių nežino ir / ar nesusimąsto, kokios turinio apsaugos taisyklės ir kaip naudoti turinį savo poreikiams</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip šviesti naudotojus?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nežino, kad egzistuoja turinio apsaugos taisyklės; 2. Trūksta edukacijos mokyklose apie legalų turinį; 3. Trūksta informacijos apie legalaus turinio platformų ženklumą; 4. Trūksta paprasto edukavimo apie tai, kad turinio kūrėjai atlieka darbą kurdami turinį ir už tai turi būti atlyginama. Kitaip toks turinys yra tiesiog vagystė. <p>Pastaba: buvo pateiktas praktinis pavyzdys, kad diskusijos dalyvė išsiaiškino, kad mokyklose mokytojai rodo moksleiviams filmus iš nelegalių šaltinių, net paaiškina, kaip patiems pažiūrėti. Taip ugdomas supratimas, kad čia nieko blogo ir kuriami įpročiai nelegaliai naudoti turinį.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Edukacija mokymosi institucijose. Ilgas ir sisteminis darbas; 2. Numatomas finansavimo paketas mokyklose rodyti skaitmenizuotą kultūrinį turinį [laikant, kad finansavimo trūkumas gali būti barjeras naudoti kūrinius iš legalių platformų]; 3. Baudos už nelegalaus turinio vartojimą tiek fiziniams, tiek juridiniams vienetais; 4. Patrauklios edukacinės programos skirtos viešai erdvei, pvz., video klipai; 5. Reikalingas nuoseklumas ir sisteminis įgyvendinimas bei finansavimas
6.	<p>Papildomas iššūkis – <i>papildykite, jei manote, kad yra svarbių nepaminėtų iššūkių</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>[neužpildyta dalyvių]</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kūrybiškas turinio pristatymas. Kuruoto turinio kūrimas, pvz. „Berlyno filharmonija“ aplikacija – ne tik koncertai, bet ir užkulisiai, „live“ kameros, interviu ir t.t.; 2. Galvoti apie DI galimybes turinio parinkimui ir sklaidai;

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartinimui
			3. Kreipti dėmesį ir resursus audiovizualinį turinį; Nuo paveldo iki kūrimo ir vartojimo.

Šaltinis: sudaryta apibendrinant 2023 m. gegužės mėnesį vykusią Kūrybinių industrijų sektoriaus atstovų grupinę diskusiją

Kūrybinių industrijų atstovų 2 grupės apibendrinimas

36 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimo šablonas

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartinimui
#	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI) parengti vadovaujantis reprezentatyvios apklausos rezultatais	Priežastys, kodėl yra iššūkis arba įvyko sėkmės istorija	Sprendiniai, kaip būtų galima suvaldyti iššūkį arba pakartoti sėkmės istoriją
1.	<p>Dauguma žmonių yra pasirengę mokėti už skaitmeninį kultūros turinį: 49 proc. sutiktų mokėti, dar 35 proc. mokėtų kartais</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip finansuoti lietuvišką skaitmeninį turinį?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pandemija pakeitė žmonių įpročius, privertė pasirinkti skaitmeninį variantą (pvz. labai jautėsi žaidimų rinkoje); 2. Patogumas atsverė norą piratauti – didelės platformos įpratino prie legalaus turinio. Labai jaučiasi prenumeratos pagrindu veikiančiose platformose (lyginant su vienu didesniu pirkimu, pvz. metiniu mokesčiu); 3. Apskritai per dešimtmetį pasikeitė žmonių požiūris; 4. Kai kuriose srityse fizinio turinio nelabai net ir liko (pastaba – ypač turima omenyje žaidimai); 5. Žmonės dėl pandemijos atrado ir pradėjo mokėti už turinį, ypač filmus ir serialus pasaulinėse platformose; 6. Daugiau supratimo, kad už legalų, kokybišką turinį reikia mokėti; 7. Atsirado legalaus ir kokybiško turinio kultūra (pvz., populiarių serialų bangos, kai visi nori pamatyti čia ir dabar); 8. [į mokamas platformas] Gali pritraukti konkretus žinomas kūriny (knyga, filmas); 9. Turinio aktualumas labai svarbu (kas naujausia, aktualu čia ir dabar, greit gauti); 10. Yra praktinių pavyzdžių, kad iš tikro mokėjimas atbaido ir net nedidelė suma yra barjeras (pvz., lietuviškos muzikos dedikuota platforma Pakartot, kurios pardavimai nėra geri, bet pasiūlius kuponą nemokamai buvo daug susidomėjimo). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prenumeratos [kaip turinio apmokėjimo būdas]; 2. Didinti prieinamumą [patogiau, populiariose platformose]; 3. Skatinti turinio kūrimą, jo pasiūlą; 4. Šviesti vartotoją, kodėl reikia mokėti; 5. Mažinti piratinio turinio galimybę; 6. Pateikti turinį vartotojui patogiu ir įprastu būdu; 7. Turinio viešinimas vartotojų lankomose vietose; 8. Suvokimo ugdymas, kad kokybiškas turinys turi kainuoti ir gali kainuoti daugiau.
2.	<p>Populiariausios lietuviško turinio platformos – nemokamos LRT, Delfi ir pan., tačiau 30 proc. žmonių</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lietuviškas titravimas labai svarbus [kuris prieinamas šiose platformose įkeltiems populiariems kūriniams]; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Viešinti turinį vartotojui pastebimose vietose;

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
	<p>bent kartą per savaitę naudoja ir mokamas lietuviško turinio platformas</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip skleisti informaciją apie lietuvišką skaitmeninį turinį?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 2. Vaikiškas turinys lietuvių kalba; 3. Aukščiausio rango sporto varžybos (pastaba: šio turinio nėra televizijos kanaluose); 4. Ekskluzyvinis turinys gali motyvuoti susimokėti; 5. Nemokamas turinys kažkam kainuoja, pvz., Mediateka išlaikoma iš mokesčių mokėtojų pinigų ir kiekvienam Lietuvos gyventojui kainuoja 1,36 EUR; 6. Kur rasti visas platformas su lietuvišku turiniu? Reikia informacijos, kur rasti informaciją, pvz., yra platforma JustWatch, kurioje galima pagal šalį rasti platformas, kuriose galima peržiūrėti ar įsigyti konkretų skaitmeninį turinį. 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Lietuviško turinio ir lietuviškų platformų iškelimas; 3. Go3 išverčia pasaulyje populiarius kūrinius į lietuvių kalbą, tai gali būti priežastis pritraukti žmones į platformą ir ten jau atrasti kitokio turinio; 4. Ieškoti būdų pasiekti vyresnio amžiaus ir ne didmiesčiuose gyvenančius vartotojus; 5. Kultūros turinio pateikimas turėtų būti patrauklus, patogiai ir greitai prieinamas (turi galėti konkuruoti su populiariu turiniu).
3.	<p>Apie 50 proc. žmonių yra patenkinti lietuviško turinio pateikimu, prieinamumu ir kokybe</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip paskatinti žmones naudoti daugiau lietuviško turinio?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lietuviško turinio prieinamumas top platformose (pvz., tinklalaidės). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Turinio aktualizavimas pagal temas, įvykius (pvz., vaikų gynimo dienos proga žymių žmonių kalbos, seni filmai ir pan.). 2. Turinio kuravimas, pvz., Telia leidžia naujienlaiškius, kur siūlo, ką pažiūrėti savaitgalį, temines rekomendacijas.
4.	<p>Apie 50 proc. žmonių mano, kad lietuviško turinio galėtų būti daugiau, jis galėtų būti lengviau ir patogiau prieinamas, kokybiškesnis, pritaikytas įvairių poreikių žmonėms (pvz., žmonėms su regos negalia)</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip paskatinti žmones naudoti daugiau lietuviško turinio?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lietuvišku turiniu užverčiame vartotojus, jo – daugybė ir jis įdomus, tik jį reikia susirasti patiems žiūrovams. Žmonėms siūloma per daug informacijos ir pasirinkimo; 2. Žmonės [lietuviškas platformas] lygina su pasaulinėmis platformomis, pvz., lietuviškos muzikos platformas su Spotify, kuris investuoja į tai itin daug lėšų ir turi tūkstančius darbuotojų. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rinkodaros ir viešųjų ryšių kompanijos būtų reikalingos, kad žmonės atrastų lietuvišką turinį; 2. Lietuvišką turinį reikia talpinti ir pasaulinėse platformose; 3. Pateikti vartotojui patogiausiu būdu ir prieinamiausiose vietose, kad būtų užtikrinama įvairovė visiems žmonėms.
5.	<p>Dažniausiai skaitmeninis kultūros turinys naudojamas pramoginiams tikslais (ypač muzika, filmai): 41 proc. žmonių naudoja bent kelis kartus per savaitę, dar 34 proc. bent kartą ar kelis per mėnesį</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kokias gerąsias praktikas būtų galima perkelti skatinant naudoti turinį mokymosi, turizmo tikslais?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sužaidybinimas, ypač edukaciniame turinyje, bet gali veikti visose kūrybinėse industrijose; 2. Turinio praturtinimas pramogomis, eventualizacija [kai konkretus skaitmeninis kūrinys lydimas papildomų, jam skirtų renginių]. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Formuoti vartotojų įpročius; 2. Aktualijos šiuolaikine tema pateikiant senus kūrinius (<i>deža vu</i> turinys); 3. Redaktorinis požiūris (agreguoti esamą turinį); 4. Kanalai, kurių turinys skirtas tikslinei vartotojų grupei (pvz., vaikai).

Šaltinis: sudaryta apibendrinant 2023 m. gegužės mėnesį vykusią Kūrybinių industrijų sektoriaus atstovų grupinę diskusiją

Kultūros srities atstovų 1 grupės apibendrinimas

37 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimo šablonas

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
#	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI) parengti vadovaujantis reprezentatyvios apklausos rezultatais	Priežastys, kodėl yra iššūkis arba įvyko sėkmės istorija	Sprendiniai, kaip būtų galima suvaldyti iššūkį arba pakartoti sėkmės istoriją
1.	Kas jus, kaip profesionalus, paskatintų/padėtų daugiau naudoti ir/ar kurti lietuvišką skaitmeninį turinį (pvz., darbiniais tikslais)?	<ol style="list-style-type: none"> Dėl kalbos barjero / kalbinio aspekto dalis bendruomenių labai uždaros (pvz., mokslo); Atminties institucijų sektoriuje jau yra gairių, kurios visai gerai parengtos, tačiau ne visi apie tai žino; Pamirštami profesionalai, jiems gali reikėti nukreiptos edukacijos (autorinių teisių klausimu); Atrandamumas ir paieškos mechanizmai profesionaliuose portaluose (net jeigu pateikimas ir visa kita yra gerai išspręsta). Sudėtinga net gerai išmanant platformą. 	<ol style="list-style-type: none"> Atrandamumas; Geriau suprasti naudotojų poreikius – ar tikrai konkretus turinys, į kurio skaitmeninimą metamos pajėgoms, tikrai yra tai, ko žmonėms reikia? Dažniausiai gaunamas klausimas „O kur yra tai ko man reikia?“ Konkretaus naudotojo realybės suvedimas su institucijų darbu ir pastangomis kuriant turinį ir gerinant turinio panaudą; Sunku atrasti turinį, galėtų būti geriau centralizuota nukreipiant į kitas platformas. Tai ypač svarbu žmonėms su negalia, kad galėtų rasti norimą turinį. Turinio pateikimas ir apibūdinimas – dažnai aprašoma labai sofistikuotai, sudėtingai, o žmonės to paties dalyko gali ieškoti paprastais žodžiais. Raktiniai žodžiai turėtų būti patogesni; Turinys turėtų būti universaliau pateikiamas, ypač atsižvelgiant į tai, kad nuo 2024 m. bus privaloma pritaikyti Aiški komunikacija ir jos sklaida, kur ką rasti, kas prieinama; Komunikacija turi atitikti tikrovę (nepažadėti geriau nei yra).
2.	Skaitmeninę kultūrą naudojantys žmonės nėra atradę dalies tarp kitų naudotojų populiarių formų, pvz., daugiau nei 30 proc. nėra naudoję audio knygų, žaidė edukacinių žaidimų, 24 proc. niekada nesilankė virtualiose parodose Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip padėti žmonėms atrasti naujas kultūros formas?	<ol style="list-style-type: none"> Nieko blogo, ir neturi visos formos būti vienodai populiarūs; Lietuviško turinio kokybė, kiekis ir sklaida bendroje interneto plotmėje nepakankami – internete konkuruoja visi bendrai; Naudotojų lūkesčiai gali būti aukšti; Dėl komunikacijos stokos pasimeta geri kūriniai; Labai lengva, ypač miestuose, prieiti prie fizinio kultūros turinio; Norint pritraukti naudotojus prie konkretaus turinio tipo, turi būti kokybiškos platformos, kur būtų galima jį rasti, nes apskritai daug informacijos ir turinio. 	<ol style="list-style-type: none"> Daugiau dėmesio komunikacijai. Po komunikacijos terminu patenka daug daugiau veiklų, nei užsakomojo straipsnio nupirkimas. Tai ir tikslinių auditorijų supratimas, pritaikymas konkrečioms auditorijoms; Buvo labai geras pavyzdys Antanukas.lt elektroninėms knygoms. Labai panaši principu į Spotify ir galima skaityti knygas internetu; Galėtų būti apibendrinantys įrankiai įvairioms platformoms su panašios paskirties turiniu – pvz. visos penkios knygų platformos vienoje vietoje; Rekomendacijos per mokyklas gali būti veiksmingos, pvz. kur galima skaityti;

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
3.	<p>Dalis žmonių naudoja palyginti nedaug lietuviško turinio: beveik pusė 15-44 metų amžiaus žmonių nurodė, kad jų naudojamame turinyje lietuviško turinio yra iki 25 proc.</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip paskatinti žmones naudoti daugiau lietuviško turinio?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Amžiaus grupė užaugusi su amerikietiška/vakarų kultūra, prie jos įpratę, turinys labai lengvai prieinamas; 2. Grupė komfortiškai jaučiasi su technologijomis, nebijo angliško turinio; 3. Nėra toks jau blogas rezultatas; 4. Į šią amžiaus grupę patenka ir studentai, žmonės puikiai žino užsienio portalus, bet mažai žino kokių yra lietuviškų. Pagal amžiaus grupes trūksta kryptingos, nutaikytos komunikacijos kas galėtų būti įdomu; 5. Sunku tiksliai pasakyti ką laikyti lietuvišku turiniu – ar tik lietuvių autorių? Ar kultūra, vykstanti Lietuvoje?; 6. Kartų skirtumai – vyresnioji karta augo laikais, kai lietuviškumas buvo skatinamas kaip vertybė 7. Lietuviškas savitumas yra vertybė ir galėtų būti komunuojama kaip tokia; 8. Norėdami pasiūlyti turinį užsienio auditorijoms, turime būti kosmopolitiški, rasti tokias žinutes, kurios bendros su pasauliu, ypač šioje amžiaus grupėje; 9. LRT mediatekoje sudėtinga paieška, neaišku ar nėra, ar nepavyksta rasti 10. Žmonės grupėje 44+ dėl kalbos barjero gali rinktis mažiau kokybišką turinį, pvz. RU, tai ši grupė turėtų gauti papildomo dėmesio; 	<ol style="list-style-type: none"> 5. Užtikrinti, kad per paplitusias platformas būtų patogu rasti, nebūtina kurti naujų; 6. Raktiniai žodžiai – turi būti įvairesni, geriau mažiau tikslūs, nei neparodantys rezultato; 7. Būti ten kur vartotojai eina ieškoti, būti randamiems jų kalba – trūksta praktinių žinių, eksperimentuoti; 8. Yra platformų madų – tai dedikuotos platformos, tai bendros platformos integruojančios informaciją; 9. Nišinis turinys turėtų dirbti savo nišoje ir nebūtinai bus plačiai atrandamas, nes tiesiog tai nišinis turinys. <ol style="list-style-type: none"> 1. Lietuvišką turinį reikia reklamuoti ne tik lietuviams (pirk prekę lietuvišką), bet užsieniečiams, kuriant jiems žinutes, kad čia unikalūs, įdomūs turinys; 2. Komunikacija (analogiškai kaip prie 2 teiginio); 3. Turinio prieinamumo patogumas – kad nereikėtų penkiolikos paspaudimų turiniui prieiti, net pirma prasta patirtis gali atbaidyti; 4. Paprastinti turinio prieinamumą – didžiulis skirtumas kaip Google rasti kažką, ir kaip prieiti prie informacijos muziejaus svetainėje; 5. Sukurtų platformų ilgalaikis palaikymas ir tobulinimas, pvz. nuorodų tikrinimas ar jos vis dar veikia, naujo turinio įkėlimas; 6. Einamojo grįžtamojo ryšio rinkimas.

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priešasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
		<ol style="list-style-type: none"> 11. Techninės problemos atbaido žmones – jeigu neįsijungia, tikrai nesirinks nepatogaus varianto. Turi būti atvira, patogų, būtų įrankiai rasti pagal konkrečius poreikius; 	
4.	<p>Socialiniai tinklai yra patrauklūs kultūros sklaidai – 68 proc. ten ieško informacijos apie kultūrą, 73 proc. spaudžia atsitiktinai pastebėtas nuorodas</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip skleisti informaciją apie lietuvišką skaitmeninį turinį?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ateiti ten, kur mūsų ieško; 2. Neišnaudota Wiki platforma; 3. Neišnaudotos techninės galimybės (pvz. SEO optimizavimas); 4. Tai jau geras rezultatas, kad žmonės ten ieško kultūros turinio jau gerai, reiškia turinio yra, įprotis suformuotas; 5. Socialiniuose tinkluose susikuria burbulai, kur žmonės neatranda naujų dalykų. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Galima eiti per dedikuotas entuziastų grupes (pvz. senovės fotografijos), kur jau susirenka galima tikslinė auditorija; 2. Komunikacija (analogiškai kaip prie 2 teiginio).
5.	<p>70-80 proc. žmonių nežino ir/ar nesusimąsto, kokios turinio apsaugos taisyklės ir kaip naudoti turinį savo poreikiams</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip šviesti naudotojus?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Trūksta valstybės iniciatyvos spręsti problemai, nors situacija ir gerėja; 2. Pamištami profesionalai, jiems gali reikėti nukreiptos edukacijos (autorinių teisių klausimu); 3. Atminties institucijos turi specialias licencijas, kurios aiškios, tačiau jei reikia vienkartiniam arba smulkiam panaudojimui, gali būti naudotojui labai sudėtinga; 4. Sunku pasakyti ar čia tikrai blogas rezultatas, reikėtų palyginti su užsienio šalių rezultatais; 5. Gal ir neturi žmonės detalai žinoti, pakaktų suprasti, kad peržiūrėti yra legalu; 6. Autorinių teisių apsaugos įstatymas nėra aiškus, trūksta precedentų kaip spręsti konkrečias situacijas, užsienio praktiką ypač sunku pritaikyti (pvz. Creative commons licencijos naudojimas Lietuvoje). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. [neužpildyta dalyvių].
6.	<p>Kultūros sektoriaus specialistams trūksta kompetencijų skaitmeninio turinio kūrimui, komunikacijai</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Darbuotojų kaita; 2. Esamų darbuotojų kompetencijų stoka; 3. Esamų darbuotojų kompetencijų nuolatinis ugdymas, aktualumo palaikymas (nes technologijos nuolat keičiasi). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kultūros srities institucijose dirbančių žmonių kompetencijų stiprinimas (kaip pateikti, kaip analizuoti poreikius).
7.	<p>Sudėtinga vykdyti IT paslaugų pirkimus, užtikrinti platformų tolesnę plėtrą ir tobulinimą</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Platformų planavimo ir kūrimas, finansavimo mechanizmas yra ydingas, pvz. duodamas 	<ol style="list-style-type: none"> 1. [neužpildyta dalyvių].

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
		<p>finansavimas tik kurti naujiems produktams, bet nėra galimybės tobulinti ir palaikyti esamus;</p> <ol style="list-style-type: none"> Sudėtinga apibrėžti poreikius komunikuojant IT specialistams, perduoti viziją ir išsireikalauti tinkamai sukurtą rezultatą; Trūksta kompetencijų kaip įvardinti ir apibrėžti poreikius planuojant platformas ir įrankius; Rangovams, kuriantiems kultūros platformas trūksta įsiklausymo kaip padaryti, pasirenka įgyvendinti kaip techniškai paprasčiau, o ne kaip būtų geriau platformos naudotojams; Viešieji pirkimai kaip būdas kurti platformas sudaro tam tikras, pasikartojančias problemas (mažiausios kainos pirkimai neužtikrina kokybės, o iškėlus aukštus kvalifikacijos reikalavimus lieka labai mažas galimų rangovų ratas); Trūksta konkurencijos pirkimuose, dalyvauja ribotas kiekis tiekėjų, kurių sukurti rezultatai ir darbo metodai netenkina. 	

Šaltinius: sudaryta apibendrinant 2023 m. gegužės mėnesį vykusią Kultūros sektoriaus atstovų grupinę diskusiją

Kultūros srities atstovų 2 grupės apibendrinimas

38 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimo šablonas

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
#	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI) parengti vadovaujantis reprezentatyvios apklausos rezultatais	Priežastys, kodėl yra iššūkis arba įvyko sėkmės istorija	Sprendiniai, kaip būtų galima suvaldyti iššūkį arba pakartoti sėkmės istoriją
1.	Kas jus, kaip profesionalus, paskatintų/padėtų daugiau naudoti ir/ar kurti lietuvišką skaitmeninį turinį (pvz., darbiniais tikslais)?	<ol style="list-style-type: none"> <i>Paskatintų skaitmeninis turinys, pritaikytas ugdymui;</i> Reiktų viešai prieinamo įvairaus skaitmeninio turinio; Patogi prieiga prie įvairių subjektų skaitmeninio turinio; Reiktų žinoti, kad skelbiamas turinys bus naudojamas (turinys bus matomas/skaitomas). 	<ol style="list-style-type: none"> Žinoti apie galimą turinio naudojamumą, aiškūs tikslinių grupių poreikiai, daugiau įvairesnio viešai prieinamo turinio; Užtikrinti ir toliau išsaugojimą (valdomų dokumentų ar kitų objektų išsaugojimas el. forma).

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkiui sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
2.	<p>Populiariausios lietuviško turinio platformos - nemokamos LRT, Delfi ir pan., tačiau 30 proc. žmonių bent kartą per savaitę naudoja ir mokamas lietuviško turinio platformas</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip skleisti informaciją apie lietuvišką skaitmeninį turinį?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reikalingas turinio sąsajumas su aktualijomis/naujienomis; 2. Geroji patirtis - Biblioteka (LNB) sumoka už prieigą už mokamą turinį. Todėl reiktų ieškoti galimybių, kad gal ir kitos atminties institucijos tokią paslaugą galėtų teikti arba galėtų skelbti savo turinį komerciniuose portaluose). 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Parengti ugdymo procesui reikalingą turinį ir užtikrinti jo naudojimą; 4. Užtikrinti patogią prieigą prie skirtingų subjektų turinio skaitmeninio turinio.
3.	<p>Apie 50 proc. žmonių mano, kad lietuviško turinio galėtų būti daugiau, jis galėtų būti lengviau ir patogiau prieinamas, kokybiškesnis, pritaikytas įvairių poreikių žmonėms (pvz. žmonėms su regos negalia)</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip paskatinti žmones naudoti daugiau lietuviško turinio?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Turinio išskaidymas tipais (knyga, paroda ar pan.), tačiau sunku pasakyti, kuriai grupei kokio turinio (parodų, knygų ar kt.) daugiau reiktų; 2. Yra daug platformų su prieigos klaidomis, t.y. svetainės ar portalai faktiškai nėra pritaikyti žmonėms su negalia. Turinys sunkiai pasiekiamas ir dėl mokesčių, ir dėl prieigos patogumo (galėjimo savarankiškai naudotis), todėl vartotojai renkasi tai, kas patogiu (pvz., Netflix) 3. Sistemų, priemonių nepatogumas naudotojui. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Užtikrinti, kad informacinės sistemos, platformos būtų patogios naudotis, atlieptų vartotojo lūkesčius, įskaitant neįgalųjų 2. Užtikrinti informacijos prieinamumą žmonėms su negalia (neregiam ir kt.) kuriant informacines sistemas ar jas modernizuojant 3. Skatinti leidėjus leisti elektronines, taip pat ir audio, knygas lietuvių kalba.
4.	<p>Skaitmeninį kultūros turinį naudojantys žmonės mažai atradę virtualias parodas, turus: apie 50 proc. tokio turinio neįvartoja apskritai arba rečiau nei kelis kartus per metus</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip paskatinti žmones naudoti daugiau lietuviško turinio?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reikalingas virtualių parodų, turų (informacijos apie juos) prieinamumas LRT, Delfi ar kituose labai žinomuose portaluose, kad vartotojas „aiškiau“ matytų ir apie juos galėtų sužinoti; 2. Dėmesys viešinimui, įskaitant ir finansavimą tokia veikla. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tikimasi, kad e-kultūra išspręst atskirai prieinamų virtualių parodų turinio ar pan. matomumą (sklaidą ir paiešką); 2. Susieti virtualių parodų ar pan. turinį su ugdymo procesu. .
5.	<p>Spektaklių, koncertų įrašų ir transliacijų peržiūra yra patraukli skaitmeninio kultūros turinio forma: apie 30 proc. žmonių tai daro bent kartą per mėnesį</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kokias gerąsias praktikas būtų galima perkelti skatinant naudoti turinį mokymosi, turizmo tikslais?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Gerosios praktikos egzistuoja (sukurti ir kuriama virtualūs turai, maršrutai), bendradarbiaujama su turizmo įstaigomis, gidais.</i> 2. Situacija nėra bloga, gidai kreipiasi į e-Paveldas platformą; 3. Virtualūs žaidimai (pvz., Knygos kelias, kuris yra įtrauktas į istorijos pamokų programą); 4. Lenkijoje į švietimo programas įtrauktas muziejų lankymas. Muziejininkai atvyksta vesti pamokas. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Priimti sisteminį sprendimą, kad ugdymo procesas būtų susietas su skaitmeninio turinio kūrėjų veikla ir į ugdymo procesą būtų įtrauktos skaitmeninį turinį saugančios atminties institucijos.

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
6.	Papildomas iššūkis – <i>papildykite, jei manote, kad yra svarbių nepaminėtų iššūkių</i>	<ol style="list-style-type: none"> 4. Naudojimas skaitmeniniu turiniu – yra atskiras įgūdis (daug priemonių ir pan.) 1. Trūkdo ir neigiama informacija, skatinanti nesinaudoti įrenginiais, skaityti popierines knygas ar pan. Toks pastebėjimas yra išsakomas, nes jau daugelis turi įgūdžius naudoti įvairiomis priemonėmis ir norėtųsi, kad tas įgūdis išliktų arba būtų skatinamas. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Parengti ugdymo procesui pritaikytus skaitmeninio turinio rinkinius; 2. Suteikti pagalbą mokytojui, kaip naudotis skaitmeniniu turiniu (reikalingas politinis sprendimas/paskatinimas ministerijų lygmenyje); 3. Komunikacija, nukreipta į tai, kaip naudoti kokybišką turinį, o ne atsitiktinį.

Šaltinius: sudaryta apibendrinant 2023 m. gegužės mėnesį vykusią Kultūros sektoriaus atstovų grupinę diskusiją

Švietimo ir mokslo atstovų 1 grupės apibendrinimas

39 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimo šablonas

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
#	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI) parengti vadovaujantis reprezentatyvios apklausos rezultatais	Priežastys, kodėl yra iššūkis arba įvyko sėkmės istorija	Sprendiniai, kaip būtų galima suvaldyti iššūkį arba pakartoti sėkmės istoriją
1.	Kas jus, kaip profesionalus, paskatintų/padėtų daugiau naudoti ir/ar kurti lietuvišką skaitmeninį turinį (pvz., darbiniais tikslais)?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nėra daug lietuviško kultūros turinio, o tas kuris yra, sunkiai randamas, o kuris randamas, labai sunkiai pernaudojamas (kokybės, intelektualinės teisės); 2. Intelektinė nuosavybė nesutvarkyta, pvz. kiek Google books galima rasti lietuviškų knygų? Kodėl jų ten nėra? Europeana platformoje matome daug turinio iš kitų šalių su galimybe naudoti įvairius, kokybiškus kūrinius. Tuo tarpu lietuvišką turinį gauti sunku, naudojimo licencija labai ribota, uždėtas vandens ženklas ir pan.; 3. Paieškos sistemos sudėtingos (pvz. negalimi filtrai pagal kelis kriterijus, ypač e-Paveldo sistemoje) ir nėra kitų pagalbinių filtravimo funkcijų. Kai kurie funkcionalumai 15 metų atgal technologiniame lygmenyje, ypač lyginant su analogiškais platformomis; 4. Lietuvių kalba nėra patogi paieškai (linksniai, laipsniai), todėl įvedus tik vieną žodį galima negauti pageidaujamo rezultato, apie tai nepagalvojama įkeliant turinį; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reikėtų išspręsti klausimą kas turėtų būti atsakingas už lietuviško turinio įkėlimą į užsienio platformas – išsiaiškinti, kodėl to dabar nedaroma (ar per brangu, per sudėtinga, nežinoma, kad yra tokia galimybė). Gali reikėti papildomo tyrimo suprasti ko trūksta kūrėjams. Pvz. Kultūros taryba galėtų numatyti, kad sukurtas skaitmeninis turinys iš jų finansavimo būtinai turėtų atsirasti patogiai prieinamose platformose. Anksčiau daugelis naudodavo ISSU, platformai tapus mokamai, neliko prieigos. Botago arba morkos principu, galėtų atsirasti lietuviškų analogų kelti kūriniams; 2. Yra portfolio platformų (Behance, Portfolio), kur kūrėjai gali pateikti savo kūrinių pavyzdžius, reikėtų skatinti jaunas ir jau patyrusias profesionalus ten dalyvauti; 3. Gali reikėti keisti žinutę dėl autorių teisių – iš vienos pusės labai skatinama saugoti savo turinį, iš kitos pusės žinutė, kad reikia dalintis, būti matomiems. Patentų biuras sako viską registruoti,

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
		<ol style="list-style-type: none"> 5. Paveikslai, architektūra, dizaino pavyzdžiai (ypač nuotraukos) yra labai mažos raiškos, nepakankamos kokybės paruošti profesionalią medžiagą (pastaba – dėstytojams, kitiems mokymo profesionalams); 6. Turinio kiekis proporcingas tautos dydžiui, taip pat tiesiogiai siejasi su investicijomis; 7. Labiau specializuoto (pvz. akademinės muzikos, akademinio meno, natų) prieinamumas yra labai mažas, sunku tokį turinį rasti, YouTube apskritai vos keli pavyzdžiai; 8. Neaiški riba tarp tiesiog skaitmeninio turinio ir kultūrinio skaitmeninio turinio. Nebūtinai kultūrinis turinys turi būti specifiskai kultūros platformoje, gali būti ir Delfi. 	<p>tačiau tai kainuoja ir atbaido žmones. Intelektinė.lt platforma galėtų būti vieta kur rasti legalaus turinio;</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Komunikacija turinio kūrėjams ką viešinti, kada viešinti, kad kūriniai neliktų stalčiuje; 5. Ne visose mokyklose aptariamas intelektinių teisių klausimas – nei dėstytojai, nei studentai gali nežinoti ką gali naudoti ir kokiomis aplinkybėmis. Reikėtų šviesti pedagogus kaip teisingai panaudoti turinį (su nuorodomis ir pan.); 6. Reikėtų paprastesnės alternatyvos kaip apsaugoti savo kūrinį lyginant su registracija Patentų biure (pvz. išleidimo renginiai, pranešimai), kuri net negarantuoja teisių apsaugos. Turėtų būti pati patikra tobulinama; 7. Kuriant viešinimo kampanijas apgalvoti ar žinutės neprieštarauja viena kitai (dalintis prieš saugoti); 8. Etikos ugdymas – kūrinių publikavimas su autoriaus informacija, kūrinių citavimas su autoriaus nuoroda; 9. Gali reikėti papildomos edukacijos dėl kūrinių sukurtų DI pagalba naudojimo, nurodyti kokie šaltiniai naudoti, kokia užklausa. Gali reikėti teisinio precedento kaip referuoti į turinį, kurį naudojo DI sugeneruoti savo „kūriniui“.
2.	<p>Apie 50 proc. žmonių mano, kad lietuviško turinio galėtų būti daugiau, jis galėtų būti lengviau ir patogiau prieinamas, kokybiškesnis, pritaikytas įvairių poreikių žmonėms (pvz. žmonėms su regos negalia)</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip paskatinti žmones naudoti daugiau lietuviško turinio?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pasaulyje yra daug lengvai prieinamo, kokybiško turinio. Yra lietuviškų platformų, bet jos mažiau patrauklios, pvz. knygynai neduoda galimybės pabandyti paskaityti knygos ištrauką, užsienio platformose už panašią kainą gauni prieigą prie daugybės kūrinių; 2. Lietuvišką turinį sunku pasiekti patogiai būdais (pvz. per prenumeratas kaip Spotify); 3. Labai trūksta subtitruoto turinio, žmonės pasirenka piratinį turinį, kur būna prieinamos išverstos versijos arba mėgėjiški subtitrai; 4. Televizija galėtų būti kanalas kokybiškesnio turinio sklaidai lietuvių kalba; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Interaktyvaus turinio plėtra – ypač edukaciniame turinyje reikėtų, kad jis judėtų, pasispaustų, duotų grįžtamąjį ryšį; 2. Interaktyvus turinys sudaro galimybes personalizacijai, nebūtinai kiekvienas studentas ir moksleivis turi matyti tą patį vaizdą; 3. Pedagogams, dėstytojams trūksta gebėjimų pasidaryti skaitmeninio turinio, reikėtų padėti šiuos gebėjimus ugdyti; 4. Šiuo metu pritaikymas turinio žmonėms su specialiaisiais poreikiais yra brangus, reikėtų galvoti apie prieigos suteikimą prie kitokių sprendimų padedančių žmonių prieiti prie turinio;

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
		<ol style="list-style-type: none"> 5. Legalus turinys lietuvių kalba gali būti neadekvačiai brangus palyginus su tuo pačiu turiniu užsienio kalba (pvz. knygos kaina anglų ir lietuvių kalbomis gali skirtis tris kartus); 6. Dalis turinio reikalauja gerų techninių resursų (pvz. pakankamo galingumo kompiuterio) ypač lankyti virtualias parodas, parodyti kūrinius tinkama raiška, tad bibliotekų, dėstytojų kompiuteriai turėtų turėti pakankamus techninius parametrus; 7. Dalis lietuviško mentaliteto, kad žmonės nesidalina savo kūriniais, nebando jų komercializuoti, išnaudoti jau turimų kūrinių: koncentruojamasi į naujų kūrinių paleidimą, senesnius būtų galima įveikinti ir komercializuoti kad ir pigiau; 8. Lietuviški kūriniai gali greit nueiti į užmarštį (pvz, knygos, kurios nurašomos, susidėvi, išimtos iš prekybos). Tokie leidiniai galėtų būti paleisti skaitmenine forma (nes taip ar taip skaitmeninis maketas yra kažkokiame serveryje ar leidykloje) ir toliau gyventi. 	<ol style="list-style-type: none"> 5. Bibliotekos ir kiti viešos prieigos taškai galėtų turėti kokybiškesnę įrangą, suteikiančią galimybę peržiūrėti įvairesnį turinį (pvz. virtualius turus), tam kad daugiau žmonių galėtų tai išbandyti, pamatyti pasaulinio garsumo objektus; 6. Yra rizika, kad tokių prieigos turinių mažės, nes dėl mažo lankytojų skaičiaus bibliotekų apskritai mažėja. Reikia išlaikyti aktualumą tokių kultūros taškų; 7. Bibliotekos galėtų būti skaitmeninio kultūros turinio sklaidos taškai, atnešant geriausius pavyzdžius (pvz. Angelių takais), suteikiant galimybę pamatyti pasaulio įdomybes, kokybišką turinį žmonėms, kurie neturi galimybių keliauti, susimokėti už bilietus; 8. Kalbos barjero mažinimas – pasiekti skaitmeniniam kultūros turiniui dažnai reikia anglų kalbos, trūksta galimybių žmonėms patiems mokytis, ypač lietuvių – anglų varianto, o rusų – anglų mokymosi priemonių yra palyginti daug.
3.	<p>Dažniausiai skaitmeninis kultūros turinys naudojamas pramoginiams tikslais (ypač muzika, filmai): 41 proc. žmonių naudoja bent kelis kartus per savaitę, dar 34 proc. bent kartą ar kelis per mėnesį</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kokias gerąsias praktikas būtų galima perkelti skatinant naudoti turinį mokymosi, turizmo tikslais?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Normali tendencija, daugiau žmonių ateina į roko koncertą nei į paskaitas; 2. Nereikėtų supriešinti turinio naudojimo kultūros ir pramoginiams tikslais, pvz. žmonės ėjimą į muziejų gali laikyti pramoga; 3. Būtų galima palyginti muziejų lankomumą per muziejų savaitgalius ir dienomis, kai bilietas mokamas, tai kaina yra veiksnys; 4. Reikėtų paprastų gairių, apibendrinančio portalo kur rasti turinį ir kokiomis sąlygomis; 5. Nemokamas apsilankymas gali padėti sudaryti įprotį, supažindinti žmones su prieinamu turiniu; 6. Kaip žmonės jaučiasi ką gauna už kainą – muziejaus bilietas už 15 EUR gali atrodyti labai brangus, nes yra išankstinis nusistatymas, kad tai neįdomi veikla. Svarbu įvertinti žmonių galimybes ir parinkti 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gali suveikti viešinimas kaip gauti kultūros turinį pigiau ar nemokamai (muziejų savaitgalio pavyzdžiu); 2. Gal galima finansuoti per reklamas nemokamą turinio žiūrėjimą? 3. Bibliotekų aktualizavimas plečiant funkcijas, pvz. 3D spausdintuvai, pvz. Helsinkio bibliotekose galima įvairiais rankdarbiais užsiimti ir rasti įrangą; 4. Supažindimas žmonių (įskaitant moksleivius) su skaitmeninio turinio kūrimo technologijomis, pvz. open source, šablonai, padedantys išmokti naudoti tais pačiais 3D spausdintuvais, kokybiškas skaitmeninis kultūros turinys kaip pavyzdys, kurį galima atvirai naudoti ir pačiam iš jo kažką perkurti.

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
4.	<p>Apie 26 proc. žmonių bent kartą per mėnesį žaidžia kultūrinės edukacijos žaidimus, tačiau apie 74 proc. tai daro kelis kartus per metus ir rečiau arba apskritai niekada</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip paskatinti daugiau žmonių atrasti tokį turinį?</p>	<p>konkrečias kainas konkrečiam turiniui. Išbandymo galimybė gali padėti perlaužti šį barjerą.</p> <p>1. <i>Nespėta aptarti.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Formatas, kuris gali pasiekti plačią auditoriją. Sužaidybinimo principai, pvz. įvairūs balsavimai, tapimas veiklos dalyviu yra smagūs, įtraukiantys; 2. Parodos lankymas su <i>online</i> elementais galėtų būti patrauklus, bet trūksta gerų pavyzdžių kaip tai įgyvendinti; 3. Kad žaidimas būtų patrauklus, turi nustebinti, būti naudas; 4. Tinklalapio pagrindu veikiantis įrankis (angl. Web interface, web based) yra geras variantas sutaupyti kūrimo kaštų, nes prisitaikantis puslapis gali būti atvaizduotas gan kokybiškuose asmeninių telefonų ekranuose; 5. ES finansuojami projektai turi ribotą palaikymo laikotarpį. Nėra tokios vietos Lietuvoje (archyvo) kur būtų galima rasti ir vėl perpanaudoti jau gerai sukurtą turinį. Pasibaigus projekto laikotarpiui dingsta net nuorodos iš QR kodų į kultūros objektus, galėtų būti numatomas nuorodų ilgaamžiškumo klausimas (pvz. talpinti informaciją valstybinėse platformose); 6. Keičiantis technologijoms miršta turinys (pvz. Flash standarto išėjimas), turėtų būti pagalvojama apie technologijos ilgaamžiškumą perkant turinio skaitmeninimo paslaugas, kuriant turinį.
5.	<p>Apie pusę profesiniais ir edukaciniais tikslais lietuvišką kultūros turinį internete naudojančių žmonių mano, kad mokymuisi pateikiamas turinys galėtų būti kokybiškesnis, pateikiamas patogiau</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip patobulinti šio turinio tipo pateikimą?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geresnio dizaino, patogiau valdomos platformos; 2. Yra kaip ir neblogo turinio iš grynai turinio perspektyvos, tačiau labai negražiai pateikiamo (pvz. negražios iliustracijos, vaikams neįdomios ir nepatrauklios, prastai animuota); 3. Neestetiškas akademinio turinio pateikimas skatina žemą standartą ir toliau gyvenime; 4. Apskritai žmonės tikisi, kad edukacinis turinys bus interaktyvus, gražiai estetiškai pateiktas, moderniai atvaizduotas. Taip pat dizainas neturėtų užgožti 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Turinio prieinamumo būdai – ne visur yra pakankamas interneto ryšys žiūrėti turinį realiu laiku (streaminti), gali reikėti suteikti galimybę atsisiųsti turinį peržiūrai 2. Bent bazinių žinių suteikimas kaip populiariausių platformų turinį naudoti (pvz. Wiki); 3. Atkartojamas Gutenbergo projekto pavyzdys, kur būtų galima rasti kūrinius, kuriems nebegalioja komercinės intelektualinės teisės.

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
		funktionalumo, turi būti patogiai skaitoma, matoma (pvz. ne per įmantrus, ne dekoratyvinės paskirties šriftas).	

Šaltinis: sudaryta apibendrinant 2023 m. gegužės mėnesį vykusią Švietimo ir mokslo sektoriaus atstovų grupinę diskusiją

Švietimo ir mokslo atstovų 2 grupės apibendrinimas

40 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimo šablonas

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
#	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI) parengti vadovaujantis reprezentatyvios apklausos rezultatais	Priežastys, kodėl yra iššūkis arba įvyko sėkmės istorija	Sprendiniai, kaip būtų galima suvaldyti iššūkį arba pakartoti sėkmės istoriją
1.	Kas jus, kaip profesionalus, paskatintų/padėtų daugiau naudoti ir/ar kurti lietuvišką skaitmeninį turinį (pvz., darbiniais tikslais)?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nepakankama technologinė prieiga; 2. Mažas nemokamo kokybiško turinio edukacijai prieinamumas; 3. Paieškų paprastumas naudoti; 4. Laikas ir galimybės (pvz. švietimo darbuotojams) kurti skaitmeninį turinį (kūrimas reikalauja papildomų laiko resursų); 5. Didesnis turinio interaktyvumas. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sudaryti sąlygas švietimo darbuotojams kurti skaitmeninį turinį (laikas, technologijos); 2. Dalintis geraisiais pavyzdžiais; 3. Skirtingų žanrų ir sričių tinklaveikos paskatinimas (turinio kaupimo bankai, renginiai, kt. veiklos, su lengvai prieinamomis priemonėmis); 4. Gerasis pavyzdys: meno avilys; 5. Paruoštų metodikų prieigų gerinimas ir sklaida; 6. Katalogų/rekomendacinių sąrašų pagal sritis, temas sudarymas; 7. Rekomendacinių sąrašų, kurį vertingą turinį skaitmeninti (tinkamą švietimo sistemai, pvz. įvertinti meno, kultūros kūriniai). Pasiūlytas sk. turinys galėtų būti įtrauktas į mokymosi programas (pvz. mokyklų); 8. Skaitmeninės kultūros pasas (ne tik mokykloms, bet ir aukštosioms mokykloms).
2.	Skaitmeninę kultūrą naudojantys žmonės nėra atradę dalies tarp kitų naudotojų populiarių formų - pvz. daugiau nei 30 proc. nėra naudoję audio knygų, žaidė edukacinių žaidimų, 24 proc. niekada nesilankė virtualiose parodose	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nepakankamas technologinis pasiekiamumas; 2. Nepakankama pasiūla; 3. Per menkas žinomumas, informacijos trūkumas (ypač regionuose); 4. Technologinis raštingumas; 5. Sistemų sudėtingumas / nedraugiška aplinka skaitmeninio turinio naudojimui; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kultūros populiarinimo laidos; 2. Skaitmeninės kultūros pasas (ne tik mokykloms, bet ir aukštosioms mokykloms); 3. Kultūrinis skaitmeninio turinio švietimas (pvz. bibliotekose); 4. Technologinės priemonės užtikrinimas šalies regionams (bibliotekos, kultūros centrai);

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
	Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip padėti žmonėms atrasti naujas kultūros formas?	6. Nepakankamas balansas tarp gyvų ir nuotolinių renginių (pvz Vilnius 700 gimtadienis – gal galėjo dalis reginių vykti virtualiu formatu?)	5. Paieškos raštingumo didinimas; 6. Skaitmeninio kultūros turinio įtraukimas į mokymosi programas; 7. Skaitmeninio kultūros turinio populiarinimas, pasitelkiant skirtingas priemones (mugės ir kt.); 8. Išplėsta hibridizacija.
3.	70-80 proc. žmonių nežino ir/ar nesusimąsto, kokios turinio apsaugos taisyklės ir kaip naudoti turinį savo poreikiams Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip šviesti naudotojus?	1. Nėra išteklių sąžiningai naudotis autoriniu turiniu; 2. Geroji praktika. Vokietijos atvejis: pagal parsisiuntimų skaičių vyksta apmokestinimas; 3. Neišdirbta sistema, kaip švietimo įstaigoms laikytis autorių teisių; 4. Gerasis pavyzdys užkrečiamas: jei dėstytojas naudoja legaliu turiniu – studentas tikėtina irgi naudosis legaliai.	1. Legalaus turinio vartojimo skatinimas per rėmimo programas (krepšelis legalaus lietuviško turinio naudojimui); 2. Žinomumo apie kokybišką/nemokamą turinį didinimas; 3. Sistemos švietimo įstaigų autorių teisių laikymosi klausimu sukūrimas/rekomendacinės gairės; 4. Prieinamumas ir draugiškumas vartotojui; 5. Švietimo/kultūros lauko bendradarystė su autorių teisių organizacijomis; 6. Viešųjų ryšių akcijos, socialinė reklama.
4.	Pusė naudojančių skaitmeninį turinį bent kelis kartus per savaitę naudojami plačiai prieinamais socialiniais tinklais - Facebook, YouTube, Instagram, TikTok Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip skleisti informaciją apie lietuvišką skaitmeninį turinį?	1. Lengvas prieinamumas, greito naudojimo patrauklumas; 2. Problema – kaip skleisti švietimo turinį soc. tinklais?; 3. Maža skaitmeninio kultūros turinio lietuvių kalba; 4. Mažas tokio turinio naudotojų skaičius/per mažas poreikis, t.y. per menka vartotojų rinka.	1. Viešųjų ryšių akcijos, socialinė reklama; 2. Skaitmeninės kultūros pasas; 3. Mugės, parodos, Skaitmeninio kultūros turinio populiarinimas, pasitelkiant skirtingas priemones (pvz., Knygų mugė ir kt.) 4. Paruoštos metodikos, informacinis bankas ir kt.
5.	Tuos pačius portalus (pvz. ePaveldas, LIMIS, ELVIS, Kultūros vertybių registrą) žmonės naudoja tiek pramogų tikslais, tiek profesiniais edukaciniais, tyrimų, kitais darbo tikslais, tačiau šiuos portalus yra atradę tik apie 60 proc. skaitmeninį kultūros turinį naudojančių žmonių Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip paskatinti daugiau žmonių atrasti tokį turinį?	1. Nepakankamas žinomumas ir sklaida; 2. Neaišku, kam skirtas šių platformų turinys.	1. Pristatymai, renginiai – informacijos sklaida; 2. Mokymai, kaip kurti ir populiarinti skaitmeninį turinį; 3. „KPIs“/tikslų suformavimas atskiroms turinio institucijoms dėl turinio skaitmeninimo ir sklaidos (tam skiriamas tikslingas finansavimas); 4. Finansinių galimybių užtikrinimas skaitmeninio turinio ne tik sukūrimą, bet ir skleidimą; 5. Reklaminių kampanijų organizavimas (kaip būtinoji projekto įgyvendinimo dalis-reikalavimas);

Šaltinis: sudaryta apibendrinant 2023 m. gegužės mėnesį vykusią Švietimo ir mokslo sektoriaus atstovų grupinę diskusiją

Kultūrinio turizmo atstovų 1 grupės apibendrinimas

41 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimas

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
#	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI) parengti vadovaujantis reprezentatyvios apklausos rezultatais	Priežastys, kodėl yra iššūkis arba įvyko sėkmės istorija	Sprendiniai, kaip būtų galima suvaldyti iššūkį arba pakartoti sėkmės istoriją
1.	Kas jus, kaip profesionalus, paskatintų/padėtų daugiau naudoti ir/ar kurti skaitmeninį turizmo turinį?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Trūksta statistikos kiek žmonių naudojasi tam tikra skaitmeninio turizmo forma; 2. Muziejai turėtų būti priemonių kūrėjai, nes jie žino turinio ypatybes, kas yra įdomu. Kultūra yra skirta plačiai visuomenei; 3. Muziejai ir kt. įstaigos turėtų turėti aiškesnį lankytojo portretą, žinoti savo tikslinę auditoriją; 4. Finansavimo šaltiniai ir žmogiškieji ištekliai; 5. Bendradarbiavimas, atrodo, kad kultūros ir turizmo sektoriai nutolę vienas nuo kito, tarsi konkuruoja, o nebendradarbiauja. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Didinti statistikos prieinamumą ir didinti atliekamų tyrimų kiekį bei juos naudoti sprendimų priėmimui (“data based decisions”); 2. Kalbėti tikslinės auditorijos kalba, reikia prisitaikyti prie auditorijos; 3. Papildomi finansavimo šaltiniai kurie neišnaudojami (bendradarbiavimas su užsieniu). Svarbu paminėti, kad trūksta informacijos apie tokias galimybes; 4. Skaitmenizacijos išskyrimas į prioritetų sąrašą; 5. Hakatonai tarp įvairių kultūros įstaigų ir sprendimų kūrėjų.
2.	Skaitmeninę kultūrą naudojantys žmonės nėra atradę dalies tarp kitų naudotojų populiarių formų - pvz. daugiau nei 30 proc. nėra naudoję audio knygų, žaidė edukacinių žaidimų, 24 proc. niekada nesilankė virtualiose parodose Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip padėti žmonėms atrasti naujas kultūros formas?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Per mažai iškomunikuotos, išviešintos formos; 2. Bendradarbiavimo stoka (turizmas pasiekia didesnę auditoriją); 3. Lankytojas motyvuojamas apsilankyti fiziškai parodose, muziejuose, susiejant tai su šalies BVP; 4. Žmogaus prigimtis, tradicijos gyvai pažinti kultūrinius objektus, nėra susiformavusio įpročio juos lankyti skaitmeniškai. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kiekviena forma turi būti tinkamai išviešinta partneriams, rajonuose ir kt. Išnaudojant skirtingus kanalus, skirtingoms tikslinėms auditorijoms; 2. Skaitmeninio kultūros turinio panaudojimas reklamos, rinkodaros tikslais (jei patiks skaitmeninis, norės pamatyti ir gyvai); 3. Socialinės iniciatyvos, rinkodariniai veiksmai galėtų didinti įpročio formavimą naudojant skaitmeninę kultūrą; 4. Kompleksiškas dalinimasis informacija, ne tik apie savo renginius, bet galbūt rajono mastu vykstančias iniciatyvas, mokytis vieniems iš kitų.
3.	Dauguma žmonių yra pasirengę mokėti už skaitmeninį kultūros turinį: 49 proc. sutiktų mokėti, dar 35 proc. mokėtų kartais	<ol style="list-style-type: none"> 1. Turinys turėtų būti kokybiškas ir įtraukiantis, toks už kurį sutiktų mokėti; 2. Mokamas produktas sprendžia vartotojo problemą (pavyzdys su kino teatru), išskirtinis 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skaitmeniniai turinio vienetai turėtų būti pritaikomi naudoti tarptautinei auditorijai; 2. Atsakyti sau į klausimą kokią vartotojo problemą sprendžia ir kokią vertę neša, je atsakymo nėra jo neparduosi;

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
	<p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip finansuoti lietuvišką skaitmeninį turinį?</p>	<p>prieinamumas prie produkto, kurį galbūt sunku pasiekti;</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Mokėjimo pobūdis ir viską apimantis vartotojo kelias ar suprantamas kelias, ar užtenka kelių paspaudimų, ar reikia klaidžioti, apibendrintai patogumas (pavyzdys su trafi, kad ne visiems turistams pavyksta įsigyti bilietus); 4. Mažinti nemokamo turinio ir tokiu būdu raginti įprasti mokėti (pavyzdys su nelegaliu filmų žiūrėjimu). 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Didinti skaitmeninio turinio patrauklumą per gerai žinomus vardus, progresyvių kūrimą, kūrybiškumą; 4. Turinį komercializuoti bendradarbiaujant su verslu (pvz. Dalis filmų yra kultūros produktas, bet uždirbama nemažas pinigų).
4.	<p>Pusė naudojančių skaitmeninį turinį bent kelis kartus per savaitę naudojami plačiai prieinamais socialiniais tinklais - Facebook, YouTube, Instagram, TikTok</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip skleisti informaciją apie lietuvišką skaitmeninį turinį?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vientisumas ir turinio kokybės užtikrinimas (reklama įtraukianti, bet atsidarius nuoroda nerandama to ko tikimasi, šalies mastu turinys nėra lyginamas tarpusavyje – vieni regionai tvarkosi geriau, kiti prasčiau); 2. Turinys turi būti formuojamas tikslinei grupei pritraukti; 3. Mokama reklama, be jos pasiekama mažesnė auditorija. Svarbu, atrinkti filtrus, kad informacija pasiektų tikslinę auditoriją, o ne bet ką. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Susitvarkyti turinį ir jo aktualumą, kad jis būtų vizualiai ir techniškai tvarkingas bent trejomis kalbomis apimant visas kultūros sritis; 2. Komunikacijos priemonės ir formos turi būti aktualios šiuolaikiniam žmogui, auditorijai; 3. Projekto rėmuose nepamiršti rinkodaros strategijos, skirti biudžetą reklamai; 4. Turinio kokybę susilaukia didesnio susidomėjimo, negu nekokybiškas turinys; 5. Skatinti vartotojus dalintis atsiliepimais apie produktus ir paslaugas (“apps’ai” ar kt. priemonės); 6. Vartotojo įtraukimas į turinio kūrimą, nes žmogus iš šalies įdomesnį kampą ar įspūdį, patirtį gali pateikti, kas labiau įtraukia nei faktai ar tiesiog informacijos pateikimas.
5.	<p>Apie 50 proc. žmonių yra patenkinti lietuviško turinio pateikimui, prieinamumu ir kokybe</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip paskatinti žmones naudoti daugiau lietuviško turinio?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gilesnio tyrimo poreikis; 2. Reikia gerinti pateikimą, prieinamumą ir kokybę; 3. Rekomendacinis aspektas. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reikia gerinti pateikimą, prieinamumą ir kokybę (remiantis tyrimais); 2. Vartotojo grįžtamojo ryšio rinkimas ir rekomendacijų skatinimas; 3. Skaitmeninė edukacija; 4. Tinkamų platformų parinkimas arba naujų sukūrimas.

Šaltinius: sudaryta apibendrinant 2023 m. gegužės mėnesį vykusią kultūros turizmo atstovų grupinę diskusiją

Kultūrinio turizmo atstovų 2 grupės apibendrinimas

42 lentelė. Diskusijos rezultato pateikimas

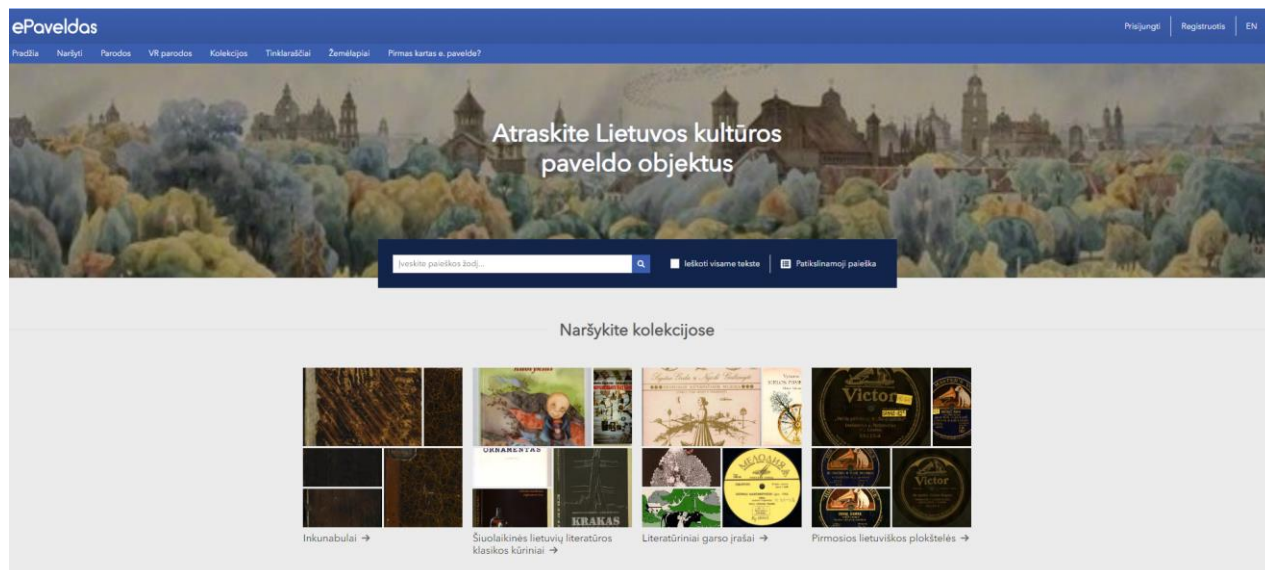
Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
#	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI) parengti vadovaujantis reprezentatyvios apklausos rezultatais	Priežastys, kodėl yra iššūkis arba įvyko sėkmės istorija	Sprendiniai, kaip būtų galima suvaldyti iššūkį arba pakartoti sėkmės istoriją
1.	Kas jus, kaip profesionalus, paskatintų/padėtų daugiau naudoti ir/ar kurti skaitmeninį turizmo turinį?	<ol style="list-style-type: none"> (I) Finansavimas ir resursai. Šios iniciatyvos nėra finansuojamos, jei jos ruošiamos kaip mokamos paslaugos; (II) Reikalingos stambios finansavimo formos Trūksta prioritetų ir priemonių, jei jie skirti ne menui ir kultūrai, bet kultūrinio turizmo priemonėms Trūksta bendradarbiavimo: tarpdisciplininio ir tarpinstitucinio Aukštos kvalifikacijos žmogiškųjų resursų trūkumas ir trūkumas lėšų juos pritraukti Finansuoti projektus per EIM, ne Kultūros M 	<ol style="list-style-type: none"> Turinio skaitmenizavimas susijęs su pandemija, naujosiomis technologijomis Dirbtinio intelekto diegimas aptarnaujant kultūrinio turinio naudotojus (Kaunas IN), „Chat Bot“ naudojimas „Vieno langelio principas“ – visa informacija randama koncentruotai Norvegiškos finansavimo priemonės („grants“), kurie yra kuruojami KM (pvz., Petkevičaitės Bitės biblioteka – skaitymo skatinimo iniciatyva) Geroji praktika – pavyzdys: Maironio muziejaus
2.	Turizmo informacijos paieška galėtų būti būdas pritraukti skaitmeninio kultūros turinio nenaudojančius žmones: 36 proc. respondentų, pradėtų būtent nuo turizmo informacijos paieškos Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip paskatinti žmones labiau naudoti skaitmeninį kultūros turinį turizmo tikslais?	<ol style="list-style-type: none"> Lėšų ir resursų, kompetencijų trūkumas Skaitmeninių paslaugų pasiekiamumas Išbaigtos, įdomios vizualinės rinkodarinės medžiagos trūkumas Kvalifikacijos kėlimas, kad darbuotojai galėtų generuoti kokybišką, sudominantį turinį Geroji praktika: „KAUNASTIC“ (prekės ženklo kūrimas ir vystymas, nuoseklus naudojimas) 	<ol style="list-style-type: none"> Socialiniai tinklai, žodinė reklama, tinkamas turinio pateikimas; Aiškus, dominantis, įtraukiantis turinys Tinkama rinkodaros strategija Emocijos sukūrimas naudotojui, siekiant, kad jis grįžtų naudoti sukurto turinio, įsitrauktų Naudotojo pažinimas, užtikrinantis tinkamą komunikaciją Turinio diversifikavimas
3.	Skaitmeninį kultūros turinį naudojantys žmonės mažai atradę virtualias parodas, turus: apie 50 proc. tokio turinio nenaudoja apskritai arba rečiau nei kelis kartus per metus Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip paskatinti daugiau žmonių atrasti tokį turinį?	<ol style="list-style-type: none"> Kitoks kultūros suvokimas – poreikis gyvai bendrauti ir naudoti kultūros turinį Trūksta tikslingos reklamos Kultūros turizmo turinys naudojamas mažiau nei pramoginis, tai labiau yra nišinė sritis 	<ol style="list-style-type: none"> Tokio turinio pasiekiamumas žmonėms, kurie nebūtinai gali fiziškai lankytis renginiuose, parodose (pvz., FB kanalais tokį turinį atradę žmonės pandemijos laikotarpiu, tikėtina ir toliau naudojasi juo) Turėtų būti vykdoma nuosekli komunikacija, siekiant pritraukti norimą tokį turinio naudotoją Vidinė darbuotojų motyvacija

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
4.	<p>Daugiau nei pusė žmonių bent kartą per mėnesį žiūri kultūros ir architektūros paminklų, istorinių parkų, kultūrinių rezervatų vaizdus internete</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip paskatinti daugiau žmonių atrasti tokį turinį?</p>	<p>4. Socialinių partnerių bendradarbiavimas, tinkama komunikacija; didesnis įstaigų tarpusavio komunikavimas</p> <p>1. Specialių įvykių kūrimas, kanalų (ne)žinomumas</p> <p>2. Turinio pateikimas, pritaikymas auditorijai, jo pasiekiamumas</p> <p>3. Informacijos skaitmeninimas prie pačių objektų nebuvimas (pvz., QR kodų)</p>	<p>1. Komunikacijos, rinkodaros priemonių numatymas, tikslų iškėlimas; organišką informaciją pateikimas; emocijas sukėlimas naudotojui</p> <p>2. Gero pirmo įspūdžio susidarymas, kuris pritraukia gilintis ir domėtis toliau</p> <p>3. Humoras komunikacijoje</p> <p>4. QR kodas padeda turėti skaitmeninį virtualų gidą;</p> <p>5. Naudotojo "pagavimas" naudojo pirmojo įspūdžio momente ir taip jį įtraukiant domėtis toliau</p> <p>6. Komunikacijos įvairumas, netikėtumas, įvairių formų paieška, gero/"sveiko" humoro panaudojimas komunikacijoje</p> <p>7. Nuomonės formuotojų ir ambasadorių pritraukimas reklamuojant skaitmeninį kultūros turizmo turinį</p>
5.	<p>Apie 26 proc. žmonių bent kartą per mėnesį žaidžia kultūrinės edukacijos žaidimus, tačiau apie 74 proc. tai daro kelis kartus per metus ir rečiau arba apskritai niekada</p> <p>Siūlomas diskusijos klausimas: Kaip paskatinti daugiau žmonių atrasti tokį turinį?</p>	<p>1. Kokybiško turinio trūkumas</p> <p>2. Informacijos trūkumas</p> <p>3. Neunikalus skaitmeninis kūrinys (daug pasikartojančių sprendinių)</p> <p>4. Tinkamas, kūrybiškas turinio „sužaidybinimas“, unikalių sprendinių paieškos</p> <p>5. Nuolatinis turinio atnaujinimas arba kitoks įprasminimas</p>	<p>1. Kultūriniai edukaciniai žaidimai</p> <p>2. Edukacija plius kultūra</p> <p>3. Esamų platformų išnaudojimas (pvz., „WALK 15“)</p> <p>4. Apklausos, kurios padėtų suprasti tokio turinio naudotoją, paklausti naudotojo atgalinio ryšio pasinaudojus tokio turiniu</p> <p>5. Vengti „šabloniškumo“</p> <p>6. Esamų platformų pritaikymas komunikuojant apie nepopuliarias/nelabai naudojamas kultūros turinio formas</p> <p>7. Greitosios apklausos („quiz’ai“) netikėtą žmogaus būsenos pagavimui ir jam suformuotos rekomendacijos, ką žmogui galima būtų naudoti bei tų rekomendacijų iškomunikavimas (pvz., fokus kultūros formų naujienlaiškiai)</p> <p>8. Įsimintinų kampanijų rengimas: naujienlaiškiai/klausimynai/socialinės reklamos ir pan.</p> <p>9. Integruotos komunikacijos rengimas, įtraukiant regionus, mažesnes gyvenvietes</p>

Eil. Nr.	Iššūkis (I) arba sėkmės istorija (SI)	Priežasčių medis	Siūlymai iššūkio sprendimui arba sėkmės istorijos atkartojimui
			10. Studentų įtraukimas, būsimų specialistų, diskusijų grupės, tikslinės auditorijos įtraukimas

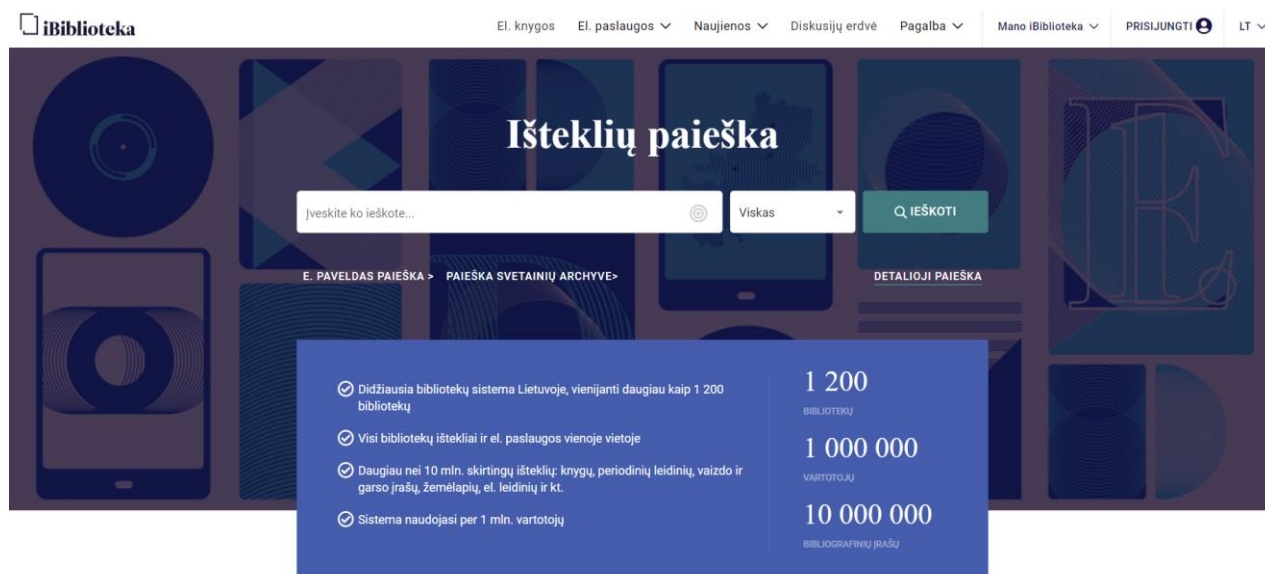
Šaltinis: sudaryta apibendrinant 2023 m. gegužės mėnesį vykusią kultūros turizmo atstovų grupinę diskusiją

8 priedas. Lietuviškų portalų pagrindiniai puslapiai

77 paveikslas. ePaveldas portalo pagrindinis puslapis

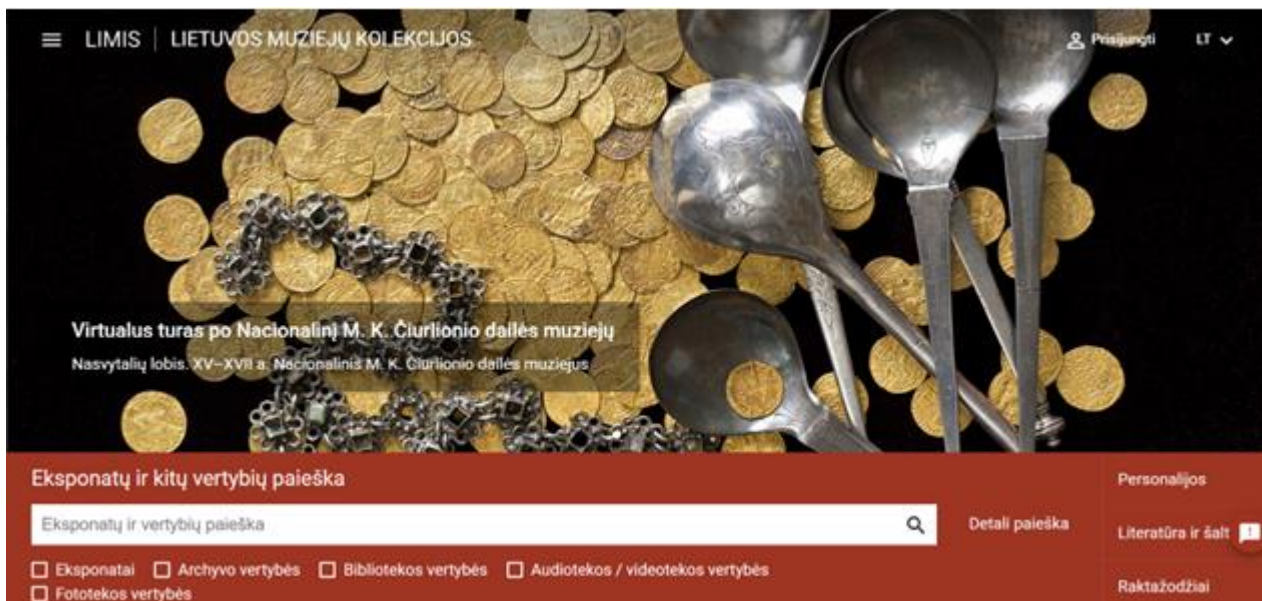
Šaltinis: <https://www.epaveldas.lt/main>

78 paveikslas. iBiblioteka portalo pagrindinis puslapis

Šaltinis: <https://ibiblioteka.lt/metis/>

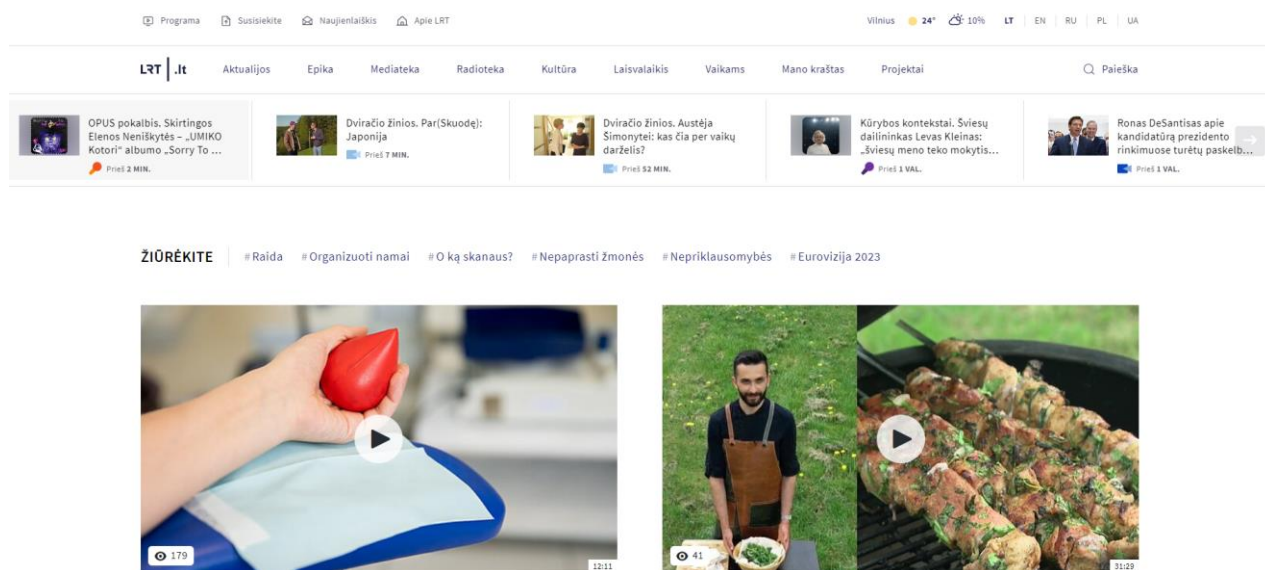

79 paveikslas. LIMIS portalo pagrindinis puslapis
Šaltinis: <https://www.limis.lt/>

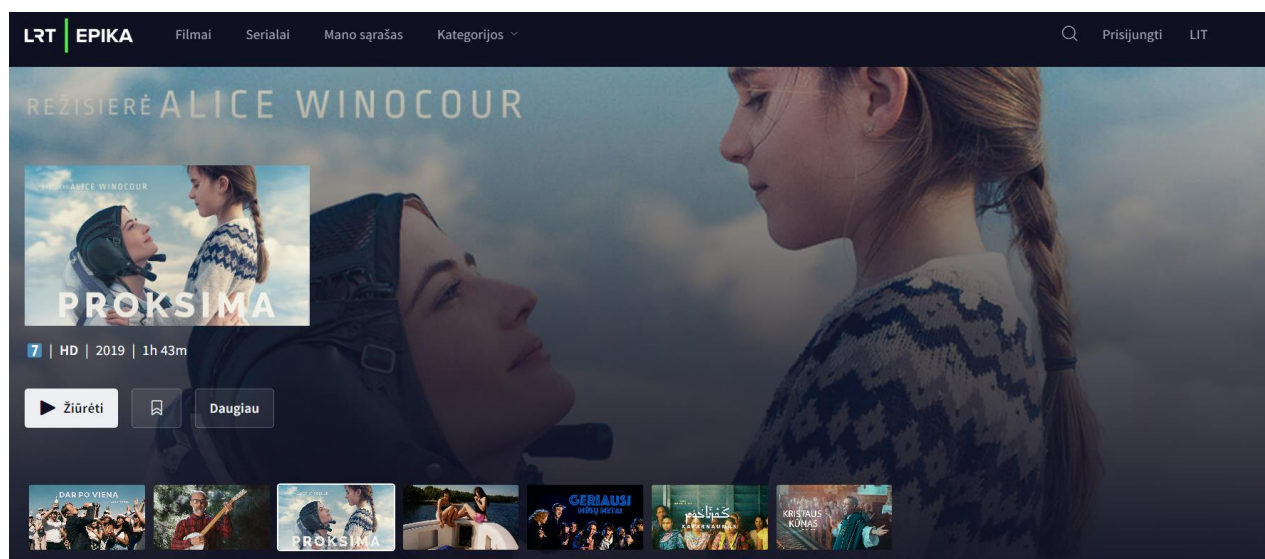

80 paveikslas. E-kinas portalo pagrindinis puslapis
Šaltinis: <https://www.e-kinas.lt/>

81 paveikslas. LRT Mediateka portalo pagrindinis puslapis

Šaltinis: <https://www.lrt.lt/mediateka/>

82 paveikslas. LRT EPIKA portalo pagrindinis puslapis

Šaltinis: <https://epika.lrt.lt/>